

Provinsialläkare Ellmins årsrapport 1851.

Till framställning av Härjeådalens provinsial-läkaredistrikt, i anseende till naturförhållanden, sundhet och de olika, därinom boende, folkstammars bildning.

**Härjeådalens
figurer**

Överskådar man på en plankarta Härjeådalens landskap, så finner man att detsamma till figuren liknar en, i botten tillplattad sjöskumspipa med skorsten vänd mot norr, den tillplattade botten åt söder. Själva holken med sin kanal, som fylles av Ljusnan, vetter åt öster. Vinkeln mellan holken och skorstenen fylles av en flik av landskapet Jämtland och innefattar Rätans och Klövsjö socknar av Bergs pastorat i samma landskap och upptager landet mellan Härjeådalens och Jämtlands rågång och Ljungans, åt Norden buktade båge. Denna jordwidd tillhör också Härjeådalens provinsialläkardistrikt.

**Distriktets
jordvidd**

I geografiskt och geologiskt hänseende företer landskapet Härjeådalen sina egenarter. Det lyfter sig enligt av Forsell, i somliga trakter med en medelhöjd över havet ända till 2000 fot, men äger i sina gränsgångar kolossala granit- och gnejsmassor som, närmar sig Sulitelmas (5796 fot) och Syltoppens (5507 fot) höjder.

**Härjeådalens geo-
grafiska läge,
berg- och flod-
system**

Om man, med baron Hermelins karta framför sig, stiger ut från Ovikens fjäll (31 grad, 20 latitud och 62 grader 55 latitud N.B) och går åt väster till skargsdörren (29 grader 40 latitud L 62 grader 54 latitud N.B.) och vidare rågången utefter mellan Härjeådalen och Norige, ytterligare från norska gränsen i sydostlig riktning

utefter rågången emellan Härjeådalens och Dalarne och tänker man sig nu tillbaka på Ovikens fjällkummel och följer rågången mellan Jämtland och Härjeådalens till den senares gränslinje i öster så har man överfarit den kaukasas kedja som i norr väster och söder omgiver flodlandsdalen med en Härjeådalens Eufkrat, ur sina källor därifrån och därinom rullar sina vågor genom en för henne enkom bildad, djupgående bädd genom landskapets östra sida. Inom och i sammanhang med denna bergskedja har naturen ordnat ett system av fjällssträckor och åsar, som liknar en ikullstjälpt grenformigt bildad havskorall, vars rot stöder mot Medelpad och Hälsingland, men det tidigt fördelade grenarna stiga solfjäderformigt upp mot norr, väster och söder. Däremellan sträcka sig i samma riktning dalarne, som mot öster förena sig uti en enda fördjupning, där Ljusnaälven har sin utgång. På fjällen skicka vattuläglarna ut sitt innehåll åt skilda håll, så att t ex Neasjön i nordvästligaste hörnet av Härjeådalens, sänder nya älvar till västdalshavet och Ljusnan till det baltiska, så att Skandinavien där emellan är en verklig ö. Från fjällkällorna framspringer en oräknelig mängd floder och älvar, som alla slutligen förenade i den majestätiska Ljusnan, bilda ett vattensystem med de vackraste teodritiska form. Den grund och botten, naturen här består, är av magraste beskaffenhet. Omkring sidorna av det ovanpå Kallurberget förekommer av den krossade hällearten, ett grus, som illa förmår, att livnära en oansenlig, av sjuklighet gulnande, barrskog. Övergångsformationens flodlagliga bildning saknas icke men flödsformationen destomer, särdeles leran, och där den finnes, är den så sandblandad, att hon är obrukbar. Jorden frambringar, med svårighet i öster, någon, men i väster vid 30:e längdgraden, alls ingen spannmål utan bliva här ladugården och binäringarne huvudsak.

Jordformation och
klimat

Mannen nödgas således söka förtjänst med varutransport och handelsresor, varunder han ofta blottställes, synnerligast på de alpiska höjderna av den vilt tumlande västanvinden med snöyra, så tät att man icke kan se sin egen arm framför sig. I andra fall söker man sin lycka på jakten, varunder skidgångaren kan, såsom nyss hänt, råka att störta utför tvärbranta hållar och björnjägaren att kramas mellan ramen på det retade rovdjuret. Ett hårt klimat, en njugg natur medför svårigheter och faror, som ej sällan förkortar mannens liv, under det kvinnan hemma i lugnet uppnår en högre ålder.

Redogörelse för
denna skrifts be-

Endast från den 27:e sistlidnes december vistandes i orten har jag måst inhämta upplyste mäns uppgifter, och har där före vördig prästerskapet med benägenhet, dels skriftligen, dels muntligen lämnat mig svar på omkring trettio särskilda frågor å ett för ändamålet utställt cirkulär, i vilket anhålles, att dessutom envar ville om orten och folket i allmänhet lämna, alla de upplysningar som tid och sakkännedom medgiver. Utan att uppoffra något av min självständighet, avviker jag i min framställning aldrig från den andemening, ortens innevånare själva inlagt i sine omdömen, men väl är därutinnan modifierat det bittra, som ej sällan däri ingått, ofta tillfölje av egna lidanden, förluster och överklagade rättsförhållanden. Dock intagas gärna under införstecken själva ordalagen, sådana de mig givna äro. Det heter sålunda "jordmånen i Sveg, lika som överhuvudtaget i hela Härjeådalen av sand. Lera finnes icke och där någon tillstymmelse därav kan förmärkas, är denna så sandblandad, att den icke ens duger till eldstäders bestrykande.

Jordmån och alster

Ortens stora och vidsträckta myrar utgöras av en fjärdedel till en halv aln djupt sandlager av oxiderat järn förkvävande all slags vegetation med

undantag av s k björnmossa. Under sådana förhållanden kan någon växtlighet icke frambringas utan årliga övergödslingar. Naturliga ängar finnes längs Ljusnan och dess bifloder, men ganska magra. Ortens flora är ganska fattig. Bland sädesslag odlas förmanligast korn, något litet råg och havre, sällan några kappar ärtor. Ortens höga läge över havsytan förorsaka starka och häftiga temperaturförändringar.

Ur djur- och växtrike hämta ortens innevånare någon näring genom björn- och älgskytte; av det senare, då sådant är tillåtet. Tjäder, orrar, järpar, snöripor fångas dock i liten mängd och mest till avsättning södra orter. Floder och sjöar erbjuda huvudsakligast: Harr, sik, gädda, mört, abborre, öring och lake. I smärre bäckar metas foreller.

Ortens förnämsta näringsgren är boskapsskötsel, vilken dock tarvar mycken förbättring. Säd produceras icke tillräckligt för ortens behov, vadan årligen större eller mindre kvantiteter därav måste hämtas från Hälsingland och där befintliga sjöstäder.

Binäringar

På fjällens sydsida går växtligheten sommartid fort och potatislanden sträcka sig ganska högt upp på dessa sidor. Ytterst feta, saftbladiga växter måtte finnas till sommarbete som kan bereda ett då utmärkt smör som här fås. Skogen kan varken med timmer, bräder, tillverkning av beck och tjära giva någon förtjänst så länge Ljusnan icke är flottbar till havet. På tillverkning av redskap och husgeråd lär det väl ej heller vara att tänka. Härjeådalaren gör knappt sina körredskap själv, skogen är dessutom ganska dålig. Dess trakter hemske, som öknar. Man reser vintertiden milslånga sträckor utan ett liv röre sig, en fågel kvittrar eller ett djur skymtar mellan de av gulnad barklossning och alnslångt skägg eller skägglov (latinskt namn), vanställda, i dödskamp försatte,

barrträden eller björkriset (*betula nana*), kärringris, som om det någon gång strävar sig att stadga sig till stam, gestaltar sig med täta för att skydda sig mot klimatets påverkan, denna björkstam, utmärkt vacker till möbler är dock så smal, föga över en hand bred, att bearbetningen blir otacksam. Fågelfångsten, med undantag av ripor, som av pojkar fångas med snara är numera ingen; ty skogseldar hava förjagat de inhemska och blott sällan åtkommas sträckfåglarne. Härjeådalarn beskylles, så inom eget län som av grannar, bittert för att i skogen uppgöra eld för sin bekvämlighet, utan att vårda sig om, att släcka densamma, när han lämnar honom. Ända till närmare våra dagar har allmogen berett sig någon fördel med att draga järn ur myrorne men man har övergivit även denna binäring och järntillverkningen inom Härjeådalen är nu inskränkt till Ljusnedalsbruk, Ljusnedalens forna koppargruva och järnverket, som när sig av en svag naturtäkt skall, vanlottad som det är, erövras eller nedslås av norska kapitaler eller tyna bort. Så framt ej Ljusnan öppnar väg till Östersjön då gods kan gå härifrån till våra nordliga strandstäder och laxen ända till järnbrukets hammare. Även i Vemdalen har man uti det på Vemans vänstra strand, belägna berget funnit givande järnmalm, men Vemdalarns motståndskraft sparar allt bruk därav åt framtiden.

Folkräkning, hög
att ålder jämte or-
sakerne

Oaktat ortens karga natur, upplyser dock statistiken, folkmängden jämnt tillväxer: "Skälet härtill torde böra sökas: 1 i det friska och hälsosamma klimatet. 2 i det sparsamma och tarvliga levnadssättet, samt 3 och detta icke det viktigaste uti detta festina lente, som utgör grunddraget i Härjeådalarens skaplynne icke till följe varav han är särskilt god hushållare med kroppskrafterna under sine arbeten. För ett arbete, som på andra orter verkställs av en person, erfordras här alltid två. Sällan skall man

här se någon lyfta och bära mer än t ex en halv tunna korn.

Äte (som allmogen säger) och vile upptager det mesta av dagen. Fyra måltider under vintermånaderne som, under sommaren, är här oundgänglige för kroppens verdbörlige vidmakthållande. Då nu härtill fordras lika många timmar, som måltider och därjämte ett par timmars vila mitt på dagen så återstår just icke särdeles många arbetstimmar. Ingen provins torde finnas i Sverige, där innevånarne i allmänhet uppnå en så hög ålder som i Härjeådalén. Ungefär hälften av de dödas antal (i Svege) utvisar en uppnådd ålder av 70 - 90 år.

Utflyttningar

Utflyttningar hava här icke kunnat inverka på folk-mängden. Icke mer än tvenne familjer förmådde Jarsenismen här erövra och blott tvenne sådana hava sedan dess begivit sig till nya världen. Dödligheten kan ej säga hava år 1850 varit större i Svege än föregående år, i Hede pastorat var det ringa men något större 1849. På vinter- och vårmånaderna besvärades Funäsdalsorten av en bekymmersam sjukdom, som i fyra fall dödade inom 3 - 4 dygn, i andra och de flesta fallen inträdde snar tillfriskning, i andra övergick den i febersjukdom som hos tvenne, den ena fyra, den andra åtta år medfört dövstumhet, hos en fyraårs gosse såväl dövstumhet som blindhet.

Sjukdom förra året

Sjukdom förra året

Den uppträdde särdeles hos barn med kramp som lindrades genom gnidning och sådana åtgärder som med framgång vidtagas mot kolerakramper, och var sjukdomen i själva verket kolera eller kolera utan uttömningar, vilken likväl ej som, sådan kunde igenkännas av dåvarande provinsialläkare, som aldrig lyckades få se något anfall; men väl erhöill en mängd orediga, kanske avsiktligt, ofullständiga uppgifter. Sjukdomen har icke visat sig i Ljusnedalen,

än mindre längre österut. Den nu gängse nervösa feber, som en tid oroat västliga trakter lärer däremot yppat sig i Ljusnedal redan i maj och juni förra året. Uti sistlidne september lärer ock i Klövsjö ävensom i byn Skålan av Klövsjö socken någon magsjukdom uppkommit, som farsot ock påkallat läkareåtgärd.

Yttre skador

Yttre skador lära i allmänhet sällan förekomma med undantag av ett och annat huggsår, skador under björnjakten eller olyckor under skidlöpning; Men vid gruvorna, nära wallarne och å Ljusnedals bruk kunna de ej utebliva ehuru de där äro sällsyntare än man kunde förmoda.

Sjukdomar för havande kvinnor vådliga att åse.

Sjuklingar med fallandesot, konvultismer och och kroppsslyten som menligt kunna inverka, då de åses av havande kvinnor lära ej förekomma i svegtrakten. I Vemdal finnes en fattig kvinna med fallandesot, i Hede en bondhustru och å Vallarna ävenledes en bärjad hustru med ett flickebarn, alla tre besvärade av denna sjukdom. På frågan om förståndsrubbning förekommer svaras: "Just icke oftare än då någon med ett sådant föregivande vill komma ur skatten".

Förståndsrubbning

Drinkarkoller

Delirium tremens är alldeles icke okänt och lärer härleda sig huvudsakligen, från, den här, som nykterhetsfrämjarna ansedda varan Hoffmans droppar.

Sjukdomar hos husdjuren

Bland sjukdomar hos husdjuren förekom förra året springorm, synnerligen i Sveg och Vemdal, men även ock annorstädes såsom i Tännäs så att fler häst-kreatur måste fällas, och bärande kor visade särdeles benägenhet, att kasta kalv.

Vaccination

Vaccinatörer, förmäles det, finnes "tvenne i Svegs pastorat, vilkas verksamhet haft behörig framgång". I Vemdal och Hede erhöillo vaccinatörer då icke

vaccin förrän vid midsommartid, då dels ingen människa fanns i dalarne att ympa, dels och att den använda vaccinen icke slog an, så att vaccin här (i Vemdal) i trakten och hela utåt icke fanns och på somliga ställen, som åt Ljusnedal, har den icke funnits på flera år. Sundhetsvården är ej särdeles väl understödd inom distriktet.

Barnmorskor

I Sveg finnas visserligen tvenne barnmorskor men ersättas å andra orter illa av s k hjälperskor.

Djurläkare

Djurläkare finnes här icke utan måste hämtas utifrån. Sockneapotek finnes på få ställen: i Sveg ett och i Herrdal ett vilket sedan, åtminstone "skötes så gott man kan vänta av en i övrigt pålitlig bonde". I Vemdal finnes nu privilegierat apotek, som gjort forna sockenapoteket överflödigt. De ännu längre västerut liggande orterna äro nu sämre lottade, utom Ljusnedalstrakten som äger stöd uti bruket.

Kvacksalveri

Att kvacksalveriet fått insteg på en ort där läkare ej kunnat trivas är ganska begripligt.

I Sveg skall sådant kvacksalveri icke saknas men är åtminstone f n oantastad. I Hede pastorat har en, vid domstolarne rätt sysselsatt, man från Idre i Särna socken och av Dalarna, allmänneligen Rosbacka-Pelle kallad utövat en vidsträckt praktik som det synes på tider då vederbörande läkare funnits på orten, största nit synes han ha ådagalagt jultiden 1849 och 1850 då han i Serfsjö anlagt ett litet lasarett där han synes ha samlat 6 - 8 personer i ett rum. Han hade som i Sundhetskollégium känt är, en otur härstädes, i det att just då en ung torpar-dotter, Ingrid Jönsdotter, dog under hans handling. Pelle, arresterad och lagförd för omaket skall nu vara mera försiktig i praktiken. Av protokollen i

målet synes, att vidskepelsen är ett betydligt....
 i hans använde medel, till hans imbad, bland
 annat, fordras nio sorters träd. Även
 skola finnas, vilka nöja sig med att mera i tysthet
 verka. Folket uppgives vara i allmänhet "ohyfsat och
 stolt; men framsynt utom i Vemdalsorten som förvärvat
 sin egen märkvärdighet, lika obehaglig att skildra
 som förmodligen föga läcker att höra för den det
 gäller.

Folkets lynne

Men sanningen måste uttalas och man måste beklaga
 de många aktningsvärda medlemmarna i detta samhälle,
 därutinnan att de kan bliva förväxlade med oord-
 ningens övermodiga sällar, som beklagligen skola visa
 sig ganska mångtaliga bland ungdomen och lära hava
 uppträtt särdeles mot dem som av tjänsteplikt eller
 annars av böjelse sökt främja ordning. Så skall en
 i Vemdal född och uppfödd stortjuv, som nu sitter på
 korrektionshus i Trondheim, hava för flera år till-
 baka sönderskurit tungan på länsmannens häst. För
 något över ett år sedan plundrades huset hos en av
 ordningens väktare på allt vad som kunde i husbon-
 dens frånvaro roffas. Godset vilket ej blivit som
 det tros, begagnat, anses vara någonstädes nedgrävt,
 mångfaldige andra än smutsigare våldsbragder och
 excesser vid danser skulle kunna framdragas. Endast
 tvenne de senaste lagbrotten må nämnas. Jultiden höll
 en medelålders karl på att stöta en kniv i hjärtat på
 en av sina vänner. Den 23 sistlidne mars greps en 17-
 årig yngling, som på ett sinnrikt sätt med ganska
 enkla medel förfärdigat halva norska specireiksdaler
 av tenn. Annars skall Härjeådalens folk utmärka sig
 för ärlighet och man skall kunna låta sin tillhörig-
 het stå under bar himmel natt och dag utan att den
 rubbas. Sådant är ock förhållandet i allmänhet, men
 det hindrar ej att hustjuveri begås. Särdeles grymma
 skola fordomdags invånarna varit utefter den gamla
 lurendrejarlinjen mot Norge, där många hemliga mord

skola blivit begångne. Men som en lurendrejevigshet lärer åt Härjeådalstrakten mötas av dåliga konjunkturer och lurendrejkaravan, om den någonsin vågar sätta sig igång, läre valt någon annan väg så har folket blivit mera stilla, hemstatt och fromsint. Sådant kan ock en duglig tjänstemannapersonal ofta på rätt kort tid uträtta samt förhindra införsel icke blott av det förbjudna materiella ämnet utan dem ännu mer förstörande demoralisationen. Ännu är Härjeådalarn alltför benägen att trotsa lagen under åberopande av "landsens sed" varmed han förstår sin egen vilja. Så hava i ett fall trotset mot vaccinationsförfattningarna på det grymmaste, i ett annat oberoende av reglementet för sockensmagasin på det kärbaraste straffat motståndarne mot billighetens och samhällelighetens fordringar. Och så beklagligt än ett sådant förhållande är, giva dock dessa exempel ordningsvårdaren, ett ganska nyttigt övertag, ty han har fördel av att möta den gensträvige med påminnelser om den vägrade vaccinerings och smittkoppornas grasserande å den vägrandes barn i Funäsdal och spannmålsmagasinsmålet i Vemdalen. I handel och vandel är Härjen särdeles liberal, då det gäller den andra kontrahentens, men ytterst omtänksam om sin egen fördel. Främlingen och den fattige måste ovillkorligen böja sig under trenne regler: Mest betalt, sämsta vara, minsta mått och vikt. Däremot är han gästfri i hög grad, givmild i sitt hus och frikostig så att man har svårt vid att få betala förtäring och om själva skjutslegan är han icke noga. Tager icke gärna emot än mindre begär drickspenningar är honom okänt.

Sedlighet och be-
levenhet

I avseende på förrättningarna av sina naturliga behov är Härjeådalens innevånare lika obesvärade som de bergsbor, vilka xenophon med sina 10.000 träffade vid Kaukasuskedjan på återvägen till Grekland. I sitt vardagsspråk begagnar han ordet "Du" till föräldrar

och barn, konung och tiggare men Härjeådalkarlens du stöder sig icke på storartade minnen och förtjänster, ej mindre, såsom bruket av andra person i singularis, på finare bildning. Men också vilken laglydnad, vilken urskiljning och bindning vill man rättvisligen vänta av Härjes ättling? Fordomtina var hans land en tvistebit för danska och svenska kronon, så att landskapet liksom slungades mellan den ena staten och den andra men innevånarna avglömdes av båda vid bildningens utsäde avglömdes och ihågkomst noga utav båda, endast då skatten skulle skördas. Just som den ena maktens ämbetsmän utpressat medel infunno sig dylika (med eller utan uppdrag) från den andra med lika anspråk. Såväl härigenom som genom de underordnade tjänstemännens vandalism väcktes harm mot alla, som kunde anses tillhöra herreklassen. På sådana utskickade tillämpade invånarna ofta och gärna nävrätten, och om detta lyckades, prisades sanningen på spartanskt sätt, som en förtjänstfull bragd. Som de aldrig sågo överhetens ombud vid andra tillfällen än då det var fråga om att gripa för sig egendom eller utöva våld i lagens namn, så insögs med moders mjölken hat till lagen, lagstiftaren och lagskiparen och denna sinnesstämning har gått i arv och skall ej avlägsnas förrän man lyckats övertyga den vilselede att lagen avser hans egen fördel och att den som tillämpar lagen mera ser på folkets bästa än på egen vinning.

Folkets levnadssätt Levnadssättet uppgives vara "ytterst sparsamt samt till följe av en särdeles njugg natur" och spisen skall vara "mager" vilket väl i allmänhet så är, dock låt saken att närmare skärskådas, samt är att varuartiklarna äro få och även skämde vilket senare dock beror på av folket och dess smak. Vid utspisningen begagnas sur mjölk, såtals samlad om vintern, spicket, härskt, kött, den i gällen (loftet inne i stugan) insupit varjehanda

ångor, gammal ost, sur fisk o s v, vilket ej utan skäl anses förorsaka den..... (latinskt ord) som här överklagas.

Spis

Olägenheterna avhjälpas dock tydligt genom den massa messmör som här förtäres och ätes med sked samt är lösande. Vanan att förtära 4 - 5 styva mål om dagen är just icke bevis på sparsamhet och det magra i kosten utbytes rätt ofta mot ett rikligt frosseri med mjölkanrättningar. Så t ex kokas av styvaste grädde, s k flötgröt, som sedan doppas i grädde och mjölk. I all mat skall mjölk vara. Själva köttsoppan måste adlas av mjölken. Under måltiderne förbehåller sig Härjeådalaren god tid och njuter ett avundsvärt lugn så att han gärna kan på sig lämpa orati uttryck (latinskt citat). Till brödföda begagnas allmännast bröd av korn, korn och råg, bakat i vida runda kakor tunna som asplöv. Behovet att begagna barkbröd anseslandet såsom särdeles ömmande. Denna åsikt modifieras dock då det upplyses att detta behov här i allmän beror av vanans makt och underhålles av okynnet. En av ortens mest upplyste män har försäkrat, att man hellre betalar 9 rgts för barkmjölet än man köpt rågmjölet för samma och kornmjölet för lägre pris samt att hans bottenrika granne icke uraktlåter att begagna barkmjöl i baket. Begagnandet av detta smaklösa ämne, det inre av tallbarken, har en ursäkt då islandsmossan, gör brödet segt begagnat i baket. Brödet får av barken någon sprödhet. Bland nödbrödsmedel står islandsmossan högt och finnes i tillgång, att därmed förse hela Sverige - begagnas dock föga, tillredes illa. Övriga nödbrödsmedel äro blåbär, kvickrot och framför allt enbär, ge gott dricka och förträfflig sirap som med potatis och lingonmos ger en sund föda. Men slikt värdas icke. Kött och flöt skall det vara.

Folkets dryck

Till dryck nyttjas vatten men helst "blamma" eller blandning av sur mjölk och vatten.

Klädedräkten

Klädedräkten är varm och ändamålsenlig, bestående merendels av grått vadmal, kvinnorna nyttja hemvävda tyger - deras linnen äro vita som snö - ett avbrott mot den övriga njuggheten vid renhållningen. Om huvudet hucklas en duk som knytes i pannan och snibbarna utbreddes åt sidorna som läderlappsvingar, vilka förvandla det vackraste ansikte till furiens. Karlarna nyttja uteslutande röda toppmössor, utan skärmar, så att det är underligt att ögonsjukdomar ej äro mera gängse, de förekomma dock hos lapparne desto allmänare, i anseende till den i solskenet bländande snön på fjällen och röken i kåtan. Om nätterna insveper sig infödingen mellan stadiga skinnfällar, händerna omhulda han vinter och sommar med "våldiga vantar och handskar" även i stugan bäres "luvan" på huvudet såsom ett frihetstecken av lika betydelse som (latinskt citat). Ju längre man kommer västerut ju oftare träffa man en lodbrok eller manlig individ med ludna byxor.

Boningsrum

Boningsrummen bestå "i allmänhet av mörka och kalla stugor". Där man alltid träffar en vid låg spis, som med stenkäld endast ger en radierande värme och tjänar huvudsakligast vid matlagning, ty mer än dels står en järnugn bredvid för att värma rummet men denna värmeledare och dålige värmehållare är särdeles ovänlig för hälsa och trevnad. Den s k gällan eller loftet i stugan, det varom, man samlar sig, begagnas sig ofta om vintern till sovplats. Är stugan kall eller hushållet särdeles sparsamt, så flyttar man från fähusgällan för att begagna den värme som utvecklar sig från djuren och även från den därstädes dagligen brinnande spis, där man för kreaturen tillagar den s k sörpeln.

Fähuset och fähusgällan

Om snyggheten och anordningarne inom bostaden hos människor, som bo och leva tillsammans med djuren, kan icke vara något fördelaktigt att säga.

Själva företalet till boningshuset är i allmänhet så äckligt att man hellre ville taga en omväg förbi huset än inträda i detsamma. Fähuset alltså, vilket av somliga begagnas av tycke och smak till vinterpalats, av andra för värmens skull, av de tredje för nöds skull, emedan han icke äger något tak, att luta sitt huvud under, må alltså här omnämnas. Det kallas här fjöset (.....) är stundom 20 alnar långt, 15 alnar brett och 8 - 10 alnar högt till kroppåsen. På sidorna äro båsar för nötkreaturen och getter, på golvet och vid gavlarne äro fårkättar: annars stå och getter mitt på golvet uti tvenne rader bundne, så att de vända huvudena mitt emot varandra. Rummet är sparsamt upplyst av ett eller få fönster. Innanför dörren på ena sidan flammnar en rask eld för att uppvärma en kittel eller den inmurade pannan, bredvid vilken står ett kar, som emottager vattnet ur en tunna från brunnen. Här och där stå stycken av frusna lass av hemkört sommarhö, inställde att upptina. Ett stycke fram från dörren leder en trappa upp till gällan, som ligger omring 3 alnar över golvet och är försedd med ett enda litet fönster samt en spis om den skall tjäna till familjens bostad. I alla hänseenden är fähusgällan, ladugårdsjungfruns sängkammare, ty hon skall ansvara för den bundna republiken därnere.

Fähusvakt

Järnet är dyrt, därför begagnas skvedjor till bindslen därav händer, att här som annorstädes, den starkaste erövra friheten och skulle i en hast kunna åstadkomma mycken oreda, därest orosstiftaren icke genast tages tillvara.

Stillningen

Stillningen här är alldeles egen kl 05.00 - 06.00 f m tändes elden till sörpelberedningen. Nu gives först hö, sedan ett embar av under natten svalkad sörpel, därefter mossor (8 - 1/2 pund) och kl 09.00

åter hö. Nu lämnas sörpeligrytan att svalna till kl 14.00 - 15.00 e m. Då gives björklöv eller så vid 16.00 - 17.00 sörpel, kl 18.00 ges efter omständigheterna, hö eller halm av råg eller korn, mossor, bark av fur eller lövträd och om våren i knopp gången björkris. Sörpeln beredes av björk, asp, sälg och al. Inre lagret av ung furubark samt hästspillning och vatten. I Ljusnedalstrakten där man lär ha bättre tillgång på feta fjällväxter avviker receptet något samt innehåller foderväxter med hästspillning och vatten. Sörpeln ges naturligtvis i främsta rummet de mjölkande korna.

Sörpeln m m

Oxarne och andra mer berättigade ladugårdsmedlemmar få till drick s k hölog - animalia cetera eller småkräken må åtnöjas med vatten. Mossan som här omtalas är huvudsakligen renmossor, renast från fjällen, mera uppblandad med oätbara mossor och bara från andra trakter. Denna till stöd för fodret begagnade mossor, och denna sörpel med sitt mindre behagliga innehåll gör för jordbrukaren möjligt, att med sitt dåliga starrhö, under 8 - 9 vintermånader, framföda en ganska stor ladugård och likväl äga under en så god mjölk att en nykomling från Stockholm van vid hemojopatiskt behandlad mjölk, finner den som här erbjudes alltför mäktig. Emellertid är det dock sommarbetet som giver det utmärkta smöret, osten och hullet på slaktkreaturen. Menligt verka emellertid för framtiden den stränga mosstakten (man räknar 10 lass på kon för vintern) plundringen av ungsbogen för barktakten och avhuggningen av björkriset mot våren. Läger man här till det avsiktligt, för ernående av bättre bete anställde skogseldarne så synes skogstillgången tillräckligt hotad för framtiden. I de fall då både boskapen och husfolket söka sin trevnad under samma tak är tydligt, att fähuset utgör brännpunkten för en livlig verksamhet. Men även om så icke är utgörs dock vintertiden "fjös-gälla", det rätta hemmet för de läckare njutningarna.

Fähusgällens vikt
och betydelse

På givne anledningar samlas husets kvinnliga personal hit med en hast till förtroeliga samtal vid kaffekannan (i Vemdalen medföljer gärna flaskan och tobakspipan) samt i och för angelägne överläggningar vid inlupne nyheter. Även den äkta mannen försmår ej att härstädes uti sängen kl 11 f m söka en fristad för att vila och giljaren är angelägen att uti skymningen, här i enrum få njuta av sällskap med sin sköna. Såväl denna gång (samt det i Norrland efter vad som säges, allmänna bruk, att ungt folk av båda könen "börja ligga bredvid varandra" till uppfyllande av villkoret för en blivande äkta förening, prisas såsom ett bevis på stoiskt välde över böjelsen, emedan ingen fruktsamhet därav följer; men stoicismen förlorar fullkomligt sin "prisca irrtus" i de fall, man med säkerhet vet att det icke överklagade bruket begagnas som ett medel att njuta vällusten, utan att giva naturen tillstånd, att verka efter de en gång givna lagar och ho kan veta ehuru många fall detta icke sker? De vandringar som emellertid företagas av bararmade stundom barfotade kvinnan emellan dem; under bak och brygd upphettade stugan och det ävenledes varma fähuset i smällkall vinter måste naturligtvis medföra inflammationer och stundom framkalla döden. De fattige, som bo under samma tak, som djuren, hava stallet skiljt från sovrummet endast med ett plank, på vilket en öppen glugg med fri genomgång från det ena lägret till det andra. De fattigaste bo båsa om båsa med kreaturen. Ett enda fönster av en aln i fyrkant insläpper en sparsam dager.

Av allt detta spörjes att innevånaren här, utsattes för ett hårt klimat på en styvmoderlig jord, är underkastade betydliga försakelser. Man frågar således om de icke i stället söka ersättning i andra njutningar ?

Njutningar

Man tror sig veta att det utom Härjeådalens, tillhör sällsyntheterna, att t o m om vintern då man här stiger upp först kl 6 - 7 f m, personer av båda könen omkring kl 11 - 12 f m söka vilan under skinnfällan utan föregången ansträngning annorledes än uti frukostgrötfatet. Med särdeles nöje uppfylles också äktenskapsplikten, och det är ett faktum ända från trälldom under Faraonerna, att ett med motgångar och betryck kämpande folk är avelsammare än mera lyckligt lottade nationer. Så även här och de talrikaste barnaskarorna träffas under fattigdomens tak. Rusdrycken anlitas även beklagligen huvudsakligast under en jesuitisk tarv; Tjänstemannen säger "folket är icke omåttligt och skulle än mera kunna inskränkas (i anseende till bruket av starka drycker om det icke vore tillåtet välvillige hälsingar,.....) att kolportera den ädla varan. En utav sockenapoteken vid något tillfälle gjord medikamentsrekvisition innehåller bland annat "6 kannor Hoffmans droppar à 6,5 (måttangivelse), 39 (måttangivelse) - kräk- och laxermedel, 3 måttangivelse eller i förhållande som 13 till 1 pund men 13 ökas ansevärt genom åtskilliga s k bäskar, tjänande, tinkturer, för omkring 10 (måttangivelse) samt en ankare sprit av 22 (måttangivelse) värde allt riksgäld.

Man har alltså frågat: Begagnas Hoffmans droppar och dylikt som läskemedel i stället för andra och mindre skadliga rusdrycker? Därpå har svarats "jomän" och så skola Hoffmans droppar begagnas i övermått, således på "kalaset" då varan bjudes glastals. Oskicket förövas mest av absoluta nykterhetskrämare och jesuitiska läsare. Annars tyckes läseriet här ingenstädes äga något stöd och någon mera religiös har ej heller försports, förrän just som detta nedskrivs. I Hede har en medelålders torparänka blivit angripen av den fixa idén, att hon "tappat gud". På frågan om orten

besvärar av kringresande med demoraliserande saluvaror?

Lyxartiklar

Har givits det i förhållande till mig, skalkaktiga svaret "här som annorstädes av".

Fattigvård

Om fattigvården härstädes icke är på bästa viset ordnad så äro dock de fattiga icke lämnade utan skälig bärgning. De erhålla, som..... från gård till gård sitt uppehälle. Den kungliga stadgan väntar således ännu på tillämpning. Fattighus finnes icke, än mindre sjukhus eller sjukkamrar. Stadgan om ordningsvård har även här medfört den stora fördelen att man får i ordningsfrågor vända sig till en man av folket, som av detsamma vald har dess förtroende i detta avseende.

Uppfostran

Uppfostran som utövar ett så vidsträckt inflytande på hälsan och själsverksamheten, kan naturligtvis icke undgå att här möta svårigheter såväl inom hemmet som kyrkan och skolan.

Hemmet

I hemmet synes uppfostran gå i fotspår igenom åldrar som räcka upp till den tid då Härjeådalens ödelades av digerdöden. Föräldrarnas mått av bildning och moralitet övergår således på barnen, sällan förhöjt av något förädlade tillskott, men desto oftare inmängt av slagg utifrån genom resor och inflyttningar.

Kyrkan

Kyrkan verkar väl någorlunda harmoniskt över hela riket, där hon understödes av en omutlig ämbetsmannaverksamhet; men ortliga förhållanden betyda likväl ganska mycket. De långa avstånden mellan bygder och socknar som de svåra vägarne, klövstigarne och gångsträckorne, vilka somliga årstider alldeles icke släppa någon fram, lägga här betydliga hinder för de kyrkliga och religiösa

ärendenas och angelägenheternas gång. Emellertid synes kyrkan på kort tid uträttat ej så obetydligt emedan hon på ej särdeles lång tid förmått avlägsna ett härstädes redan bofast läsaressvärmeri och införa en sann, allt förmildrande, religiös anda, vilken så välgörande möter läkaren på hans besök vid sjuk-sängen, vare sig att livets eller dödens ängel därstädes vakar.

Folkskolan

Folkskolan har ej förmått giva de frukter man av henne hoppats och väntat och man klagar svårligen däröver ifrån Sveriges sydligaste stränder upp till fjällarne ända till 63:e nordliga breddgraden. Sådan är åtminstone min egen erfarenhet. Det är en nedslående tilldragelse för varje vän av folkets bildning och bevisar hur systemen och teorin, som icke försprångsvis låna stöd av erfarenheten, bliva straffade och genom deras därav utbrutna inneboende sjuklighet skada det samhälle de borde gagna. Man har här begått det stora felet, att framkalla en ämbetsmannaklass utan att giva den bärgning och framtid. Stadgan har visserligen merendels förmått framtvunga ett skolhus, måhända även begagnat någon tid, men när vantrevnaden, nöden och hopplösheten där finge bostad, flydde all mänsklig verksamhet därifrån. Det står nu öde och tomt. Hemskolan uppoffrades, flerstädes icke utan harm, för folkskolan, men den senares förfall ersattes ej så lätt av hemskolans återväckelse till liv. Prästerna kämpa för saken vad de förmå för att upprätthålla den annars sjunkande undervisningen. Sådant är åtminstone förhållandet i Vemdalen och Ljusnedalen. Men såväl präst-ämbetet som skollärarekallet fordrar sin egen man, helst den senare här nedtryckes av besväret att avvänja barnet ifrån oskick och otrygghet. Rå och ohyfsad kommer barnungen i skolan och säger Du åt sin lärare, vilken komma enligt det begrepp barnet fått i hemmet anser som sin uppassare, och barnet leds i

Härjeådalren till
hälften nomad

skolan under det ljuva språket. "Om de icke äro snälla mot dig i skolan eller det är bra där, så får du gå hem". Inlärandet av seder och skick, är att "lära barnet högfärd". Nu är Härjeådalens invånare, alldeles såsom en mängd av österlandets stammar, en till hälften nomadiserande befolkning som med sine hjordar uppsöker vissa årstider trakter där bete kan erhållas men icke saknar fast bostad, däromkring han äger åtminstone någon jord att odla och några frukter att så och skörda.

Men detta nomadliv är särdeles menligt för uppfostran, barnavård, vaccinationsangelägenheter m m.

Vårflyttning

Svantedagen eller tredjedag pingst i år den 10 juni sätta sig de rörliga lägren igång, för att uppsöka vallarne. "Vållan och bodarne", "buan", begrepp som bäst förena sig i uttryck fäbodvallarne. Dessa vallar innehålla alltså ett gott sommarbete och där har ägaren bodar eller fähus för kreaturen och en stuga, då pigan allmänneligen är härskarinna, såvida ej husmodren själv eller någon åldmamma därstädes leder de angelägna ärendenas gång. Kortaste vårflyttningen är här (i Vemdalen) en halv, den längsta fyra mil, i allmänhet äger den nomadiserande innevånaren tvenne sådana stationer för sommaren, på den närmaste kvarhålls hjordarna 8 - 10 veckor eller till början av augusti då de avlägsna fäbodvallarna uppsökas och varest man dröjer till Michaeli eller slutet av sept.

Sommarflyttning

Höstflyttning

Mannen måste dela sig mellan jordbruket hemma och slåttern på myran, som mestadels är belägen vid fäbodvallarne, som alltså en stor del av sommaren äro uppehållsorten för husbonden och pigan, då husmodern kvarhålls av barnen eller annat hinder vid hemmet.

Annars medtages barnen vanligen och helst till vallarne där sommarlivet är rikt på hälsa, glädje och

trevnad. Här tillverkas nu ystet, smöret och missmöret. När om massorne av hjordar och människor, t ex från Vemdalen med sina 500 - 600 innevånare från fjällen, icke utan särdeles glädje, kastat sista medlidsamma blickar ned till vinterboningen uti dalen som nu står öde och tom och skulle icke kunna skyddas för eld och tjuvehand av kvarvarande överåldrige eller späda personer, vilkas huvudstyrka består av någre ämbetsmän, som nödgas stanna kvar och för sitt livsuppehälle försett sig med några mjölkande getter. Å vallarna råder en desto livligare, rörligare verksamhet hos vallhjonen, barnen och hjordarne, man kan säga, natt och dag, ty solen förmår ej en blund gömma sitt av sömnlöshet, rodnande ansikte och oavlåtligt dansar här ett ungt släkte av levnadslust. Så, under det dalen är tom, andefattig och tyst, rör sig livet i stort däruppe på nordens luftiga Libanon, där Nildalens vingade innevånare sökt en fristad för sine ägg, men ingen tid är där övrig för barnauppfostran, som annars anses vara "hårdande", med undantag av vad som rörer händer och huvud, som inom vanterne och luvan är hemfallen till en stenstockande konservatism.

Härjeådalarens
skick och sätt

Hos innevånaren i ett samhälle, som sysselsätter sig med skogsarbete, jakt och fiske, således har skogar att genomvandra, floder, att överstiga, och berg att klättra på, väntar man fyndighet, vighet och mod. Men dessa egenskaper slösas icke på Härjeådalaren i allmänhet, ehuru många undantag finnes såväl härutinnan, som i allt annat och vilka just genom den stora kontrasten förvåna. När norrlänningen från andra orter går trygg vid sitt gevär och stoet som kastillararen sin väg fram med raska steg och upprätt panna eller med smak länkar sin eldiga, välvårdade springare, så framskrider Härjeådalkarlen med krokiga knän, framlutat huvud och tafatta händer eller om han far fram med en häst, så leder han denna efter det lass, som drages av oxen eller sitter han i ett lämpligt åkdon

och mjölkar tömmarna på en häst, som stinker av osnyggighet och bär en lepralik gödselbeläggning ända upp till länderna. Ännu har jag icke haft förmånen se någon av ortens unga söner som kavallerist. Jag förmodar, att det såväl härutinnan som uti sine infanterimanövringar ödelägga sin obesmittsamhet av krigarens inflytande för såvitt det angår manhaftighet och hållning. Detta gäller endast Härjeådalen. I Jämtland förstår man att både marschera, rida, köra och vårda hästen. Där finns kavalleri och infanteri, icke i Härjeådalen, likväl är Härjeådalens beväring icke illa omtyckt.

Härjeådalarens
kroppsbyggnad
och utseende

Männen i Härjeådalen är i allmänhet starkt byggde, med en reslig kropp, som skulle taga sig väl ut på fäkt- och gymnastiksalen, bland den mängd i andra orter förklemade cybariter, som icke äro snöglige för ett handgrepp. Ansikte och huvudbildningen har vackra skandinaviska former och rödligt färg. Kvinnorna är något storväxte, särdeles gladlynte med livliga ögon, vackra tänder, fri panna och ansiktsdrag. Kraften i deras vardagliga huvudbonad gör allt för att förvandla det vackra till fult. Att bedöma själsförmögenheten hos folket här torde vara om ej omöjligt dock svårare än på de flesta andra ställen ty olikheten är här så betydligt stora

Själsförmögen-
heter

Man finner ibland allmogen personer med olika snillegåvor och en betydande praktisk kännedom i flera ämnen, understödd av mycken lätthet, att uttrycka sig jämte en till kritinismens värld förvisad slöhet och oförmåga att fatta i förening med ovilja, vilken vanligen i hans övrigt orediga språk, uttryckes sig genom ett hå, som skall betyda vad, ty denna arten Härjebor hava gjort till regel, att icke höra åtminstone icke första gången. är det beställt för den resande, som tror sig i en sådan finna stöd. Tvärtom behöver den förre värna sig för

de faror, vilka denne blottställer den vägfarande, genom slingrigt åkdon och stjälpning genom okunnig körning. Tömmen får trassla sig mellan hästens ben eller skamfilas under medarne än stupar hästen på grimskafte, än brister tömmen eller seljorden eller andra don, som till en stor del bestå av vedjor. Kör man då något fort nedför en brant och lasset är tungt och helst någon åker tätt framför, så finner man lätt att livsfaran är nära.

Hästens behandling Hästens behandling är Härjeådalarens största skamfläck. Detta ädla djur är här överlämnat åt en förnedring och osnygghet, varpå exempel annorstädes icke finnes. Hans ben, lår, buk och svans är höljde med ett pansar utav hans egen träck. Ej sällan är svansen och huden angripen av sårnader. Hans att gå med lass efter oxen och hans gång blir alltså den senares. Oxen är ej här som inåt landet besvärad av orenlighet, men hästen har fått hans mångdubbla portion. Oxen skötes av pigan och matmodern. Hästen av husbonden och drängen. En orsak härtill är den osnygga snålheten att i sörpelt blanda hästspillningen, vilken ej får orenas med strö eller granris, som man åtminstone kunde bestå hästen. Till den unga hästens trevnad skall väl höra att djuret bor inom ett fordral av smuts. Emellertid är detta osnygga förfarande ett gödningsämne för sjukdomar hos hästen. Sålunda fortgår här från längre tid tillbaka springorm, i viss mån av hudsjukdom - och skall för alltid fortgå, så länge hästens hud på samma sätt vanvårdas. Då den smittsamma sjukdomen alltså måste bli stationär, skola väl icke grannorterna länge dröja med att undanbedja sig besök av hästar från Härjeådalen. Saken är allvarsam, helst hästen är odlarens största rörliga egendom och en ganska dyr. Kraftiga åtgärder fordras å vederbörandes och sakkunnige mäns sida för att bereda hästen en bättre vård och ägare mera trygghet. Ävenledes här är undan-

tagen märkliga. Mången framkommer med en utmärkt välvårdad häst av god ras och väl inkörd. Härjeådalens hästar är icke att klandra men hästens vanrykte och oxaktiga gång göra dem odrägliga samt till föremål för medömkan. Husbondens fel är att såväl denna landsplåga, som den ännu värre vilken består uti tjänstefolkets självsvåld.

Tjänstefolkets självsvåld.

Den omtänksamme odlaren till skada, dem låta och fattige måhända fattiga gagn löpa pigorna vintertiden från "Dalom till Hälsingland" och återkomma med flyttfåglarne. Tjänstehjonen hava emaniciperat sig från tjänstehjonsstadgan. Här talas om tjänstehjonens friveckor och fridagar. Sådana dagar tager sig drängen även under brådaste tiden; helst fri måndag, vilken väl kan åtföljas av både tisdag, onsdag och torsdag; varunder drängen överlämnar plogen och skördens lie åt husbonden, super och spelar kort i husen, (vackra hus). "Pigan dansar till söndag och måndag, samt under marknaden och för uppbyggelsens skull efter husförhöret under det matmoren hemma sagnar vatten i huset och mjölk till sitt barn, därest hennes man eller hon själv icke kunna anskaffa så det ena som det andra. Dröjer en piga något hemma helgdagskvällen, så kommer hela skaran av till henne i husbondsfolkets bostad, slår upp dörrarna, rycker den försummlige i vingen under försäkran "Du behöver icke stå här och förhala tiden". Grytan, pannan och elden lämnas åt sitt öde. Ingen stånds-person vågar här, utom prästerna och sådana som äga större ladugårdar och måste betala stora löner, stödja någon piga att man besinner sig verkligen innan man från annan ort skaffar någon hit, där hon så snart får lära sig fria valet.

Industri

Frågar man vad industrin, vetenskapen och snillet här utträttat, så bör man på förhand finna att detta är ringa eller intet emedan man bör vara övertygad om

att allmogens motståndskraft så mycket möjligt är hindra inträdet för all verksamhet från dessa håll. Så utestänges möjligheten, att begagna upprödja vägar, urtappa myrar, vattna ängar, förkovra sädesodlingen (linodlingen går ej för sig) och förbättra boskapsjakten o s v. Erbjudes av staten lån eller bidrag till industriella företag, så svaras att orten är för fattig, att idka binäringar! Av plogemäns för Norrland så nyttiga vaksamhet skönjes intet men fru Schoukonid har ej spårlöst försvunnit. I Jämtland utbjudes ejdamerost (namnet har trätt i stället för bitter ost) av fru Schoukonis tillverkning som fortgår i Råpdalen i Hede socken. Hos en befolkning, som så envist hänger fast vid gamla vanor, vilka kväva alla försök, att gå ut ur det i århundraden nötta spåret, äro förbättringar och industri-företag omöjliga och detta är så mycket beklagligare som nya ovanor begärligt träda i förbund med de gamla ovanorna; Illa nog i en ort som har litet att utbjuda av egna tillgångar.

Alster till av-
sättning

Kaffeåtgången
sträng

Här är smöret huvudsak, därest slaktkretur; men av småväxt slag samt något kärnost och mes-smör. Det frikostiga bruket av kaffe som från norr till söder utbrett sig ned till det folkfattigaste klasserna i hela Sverige måste väcka bekymmer i ett land som har så litet att lägga på utländska handelsvågen. Under kaffepannan underhålles som man kan tycka en evig eld och ingen tid på dygnet då välviljan icke finner det passande att bjuda kaffe. Om man antager att i Vemdalen, där folknummern f n är 723 personer och att 5 personer utgöra ett hushåll, så får man 144 sådana. Om man anser att endast ett halvt skålpund kaffe konsumeras på veckan i varje hushåll så uppgår kaffekonsumtionen endast där till 3,744 skålpund. Men beräkningen, som man på stället blir övertygad om är allt för låg. Härtill fordras nu socker i proportion. Gäller möjligen samma beräkning

för hela landet, och tager man därjämte i betraktande den metalliska valuta som vandrar till utlandet för den depraverande allt försvenskande tobaken, så tycker som svenska folket borde vara betänkt på en motverkan mot sina farligaste fiender, som egna böjelser och taga av det vackra exempel, att utestänga en demoraliserande handelsvara. Det är alldeles i sin ordning att börja omvändelsearbetet med sig själv. Vad Härjeådalens angår, så tycks den nedsjunka under sina egna båd arvssynder och verksynder, så vida icke Ljusnans skänker landskapet en framtid.

Ljusneälvens flott-
barhet

Om Ljusnans flottbarhet till havet har förut varit fråga men hälsingen har i vissa trakter naturligtvis starka intressen däremot. Vid ett pågående riksmöte har riksdagsmannen Jonas Johansson i sitt stånd väckt motion däremot. Man må väl hoppas att statsmakterna, en gång upplyste om Härjeortens verkliga behov med likgiltighet åse 7.8 tusendemedborgares andliga och världsiga behov utan att mera kraftigt söka att åtminstone bereda dem tillfälle, att hjälpa sig själva.

Dessa dalars innevånare visar sig, med alla sina egenheter icke ovärdig ett sådant handlag. Om Härjeådalarna låter sitt despotiska sinne någon gång träda framom lagen, men då mötes av en allvarsam tillrättavisning blir han snart böjlig, t o m bönfallande och fullkomligt uppriktig där man fordrar en bekännelse; men härtill fordras trenne ting: kraft, rättvisa och välvilja. Tjänster åtgäldar han gärna med återtjänster och frågar alltid vad han är skyldig, ehuru orten är ytterst penningfattig.

Förbättringar

En och annan (t ex i Hede) har börjat avtappa myrorna och skördar nu hö på dem. Överallt ökar ladugårdsgödseln med myra och en del granris och i Vemdalen

hoppas man både i materiellt och intellektuellt hänseende vinst av tillämpligen av skiftesstadgan.

Jämtlandssidorne

Om distriktets jämtlandssida är föga talat och borde, såsom varande genom Ljungan liksom pressat intill Härjeådalen, ej kunna kräva många ord, men det är dock skilt från den delen genom ansenliga fjällar, av vilka Klövsjöfjället, Vemdalens nordöstra gräns är ansenligt och torde kunna antagas (årstiden till-åter icke att nu uppmätta det) till 3.000 - 4.000 fot över havet då Syltoppen är uppskattad till 5.500. Men lika hög som denna är i geografiskt hänseende, är även på det andliga området uppvist emellan de båda dalfolken kring Ljusnan och Ljungan. Jämtlänningarna äro denne ortens fenicier, dock utan något Syrus och Sidon vid medelhavet. Befolkningen även i denna del av Jämtland är särdeles böjd för handel, resor och hästbyte. Kort- och hasardspel försmås icke. Här i orten är en styvare spisordning, bättre bostäder, manskläderne gärna av kläde, stövlarne försedda med galoscher. Kvinnsbeklädningen av siden, halvsiden och bomull. Dryckesvarorne finare, arrack, rom, konjak och bättre brännvinssorter. Skrivkunnigheten är allmän, högre skolgång bruklig, jordbruket mera vårdat, odlingsfliten och industrin större, ordning och skick värderade, självförtroendet betydligt; men stöder sig på upplysning och hålles genom vetgirighet. Även jämtlänningen nomadiserar.

Lappbefolkningen

Distriktet äger inom sitt område även en helt och hållet nomadiserande befolkning, den lappska. Det är en sorglig iakttagelse över hela jordklotet, att de icke civiliserade folkslagen, som synes kvarstå såsom ruiner efter bortsprängda stammar, icke kunna trivas och förbrödras med ett fullkomligare släkte, som anses hava utgått från bergsplatå, från vilket vi förmene oss härstamma. Troligt är

väl ock att vi icke förstått, ej heller bemödat oss om, att rätt behandla denna vanlottade befolkning. Detta vissa är att de tvenne olika ledare stå, om ej rustade, åtminstone fientligt sinnade, emot varandra. Nedan anförde intygar, att sådant är förhållandet även här, men på ett ännu ömtåligare sätt än på många andra ställen. Som jag ej kunnat känna detta, har jag begärt upplysning och erhållit nedanstående skrift av en redbar man, som dock varken är född i Härjeådal, ej heller kommer att där förbliva, men icke dessmindre betraktar sakerne på nära håll. Jag ikläder mig icke något ansvar för uppgifterna och kan ej hjälpa, att det här och där kunna medföra obehag men beklagar på det högsta att orsakerna till sådane lidanden, med sina suckar och sin harm icke redan är undanröjde. Min brevskrivare yttrar:

"Ifrån barndomen var, att i mellersta delen av vårt kära fädernesland, se hur äganderätten där vårdas, har jag med förvåning erfarit hur med densamma här tillgår, besynnerligen i gränstrakten mot Norge, varest lapparna föra sitt nomadliv och huru litet man har rätt till sin egen jord, antingen denna genom hundraårahävd eller genom köp blivit enskild mans egendom. Meningen är nu icke att skildra lapparnas djuriska liv, ej heller det skydd, som de vill synas njuta av, prästerskap och andra ämbetsmän i allmänhet ty undantag finnas även här. Genom detta förhållande skall lappen icke allenast komma att kvarstå på sin nuvarande låga ståndpunkt av bildning, utan även fortfarande tro sig finna sin räkning därvid, men här gäller att tala om Lappens, att man så må säga, tillåtna våld mot äganderätten. Här i orten äga alla åboer utmarker, varest de sommartiden föra sina kreatur på bete samt åtskillige slätter, till det mesta bestående av myror, vilka ligga avlägsna från den usla kojan, varest de vintertiden bo. De flesta av desse utmarker ligga ofta 3 mil och därutöver från

det egentliga hemmet. På dessa bärgas under många mödor ett, mot tidsspillan ingalunda svarande foder, som ehuru magert, dock äger stort värde å orten, där endast boskapsskötseln kan livnära innevånaren. Först sedan jorden tillfrusit och snön jämkat den oländiga marken, kan höet hemköras, men då händer ganska ofta att det är förtärt av renarne, så att skördemannen måste vända tomhänt åter den långa vägen. Det är då vid varseblivningen av den öersättliga förlusten, som under sorg och grämlse det inre sinnet börjat lida och känna någonting mindre gott såväl emot ordningsvården och de styrande, som icke berett skydd för den enskildes egendom, samt emot dem vilka ofoget förövat. Försök hava blivit gjorda till ofogets hämmande, men de hava icke härlett till ändamålsenligt resultat i anseende därtill att de, som skolat pröva, lämnats i okunnighet om verkliga förhållandet. Så har ett sådant försök frambragt en dom med Kungl Maj:ts stadfästelse, att den som har höstack, (hässja består sällan) skall stänga däromkring en fyra alnar hög gärdesgård. Det är dock tydligt, att om även, vilket ej alltid är händelsen, skogstillgång för uppförande av en så hög gärdesgård finnes, den likväl ej skulle kunna motstås de stormar, som här rasa; men om han ock stode emot så skulle drivorna till en början lägga sig på dess sidor och slutligen överstiga honom, så att han i så fall tjänade huvudsakligen att beredas som en övergångsbrygga. Lapparna föra ofta sina renar på trakter, där de påtagligen icke hava rättighet, att söka renbete, men taga det likväl, där odlaren har sina mosstäcker, vilka sålunda plundras. Lappen förer gärna sina renar dit, där han finner bränsle för kåtan och brännvin att läska sin outsläckliga törst därefter. De flesta lapphushåll uppoffra 400 - 500 riksdaler årligen på brännvin. Säg då att lappen är fattig! Tvärtom; Han har råd att visa sig tacksam med ett parti renhudar och om det gäller t o m förmedelst några stycken renar. Men där inga

bestämda gränser kunna uppvisas, inga tydliga lagar åberopas, kan för äganderätten ingen säkerhet väntas mot lapparnas intrång. Varken eller (uteslutningen må ursäktas) haver vårdat sig om de här av självförsvarets nödtvång ofta framkallade nävrättsfejder. Orsaken må de bäst veta själva, brist på kunskap därom kan icke tjäna till ursäkt. Alltnog högst önskligt vore, att hos, landets höga överhet och vederbörande, som angelägenheten rör, uppmärksamheten bleve fästad däruppå att något borde göras till främjande av skydd och trevnad för härjeådalaren, som uppslagit sitt käll vid foten av Säfebergets fjällar. Här är nu skäl att lämna rum för billigheten.

Audixter et altera pars. (Även den andra parten bör höras.)

En man av stort inflytande på härvarande lappallmoges framtid har yttrat sig, väl icke skriftligen, men samtalsvis och hoppas jag hava sanningsenligt återgivit hans tankar uti nedan införda ord.

"Man har illa nog från urminnestider, alltför litet sörjt för lapparnes själsodling. Eller hurudan skall hans kyrkliga och sedliga ställning hava blivit då man icke avlönat någon präst för själavård och icke försett dem med skollärare, ej heller besörjt någon religionsbok på deras eget språk. Både kyrkan och staten hava saknat eller inte kommit i tillfälle, att lyfta dem ur deras låga ståndpunkt i religionen och medborgerlig bildning. Således saknas t o m för denna allmoge kyrkböcker så att man icke ens kunnat anställa en cencus över densamme. Ingen kronans ämbetsman torde väl heller så särdeles ofta visat sig hos dem, utom då det varit fråga om utmätning för de svaghetssynder, lappen begått därför, att han blivit utan vård, uppfostran och religion, under det man med anlitande av den kristliga barmhärtigheten beskattat

svenska församlingen till hedningarnas omvändelse i Kina. Svenska kyrkans prelater, vilken det tillkommer att vaka över kristna religionens upprätthållande och framgång haver glömt, att man hade hedningar att omvända i eget land, och skulle glömskan möjligen ännu fortfarit, därest icke svenska kyrkans inflytelserika överherde, Johan Olov Wallin, något framställa den meningen, huruledes det vore skäl, att tänka på sättet och medlen att omvända hedningarna i vårt eget fädernesland. Om också, som nyligen skett är, härstädet för lapparna, kyrkoböcker blivit upprättade, den nödvändigaste läroböckerna anskaffade och någon barnundervisning blivit beredd, så finns ännu ingen stadgad ordningsvård eller fattigvård. Ingen församling bekostar den fattige lappens sjukvård, när sådan behöves. Det är alltså en helig plikt för samhället, att icke lämna dessa, i övrigt nog vanlottade medborgare åt okunnighet och vanvård. Giv dem kristendom, välgörande lagar och bestämda gränser, inom vilka de med trygghet kunna beta sina hjordar, så skola de återgälda samhället med att bliva goda och laglydiga medborgare, som både vilja och kunna betala kronan en skälig skatt.

Ovan överklagade brist på ordningsvård medförer angelägenheten, att hos höga vederbörande väcka uppmärksamheten på vedertagande av anstalter för vaccinens jämna gång hos lapparna. Jag vet ej huru inskränkt veterinärvetenskapen visat sig hos lapparna, men vist är att sjukdomar ofta härja hans hjordar.

Tre skiftningar
av samhällsmed-
lemmar eller

Inom distriktet finnes emellertid trenne skiftningar av samhällsmedlemmar. Emellan härjen och jämten är väl ingen synnerlig stor nationell åtskillnad, ej heller strid dem emellan, dock är den förra mera dalkarl, den senare mera fransman - och alltid är något grabb till finnandes emellan tvenne grannar, vilket lärer skönjas bäst i beväringssläggret, där den

mera belevade yngligen från det jämna landet drager på smilbandet åt tölpligheten hos dalmas, vilket den senare med tämligen hårdhänta björnramar under brottningen vedergäller. Lapparna äro nordens hottentotter och dessa fullkomligt lika vid brännvinsankarne. Det blir den över partiandan och stridigheterna sektionerna emellan, upphöjde ämbetsmannens plikt att genom sin verksamhet främja allas välgång och bildning och jämna det ojämnt är.

Statistikens uppgifter

Den kamerala och statistiska sidan, så behöfvig för läkarekallet, kan väl ej nu utredas, endast beröras. Distriktet har från ostligaste gränsen till den västligaste enligt mätning på kartan en längd av 24 mil med precist samma avstånd från den nordligaste till den sydligaste punkten.

Vägar

I från Östersund går allmän landsväg, 9 alnar bred. Senare tider bruten över Klövsjöfjället, genom Vemdal, där den fortgår med sju alnars bredd till gästgivaregården Viken, där den delar sig åt öster samt åt väster till Hede där byaväg vidtager och räcker till Långå, där en smal gångväg börjar som svårligen framläpper den ridande till riksgränsen. I sommar skall här brytas körväg, 6 alnar bred, och vara färdig år 1854. Förespeglingar skola gjort sig gällande att från Vemdal bryta väg, som skulle långt väster om Viken taga fatt förvägen och till samma plan hörde, från Vemdal över Hån till Glissjöberg bryta allmän landsväg så noga som möjligt i spåren på vintervägen, som utvisar en längd av 3,5 mil, då allmänna forväg från Glissjöberg över Randsjö och Viken är 5 mil. Viken bliver då som gästgivaregård överflödig och vägamötet i Vemdal skulle alltså rättfärdiga valet av Vemdal till centralort och läkarstation för orten.

Postgång och posthinder

Östra posten fördd av åkande postkarl möter den västra, som innehåller den norska uti Viken. Den

Socknar, pastorat
och stift samt
landskap, fögderi
och länsmans-
distrikt

Innevånare

västra är gångpost ända från Norge till Viken. De förenade posterne åtföljas till Vemdal, där de inträffa natten mellan tisdag och onsdag, vanligen ej senare än kl 06.00 onsdags morgon, då till Östersund ställda brev genast avgår. Ehuru den för orten ankomna post ej kan utlämnas förrän kl 10.00 onsdags f m i följd var av man ej är i stånd att den postdagen på Östersund expediera de angälenheter, vartill östra och västra posten, möjligen, och ofta, kan föranleda utan måste posten på Östersund här inlämnas tisdag e m. Först onsdag e m kommer posten från Östersund. Denna post kan således icke besvaras förrän nästa vecka. En så oförmånlig postgång, oläglig för envar, hinderlig för läkaren och apotekaren, är särdeles betänklig för den lidande sjuklingen och den läkarintyg behövande, som måste vänta med sin affär en hela vecka. En något stor rekvisition på medikamenter, känd först kl 10.00 - 11.00 f m, skall ej kunna på apoteket expedieras till kl 12.00 middag, då posten inlämnas. Här har man således för sig en samvetsangelägenhet, att nämligen posterne må komma att räcka varandra handen för att kunna gagna orten, som i allt fall icke har postgång mer än en gång i veckan. Distriktet innefattar 12 socknar med kapellagen. De äro Svegs socken med 1.298 invånare, Lillhårdals socken med 1.053 invånare, Elvros socken med 545 invånare, Linsells kapellag med 488 invånare utgörande Svegs pastorat av Härnösands stift, vartill Överhogdals socken med 230 invånare, varande annex till Ytterhogdal i Hälsingland och ärkestift tillhörande endast fögderiet och ligger inom Härjedalen. Detta pastorat utgör sydligare delen av Härjeådalens ävensom ock av läkaredistriktet och hade jämte Överhogdals socken vid siste folkräkningen 3.614 invånare. Om man utdrager det s k strecket som skiljer Sveg från Hede pastorat, så har man ovan detsamma hela Hede pastorat med lappfjällen samt huvudsakligen Klövsjö och Rätan

till distriktet hörande omfång, ehuru liggande i Jämtland. Dit höra: Hede socken med 727 invånare, Vemdals socken med 723 invånare, Tännäs socken med 696 invånare, Ljusnedals kapell med 456 invånare, Storsjö kapell med 292 invånare, Lappsamhället med 171 invånare och rätt till själavård i Hede socken, allt tillhörande Hede pastorat med 3.065 invånare. Dit höra ytterligare Klövsjö socken med 617 invånare. Rätans socken med 633 invånare, båda av Bergs pastorat uti Jämtland med tillhoppa en folkmängd av 1.250 invånare samt tillsammans med befolkningen i Hede utgör en folknr av 4.315 vilken befinner sig ovan strecket och intager en jordvidd, som väl är en tredjedel större än distriktets sydliga del. Således har distriktet sina andelar inom tvenne landskaper, tvenne stift och fyra pastorater. Läkaren äger att vända sig i nödiga fall till kronofogden i 1. Jämtlands södra fögderi. 2. Härjeådalens fögderi samt till fem länsmän, nämligen i distrikten 1. Tännäs, 2. Hede, 3. Berg i Jämtland, 4. Sveg, 5. Lillhärdal. Och allt detta bör noga ihåggkommas, icke blott vid åtgärder utan även vid bedömanden. Invånarnas antal är 7.929.

En orts mer eller mindre sjuklighet att vara läkarestation m m om bildningen

En orts förmåga att tillägna sig läkarevård, där sådan finnes, beror naturligtvis på invånares bildning och på vedertagne anstalter för möjligheten, att densamma begagna. Om distriktinvånares bildningsgrad kan ej särdeles tilläggas, vad som förutsagt är, dock må anföras, att hos en befolkning i århundraden så litet i beröring med den övriga världen, som de flesta av de olika stammarne eller släktlinjerna här kunna omöjligen samma begrepp råda, som vi äro vana vid. Betänkandes benämningar och språk avvika kvantitativa och kvalitativa förhållanden uttryckas på helt annat, stundom motsatt, sätt mot vad i allmänhet brukligt är. Utencilier eller bohag av vanlig beskaffenhet finnas ej eller är högst

olika de vanliga. Det är ändamålslost att ålägga en sjukling intagning av halft eller helt dricksglas, då han ej har, kanske ej sett dricksglas. Matskedtals går ej heller bra, ty då begagnas träsked eller en skopa som rymmer 2 - 3 silvermatskedar. Reduceras däremot begreppet till brännvinstumlare och kaffekopp, går allting bättre. När ortliga förhållanden göra gällande lagar, omöjliga, och sätta undantagslagar eller egna lagstiftningar i stället, inverkar detta sedan samhällsvidrigt på folklynnet. När drivan stänger allmänna vägen, söker vägfaranden sin väg var han kan och finner den ofta på trakter där snygg-godhet opåtalat får medfölja. Ginaste vägen blir val-språket i moralen och vid sjuksängen. Man tycker sig hos befolkningen skönja fyra bildningslinjer.

Fyra bildnings- linjer

Överhogdalsboerne, i beröring med ostliga grannar, beskrivas såsom "mera hyfsade" åtminstone ej så envisa som västerut. Svegboerne, åtminstone i öster synas sluta sig till den jämtlänningen presenterar handelns och rörlighetens.....saknar ej belevnhet. Om Härjeboerne är föruttalat. Här endast några ord om den stupida, icke obetydliga delen. En person ur denna krets är en av de bedrövligaste föremål, som kunna framställas. Svenska språket förstår han icke mer än en sten, och måste fortleva i hedendom, ty han kan omöjligen begripa vad hans religionslära förkunnar. Hans försök att rätt tala liknar maskinens och hans innanläsning är mekanisk (hans fattningsförmåga står i överensstämmelse härmed.) När han en gång skall verkställa, vad som på det tydligaste blivit honom förestavat, så må man bereda sig på, att bemöda i hans förfarande. Som egen sjukvårdare skall han, med vilket läkare-biträde som helst aldrig lyckas. Denna klassens människor uppbära bättre namnet vildar än de barn, som framställas i romanen. "Härjeådalens vildar". Lappar skola finnas, som i förståndsodling och sed-

lig bildning överträffa Härjeådalens befolkning. Annars visa väl icke lappen, ej ens den förmögne, något annat prov på sammanhang med den bildade världen än i det fina klädes och de mjuka silkesdukarna och rikheten av arbetat silver i den glänsande livgördeln. De röda vecken hos mannens dräkt, den silverglittrande röda klädesmössan på kvinnan vittna om lappens fåfänga och smak för det lysande. Med svårighet skall läkekonsten intränga i lappens Oaktas således distriktets invånare i allmänhet synes mindre mogna för läkekonsten, yttrade icke dess mindre somligstädes mera mottaglighet för densamma än på många andra ställen hos allmogen. Man kan härvid icke undgå, att med erkänsla stanna vid namn på förut här tjänstgörande läkare, mer än dels, ange om ock äldre män, som här berett läkarekonsten segrar och kärlek hos allmogen. I avseende på vedertagne anstalter, ej blott för läkarevården, speciellt utanför ordningen och samhällligheten i allmänhet, varför utan all läkarvård blir omöjlig, står orten i stora förbindelser hos de ämbetsmän vid länsstyrelsen som förr och nu kunnat hos ett stelt och obändigt folk uträtta, vad som synes och oavlåtligt gå i fullbordan. Icke mindre vördnad har domaremakten i sin verksamhet tillvunnit sig. Det oaktat återstår mycket att önska i uppfostran, sedebildning, religionskunskap och vördnad för lagen att prästerskapet icke förtröttas och att orten städse får påräkna verksamma, uppfostrade och sakkunniga kronofogdar, länsmän och övriga för den ekonomiska, borgerliga och brottmållssidan anställda tjänstemän, ty varken länsstyrelsen, domare, ordnings- läkare eller fattigvård kunna verka utan stöd av en stark arm. Högst önskligt vore att läkevården kunde till allas, åtminstone de flestas belåtenhet, så ordnas, att lönen icke blir oanvändbar och i så fall dragen till annat ändamål. Jag kan väl icke nöjaktigt redogöra för Härjeådalens läkarematrikel, men därför,

vad mig i orten blivit uppgivet, alltså omförmäles, att den här Klas Krabb, född 1777, varit i orten provinsialläkare från 1823 eller 1825 ? till sin död den 27 december 1836, under tiden bosatt i Svegs läkarestation. Efter honom tjänstgjorde numera avlidne Dr B Hasselrot omkring 6 månader, då tjänsten övertogs av bruks- och bataljläkare F E

som avled den 7 juli 1840. Kort därefter ankom Dr Hederström och hade god trevnad i Sveg men förflyttningen till nya stationen i Vemdal den 3 maj 1847 hade till påföljd doktors avresa från orten en månad därefter eller den 4 juni. Efter kom den 14 augusti unga löjtnanten Hallin, som kort därefter lär blivit beordrad till Nora och efterträdes av Dr C O den 19 november. Han kvarblev till den 12 oktober 1848. Dr Sjöstrand anlände till Vemdal den 12 maj 1849 och dröjde kvar till den 3 oktober 1850, således i Vemdal fem läkare på fyra år med sammanlagd tjänstgöring av två år, sex månader och fem dagar. Sådana ryckningar ägde dock icke rum i Sveg. Orsaken till trevnaden därstädes uppges vara större foglighet, skickligare bemötande, allmogens håg, att anlita läkaren så att han kan uppfylla sin plikt, att verka och även därav njuta någon fögnad. Härtill kommer ock det mindre avståndet från östra delen av Sverige. fråga varför läkaren alltid så hasteligt skyndat från Vemdalen hava, märkligt nog en av mina företrädare och en av härvarande herrar präster på olika tid och ort svarat samma ord "han trivs icke". Det lakoniska svaret ävensom ock billighet.

Sveg och Vemdal
som central-
punkter fram-
förde med hän-
syn att vara
läkarestatio-
ner

Man har som vi, försökt tvenne central-
punkter i distriktet Sveg och Vemdal, vilkas cen-
tralförhållande stå sig sålunda ut. Från Sveg till
östra gränsen, 2,5 mil över Kolsäter. Från Sveg till
riksgränsen 16,5 mil över Funäsdal. Från Sveg till
Storsjö kapell, 16 mil över Funäsdal. Från Sveg till
södra gränsen 6 1/4 mil över Lillhärdal. Från Sveg

till Klövsjö norra gräns, 11 mil. Från Vemdal till Sveg 7,5 mil.

Från Vemdal till östra gränsen 10.5 mil över Sveg. Från Vemdal till Riksgränsen 11 1/4 mil över Funäsdal. Från Vemdal till Storsjö kapell 12 mil. Från Vemdal till södra gränsen 5 å 6 mil mot Idre i Dalarna. Härmed märkes att periferiapunkterna äro centralpunkter i sin ort för hela 6 milsradie. Måhända finnes nu ginare väg till Klövsjö. Ingen kan emellertid neka att Vemdal i geografiskt hänseende är en närmare medelpunkt i distriktet än någonsin Sveg. Vemdalsorten eller distriktets norra del är ock väl en tredjedel större än Svegsorten samt har 601 invånare mer än Sveg. Men centralpunkten för läkarnas verksamhet beror icke ensamt av det geografiska läget utan i betydligare mån av en rask trafik, som förenar avlägsna orter med varandra. Helst de inflytelserikare. Icke emot en större folkmängd berättigar alltid till läkares kvardröjande på en ort. I den folkrikaste stad på jorden med omkring 2 milj invånare skulle väl en europeiskt bildad läkare i allmänhet bliva överflödig. Överflödigare är han dock i Vemdal, då man undantager några få ämbetsmän och några än färre personer av allmogen. Hela Svegsorten är förlorad för läkarna i Vemdal. Svegs befolkning har ganska få ärenden åt västra orten och åt Norge och undvika med nöje Vemdal. Den föreslagna vägen över Håll till Vemdal och därifrån direkt till Hede eller Hedvägen västerut, med undanröjande av Vikens gästgivaregård har varit ett medel att tvinga de Svegsbor, som begiva sig till Norge efter sill och torskfisk att taga vägen genom Vemdal och där göra bekantskaper. På sådan grund har förmodligen läkarestationen och apoteket blivit anvisade Vemdalen, men varken väg eller trafik hava kommit hit. Sveg har ej längre till Järvsö provinsialläkarestation än till Vemdalen, men

i orten bor en befolkning, som Svegborna äga beröring med och gärna se, så är icke Vemdalsens. Provinsialläkaren är således Svegs läkare, så länge Härjedalens provinsialläkare bor i Vemdalen. Detta inleds nu fullkomligt och desto lättare som Dr Hederström, förut med trevnad verkande i Sveg, lämnade av otrevnad Vemdalen som nu är provinsialläkare i Järvsö. Huvudorten i väster, Funäs- och Ljusnedalen 8,5 - 8 1/4 dels mil från Vemdalen, ligger endast 7 - 7 1/4 mil från Röros, där dessa dalars invånare av ålder vant sig att söka läkarvård och läkemedel. Den i Vemdalen anställda läkaren blir alltså huvudsakligen den officiellt skyldige, till vilken länsstyrelse och övriga vederbörande äga att vända sig. Man kan dock icke tillvaron av välvilja eller statsmannavisitet i den plan, som valt Vemdalen till centralpunkt, ej heller en rask blick i framtiden; Icke heller har man brustit i omtankar för läkaren, då man har skaffat löneförhöjning; men mängden av omständigheter motverkar gagneligheten, av vad som blivit åtgjort, huvudsakligast Vemdalsborna.

Vemdalsborna ansedda, för att på färden låta dragarna avbeta sädesåkrar och ängar, samt att genom svårighet eller grovt vållande anställa skogseldar och att därjämte genom hästens vanvård sprida smittsamma hästsjukdomar, äro hatade av sina grannar och fruktade hemma för sina våldsamheter, eller åtminstone ringaktade, emedan befolkningen själv icke söker motverka missdådaren, än mindre rena sitt samhälle från de synder som vidlåda desamma och som det tillkommer envar i mer eller mindre mån, att svara före. Ungdomen överlämnas åt vilda orgier med osedligt störande av nattro och husfrid. Då ynglingen t ex annandag påsk bryta sig in i husen och på fähusgäll för att "ta ut pigan" och då tumultet fortsättes inpå dagen, kan sällskapet icke undgå att oskära sabbaten. Det är hemskt att bo och vistas i ett sådant samhälle.

Här går en för stöld, tvenne gånger, straffad själ som oavlåttligt angriper folk, kända och okända, en annan nyss förrymd för våldsbragd med kniv, är i var stund, han återkommer, livsfarlig. Av honom hava har tvenne läkare förut blivit överfallna och en har blivit av ungdomen antastad.

Svårigheten att här hålla livsuppehälle och bostad samt ortens sätt att handla göra vilken kassa som helst otillräcklig och vistelsen här oangenäm. Läkarna måste således med undergivenhet överlåta sig åt inflytelsen av råheten och sucka fram en tid; Ty ingen kan i närvarande skick tilltro sig att på livstid stanna här. Enda sättet är att med förbiseende av allt djupare sjunkande, förbrödra sig med lagets medlemmar och bliva såsom en av dessa. Möjligt är, att då bliva omtyckt; omöjligt, att verka. Sådana äro förhållandena på närmare håll sedda: Svårigheterna ej omöjliga att förstå på fjärmare håll, ej heller de förbisedda; men desto svårare att hjälpa.

Slutord

Ingenstädes kunna väl ej heller mera oöverstigliga hinder resa sig mot omtanken, nitet och den driftigaste, redligaste verksamhet. Olika, mot varandra avoge, folkstammar, olika släktskiftningar, seder och bruk, långa, ofta oöverstigliga avstånd, ortens magra beskaffenhet och hårda klimat m m, allt förenar sig att framkalla bemödanden, ursprungne ur en livlig önskan och fast föresats, att medverka till detta samhälles förädling.

AVVITTRINGEN AV RENBETESFJÄLLEN I HÄRJEDALEN

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

AVVITTRINGEN AV RENBETESFJÄLLEN I HÄRJEDALEN

Författningen.

Jämlikt Kungl brev den 9 mars 1825 skulle avvitringsstadgan för Jämtland den 8 december 1820 med vad i sammanhang därmed fanns föreskrivet gälla även för Härjedalen. Samtidigt gavs i 5 punkter vissa särskilda föreskrifter för avvitrningen i Härjedalen. För avvitrningen inom Hede pastorat, som bestod av socknarna Vemdalen, Hede med Storsjö kapellförsamling samt Tännäs, gällde Kungligt brev den 20 april 1841 angående grunderna för avvitrningen i Hede pastorat. I allt varom icke i nämnda Kungliga brev annorlunda stadgade skulle avvitringsstadgan den 8 december 1820 vara gällande. Avvitrningsrätten för Jämtlands län hade jämlikt kungligt brev den 27 april 1840 upphört med utgången av juni månad samma år. Jämlikt Kungligt brev den 20 april 1841 skulle förslag till tilldelning av mark och förslag till mantal och ränta upprättas av lantmätare och gode män samt granskas och fastställas av Konungens befattningshavare. Rågångstvist eller annan tvist, som hindrade förrättingens fortgång och fordrade besiktning på marken, eller besvär emot avvitrningstilldelning skulle upptagas och avgöras av ägoskillnadsrätt med den sammanställning som fanns föreskriven i § 15 i avvitringsstadgan för Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län den 10 februari 1824. I § 11 i Kungliga brevet och 20 april 1841 stadgades bl a, att för de överloppsmarker (lägenheter) som inte kunde användas till nya hemman och av vilka lägenheter behövliga områden närmast fjällen borde utses och bestämmas till vinterstamhåll för lapparnas renhjordar, skulle lämplig smörränta utsättas samt utgöras av den som kunde erhålla K.B:s tillstånd till lägenheternas begagnande. För utstakning och skatteläggning av renbetestrakter åt lapparna gällde bestämmelserna i Kungliga brevet den 20 april 1841 angående bestämmande av säkra gränser för lappallmogens i Jämtlands län renbetesmarker.

Översiktlig framställning.

Avvittringen i Härjedalen är översiktligt beskriven i skrift upprättad 23 mars 1961 av överlantmätaren i Jämtlands län, Valfrid Larsson, bilaga 1.

Vid avvittringen fanns lappar med anspråk på mark endast inom Hede pasorat och där inom Tännäs socken och Hede socken inom Storsjö kapellförsamling. Lapparna har inte anspråk inom någon av de övriga härjedalssocknarna och nyttjade heller ingen mark där vid tiden för avvittringen. För redovisning av de marker som lapparna nyttjat, de marker de gjort anspråk på och de marker som vid avvittringen tillagts lapparna är därför endast avvittringen inom Tännäs och Hede socknar inklusive Storsjö kapellag intressant. Nedan ges en ingående beskrivning över avvittringen i dessa socknar inklusive Storsjö kapellförsamling.

Före avvittringen fanns lappar inom Tännäs socken vid Rutfjället, jordränta för nybygget sedan 1823, och vid Grönfjället, lappränta enligt 1825 års jordbok och inom Storsjö kapellförsamling fanns lappar som enligt 1825 års jordbok erlade lappränta för Skars- och Helagsfjäll, Skärvaxdalen samt ~~avrad för viss tid under vinterhalvåret för Servfjället.~~

För geografisk orientering bifogas förstorad kopia av den s k Haars karta från 1883 över Härjedalen. Bilaga 2. Kopior av topografiska kartan utvisande avvittrade renbetesfjäll och karta utvisande nuvarande renbetesfjäll bifogas. Bilaga 3.

Vid avvittringen utlades inom Tännäs socken renbetesfjällarna, då benämnda skattelanden, Rutfjället och Grönfjället. Rutfjället med en avvittrad areal på 84.540 tld och 12 kpld avvittrades och skattelades för följande lappar. Olof Mårtensson med sex personers hushåll och 300 renar, Nils Jonsson-Fjellberg med åtta personers hushåll och 400 renar, Anders Jonsson-Fjellberg med fem personers hushåll och 200 renar, Mårten Andersson med fyra perso-

ners hushåll och åtta renar samt Olof Andersson med fyra personers hushåll och 20 renar. Se bilaga 5, sid 13 och bilaga 11 sid 6. Vid skattnöggningen 1855 fanns således vid Ruttfjället 27 lappar som tillsammans höll 928 renar.

Renbetesfjället Grönfjället avvitrades med en areal på 10.554 tld och 25 kpld för följande lappar. Olof Torkelsson med sex personers hushåll och 150 renar, Hans Andersson med fyra personers hushåll och 60 renar. Olof Jonsson med sex personers hushåll och 50 renar. Hans Olofsson med tre personers hushåll och 40 renar. Anders Olofsson med två personers hushåll och 30 renar. E N: Maria Jönsdotter med två personers hushåll och 50 renar, E. Andrea Hansdotter med tre personers hushåll och 30 renar. Jon Andersson med nio personers hushåll och 1.000 renar, Thomas Olofsson-Kant med sju personers hushåll och 100 renar. Maria Nilsson med en persons hushåll och 40 renar, Maria Andersdotter med en persons hushåll och 20 renar. Marit Hansdotter med en persons hushåll och inga renar. Nils Jonsson med tre personers hushåll och 100 renar, Lars Jonsson med sju personers hushåll och 1.000 renar. Nils Andersson med sju personers hushåll och 50 renar, Margareta Andersdotter med sju personers hushåll och 600 renar. Inom Tännäs socken fanns således vid avvitreringen 1855 95 lappar som tillsammans höll 4.348 renar. Områdena är på Haars karta, se bilaga 2, benämnda Grönfjällets skatteland och Ruttfjällets skatteland.

Renbetesfjällen, då benämnda skattefjällen, inom Storsjö kapellag innehöll en areal på 170.587 tld och 4,9 kpld. Arealen blev fördelad på tre skattefjäll: Mittådalen, Skärwaxdalen och Ljungrisfjället. Se bilaga 10 sid 3. Vid denna tid fanns följande lappar inom Mittådalen: Lappordningsmannen John Andersson med tolv personers hushåll och c:a 400 renar samt sex ytterligare hushåll med sammanlagt sjutton personer och 430 renar. Skärwaxdalen nyttjades av lappmannen Anders Nilsson-Fjellström med sju personers hushåll och c:a 500 renar samt ytterligare tre hushåll med sammanlagt sjutton personer och 300 renar. Ljungris fjäll begagnades av lappmannen Anders Thomasson med tre personers hushåll och c:a 150 renar samt ytterligare sex hushåll med sammanlagt 29 personer och 1.350 renar.

Enligt avvitttringshandlingarna fanns inom Hede pastorat vid tiden 1853 - 1855 171 lappar och 7.478 renar.

Vid skatteläggningen för Hede socken, se bilaga 9 sid 6, utlades Särvfjället till vinterstamhåll för lapparna inom skattefjällen Skärvaxdalen och Ljungrisfjället. Beträffande områdenas belägenhet se bilaga 2.

Vid den s k utvidgningen av renbetesfjällen kom dessa att inom Härjedalen utökas med 115.245 ha. Rutfjället utökades med fastigheten Sörvattnet 5:1 på 10.032 ha samt Högvålen 7:1 på 12.524 ha samt med Kyrkbyn 44:1 på 22.642 ha. Grönfjället utökades med Ljusnedal 1:1 på 60.117 ha samt Rostberget 1:1 på 3 ha. Särvfjället utökades med Rönningsås 1:1 m fl fastigheter på 1.587 ha samt Henådalen 1:1 m fl fastigheter på 8.340 ha. Områdenas belägenhet framgår av bilaga 2. På sid 3 i bilaga 3 redovisas strukturen på de befintliga renbetesfjällen med den omfattning dessa fick efter utvidgning.

Avvittringen inom Hede socken, Storsjö kapellag och Tännäs socken.

Avvittringsberedning av vederbörande lantmätare synes ha påbörjats redan år 1841.

Genom utslag den 17 januari 1846 förklarade Konungens befattningshavande, att viss tvist om rågång borde avgöras av vederbörande domstol. Till Hede tingslags ägoskillnadsrätt hänskjutna tvister avgjordes av nämnda ägoskillnadsrätt genom utslag den 21 september 1847. Detta utslag kom under Högsta domstolens prövning genom besvär och genom ansökning av återställande av försutten tid. Högsta domstolens utslag gavs den 18 januari 1850. Instrument rörande avvitttring och skatteläggning upprättades särskilt för var och en av Hede socken, Storsjö kapellförsamling och Tännäs socken. Dagtecknades den 17 oktober 1853 och underställdes Konungens befattningshavandes prövning. Samma dag den 17 oktober 1853 gavs besvärshänvisning till Konungens befattningshavande rörande hela avvitttringsförrättningen (akt Tännäs 10 sid 58).

Den 31 januari 1854 Hede tingslags ägoskillnadsrätt beslut med anledning av besvär, som åtskilliga hemmansägare i Hede by anfört över avvitttringen rörande Hede pastorat.

Hos Konungens befattningshavande anfördes besvär av Tännäs byamän, Vikens byamän i Hede socken och en del lappar. Nämda myndighet fastställde den 18 december 1855 dels i ett utslag, med viss mindre ändring för Tännäs kyrkby och Ljusdals allmänning, avvitttringstilldelningen dels genom tre slutliga utslag - för Hede socken, Storsjö kapellförsamling och Tännäs socken - skattläggningar. Besvär över Kungens befattningshavandes utslag, av Tännäs byamän rörande avvitttringen och skattläggningen och av åtskilliga lappar rörande avvitttringen, prövades av Kungl Majt:s i departement den 21 juni 1861.

Sammanträdet den 20 juli 1842 (akt Hede 5 a) Bilaga 4.

De närvarande av fjällallmogen anmälde, att de vintertiden begagnade Lillfjället (sydöst om Anåfjället) för sin boskap, ävensom på det så kallade Särvfjället, och att de ville behållas därvid.

Innehavaren av Ljusnedals allmänning vägrade lappallmogen att rätt till bete för sina renar på Lillfjället, där bete begagnats efter löfte av bruksägaren. Övriga angränsande byamän ville inte medge den av lappallmogen begärda betesrättigheten.

Sammanträdet den 19 juli 1844, ingressen (akt Tännäs 10). Bilaga 5. Såsom rågångar för fjällmännens vinterstamhåll, mot Tännäs kyrkby, redovisas Nässjödalsens nybygges marker i den så kallade Storstöten, därifrån i nordlig riktning väster om Fjettjen (Fjältjärn) till ett nedsatt röse straxt söder om Senning Olofssons bygge, därifrån i västlig riktning åt östra ändan av Tannsjön samt vidare över den värstersta knippen av Tansjövål med i sjön Rogen. Mot Funäsdalen ägoområde skulle fjällmännen besitta en trakt från märket på Bränry. Därifrån till den södra änden av Fiskbäckstjärn samt därifrån i en rät linje till den västra änden av Röviken i sjön Rogen, inneslutande denna gräns hela trakten söder om Rogen mot Nässjödalsens nybygge.

↓ **Sammanträdet den 28 augusti 1845, § 3 (akt Tännäs 10) Bilaga 5.**
 Någon överenskommelse om gränserna mellan Ljusnedals bruk och lapparnas betestrakter kunde inte uppnås.

Sammanträdet den 28 augusti 1845, § 4 (akt Tännäs 10). Bilaga 5.
 Funäsdalens byamän och fjällmännen överenskom om följande gränser emellan sig: Ösjebäcken - Västra Ösjesjöns västra ända - västra ändan av Långbrottsjön, där Malmagens nybygge vidtog. Vidare skulle rågången gå från märket mot Malmagen, på den södra sidan om Malmagsjön, samt över Gråstöten - Röfjällstjärn - Högsta Röfjäll och Brännry där Tännäs by vidtog.

Sammanträdet den 28 augusti 1852, § 4 (akt Tännäs 10) Bilaga 10.
 Såsom projekterad gräns mot fjällmännen på den södra sidan om Tännäs kyrkby redovisas Fjätåns inflöde i södra Fjåtsjön (Sjure Fjåtsjön) - Lillfjället - södra sidan av Fjättjärn - Brännstöt fjället - Tannsjöväla - Rogen - Röviken - västsödra sidan av Myskelhåarna - Myskelåns inlopp i sagda sjö - (Skomskåri - Fiskbäckvål - Brändry - Röfjället - västra sannolikt östra ändan av Svansjön - Kläppen - Svansjökläpp - Gråstötarna - ägofiguren 22 - Lågvåla - riksgränsen.
 Lapparna i Gröndalen begärde att få bli behållna med hela Gröndalen från Ösjöbäckens inlopp i Ljusnan och rätt över dalen, därifrån till röset på Rössvålen, därifrån till röset på Lilla Mittåkläppen och vidare till Lilla Axhögen, där Storsjö sedan möter.

↓ **Sammanträdet den 30 juni och den 1 juli 1853 (akt Tännäs 10). Bilaga 5.** Särvfjället avrösades till vinterstamhåll för lapparna. Det föreslogs att lapparna med sina renhjordar inte skulle få flytta till Särvfjället förrän den 1 januari varje år. Renbetes- trakternas slutliga avgränsning vid avvitrningen finns utmärkt på avvitringskartorna.

Efter framställning från Tännäs socknemän om ogillande av en vid lantmäterisammanträde den 25 augusti 1845 mellan Tännäs och Långå byamän träffad förening om sockenskillnad mellan Tännäs och Hede socknar fann K.B. i utslag den 17 januari 1846 målet vara av den beskaffenhet att det enligt stadgande i Kungl brevet den 20 april 1841 tillhörde vederbörande domstols prövning.

Bilaga 6.

I utslag den 21 september 1847 föreskrev Hede tingslags ägoskillnadsrätt en viss närmare angiven rågång för Tännäs by. Fjällmännen Jan Andersson, Anders Nilsson Fjällström, Per Andersson, Jan Torhelsson, Anders Thomasson, Olof Torhelsson, Thomas Olofsson Kant, Hans Andersson Renberg och hustru Maria Lisa Johansdotter hade vid lantmäterisammanträde den 25 augusti 1845 påstått rättighet att framgent vara bibehållna vid deras förut innehavda renbetes- och skogstrakten vid Andersåkölen, Skenören, Skerffjället (Skarvarna) och Andersjön ävensom skogen vid sjön Öjen (Öjön) från nybygget Ljungdalen till Gröndörefjället (Gröndörrstötarna), vilka påståenden bestritts av Funäsdalens byamän och åborna på nybygget Ljungdalen. I utslaget den 21 september 1847 förklarade Hede tingslags ägoskillnadsrätt, att då av fjällmännen var upplyst och medgivet att Funäsdalen och nybygget hade slätter inuti och omkring de begärda nyttningarna och fjällmännen således inte kunde komma till de åstundade trakterna och begagna dem utan att åverka samma slätter, ägoskillnadsrätten fann skäligt fränkänna fjällmännen att anspråk på sagda trakter.

Bilaga 7.

Efter besvär av Tännäs byamän över ägoskillnadsrättens utslag och efter ansökning från fjällmännen, att Kungl Majt måtte återställa försutten tid att söka ändring i samma utslag och att i händelse av bifall därtill ägoskillnadsrättens förklarande måtte upphävas, gav Högsta domstolen utslag den 18 januari 1850.

Enär Tännäs by inte genom lagligen fastställd rågång blivit skild från Ljusnedals kronoallmänning och byn följaktligen jämlikt 3 § i Kungl brevet angående grunderna för avvittningen inom Hede pastorat den 20 april 1841 var att anse såsom liggande i sam-

fällighet med Kronans mark. Därför samt då den stridighet som uppkommit vid avvitringsförrättningen i anledning av Tännäs byamäns väcker anspråk på delaktighet i den sålunda för Kungl Maj:t och Kronan samt byns samfällda marken inte var att hänföra till sådan tvist som hindrade förrättningens fortgång och det vidsådant förhållande inte (emot 12 § i nyssnämnda Kungl brev jämförd med 14 § i avvitringsstadgan för Jämtlands län den 8 december 1820. Kungl brevet den 27 april 1840 och 15 § i avvitringsstadgan för Västernorrland med flera län den 10 februari 1824) tillkommit ägoskillnadsrätten att taga befattning med nämnda fråga, undanröjdes ägoskillnadsrättens utslag, i vad det blivit, av Tännäs byamän, överklagat.

Fjällmännens resningsansökning fann Kungl Maj:t ej skäl att lämna bifall till densamma. Bilaga 7.

Enligt avvitringsförslag, dagtecknade den 17 oktober 1853, var avgränsade

för lapptrakt motsvarande Rutfjället (Rutfjället 1:1 i Tännäs socken) ett område med en areal av 84.540 tld 12 12 kpld och

för lapptrakt motsvarande Grönfjället (Grönfjället 1:1 i Tännäs socken) ett område med en areal av 10.554 tld 25 kpld (akt Tännäs 10).

för lapptrakt motsvarande Särvfjället (Särvfjället 1:1 i Storsjö socken) ett område med en areal av 12.922 tld 1 kpld (akt Hede 5) och

för lapptrakt motsvarande Mittådalen, Skärvagsdalen och Ljungris (Mittådalen 1:1, Skärvagsdalen 1:1 och Ljungris 1:1 i Storsjö socken, ett område med en areal av 170.587 tld 4,9 kpld (akt Storsjö 1). Bilaga 5.

Mittådalen 1:1, Skärvagsdalen 1:1 och Ljungris 1:1 har den 11 februari 1956 sammanlagts till Helags 1:1. Från Helags 1:1

↓ i Storsjö socken har den 4 november 1957 avstyckats Mittådalen 1:1 i Tännäs socken.

Den föreslagna avvitrtingstilldelningen prövades av Konungens befattningshavande i utslag den 18 december 1855. Bilaga 8. I utslagen nämnes, att de genom K.B:s resolution den 4 september 1802 till anläggande beviljade nybygggena Närsjödalen om 4 trög och Rogen om 2 trög till följd av en år 1839 förehavd reglering av gränsen mellan Stora Kopparbergs och Jämtlands län gått förlustiga sina egentligaste slätter och följaktligen måste anses såsom obefintliga. Enligt innehållet i utslaget hade besvär anförts över avgränsningen av lapptrakterna.

Besvär av Tännäs byamän beträffande lapptrakten Rutfjället med yrkande att gränsen för denna trakt, som började vid Södra (Sjure) Fjätsjön, blivit förlagd över Brännejacku, Tannsjöåsen, Hundviken, sjön Rogen, Käringsjön, Nageltjärn, Skomskåri, Fiskbäckvål och Brändry, måtte från den norra stranden av sjön Rogen sträckas i rak linje till sistnämnda punkt (Brändry) besvär av lapparna Jan Andersson, Olof Torkelsson, Andria Hansdotter, Thomas Olofsson Kant, Hans Andersson, Anders Thomasson, Nils Jonsson, Hans Olofsson och Anders Olofsson beträffande lapptrakten Gröndalen med yrkande - enär Gröndalens avratsland genom att linjen blivit förlagd från Oskebäcken (Ösjöbäcken) över Storstenen till den västra änden av Grönsjön blivit med allmänningens (Ljusnedal) förenad - att erhålla Gröndalen ostyckad samt att till vinterstamhåll få begagna Anå- och Lillfjällen.

↓ Som de lapparna tillskiftade marker, varå Tännäs byamän gjort anspråk, utgjort delar av de dåmera försvunna nybygggena Närsjödalen och Rogen och följaktligen icke lytt under Tännäs by, blev till följd därav nu och emedan trakter för lapparna var omistlig i avseende till bete, skog och fiske, nämnda byamäns besvär i fråga om gränsregleringen mot lappmarken lämnade utan vidare avseende.

Vid det förhållandet, att betydliga områden av Ljusnedals allmanning sådan den finns utmärkt på karta av år 1819 blivit tilllagda lapparna, som dessutom erhållit Särvfjället i Hede socken till vinterstamhåll och varest tillräcklig skog var att tillgå, fann K.B. de av Jan Andersson med flera lappar framförda anspråken inte kunna bifallas vare sig på större del av Gröndalen än som redan blivit fjället tillagd eller på Anå- och Rutfjällen såsom belägna alltför djupt in i allmanningen. (Rutfjället är sannolikt ett annat namn på Lillfjället.)

Viss ändring föreskrevs av gränsen mellan Tännäs by och Ljusnedals allmanning. Ett flertal ansökningar och nybyggesanläggningar bl a ansökning av Olof Halfvarsson i Ljungdalen om nybyggesanläggning i trakten av Dalsjöhålla, Sarka älv, Flatrue, Neaälv och Nedalen inom Storsjö kapell och av Lars Persson från Ljungdalen att å Nedalen vid Helagsstöten i Storsjö kapell få upptaga nytt hemman, lämnades utan vidare avseende av skäl bl a att de till lapparna utskiftade markerna inte kunde eller borde förminskas genom nybyggesanläggningar allra minst på ställen såsom här var i fråga, belägna mitt inuti renbetestrakterna.

I utslaget stadgade ytterligare, att bl a följande räntor (inte) vidare skulle utgå.

Lappränta

i Hede socken av Skar och Helagsfjäll	10 sk
av Skärvåxdalen	1 Rd

Nybyggen

I Tännäs socken

Närsjödalen om 4 trög	trögskatt	7 sk
	rotepenningar	10 sk
Rogen om 2 trög	trögskatt	3 sk 6
		rstn
	rotepenningar	5 sk

Kronoavradsland

I Hede socken

Storsjöns Ljungdalsskogen		56 st
		gråverks-
		skinn
Gröndalen	1 Rd	2 sk 8
		rstn
Särvåls fjälltrakt		14 sk

Kronofjäll

i Hede socken

Helagssjöarna 4 st	21 sk
Daddsjön med Stentjärnorna	8 sk
Mittåsjöarna	24 sk

i Tännäs socken

Rogen, Röviken och Möskelen med däromkring	
liggande skogstrakt	34 sk
Rösjön	8 sk
Mjuggsjöarna med alla sina tjärnor däromkring	9 sk
Möskelen	3 Rd
	19 sk
Svansjön och Östersjöarna jämte en	
liten tjärn	4 sk.
Fjällbolagen, Holmnäs och Långtjärnorna.	11 sk

↓
Skattnöggning av Hede socken på grundval av avvitttringen verkställdes genom ett särskilt K.B:s utslag den 18 december 1855.

Bilaga 9. För lapptrakten Särvfjället om 12922 tld 1 kpld (Särvfjället 1:1) fastställdes räntan till 5 skålpund smör. Till den föreslagna inskränkninqen i lapparnas dispositionsrätt av fjället (att lapparna inte skulle få flytta till Särvfjället förrän den 1 januari varje år) lämnades icke bifall.

↓
Skattnöggning av Storsjö kapellförsamling verkställdes genom ett särskilt K.B:s utslag den 18 december 1855. Bilaga 10.

Skattefjällen Mittådalen, Skärvagsdalen och Ljungris med en sammanlagd areal av 170.587 tld 4.9 kpld och utan på kartan upp-

↓ dragna gränser dem emellan skattlades vart och ett till 10 skålpund smör i årlig ränta och för fiske till en gemensam årlig fiskeränta av 1 riksdaler, 18 skillingar 8 rundstycken banko. I denna fiskeränta ingick ränta för de inom skattefjällens gränser belägna och tidigare särskilt utarrenderade kronofiskena Helagssjöarna 4 st. Daddsjön med Stentjärnorna och Mittåsjöarna.

Skattläggning av Tännäs socken verktälldes genom ett särskilt K.B:s utslag den 18 december 1855. Bilaga 11.

Lapptrakten vid socknens västra sida om 84.540 tld 12 kpld, som skulle kallas Rutfjället (Rutfjället 1:1) åsattes för bete en årlig ränta av 10 skålpund smör och för fiske en årlig fiskeränta av 5 riksdaler banko. I denna fiskeränta ingick ränta för de inom denna lapptrakts gränser belägna och tidigare särskilt utarrenderade kronofiskena Rogen, Röviken och Möskelen, Rösjön, Mjuggsjöarna med alla sina tjärnar däromkring, Möskelen, Svansjön och Öskesjöarna jämte en liten tjärn samt Fjällbolagen, Holmnäs och Långtjärnorna.

Lapptrakten nordöst från Malmagen vid Gröndalen om 10.544 tld 25 kpld, som skulle kallas Grönfjället (Grönfjället 1:1) åsattes för bete en årlig ränta av 5 skålpund smör och för fiske en årlig fiskeränta av 5 skillingar banko.

Ljusnedals allmänning om 121.543 tld 25 kpld åsattes ett skatte-tal av 204 trög eller 5 $\frac{2}{3}$ mantal.

I utslaget nämnes bl a, att Ljusnedals allmänning genom Kungl Bergskollegiets skrivelse den 1 juni 1687, den 6 december 1688 och den 18 april 1689 anslagits till Metzlinge eller Ljusne och Ljungdals Kopparverk, att den sedermera från det kopparverket upphört begagnats under det den 30 januari 1761 privilegierade Ljusnedals Järnverk utan någon avgift intill den 17 januari 1824, då Kammar- och Bergskollegierna efter det Kungl Maj:t i brev till kollegierna den 5 februari 1822 förklarar allmänningen, såsom varken upplåten till järnverket eller belagd med någon recognitionssavgift, inte kunna för någon recognitionsskog anses och

↓

efter de därför föreskrivna grunder behandlas - genom utslag medgivet ägaren av Ljusnedal att begagna allmänningen för kolning mot en årlig skogs- eller stubböresavgift av 25 riksdaler 26 skillingar 8 rundstycken bonko utom bevittning såsom för skogsfångst på brukens recognitionsskogar.

Över K.Bs utslag rörande avvitttringstilldelningen inom Tännäs sockens anförda besvär hos Kungl Maj:t (i departement) av Tännäs byamän och av åtskilliga lappar. i Bilaga 12.

Vad angick gränsen mellan Tännäs by och lapptrakten Rutfjället anförde Tännäs byamän bl a att de innehaft och även efter beviljandet av Närsjödalen och Rogens nybyggen begagnat urgamla slätter vid sjön Rogen utan bestridande från nybyggarnas sida och att dessa lägenheter likväl blivit såsom renbetesland tillskiftade lapparna med förklaring att de utgjort delar av nämnda nybyggen och följaktligen inte varit lydande under Tännäs bys ägoområde, samt anhöll att mot skälig ökning i mantal och ränta bebehållas vid de från ålder under hemmanens nyttjade ägor.

I utlåtande över Tännäs byamäns besvär anförde Kammarkollegiet bl a att genom den av byamännens uppdragna pretentionslinjen Tännäs bys område skulle komma att innefatta de såsom nödiga renbetesland för lapparna avvitttrade trakterna omkring de forna nybyggena Närsjödalen och Rogen.

Tännäs byamäns besvär över områdestilldelningen lämnades utan avseende.

Lapparna anhöll att bibehållas vid norra Anåfjället och den norra hälften av Lillfjället, som utom den obrända delen av Särvfjället var de enda mossbeväxta fjällen inom de lapparna tilldelade renbetestrakterna, samt att gränsen mellan lapptrakten och Ljusnedals bruk måtte ändras så, att den kom att gå från den så kallade Storstenen över Grönvålen till Ljusne älv i stället för åt den västra sidan av Grönsjön.

I utlåtande över lapparnas besvär anförde Kammarkollegiet bl a, att de lappallmogen tilldelade betydliga renbetestrakterna, tillsammans 278.604 tld 10 kpld, blivit så mycket utan andras förnärmande kunnat ske, lämpade efter betesbehovet för lapparnas renkreatur samt att såsom K.B i utlåtande över besvären jämväl

anmärkt, upplåtelse till renbetestrakter av de långt inpå Ljusnedals allmanning belägna Anå- och Lillfjällen skulle alltför mycket försvåra om icke omöjliggöra allmänningens fredande från intrång och ohägn av lapparna och deras renhjordar varjämte på den andel av Gröndalen, som tillagts Ljusnedals bruksägare men av lapparna nu protesterats, fanns slätter och gräsbetestrakter som var av väsentlig vikt för bruksbefolkningen men obehövlige för lapparna.

Lapparnas besvär över områdestilldelningen lämnades utan avseende.

Med anledning av besvär av Tännäs byamän över skattläggningen i Tännäs socken föreskrevs, att skattetalet för Tännäs by skulle minskas med 4 trög, vilka i stället skulle påföras Ljusnedals allmänningshemman.

1993-04-23

Advokat Nils Larsson

anmärkt, upplåtelse till renbetestrakter av de långt inpå Ljusnedals allmanning belägna Anå- och Lillfjällen skulle alltför mycket försvåra om icke omöjliggöra allmanningens fredande från intrång och ohägn av lapparna och deras renhjordar varjämte på den andel av Gröndalen, som tillagts Ljusnedals bruksägare men av lapparna nu protesterats, fanns slätter och gräsbetestrakter som var av väsentlig vikt för bruksbefolkningen men obehövlige för lapparna.

Lapparnas besvär över områdestilldelningen lämnades utan avseende.

Med anledning av besvär av Tännäs byamän över skattläggningen i Tännäs socken föreskrevs, att skattetalet för Tännäs by skulle minskas med 4 trög, vilka i stället skulle påföras Ljusnedals allmänningshemman.

Något om förhållandena före avvittningen.

Uppgifter ur 1741 års skattelängd för Hede och Tännäs socknar samt ur 1825 års jordebok för samma socknar. Bilaga 13.

Rutfjället.

Rogen, Röviken (Rödviken) och Myskeln (Myckelsjön) med därom (däromkring) liggande skogstrakt uppläts till byamännen i Tännäs kyrkby genom häradsrättens rannsakingar år 1730 och år 1734 och KB:s resolution den 15 december 1738.

Rösjön (Rödsjön) invid Rogen uppläts till bönder i Tännäs Kyrby, Muggsjöarna med alla små tjärnar däromkring uppläts till Funäsdalens byamän. Malmagen uppläts till tullnären Hammar och åbo i Funäsdalen; samtliga genom häradsrättens rannsaking den 17 och följande dagar i mars 1730 och KB:s resolution den 24 maj 1733.

Sjön Gläen (Glän) ovan Malmagen, med ett tidsfiske och skogstrakter däromkring uppläts till åbor i Funäsdalen genom häradsrättens rannsaking den 2 december 1734 och KB:s resolution den 21 januari 1736.

Genom KB:s resolution den 7 mars 1759 bifölls drängen Lars Larssons i Tännäs ansökan om nybyggesanläggande på en trakt bredvid sjön Malmagen. Bilaga 14.

Genom KB:s resolution den 17 december 1778 bifölls ansökan från två bönder i Funäsdalen, ägare till Funäsdalen 1 att anlägga fäbod och nyttja slätter inom avradslandet vid sjön Glädjan fritt från intrång av någon annan. Ansökan föregicks av en förening med Lars Larsson med överenskommelse om gräns mot dennes marker. I ansökan redovisar sökandena att hela trakten tidigare nyttjats av ägaren till Funäsdalen 1 och att denna i äldre tider nyttjat hela trakten med även fäbod utan avgift till Kronan. Av ansökan framgår att denna trakt nyligen blivit ansedd som Krono-allmänning. Orsaken till ansökan var att bli bibehållna vid nyttjandet och att behovet av slätter var mycket stort.

Bilaga 14.

KB biföll 21 februari 1761 ansökan från två bönder i Tännäs kyrkby att mot årlig avrad till understöd för deras svaga slätter få nyttja de lägenheter som kunna finnas på en fjälltrakt tre mil från Tännäs by, Högvålen, Rie och Ränningsvålen (Rändningsvålen) kallade. (Trakten ingår efter utvidgningen i Rutfjällets renbetesfjäll.) Bilaga 15.

Enligt 1825 års jordebok var till åboar i Funäsdalen upplåtna på avrad Svansjön och Östersjöarna jämte en liten tjärn samt sjöarna Fjällbolagen (Bolagen) Holnäs och Långtjärnarna (sannolikt Holmtjärn och Långnästjärn).

Genom KB:s resolution den 4 september 1802 erhöll gränstullinspektören Erik Johan Björkebaum tillstånd att anlägga ett nybygge Nässjödalen om 4 trögs skatt beläget i eller invid Näs-sjöarnas dalgång sydväst om sjön Rogen och ett nybygge Rogen om 2 trögs skatt beläget vid sjön Rogen. Fiske fick begagnas mot avrad men skulle särskilt föreslås. Av KB:s resolution den 20 april 1803 framgår att det inte fanns några fiskerätt för nybyggaren att begagna enär fiskena befunnits ha långt dessförinnan upplåtits till åtskilliga skattemän i Tännäs socken. Nybyggnadstillstånden övergick genom KB:s resolution den 6

↓ mars 1823 till lapparna Anders Mårtensson och Jonas Jonsson.
Bilaga 16.

↓ Äldre handlingar om byamännens tvistigheter och anspråk på mark.
Bilaga 17.

Grönfjället.

↓ Gröndalen med dess slätter och lägenheter belägen in mot norska gränsen, tydligen utgörande eller innefattande Grönåsens dalgång invid översta delen av Ljusnan uppläts till bonde i Funäsdalen och Olof Jonsson Bergman på Ljusnedals Bruk åren 1735 och 1736. Jfr Prawits, Renbetesfjällen II sid 29 och utslag Hede tingslags häradsrätt i mars 1736.

↓ Särvfjället.

Sarfwål fjälltrakt, med belägenhet i sammanhang med Sarffjället (Särvfjället) utgör eller innefattar Särvvålen sydväst om Storsjö by. Trakten uppläts till Storsjö byamän jämlikt häradsrättens attest 30 november 1731 och KB:s resolution 20 januari 1731. (Jfr Prawits, Renbetesfjällen II sid 6 - 8).

I 1825 års jordebok redovisas. Särvvåls fjälltrakt inom ett kronoavradsland som innehas av lappar. (Denna uppgift har inte gått att få bekräftad. Jfr bilaga 21 nedan).

Helags- Mittådalen, Skärvaxdalen och Ljungris.

Om det i 1825 års jordebok under lappränta upptagna skärvåxdalen med en ränta av 1 riksdaler banco redovisas följande bakgrund.

Vid Hede tingslags häradsrätt den 4 och följande dagar i november 1761 ansöker lappmannen Anders Jonsson att få anlägga nybygge på sitt skattefjäll vid Högbovallen väster om Öjansån och söder om Skärvagsån i Skärvagsvålen. Bilaga 18.

Hede tingslags häradsrätt den 29 november och följande dagar 1762. Redovisning av en av länsmän och två nämndemän den 21 juni 1762 företagen syneförrättning, varvid tillstyrkts anläggning av ett nytt hemman om 3 trögs skatt. Protest av brukspatronen Johan Hinric Strandberg för Ljungdalens byamän och för egen del såsom ägare till kopparverket i Ljungdalen. Erbjuden 3 å 4 trögs skatt för två torp i Ljungdalen. Häradsrätten överlämnar ansökningen med tillstyrkan till K.B. Bilaga 18.

K.B:s resolution den 17 april 1790 på ansökning av Lars Larsson Dahlström och Jöns Jonsson på Bruksvallarna om bybygge i Skärvagsdalen.

Ljungdalsborna och lapparna hade träffat skriftlig överenskommelse om varderas gränser, vilken överenskommelse fastställs av K.B den 8 juli 1767, och var i besittning av de utsynta nybyggeslägenheterna. Var och en skulle bibehållas vid sin besittning, Ljungdalsborna mot en åtagen ökeskatt av 6 trög och lapparna mot en åtagen årlig lappränta för fjällen av 1 riksdaler. Bilaga 18.

Härigenom uppkom den i 1825 års jordbok under Lappränta redovisade Skärvåxdalen.

Vid Hede tingslags häradsrätt avhandlades Flatruffjäll den 13 mars 1754. Jon Hansson i Mässligen anförde efter stämning å lappmännen Anders Jonasson och Olof Jonasson att dessa denna vinter satt sig i Jon Hanssons bästa mosse skog på östra delen av Flatruffjället och där med sina rendjur gjort skada. Han hemställde att lappmännen skulle flytta därifrån. Sedan syn hållits förklarade häradsrätten den 2 december 1754 att rätten ej kan utlåta sig över de angivna tvistigheterna angående Flatruffjäll innan äganderätten till detta blivit lagligen visad. Bilaga 19.

I resolution 28 december 1812 gav KB utslag på lappmännen Hans Andersson m fl ansökan att emot årlig avradsränta få till deras rendjurs underhåll begagna fjälltrakterna ifrån Storsjöns, Ljungdalens och Messlingens byars område över Ne- och Mittådalarne och till den gräns emot Ljusnedal och Funäsdalen, som skulle komma

att gå ifrån en bäck, vilken nedfaller emellan Mittåkläpparne till det ställe där så kallade Tvärån nedlöper i Ljusna Elf, så ock vidare till Haftorsstöten och Rikslinjen. Ansökan bestreds av Ljusnedals bruks ägare Zacharias Wiklund. KB:s utslag blev att gränserna för kronotrakten måste fastställas före avgörande. Bilaga 20.

KB:s resolution den 15 oktober 1829 berörande Särvfjället, Hemvålen, Graftru Skar och Helagsfjäll, Skärvagsdalen och Särvvålen. Ansökan av lappmännen ordningsmannen Jan Andersson, Anders Nilsson och änkan Lucia Jonas dotter i Storsjö Fjelltrakt att mot afrad få begagna tre av dem angivna fjälltrakter, Särvfjället, Hemvålen och Graftru. Ansökan avsåg även fortsatt begagnande av Skarv- och Helagsfjället samt Skärvaxdalen enligt tidigare åsatta lappräntor. KB prövade rättvist bifalla ansökan så att sökandena fick intill dess avvittningen sker begagna Särfvåls fjelltrakt, Skarv- och Helagsfjäll samt Skärvaxdalen. Bilaga 21.

Samma dag avgav KB utslag över ansökan av lappmännen Olof Torkelsson och Hans Andersson i Ljusnedals fjälltrakter att emot ränta få till bete för deras rendjur begagna fjälltrakter belägna på kronoallmänning Mittådalen, Ljungdalen Fjellstöten, Nedre Årnfjället och Lillfjället med flere derunder belägna fjälltrakter. Ansökan bestreds av ägaren till Ljusnedals bruk samt berörda byamän. KB lämnade ansökan utan bifall med anmärkning att ifrågavarande trakter ej är kronoallmänning. Bilaga 21.

Äldre handlingar om byamännens tvistigheter och anspråk på mark. Bilaga 22.

Falun den / 1993

Advokat Nils Larsson

Översiktlig redogörelse för avvitttringen i landskapet Härjedalen.Älvros socken (akterna 13, 341).

Avvittringsberedning av lantmätare börjades den 3 september 1825. Under åren 1825-1827 upprättades karta med beskrivning. Avvittringsrätten höll sitt sammanträde den 3 - 8 september 1827, varvid rätten föreslog ägotilldelning och skattläggning. Med hänvisning till åttonde punkten i Kungl. brevet den 14 juni 1826 föreslog avvitringsrätten, att hemmanens ägoanslag skulle bestämmas efter jordens uppskattade värde och varje fullt hemman i in- och utägor därvid tilläggas 300 tunnland till högsta godheten uppskattad jord. Avvittringsrätten fann vidare, att hemmansägarna jämlikt 4 § avvitringsstadgan till uppkommande överloppsjord hade optionsrätt, vartill de även inför avvitringsrätten anmält sig. Avvittring och skattläggning fastställdes av Konungens befallningshavande den 11 november 1837, varvid åberopades åttonde punkten av Kungl. brevet den 14 juni 1826 samt Kungl. brevet den 19 september 1837. I utslaget angavs, att ordföranden i avvitringsrätten efter föregången granskning underställt förslaget Konungens befallningshavandes närmare prövning.

Beträffande tvisteparker, som tillkommit socknen efter bestämmandet av socknens gränser, och beträffande en del lägenheter upprättades förslag till avvittring och skattläggning av lantmätare år 1839. Denna kompletterande avvittring och skattläggning fastställdes av Konungens befallningshavande den 3 juni 1842 och prövades, efter besvär, av Kungl. Maj:t (i departement) den 4 mars 1843.

Åberopade bestämmelser.

Under beredningen: Åttonde punkten i Kungl. brevet den 14 juni 1826; 8 och 9 §§ avvitringsstadgan.

I K.B:s utslag: Kungl. breven den 14 juni 1826 och den 19 september 1837; 9 § avvitringsstadgan.

Överhogdals socken (akterna 3, 121).

Avvittringsberedning av lantmätare börjades den 3 september

1830 och avslutades den 5 juli 1832. Förslag till avvitttring och skattnläggning underställdes Konungens befallningshavandes prövning och fastställdes av nämnda myndighet den 13 januari 1838. I utslaget angavs, att ordföranden i avvitttringsrätten efter föregången granskning underställt förslaget Konungens befallningshavandes närmare prövning.

Åberopade bestämmelser.

Under beredningen: De för Härjedalen gällande avvitttringsföreskrifter och Kungl. brevet den 2 maj 1826; 4 och 7 §§ avvitttringsstadgan.

I K.B:s utslag: Samma grunder som för avvitttringen i Älvros socken; Kungl. brevet den 14 juni 1826; Kungl. brevet den 19 september 1837; 4 och 9 §§ avvitttringsstadgan.

Svegs socken (akterna 48,49,920).

I den för Svegs socken gällande ordning ha avvitttrats jämväl hemmanen Härjeåsjön nr 1 och 2 i Lillhärddals socken samt Hån nr 17,18 och 19 i Vemdalens socken.

Skattejämkningar jämlikt Kungl. brevet den 2 maj 1826 verkställdes i samband med och före avvitttringen. Skattejämkningarna verkställdes av lantmätare åren 1826-1834. Sedan avvitttringsrätten genom utslag den 11 september 1835 föreskrivit vissa ändringar i skattejämkningarna, verkställdes dessa ändringar med avslutande den 11 mars 1837. Skattejämkningarna fastställdes av avvitttringsrätten genom utslag den 24 januari 1840. Dessa mål ha tydligen betraktats såsom skiftesmål. Under avvitttringens gång gav vidare avvitttringsrätten utslag i rågångstvister den 23 juli 1833 och den 17 juli 1837.

Efter skattejämkningarnas avslutande och med början i maj 1837 upprättades förslag till avvitttring av lantmätare. Förslaget finnes innefattat i en år 1839 upprättad och den 9 maj 1840 dagtecknad avvitttringsdelningsbeskrivning. Denna underställdes vederbörandes prövning och stadfästelse.

I utslag den 12 september 1840 konstaterade Konungens befallningshavande beträffande skattejämkningarna, att dessa voro fastställda av avvitttringsrätten den 24 januari 1840, och förordnande om redovisning i jordeboken i enlighet därmed. Avvitttrings-

förslaget fastställdes. Efter besvär föreskrev Kungl. Maj:t (i departement) den 30 november 1841 viss ändring i fråga om dispositionen av överloppsmark.

Åberopade bestämmelser.

Under beredningen: 1826 års Kungl. brev rörande avvitttring av hemman i fjällbygden; 9 § avvitttringsstadgan.

I K.B:s utslag: Kungl. breven den 2 maj 1826, den 14 juni 1826 och den 19 september 1837; 9 och 10 §§ avvitttringsstadgan.

Linsells socken (akterna 2,6,366).

Avvitttringsberedning av lantmätare börjades den 7 augusti 1837 och avslutades genom upprättandet av instrument rörande avvitttring och skattläggning den 2 maj 1842. Förslaget underställdes Konungens befallningshavandes prövning. Besvärshänvisning rörande avvitttringsdelningen lämnades till ägodelningsrätt. Avvitttringen och skattläggningen fastställdes av Konungens befallningshavande genom utslag den 28 september 1842.

Åberopade bestämmelser.

Under beredningen: Kungl. Maj:ts befallning om avvitttringens fortsättande i Svegs pastorat; Kungl. brev maj 1826; 9 § avvitttringsstadgan; 1826 års Kungl. brev om avvitttringen i fjälltrakterna.

I K.B:s utslag: Kungl. brevet den 14 juni 1826; 9 § avvitttringsstadgan.

Förrättning för utstakning av gränserna för nybygget Häggsberget verkställdes år 1853 såsom avvitttringsåtgärd. Besvärshänvisning lämnades till Svegs ägoskillnadsrätt. Genom utslag den 31 mars 1854 prövade Svegs tingslags ägoskillnadsrätt besvär, som anförts mot förrättningen. (Landsarkivet i Östersund. Svegs tingslags ägodelningsrätts arkiv, protokoll och utslag 1853-1890).

Lillhårdals socken (akterna 16,539).

Hemmanen Härjeåsjön nr 1 och 2 ha avvitttrats i den för Svegs socken gällande ordning.

Avvitttringsberedning av lantmätare börjades i juni 1839 och avslutades genom upprättandet av instrument rörande avvitttring

och skattläggning den 1 maj 1842. Förslaget underställdes Konungens befallningshavandes prövning och fastställdes av nämnda myndighet den 27 september 1842.

Åberopade bestämmelser.

Under beredningen: 5 § av projekterad avvittningsstadga av den 15 januari 1838; 8 § av projekterat förslag till avvittningsstadgan för Hede, Vemdalens och Tännäs socknar samt Storsjö kapell; Kungl. brevet den 20 april 1841; 9 § avvittningsstadgan.

I K.B:s utslag: Kungl. brevet den 20 april 1841; 9 § avvittningsstadgan.

Vemdalens socken (akterna 3a,479).

Hemmanen Hån nr 17,18 och 19 ha avvitrats i den för Svegs socken gällande ordning.

Avvittringsberedning av lantmätare börjades i juni 1841 och avslutades med upprättandet av förslag till avvittning och skattläggning den 1 maj 1846. Förslaget underställdes Konungens befallningshavandes prövning och fastställdes av nämnda myndighet den 15 augusti 1846.

Åberopade bestämmelser.

Under beredningen: Kungl. brevet den 20 april 1841; 9 § avvittningsstadgan.

I K.B:s utslag: Kungl. brevet den 20 april 1841; 4 § avvittningsstadgan.

Hede, Tännäs och Storsjö socknar (akterna Hede 5, Tännäs 10, Storsjö 1 och Härjedalen 21).

Avvittringsberedning av vederbörande lantmätare synes ha påbörjats i Hede socken år 1841, i Tännäs socken år 1844 och i Storsjö socken år 1845. Genom utslag den 17 januari 1846 ^{och skrivelse den 3 juni 1846,} förklarade Konungens befallningshavande, att vissatvister om rågång^{er} borde avgöras av domstol, varefter tvisten hänsköts till Hede tingslags ägoskillnadsrätt. Ägoskillnadsrätten gav sitt utslag den 21 september 1847 (Landsarkivet i Östersund. Hede tingslags ägodelningsrätts arkiv, protokoll och utslag 1846-1900). Efter besvär upphävde Kungl. Maj:t (i Högsta domstolen) genom utslag den 18 januari 1850 på materiella grunder ägoskillnadsrättens utslag.

Instrument rörande avvitttring och skattläggning upprättades särskilt för var och en av socknarna, dagtecknades den 17 oktober 1853 och underställdes Konungens befallningshavandes prövning. Samma dag den 17 oktober 1853 gavs jämväl besvärshänvisning till Konungens befallningshavande beträffande avvitttringsförslagen rörande alla tre socknarna (akt Tännäs 10 sid 58).

Den 31 januari 1854 gav Hede tingslags ägoskillnadsrätt beslut med anledning av besvär, som åtskilliga hemmansägare i Hede by anfört över avvitttringen rörande Hede socken, vilken avslutats den 17 oktober 1853 (Landsarkivet i Östersund. Hede tingslags ägodelningsrätts arkiv, protokoll och utslag 1846-1900). Besvären hade återkallats.

Hos Konungens befallningshavande anfördes besvär av Tännäs byamän, Vikens byamän i Hede socken och vissa lappar. Nämda myndighet fastställde den 18 december 1855 dels i ett utslag avvitttringstilldelningen för alla tre socknarna och dels genom tre utslag, ett för varje socken, skattläggningen. Kungl. Maj:t (i departement) prövade slutligen besvären, avseende såväl avvitttringen som skattläggningen, den 21 juni 1861.

Åberopade bestämmelser.

Under beredningen: Kungl. brevet den 20 april 1841; avvitttringsstadgan.

I K.B:s utslag: Kungl. brevet den 20 april 1841; (Uttalande, att Kungl. breven den 14 juni 1826 och den 9 november 1836 här icke få tillämpas).

I Kungl. Maj:ts utslag: (Beträffande fiskeränta) Kungl. brevet den 22 mars 1850 angående dispositionen av kronofiskena i riket, punkt 6.

Jämlikt Kungl. brev den 3 mars 1863 fick Prästbordets område utbrytas ur den Hede, Långå och Vikens byar i Hede socken vid avvitttringen gemensamt tilldelade skogsmarken i enlighet med de i Kungl. brevet den 20 april 1841 stadgade grunder. Förrättningen avslutades den 2 oktober 1863 med besvärshänvisning till Konungens befallningshavande. Enligt bevis den 6 november 1865 (1863?), som i landskontoret tecknats å förrättningskartan, ha besvär icke an-

förts mot förrättningen (akt Hede 6).

Grunder för marktilldelning och skattläggning.

Älvros socken:	300 tld uppskattad jord på 1 mtl.
Överhogdals socken:	" " " .
Svegs socken:	" " " .
Linsells socken:	" " " .
Lillhårdals	Årligt utsäde och fodertillgång eller enbart fodertillgång. "Ägoanslaget överstiger icke den rymd som hemman i fjälltrakterna tilldelas får".
Vemdalens socken:	Årligt utsäde och fodertillgång eller enbart fodertillgång.
Hede socken:	Årligt utsäde och fodertillgång eller enbart fodertillgång. Vissa tidigare särskilt utarrenderade kronofisken ha skattlagts under by eller hemman genom att, utan höjning av skattetalet, räntan ökats med den för fisket bestämda årliga avgiften med benämningen fiskeränta. För skattefjäll: Smörränta.
Tännäs socken:	Fodertillgången. Vissa tidigare särskilt utarrenderade kronofisken ha skattlagts under by eller hemman genom att, utan höjning av skattetalet, räntan ökats med den för fisket bestämda årliga avgiften med benämningen fiskeränta. För skattefjäll: Smörränta och fiskeränta.
Storsjö socken:	Årligt utsäde och fodertillgång eller enbart fodertillgång. För skattefjäll: Smörränta och fiskeränta.

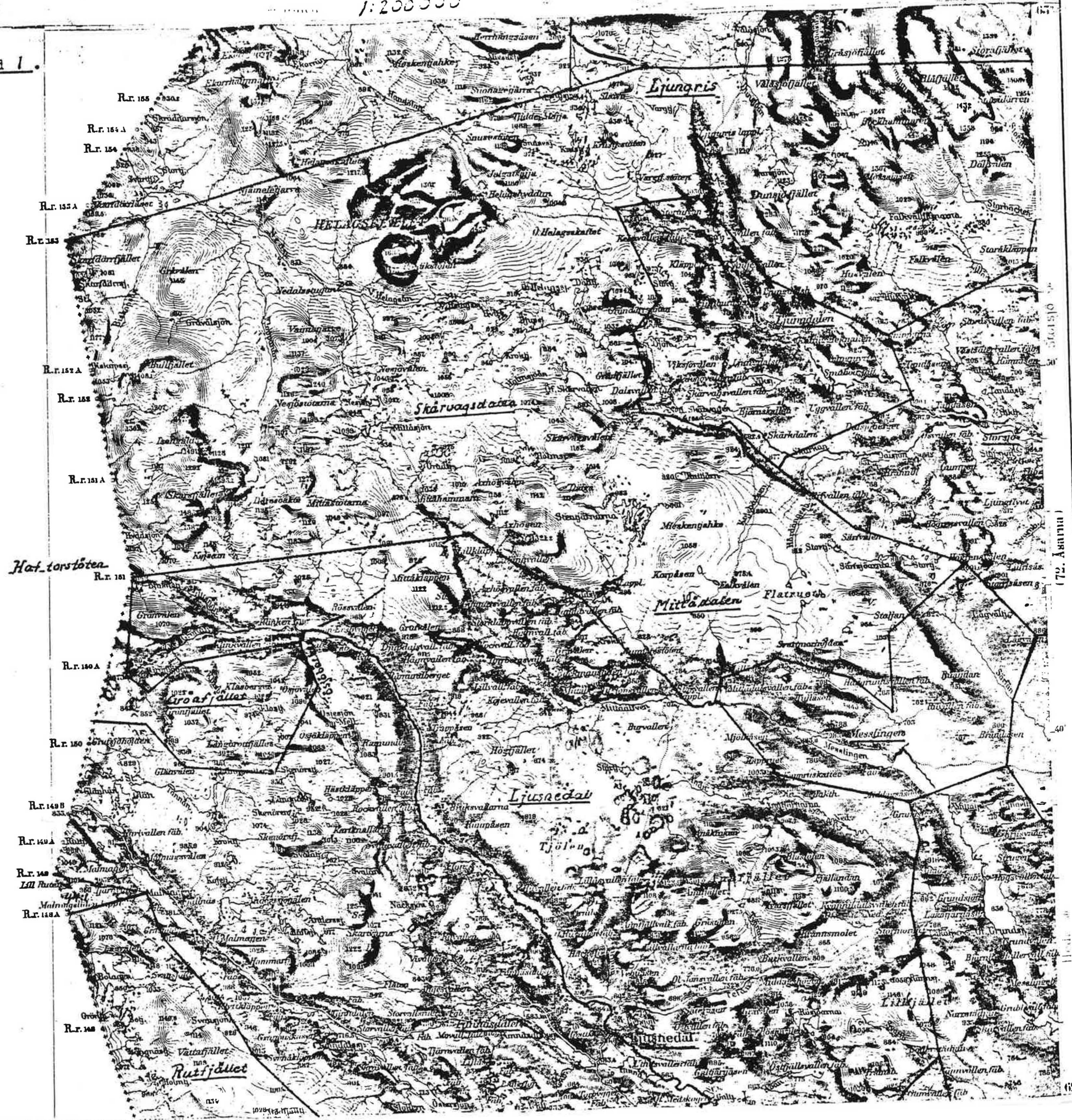
Fördelningar av mantal och räntor mellan olika hemman i ett och samma skifteslag jämlikt Kungl. brevet den 2 maj 1826 (skattejämknings), vilka beträffande Svegs socken hade fastställts re-

dan genom avvitttringsrättens utslag den 24 januari 1840 och Konungens befallningshavandes utslag den 12 december 1840, fastställ-
des beträffande övriga socknar i Härjedalen genom ett flertal ut-
slag av Kungl. kammarkollegiet, beträffande Älvros, Överhogdals,
Lillhärdals och Tännäs socknar genom utslag den 31/12 1866, be-
träffande Storsjö socken genom utslag den 11/2 1867, beträffande
Hede socken genom utslag den 11/2 1867 och 8/11 1869, beträffan-
de Linsells socken genom utslag den 15/4 1867 och 16/12 1867 och
beträffande Vemdalens socken genom utslag den 20/5 1867 (akt Härje-
dalen 25). I samband med dessa fördelningar av mantal och räntor
skedde en ny indelning i hemman på det sättet, att varje åbo inom
en by erhöll ett särskilt nummer. Det är denna nya hemmansindelning,
som redovisades i 1881 års jordebok.

Östersund i länets lantmäterikontor den 23 mars 1961.

Valfrid Larsson
(Valfrid Larsson)

Utredningen rörande Härjedalen.
Kartbilaga 2 i 4 blad (efter avvitringen). Blad 1.
Renbetesfjällen.

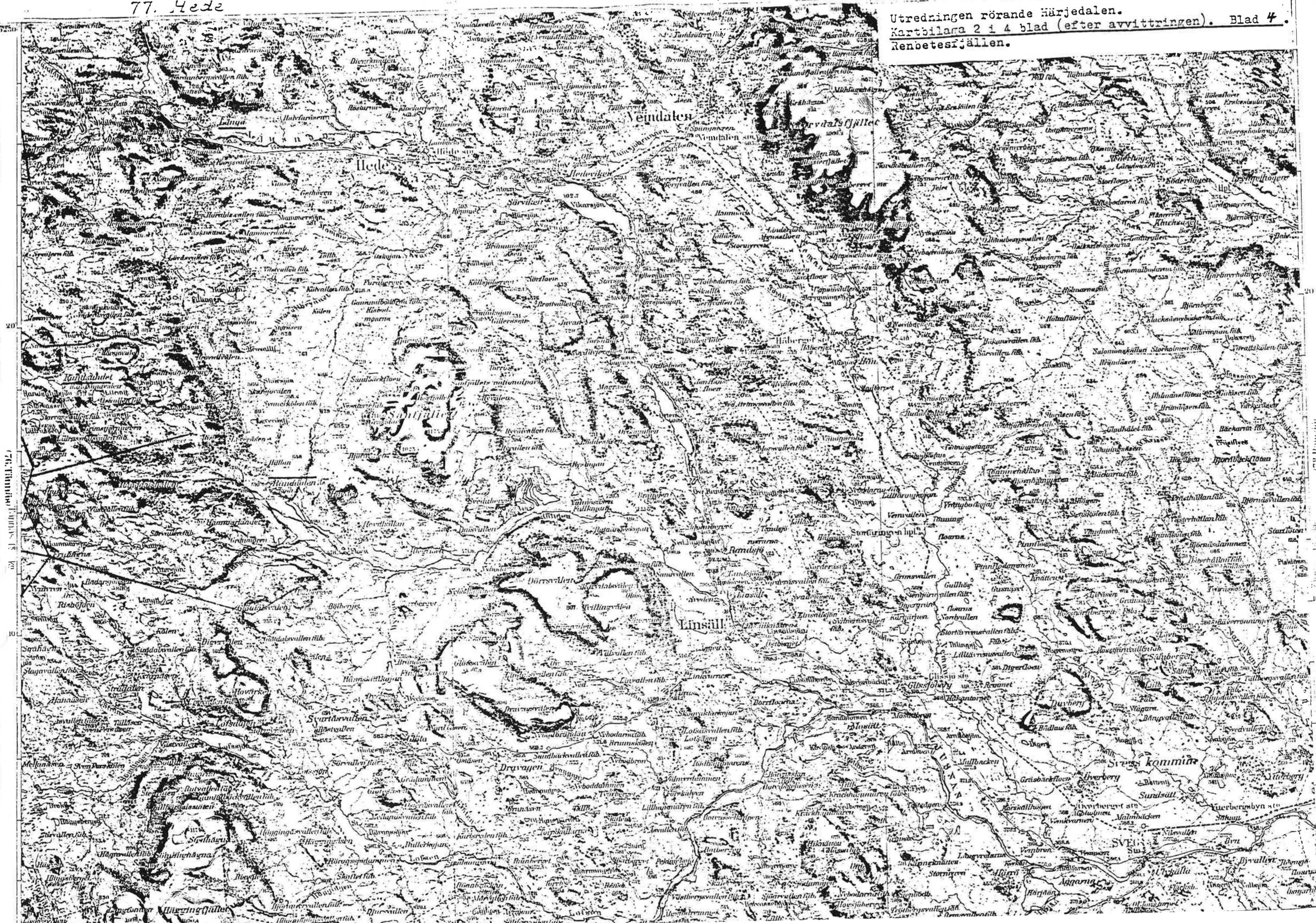
Örtredningen rörande Hårsjedalen.
Kartblad 2 i 4 blad (efter avvittningen). Blad 2.
Renbetesfjällen.

201

101

1999

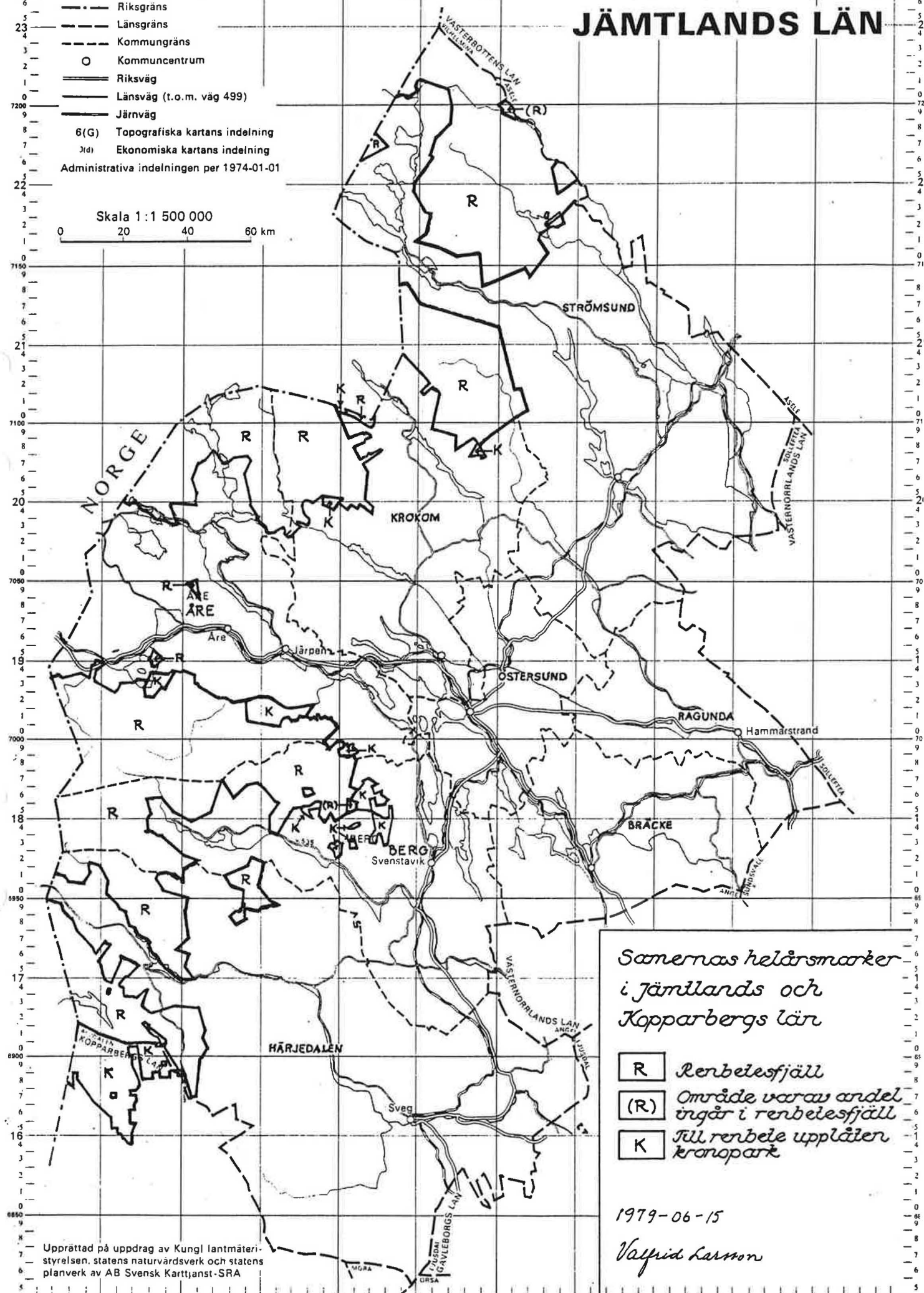
TECKENFÖRKLARING

- Riksgräns
- Länsgrens
- Kommungräns
- Kommuncentrum
- == Riksväg
- == Länsväg (t.o.m. väg 499)
- == Järnväg
- 6(G) Topografiska kartans indelning
- Idj Ekonomiska kartans indelning
- Administrativa indelningen per 1974-01-01

Skala 1:1 500 000

0 20 40 60 km

JÄMTLANDS LÄN

Samernas helårsmarker
i Jämtlands och
Kopparbergs län

- R Renbetesfjäll
- (R) Område varav andel ingår i renbetesfjäll
- K Fjäll renbeles upplåten kronopark

1979-06-15

Valfrid Larsson

Upprättad på uppdrag av Kungl lantmäteristyrelsen, statens naturvårdsverk och statens planverk av AB Svensk Karttjänst-SRA

Ur förrättningshandlingarna rörande avvittningsberedningen
i Hede, Tännäs och Storsjö socknar (akt Hede 5 a).

År 1842.

År 1842 den 20 Julii sammanträdde undertecknad Förste
Landtmätare och Afvittrings Ingenieur för att höra angränsande
Sockne män och Fjäll-Allmogen i och för fortsättningen av den
förledet år här i Hede Pastorat började Afvittringen;

§ 6

Närvarande utaf Fjällallmogen anmälte att de om Winterti-
den begagna Lillfjället för sin boskap, äfvensom på det så kal-
lade Särffjället, dervid de villja varda bibehållne.

§ 8

Närvarande Bruksdisponenten L.F.Fahlander såsom innehafva-
re af Ljusnedals Allmanning vägrar Lappallmogen ~~en~~^{all} rätt till
Bete för sine Renar på Lillfjället, der efter löfte af Bruksegar-
ne bete varit gagnat. Öfrige angränsande byamän villja icke med-
gifva den af LappAllmogen begärde betesrättigheten.

År och dag, som ofvan

På Embetes Vägnar

J.A.Albin

Upläst och justerat:

Olof Olofs Son

Erik Halfvars Son

Jöns Pehrs Son

Zakris Pehrs Son

Olof Bergman

Swen Svens Son

Christian Svens Son

Bestyrkes på tjänstens vägnar
Värdstämman
Överkontrollant

Ur förrättningshandlingarna rörande avvitringsberedningen i Hede, Tännäs och Storsjö socknar. (akterna Tännäs 10, Hede 5 och Storsjö 1). Åren 1844 - 1853.

Protokollet (akt Tännäs 10).

— — — — —
Den 19 juli 1844.

Ehuruwäl Fjällmännen, som äfwen blifwit kallade till sammanträdet den 15:de, och då äfwen genom fjällmännen Anders Mårtensson och Olof Andersson tillstädeskommit för öfwerenskommande af en bestämd rågång för ett dem af behofwet påkalladt Stamhåll å en trakt närmast fjällen, äfwensom för några andra behöfliga uppehållstrakter, derå Tännäs byemän afsagt sig optionsrätt, kunde likwäl, då för tillfället ej några bestämda linier utmärkas hvarinom detta Stamhåll borde begränsas, utan beslöts att dessa först vid sjelfva utstakningen skulle bestämmas, då wid traktens öfverskådande till läge och beskaffenhet tillfälle bäst torde yppa sig för bestämmande af lämplige rågångslinier; Sedan detta äfwen nu under den 16:de, 17:de och 18:de blifwit medelst utstakning och rörläggning å marken verkställt, och rågångslinierne å Chartan utmärkte, sammanträdde åter undertecknad Landtmätare med godemän och ofwannämnde parter för upprättande af protocoll häröfwer, hwilket äfwen nu skulle underskrifvas, justeras och godkännas;

Warande oftanämnde fjällmännens Vinter Stamhåll begränsadt af följande rågångar, dem Chartan närmare utwisar, neml: som utgångspunkt togs Nässjödalens Nybygges märke i den så kallade Stor Stöten, derifrån linien går i nordlig riktning vester om Fjettjen till ett nedsatt röse strax söder om Semming Olofssons bygge; derifrån i vestlig direction åt östra ändan af Tannsjön der röse äfwen lades, samt vidare öfver westerste knippen af Tansjövääl ned i sjön Rogen.

Vidare beslöts att fjällmännen mot Funäsdalens ägoområde skulle besitta en trakt inom följande rågångar: från märket å Bränry, derifrån till södra ändan af Fiskbäckstjern, samt derifrån i en rät linie till västra ändan af Röviken i sjön Rogen,

inneslutande fjällmännen genom denna gräns hela trakten söder om Rogen mot Nässjödalens Nybygge Idre Capell i Stora Kopparbergs Län och intill linien mot Funnäsdalens ägo område.

Fiskewattnen önskade parterne å ömse sidor få begagna som hittills.

Tännäs gästgifvaregård, som ofvan

På Embets Wägnar

A; E; Behm

Att sålunda öfwerenskommit blifwit äfwensom att detta protocoll för oss blifwit uppläst, samt härmed justeradt och godkändt, erkänna

Olof Bergman

Anders (bom) Mårtens son

Olof Erikson

Fullmäktige för Tännäs byemän.

Erkännandet och egenhändiga underskrifterna intyga:

Lars Svens son i Sveg och Öfwerbärg

Jon Halfvars Son i Sveg och vällen

Godemän

Den 28 augusti 1845.

Sedan undertecknad Afvittrings Landtmätare uti Herjeådalen redan, enligt wederbörliga förordnanden under den 4:de Julii 1844 samt den 21:sta Juneii innevarande år, och likmätigt Kongl: Maj:ts Nådiga Afvittrings Stadga för Jemtlands Län den 8:de December 1820 samt Kongl: Brefwet den 21 April 1841 å Karta lagt Funnäsdals by och Malmagens Nybygge med derintill angränsande fjäll och renbetestracter; äfwensom de under häfd innehafde hemman^{en}s slätter jemväl nu å Kartan blifwit till ungefärliga läget utsatte, hwarigenom en tydligare öfwersigt af det hela samt lättnad wid bestämmandet af lämpliga rågångar mot angränsande byar och lägenheter wunnits samt för samma ändamåls vinnande till denna dag låtit kalla ej mindre Disponenten af Ljusnedals Bruk, Herr Bruks Patronen L.F.Fahlander och Tennäs Byemän såsom mot Funnäsdahls by angränsande, än ock Funnäsdahls-

byemän sjelfwe jemte samtelige fjällmän, hwilka ofwannämnde fjälltrackter röra - så infunno sig nu: Herr Bruks Patron Fahlander, personligen, - Nämndemannen Olof Bergman och Hemmansägaren, Klockaren Olof Ersson från och för Tennäs Kyrkoby, enligt under Afwittringen dem förut meddelad fullmagt, - samt fjällmännen Anders Mårtensson, Mårten Andersson, Nils Thomasson, Jon Andersson och Olof Jansson - Närwarande Godemän: Lars Swensson från Sweg och Öfwerberg, Jon Halfwarsson från Sveg och Wallen samt Lappgodemannen Jöns Pehrsson från Hede och Sörviken.

§ 1.

Fjällmannen Olof Jansson förewisade en mängd handlingar, hwilka han förmenade ligga till grund för fjällmännens rättigheter att framför hwarje annan få, emot erläggande af blifwande ränta eller skatt, begagna de af deras förfäder från urminnes tider innehafde fjäll och renbetestrackter, och upplästes nu dessa incompleta handlingar till den del, som ansågs förewarande sak kunna röra, utan att deraf kunde inhemtats hvarin-
om åberopade förfäders fjälltrackter hufwudsakligen varit begränsade.

§ 2.

Efter inhemtad kännedom af Funnäsdahls byemäns häfder emot Ljusnedahls Bruk, framställde undertecknad Landtmätare till parterne: om ej Ljusne elf ifrån öfra Borrström N:o 1 till den så kallade Ösjebacken N:o II, vore rättsenligaste och naturligaste sträckningen för rågång emellan Funnäsdahls by och Ljusmedahls Bruk, enär samma elf utgjorde hufde-skillnaden lägenheterna emellan; - Funnäsdahls byemän instämde samtelige häruti, men Disponenten af Ljusnedahls Bruk, Herr Bruks Patronen L.F. Fahlander, wille ej under något willkor ingå hwarken härpå eller på några andra gränse-bestämmelser emot Funnäsdahls eller Tennäs byar än de, som å den öfwer Ljusnedahls Bruk år 1819 upprättade Recognitions Kartan utwisar, andragande såsom skäl härföre, den redan då beräknade otillräckligheten af slätter och skog för Brukets fortfarande bestånd, enär tillväxt af skog i dessa fjälltrackter ej lærer kunna beräknas till mindre än 100 å 150 års tid; anhållande, af dessa för sig och framti-

den bindande skäl, det måtte afgörandet häraf till wederbörlig afwittrings Rätt hänskjutas.

§ 3.

Förrättningsmannen jemte godemännen sökte härefter, med den kännedom de under affattning och genomvandringar af trakterna sig förwärfwat, tillwägabringa öfwerenskommelse om gränсор emellan Ljusnedahls Bruk och fjällmännen ifrån märket å Lill Mittåkläpp i Mittådalen emot Ljusne- och Gröndalarne; och å hwilka sistnämnde dalar Herr Bruks Patron Fahlander utslutande gör pretension, såsom nödwändige i och för Slått till Torpare under Bruket och wed för den närbelägna Jerngrufwan; — yrkande på grund häraf Fahlander, att rågången bör directe gå från märket å Lill Mittå-Kläpp N:o 3 till röset å Hafstorstöten N:o IV i Norrska Riksgränse linien; — Fjällmännen deremot, hwars förfäder varit i besittning af dessa dalar i hela dess widd, angåfwo, — biträdde af deras godeman, Jöns Pehrsson, såsom för sina trängande behofwer af litet bränsle och wirke till renträdar och Kojar, hwarförutan de widsträckta, alldeles skoglösa, fjälltrackterne åt Skars- Skarfdörs och Helagsfjällen samt Nedalen ej kunde begagnas, — oundgängligt af nöden få ifrågawarande rågång under följande sträckning: från märket å Lill Mittåkläpp N:o III till så kallade Rösswål N:o V; derifrån i rät linea efter Ljusnedalen fram mot Ljusnesjöarne N:o VI, vidare från samma sjöar, söderom Grönwål till N:o VII, westerom Grönsjöarne, till N:o VIII samt sist vidare derifrån efter westra sidan af Gröndalen en lämplig sträcka af skog och bete fram till Funnäsdalsbyemäns rå, den så kallade Ösjebacken N:o II.

Förrättningsmännen, som, underanförde skäl å ömse sidor parterne emellan, ytterligare efter förmåga sökt tillwägabringa någon öfwerens kommelse om dessa rågångar, kunde dock ej härutinnan något åstadkomma, ehuru billiga än fjällmännens pretensioner tycktes wara — ett folk, historiskt, Sveriges första Stam, — nu wanlottadt, föraktadt, undanträngdt till de aflägsnaste, swåraste fjälltrackter, och snart sagt, wid tyningen af sin tillwaro inom Nationen; med förbiseende af de fel, som widlåda dem, likt hwarje annan menniska, kunde förrättningsmännen, med betraktan-

de här af, ej annat än vid sakens öfwerlemnande, anse dessa fjällmännens **modesta** pretensioner utan allt missbilligande.

§ 4.

Funnäsdahls byemän och Fjällmännen öfwerenskommo härefter om följande gränсор sig emellan: Ösjebäcken utgör rågång till märket i Westra Ösje sjöns westra ända, derifrån rågången går i rät linia till märket i westra ändan af Långbrottssjön, hwar-
est rågången mot Malmagens Nybygge widtager, och mot hwilket Nybygge för närvarande några rågångar åt denna led ej kunnat bestämmas, enär H:r Handlanden och Bruks Patronen M.Engzelius i Röraus, som lærer äga pretension på ägor i denna trakt, ej för tillfället kunnat med kallelse anträffas, hwadan öfrige malmagsboer ej eller nu blifwit kallade.

Widare öfwerenskommo parterne att rågången borde gå från märket mot Malmagen, å södra sidan Malmags sjön, liggande detta märke midt uti ett rentråd, beläget 1,540 alnar upp i lien, i rät linea derifrån till röset å högsta Gråstöt - från Gråstöten i rät linia till Röfjälls Tjern- vidare från denna tjern till högsta Röfjäll, och slutligen från röset å högsta Röfjäll till nedlagde märket å Bränn Ri, i rågången emellan Tennäs och Funnäsdahls byar.

§ 5.

Då fullmäktige, som nämndt är, från Tennäs äfwen nu woro närvarande, sökte undertecknad Afwittrings Landtmätare äfwen emellan Ljusnedahls Bruk och Tennäs by tillwägabringa öfwerenskommelse om rågångar dessa lägenheter emellan, hwarwid Herr Bruks Patron L.F.Fahlander äfwen här åberopade samma stöd för samma sine i föregående 2:dra §: nämnde **pretensioner**, hwarefter Tennäs byemän genom deras fullmäktige, Nämndemannen Olof Bergman och hemmansägaren, Klockaren Olof Ersson, angåfwe sina **pretensioner**, som följer: Från öfra Borrström N:o I till Galtjerns noret N:o IX, från Galtjern noret vid Ljusne elf i rät linia midt emellan Galtjernwål- och Rödtjernwål-Wallarne uppöfwer Lillfjället intill märket å Sörstedjan N:o X mot Långå by, hwarwid likwäl Tennes fullmäktige, som ej hade sig bekant huru widt den der mötande Renndalens område sträckte sig, ej å densamma

6
hade några pretensioner.

Att förewarande sammanträde sålunda förelupit, Betygar,
Funnäsdahlens Gästgifwaregård den 28:de Augusti 1845.

På Embetes Wägnar

A;E; Behm

Lars Svensson Jon Halfvars Son Jöns Pehrs Son

Godemän

Att förestående Protocoll är för oss uppläst och att det-
samma blifwit , i enlighet med hwad under sammanträdet före-
lupit, fördt, samt till följe deraf nu justeradt, erkännes af,
Funnäsdahlen, som ofwan.

å Funnäsdahls byemäns wägnar

Ingebrikt Fundin

Christian Lars son

Jon Lars son

Pehr Dalsten

närwarande fjällmän:

M.Andersson

Olof Jansson

Jon Andersson
(bom)

Erik Långström

från Funnäsdalen.

Olof Bergman

Olof Eriksson

Fullmäktige från Tennäs
Kyrkoby

Wid förestående Protocolls justerande har jag funnit mig
föranlåten reservationsvis anföra:

Om gränseskilnaden emellan Funnäsdahlens by och Ljusne-
dahls Bruks Recognitions allmänning yttrade jag: att jag icke
ansåg mig kunna frångå de pretensjoner, som vid Recognitions all-
menningens afmätande 1819 blifwit af dåvarande Bruksegare fram-
stälde, helst som Kronans Rätt och Bruksrörelsens framtida be-
stånd häraf vore beroende; hvarföre jag ansåg mig bäst försvarad,
utgången må blifva huru som helst, om tvistigheterna härom hän-
skjutas till vederbörlig Afvittrings-domstols afgörande.

Rörande Fjällmannens pretenderade gränseskilnad, hvilken
af förrättningsmännen ansetts för rimlige och af dem derföre
blifvit förordade, kan jag icke underlåta att göra vederböran-
de uppmärksamme på: att genom denna af Fjällmännen pretendera-
de gränse skilnad, deras område skulle komma Grufvorne så nära,

att brist på Wed till Grufvorne ganska snart skulle inträffa. Genom fjällmännens vistande med sine Renhjordar (hvilka hjordar som allmänt känt är icke låta styra sig af Walljonen) så nära intill Grufvorne och de förnämsta slätterne som äro belägna i Ljusne- och Gröndahlarne, kan temmeligen sannolikt antagas att dessa blifva nedtrampade och den för Werkets drift erforderliga foder tillgång förstörd. Huru fjällmännen skulle kunna ersätta sådane för Werket och dess arbetspersonal inträffande förluster förmår jag icke inse. Dessutom tror jag att så tillräckliga trackter finnas; hvilka för fjällmännens behof äro fördelaktigare, än den nu ifrågavarande del af Ljusne- och Gröndahlen; och dessutom vidsträcktare och mera skogbeväxta.

Wid de af Tennäs byamän gjorde pretensioner får jag endast i korthet anmärka, att all Brukets växtligaste och bästa skog är belägen inom samma pretentionslinia.

Funnesdahlen som ofvan

L:F:Fahlander

Erkännandet och egenhändiga underskrifterna intyga:

Lars Svens son Jon Halfvars son begge från Sweg

Godemän.

.....
Den 28 augusti 1852.

§ 4.

Wid fråga om gräns mot fjällmännen å södra sidan om Tennäs Kyrkoby vid Nässjödalen är gränsen projecterad att taga sin början i Södra Fjätssjön där Ån Fjätån infaller däriifrån linien går i rät sträckning öfver Lillfjället till södra sidan af Fjettjern öfver Brännstöt fjället Tannsjövåla till sjön Rogen vidare efter sjön Rogen till Röviken i vestersta ändan af sistnämnde sjö, sedan till vestsödra sidan af Myskelhåarne där vestra stranden följes till Elfven Mysklans inlopp i sagde sjö, däriifrån till Skoms hå Ri, vidare till Fiskbäckvål, så till Bränd Ri, däriifrån till Rölfjället öfver Öratjernarne, däriifrån till västra änden af Svansjön, så öfver nämnde sjö till Kläppen däriifrån till Svansjö Kläpp, däriifrån till Gråstötarne däriifrån till ägofiguren under N:o 22 å Chartan däriifrån till Lågvåla och sist i Rikslinien - den

fjälltrak som nu af nämnde rålinier blifvit innesluten begagnas af fjällmännen Anders Mårtensson, Nils Jonasson Fjällberg, Anders Jonasson Fjällberg och Mårten Andersson samt Olof Andersson, däraf Anders Mårtensson med 6 Personers hushåll har 300 Större och mindre Renar, Nils Jonasson Fjällberg har 8 Personer och 400 st: Renar, Anders Jonasson Fjällberg har 5 Personers hushåll och 200 st: Renar, Mårten Andersson med 4 Personers hushåll och 8 st: Renar samt Olof Andersson med 4 Personers hushåll och 20 st: Renar. Som delägare till Gröndalen anmälde sig Lappmännen Olof Torkelsson, Hans Andersson, Olof Jansson, Hans Olofsson, Anders Olofsson och Enkan Maria^S Jons Dotter samt Enkan Andria Hans Dotter hvilka begagnat södra sidan af Gröndalen till Ljusneelf - och på norra sidan om Ljusneelf i Gröndalen fjällmännen Jon Andersson, Tommas Olofsson Kant, Maria Nils Dotter, Maria Anders Dotter, Märet Hans Dotter, Nils Jonsson, Lars Jonsson, Nils Andersson, Enkan Margreta Anders Dotter; af dessa fjällmän har Olof Torkelsson 6 Personers hushåll och 150 Renar, Hans Andersson med 4 Personer och 60 Renar Olof Jansson med 6 Personer och 50 Renar, Hans Olofsson med 3 Personer och 40 Renar, Anders Olofsson med 2 Personer och 30 Renar, Enkan Maria Jons Dotter 2 Personer och 50 Renar Enkan Andria Hans Dotter med 3 Personers hushåll och 30 Renar, Jon Andersson med 9 Personer och 1000 Renar, Tommas Olofsson Kant med 7 Personer och 100 Renar Maria Nils Dotter med 1 Person och 40 Renar, Maria Anders Dotter med 1 Person och 20 Renar, Märit Hans Dotter med inga Renar, Nils Jonsson med 3 Personers hushåll och 100 Renar, Lars Jonsson med 7 Personers hushåll^a 1000 Renar, Nils Andersson med 7 Personer och 50 Renar, Enkan Margreta Anders Dotter med 7 Personers hushåll och 600 Renar - desse nu uppräknade fjällmän begära att få blifva behållne med hela Gröndalen från Ösjöbäckens inlopp i Elfven Ljusnan och rätt öfver dalen och derifrån till röset å Rössvål samt däriifrån till röset å Lillmittåkläpp och vidare till Lilla Axhögen der Storsjö Socken möter.

§ 5.

Inom Storsjö Sockens område uti Mittådalen hafva följande fjällmän varit boende Lappordningsmannen Jon Andersson - Nils

Jonsson och Maria Nils Dotter samt Hans Andersson med förr uppräknade Personers hushåll och Renar samt Andria Hans Dotter Armfelt.

Uti Skärkdalen finnes följande Lappar Nils Andersson med 7. Personer och 100 Renar Tommas Olofsson Kant med 7 Personer och 100 Renar, Maria Lisa Jonas Dotter med 3 Personer och 100 Renar.

§ 6.

Uti Ljungris bo fjällmännen Anders Tomasson med 3 Personers hushåll och 150 Renar — Pehr Andersson med 7 Personer och 200 Renar — Jon Torkelsson med 8 Personer och 300 Renar och Olof Jansson med 6 Personer och 50 Renar.

Tommas Nilsson med en Person och 300 Renar — sistnämnde fjälltrackter Mittådalen, Skärvaxdalen och Ljungris äro serskildt afrösade i vederbörande fjällmans och Hemmansägares närvaro.

§ 7.

Kronoombudet Herr Krono Länsmannen C.F.Lund yrkade: att Byalagen hvar för sig, eller där byaskillnader icke kunna bestämmas, torde böra tilldelas ägor motsvarande gamla Skatte-talet, och att öfverloppsmarkerne, som innefatta dels Ri och Rönningsvålens Krono Afradsland dels ock Ljusnedals Krono Allmänning, områden för Lapparnes Renbetes trackter måtte utskiftas, samt hvarje samfällighet tilläggas det område, som lämpligen, under optionsrätt, bör utaf Kongl: Maj:ts och Kronans öfverloppsmark utskiftas. Beträffande Sockne skillnaden emellan Tennäs och Hede Socknar, torde Landtmätare och Gode Män bestämma densamma, likväl med iagttagande att hemmanen Medskogen tilläggas ägor och områden, så att åtminstone det ena hemmanet kan vinna besutenhet vid och intill nya vägen, därigenom Långå och Tennäs Byemäns skyldighet, att vid vägen hålla Stuga och Stall för färdmän, som behöfva hvila därstädes, möjligen kan öfvertagas utaf hemmanen Medskogen; då intet vidare blef anfördt tillkännagaf undertecknad Landtmätare det besigtning af den så kallade Gröndalen under infallande vecka skall förrättas, inan justering af detta protocoll företages, hvarom vederbörande om dagen för denna förrättning skola underrättas.

d. 7:de September

Inställde sig undertecknad Landtmätare, Kronoombudet och Godemän, jemte vederbörande Jordägare efter serskild kallelse uti Medskogen för att afsluta och justera detta protocoll, och då inga tillägg därtill gjordes afgafs följande

Utlåtande

Sedan alla vederbörande varit kallade och haft tillfälle att yttra sig före Afvittringens afslutande, i Medskogen meddelas nu att Landtmätare och Godemän med stöd af 1820 års Afvittrings stadga och Kongl. brefvet den 20:de April 1841 komma att så fort medhinnas kan uppgöra förslag för Afvittringens afslutande, hvarefter underrättelse om förloppet Socknemännen meddelas innan någre fatalier äro att ytterligare iagttaga, hvarefter sammanträdet upplöstes. År och dagar, som ofvan

På Embetes vägnar

H;F;Behm

Att förestående protocoll blifvit uppläst och justerat; erkännes Medskogen den 7:de September 1852.

C;F;Lund

Krono ombud

Erik Hans son

i Långå

Sven Svensson

Jon Svensson

ifrån Tännäs

Olof Jonsson

Christian Larsson

i Funäsdahlen

Egenhändiga namnteckningarne intyga

Erik Wallin

P;Byström

Den 30 juni 1853.

År 1853 den 30:de Juni inställde sig undertecknad Commissions och Afvittrings Landtmätare uti Hede Kyrkoby å Gästgifvaregården därstädes, för att, enligt af Konungens Höge Befallningshafvande i Jemtlands Län erhållet förordnande af den 24:de Maji 1853 och hvilket förordnande den 7:de nestveke Junii månad mig meddelas, åter fortsätta och afsluta afvittringsgöromålen uti denna, samt Tennäs och Storsjö Socknar, och har genom kungörelsen, som i laga tid blifvit uppläsne från pre-

dikstolarne uti sagde Socknars Kyrkor, dag blifvit kungjord då detta arbete skulle företagas. I egenskap af Gode män närvarande Kyrkovärden Olof Mårtensson från Öfverberg och Hemmansägaren Lars Svensson från sistnämnde by och Svega socken. För Hede Kyrkoby anmälde sig Bonden Harald Svensson i anledning af fullmägt, af den 23 Junii detta år, som acten vidfogas under littera A, att Hede Byemäns rätt bevaka rörande gränssorner för Lapparnes Renbetesnyttningar vid det så kallade Serffjellet. Gästgifvaren Pehr Zakrisson, från Hede kyrkoby, närvarande för att egen talan föra rörande samma sak, äfvenså Bonden Jöns Olofsson från sistnämnda by. Af Lapparne närvarande FjellOrdningsmannen Jon Anderssons dräng Lars Andersson, Enkan Margareta Fjellströms dräng Lars Fredriksson samt Thomas Olofsson Kant från Skärvaxdalen i Storsjö Socken. Att Kongl: Majt:s och Kronans Höga Rätt och bästa bevaka anmälde sig Krone Länsmannen C.F. Lund i anledning af Konungens Höge Befallningshafvandes i detta Län förordnande af den 20 dennes, och för Hede Pastors Boställe Herr Comminister Sparrman enligt Consistorie förordnande af den 23 Junii 1852. Jämf emot förrättningsmännen eller Ombuden anmäldes ej.

Consistorie Ombudet Herr Comminister Sparrman från Wemdalen tillkännagaf, det han ansåg att Hede Pastors Boställes rätt på intet sätt förnärmades om Serffjellet med bestämda gränssorner af-rösades till vinterstamhåll för Lapparnes Rensdjur som af detta fjell äro i stort behof vintertiden; Krono Ombudet Herr Krono Länsmannen Lund förenade sig med förenämnde ombud däruti, att sagde fjell borde Lapparne tillerkännas med så stor del, af därintill stötande skogsmark, som utan att förnärma Hede boernes slätter och betesnyttningar vid deras fäbodas intill detta fjell, kunde låta sig göra. Fullmäktigen för Hede Kyrkoby Bonden Harald Svensson yrkade, att viss tid för Lapparne borde bestämmas när de med sine Rensdjur finge flytta till Serffjellet, i fall det skulle beviljas dem att vistas därstädes hvilket han och hans medintressenter ville bestrida: Och då förrättningsmännen och Ombuden anse att detta yrkande af viss tid, borde vara ordsak till befrämjande af sänja mellan Hede boerne och Lapparne, så föreslås det Lapparne med sine Renshjordar ej

finge flytta till Serffjellet förr än den 1 Januarii hvarje år, då de sedan under vintertiden där utan åtal finge bo och vistas med sine Renar, och skall det åligga Hede Byemän, som hafva slotter vid sagde fjell, att till nämnde tid hafva afhämtat det bergade fouraget på det att Renarne ej måtte skada derå förordsaka.

Uppå undertecknad Landtmätares framstälde fråga huruvida de uti Jordeboken antecknade KronoAfradslanden Storsjö och Ljungdals skogen, Gröndalen, Serfvålfjelltrakt, Högvålen Ri och Rönningsvålen vore med rå och rör skiljde från Hede Pastorats öfrige ägor, tillkännagafvo de närvarande ombuden det de ej hört eller inte någre gränsor för desse Krono Afradslands lägenheter, utan att de vore att anse som liggande i samfällighet med Hede Pastorats ägor och följacketeligen nu borde med dem Afvittring gemensamt undergå.

Då intet vidare var att till protocollet anföra, och förrättningsmännen vore ense därom, att Serffjället borde Lapparne tillerkännas, så tillsades Ombuden och Jordägarne att medfölja dit för att därstädes åt Lapparne utstaka vinterstamhåll, samt att bestämma den ränta som Lapparne för Serffjellet böra årligen utgifva.

Den 1 Julii

Sedan förrättningsmännen i Jordägarnes och Lapparnes närvaro tagit noga kännedom om lägenheterne vid Serffjellet, blef utstakning af gränsorne för fjelltrackten förrättad, samt afgälden som för fjellet årligen till Kongl: Maj:st och Kronan bör utgifvas bestämd till 5 mkkr Smör; Sålunda passerat; betyges Serffjellet den 2:dra Julii 1853.

På Embetes vägnar

H;F;Behm

C;J;Lund

Olof Mårtensson

Krono ombud

Er.Sparrman

Consistorii Ombud

Lars Svensson
gode män

Att förestående protocoll blifvit uppläst och justerat, erkännes Serffjället, som ofvan Lisbet AndersDotter Kant Harald Svensson Pehr Zakris son Egen händiga namnteckningar Betygar Olof Mårtens son E.Wallin

Avvittringsförslaget den 17 oktober 1853 för Tännäs socken
(akt Tännäs 10).

✓ (D) Lapptrackterne vid Lillfjellet, sjön Rogen, Bratt och
(sid 222) Katt Ri, Wetta, Lågvål och Rutfjellen samt Grå och
Lillstöten med en oändligt storstenig och steril
mark, synnerligast vid sjön Rogen där den är beväxt
med ringa skog, och för sten, nära oåtkomlig vit-
mosse, anses böra ränta 10 mkr Smör eller utgifvan-
de av däremot svarande penningar efter
markegångspris (tld) (kpld) 84.540 12

✓ (E) Lapptracterne mot Malmagens, Funnäsdalens och Ljus-
(sid 223) nedals Bruks hemman vesterst i Gröndalen mot Nor-
riges gränsen, anses böra svara för 5 mkr Smör
årligen eller däremot svarande penningar efter
markegång 10.554 25

— — — — —
Avvittringsförslaget den 17 oktober 1853 för Hede socken
(akt Hede 5).

✓ (I) Serffjellet, Lapptract som anses vara alldeles outhärlig för
✓ (sid 95, 96) Lapparne till vintertract för deras Renar, och hvartill Lap-
parne uti Ljungris^{och} Skärvaxdalen hörande till Storsjö Capellag,
äro i stort behof, hvarföre förrättningsmännen föreslå att
Lapparne i nämnde trackter gunstigt måtte med Serffjellet få
blifva bibehållne mot utgifvande af 5 mkr Smör eller däremot
svarande penningar efter markegång, i ränta årligen, till
Kongl. Maj:t och Kronan. Fjellet innehåller 12922 (tld) 1 (kpld)
däraf 925 Tunl:d äro med skog beväxte.

— — — — —
Avvittringsförslaget den 17 oktober 1853 för Storsjö kappellag
(akt Storsjö 1).

✓ E Fjelltrackterne af Wester och öster Stölje med en
✓ (sid 61, 62) del af FlatRu, Stora och Lilla Axhögarne, Mittå-
stötarne, Mittåkläpparne och ~~östra~~ Skärvarvål jem-

te Skarsfjell begagnas under det gemensamma namnet Mittådalen af LappOrdningsmannen Jon Andersson med 12 Personers hushåll och circa 400 st: Renar, Tommas Olofsson Kant med 7 Personers hushåll och ungefärligen 100 st: Renar samt Nils Andersson med 7 Personers hushåll och vid pass 100 st: Renar. Nils Jonsson med 3 Personer och 100 Renar Maria Nils D:r med 1 Person o 40 Renar Hans Andersson med 4 Personer och 60 Renar samt Andria Hans D:r Armfelt med 3 Personer och 30 Renar.

24, 780

Räntan för ofvannämnde fjell föreslås till 10 mk:r Smör årligen.

Gröndör och Höghögfjellen af Östra Skärvaxvål, af Flat Ru Yttre Skärwax och Serfvål, af Vester och Östra Stölje, Hög Rensvål samt Skars och Helagsfjellen, som begagnas under det gemensamma namnet Skärvaxdalen, nyttjas af Lappmannen Anders Nilsson Fjellström, som har 7 Personers hushåll och ~~circa~~ ^{circa} 500 st: Renar. Nils Andersson med 7 Personer och 100 Renar, Tomas Olofsson Kant med 7 Personer och 100 Renar samt Maria Lisa Jonas D:r med 3 Personer och 100 Renar. Och föreslås ränta för nyssnämnde fjelltrackt till 10 mk:r Smör årligen.

24, 800

Fjelltrackterne utgörande en del af Lundöret, Sömmikarivåla, Rinnsnäf, Orrknipparne Norra Ljungdalsberget, Husvål och Dunsjöfjellen, Wargtjernstöt, af Gröndör, Helags och Skarsfjellen med gemensamt namn Ljungris, begagnas af Lappmannen Anders Thomasson med 3 Personers hushåll och ungefärligen 150 st: Renar, Enkan Anna Mårtens Dotter med 3 Personers hushåll och circa 100 st: Renar Jon Torkelsson med 4 Personers hushåll och 300 st: Renar och flickan Maria Lisa Jonas Dotter, som har vid Pass 100 st:

Renar Pehr Andersson med 7 Personer och 200
Renar, Jon Torkelssom med 8 Personer och 300
Renar, Olof Jansson med 6 Personer och 50
Renar och Tommas Nilsson med 1 Person och
300 Renar och föreslås räntan för Ljungris-
trackten med sist uppräknade fjell till
10 mk:r Smör årligen.

32, 1500

Fjelltrackterne Mittådalen, Skärvaxdalen
och Ljungris med till desse trackter höran-
de fjell innehålla en sammanräknad areal

170.587 (tld) 4,9 (kpld)

Bestyrkas på tjänstens vägnar:
Vagnert Lamm
Overlantmätare

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Resolutionsboken 1846.

Den 17 januari 1846. Nr 10.

N:o 268/1845. KB:des etc Utslag uppå ansökning af Olof Bergman från Tännäs kyrkoby å samtelige Tännäs Socknemäns vägnar enligt Socknestämmoprotocoll den 12 October 1845 om ogillande af den förening Afvittrings Landtmätaren Herr Lieutenant A.E.Behm under afvittringsförrättningen i Tännäs, den 25:te aug: sistl: år vid sammanträde med Långå och Tännäs byamän tillvägabringat angående Sockneskillnad emellan Tännäs och Hede Socknar; uti hvilken fråga Afvittrings Landtmätaren Herr Lieutenant A.E.Behm samt Styresmannen vid Afvittringsverket Herr förste Landtmätaren J.A.Albin blifvit hörde och med utlåtanden inkommit; Gifwit Östersund i Lands Contoret etc.

Hvad handlingarne innehålla har KB:de i öfvervägande tagit och finner målet vara af den beskaffenhet att detsamma, enligt Stadgandet i Kongl: Maj:ts Nådiga Bref den 20:de April 1841 tillhör vederbörande domstols pröfning och afgörande, der sökandena altså äga att sin talan fullfölja om de dertill anse sig befogade.

Den missnöjde etc Kongl: Maj:t etc 30 dgr

År och dag som förr skrifvit står

A.P.S.

/FWJ:n

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Vafrid Larsson
Vafrid Larsson

Hede tingslags äodelningsrätts och ägoskillnadsrätts arkiv
(landsarkivet i Östersund).

Protokoll åren 1846 - 1900.

Protokoll, hållet hos Hede Tingslags Ego-
skillnads Rätt, vid dess sammanträde på
Gästgifvaregården i Funnäsdahlen den 30:de
och 31 Juli 1846.

Den 30:de Juli.

S.D. Efter det, - till följd af Häradshöfdingen, Herr Lagmannen och Riddaren af Kongl. Maj:ts Nordstjerne Orden Johan Magnus Behms hos Kongl. Svea Hofrätt skrifteligen framställd anhållan, att sedan, i anledning af Styresmannen för Afvittrings Werket i detta Län, Herr Förste Landtmätaren J.A. Albins hos Kon. Befhde derstädes gjord anmälan, att vid afvittringen upstått tvist om rågången emellan Kronorecognitionens skogen, Ljusnedahls Allmänning, samt Funnäsdahlens, Tennäs och Långå byar, äfvensom angränsande nybyggen och renbetes-trakter inom Hede pastorat, samt att derjemte ingången förening emellan Långå och Tennäs byar om råskillnaden blifvit klandrad, Kon. Befhde anmodat Herr Lagmannen och Häradshöfdingen att omförmäldte tvister uptaga och afgöra, men Herr Lagmannen och Häradshöfdingen vore af jäf hindrad att dermed taga befattning, särskild Domare kunde konstitueras att samma tvister handlägga - Kongl. Hof Rätten förordnat undertecknad, vice Häradshöfding, att såsom särskild Domare nyssnämnde mål företaga och i laga ordning med slut afhjelpa; så hade för handläggning af samma mål denna dag blifvit bestämd och kungörelse derom, till efterrättelse för dem, hvilkas rätt af förevarande tvister kunde vara beroende, inom laga tid uppläst i Hede, Tennäs, Ljusnedahls Bruks och Storsjö Capells kyrkor, samt kallelse å Krono och Consistorii fullmäktige utfärdad; äfvensom underrättelse om sammanträdet Herr Förste Landtmätaren Albin meddelad; Och sedan Ego-skillnads Rätten, under Ordförande af undertecknad samt med Ledamöter Olof Ersson och Olof Olsson från Wemdalen, hvilka sednare nu aflade Domare Ed, sammanträdt, inställde sig i stället för Herr Förste Landtmätaren Albin, som anmäldes vara af andre Embetsgöromål

2

från inställelse härvid hindrad, Herr Commissions Landtmätaren H. Behm, för att Rätten med erforderlige uplysningar tillhandagå, å Kongl. Maj:ts och Kronans vägnar Krono Länsmannen, t.f. Stads Fiskalen C.J. Strand, enligt Kon. Befhdes i Länet Ordres den 22 sistlidne Juni och i egenskap af Consistorii fullmäktig Herr vice pastor Johan Steinvall, på grund af Dom Capitlets i Hernösand för honom utfärdadt förordnande af den 15 innevarande månad; hvarjente tillstädeskommo Herr Brukspatronen Lars Fredric Fahlander, jemväl förande talan för sin medintressent i Ljusnedahls Bruk, å Tennäs bys vägnar Bönderne, Nämnd: Olof Bergman och Jon Svensson, bägge dersammastädes, för Funnäsdahlens by Bönderne Christian Larsson och Eric Pehrsson Långström derstädes, från Långå by Bönderne Olof Ersson, Sven Mattsson och Pehr Grubb, den sistnämnde äfven såsom Ombud för Jöns Pehrsson och Pehr Olsson i Långå, från Medskogen Jon Jonsson och Hans Andersson, från Storsjö by kyrkovärden Pehr Pehrsson och från Ljungdahlen Nämnd: Jon Månsson, de 2:ne sednare jemväl förande talan för hvar sine bygrannar; samt från Messlingen Bönderne Gutorm Jonsson och Erik Jonasson; äfvensom bland angränsande Fjellmoge sig infunno Olof Jansson, Pehr Andersson, Anders Thomasson och Anders Nilsson Fjellström från Storsjöfjellet, Jon Andersson i Mitådalen g:n sonen Anders Renskytt, Olof Torkesson i Gröndalen, från Tennäsfjellet Anders Mårtensson, Nils Johansson, Olof Andersson och Thomas Olsson Kants hustru Elisabeth Andersdotter; hvarförutan Nybyggessökanden Olof Åhs i Ostbacken anmälte sig närvarande.

Af nu företedda handlingar inhämtades, att sedan, vid af Afvitt-rings Landtmätaren, Herr Under Löjtnanten A.E. Behm å Medskogen den 25 Augusti 1845 hållet sammanträde, öfverenskommelse träffats, att råskillnaden emellan Tennäs och Långå byar skulle gå "från röset å Sörstedjan i rät linea till märket vid Storvaltjern, derifrån i rät linea till nedsatta märket straxt norr om Medskogens fäbodevallar, vidare från sistnämnde märke i rät linea öfver Medskogsvallarne till lagde märket vid Kålbens Hån, vidare derifrån till röset å högsta Glomberg samt sist från Glomberget i rät linea till röset å Storsto-ås, med bibehållande för Walmåsens och Långå byemän, under häfd af de å ömse sidor denna sistnämnda rågångssträckning belägna slåtterna, Glumtjern och en slåttdam vid ån Stor Gruckan tillhörige de förre och ett nytt slåttdam vid ån Lill Gruckan, de sednare",

så hade Olof Bergman från Tennäs kyrkoby, å samtliga Tennäs Socknemäns vägnar enligt Sockenstämмо protokoll den 12 October 1845, hos Kon. Befhde i Länet yrkat ogillande af nyssomförmälde öfverenskom-melse; i anledning hvaraf Kon. Befhde uti Utslag den 17 sistl. Januari förklarar frågan derom, såsom tvistig, tillhöra vederbörande Domstols pröfning och afgörande, der sökanderne alltså egde att sin talan fullfölja i händelse af befo-genhet; att vid sammanträde den 28 Augusti 1845, som hållits af förbemälde Herr Under Löjtnant, stridiga åsigter gjort sig gällande i afseende på sträckningen af rålinierne emellan Ljusnedahls Allmänning å ena sidan samt Tennäs och Funnäsdahlens byar, jemte angränsande nybyggen och renbetestrakter, å den andra, så att i fråga om rågången emellan Allmänningen och Funnäsdahlens by, delägarne i den sednare föreslagit, att rålinien skulle utgöras af Ljusne elf ifrån öfra Borrström N:o 1 till den så kallade Ösjebäcken N:o II; hvaremot Ljusnedahls Bruk icke ville medgifva andra gränse bestämmelser emot Funnäsdahlens och Tennäs byar, än de som den öfver nämnde Bruk år 1819 upprättade Recognitions Charta utvisade; att i afseende på gränserna emellan Bruket och fjällmännen ifrån märket å Lill Mittå Kläpp i Mittådahlen emot Ljusne och Gröndalarne, på hvilka Bruket gör uteslutande pre-tention, Bruket ansett rågången böra gå directe från märket å Lill Mittå Kläpp N:o 3 till röset å Hafstorstöten N:o 4 i Norska Riksgränse linien, då deremot fjellmännen ville få rågången i sträckning "från märket å Lill Mittå Kläpp N:o III till så kallade Rössevål N:o V, derifrån i rät linea efter Ljusnedalen fram mot Ljusnesjöar-ne N:o VI, vidare från samma sjöar söder om Grönvål till N:o VII vester om Grönsjöarne till N:o VIII samt sist vidare derifrån efter vestra sidan af Gröndalen till Funnäsdals byemäns rå, den så kallade Ösjebäcken N:o II"; och Tennäs byemän påstått, att rålinien emellan Tennäs by och Ljusnedahls Bruk skulle sträckas från "öfra Borrström N:o I till Galtjerns Noret N:o IX, derifrån i rät linea emellan Galtjernvål och Rödtjernvål-vallarne up öfver Lillfjället intill märket å Sörstedjan N:o X mot Långå by".

Till stöd för sine här ofvan angifne pretentioner företedde Ljusnedahls Bruksägare

1:o) numera afl: Herr Förste Landtmätaren Sundings protokoll för den 19 Juli och 30 Augusti 1819, vid af honom med vederbörande hållne sammanträden i och för afmätning och skiljande från angränsande

skogar af ifrågavarande utaf Ljusnedahls Jernverk begagnade Krono Allmänning; hvilket protokoll gaf vid handen dels, att i afseende på råskillnaden för nyssnämnde Krono Allmänning emot Mässlinge och Långå, samt Tennäs byar föreningar blifvit träffade, på det sätt, att rågången skulle sträcka sig emellan Allmänningen och Mässlinge by "efter Lillbäcken tills den faller uti Mittå-åhn, derifrån i rät linea öfver Berget Kappruhn med den öfriga fjellsträckningen till en punkt uti Byeskillnaden emot Långå, å Chartan tecknad med Lit. A", emellan Allmänningen och Långå by "från Låssnings Åhn efter den linea, som å marken blifvit af Landtmätaren uppgången till Ulfberget samt derifrån till Sörstädjan å Lillfjället och vidare till Mässlinge sjöns öfre ¹⁾ ända, med förbehåll att inom denna linea Anders Pehrsson behåller å Krono Allmänningen den del af Rehndalarne som ligger öster om Sörstädjan, hvilken tract är lagligen insynad år 1771 till Nybygget Medskogen äfven Skantsen benämnd" samt emellan Allmänningen och Tennäs by "söder om Elfven från Röstberget till Råsselberget och derifrån till Råsselbäckens inlopp i Ljusne Elf, så att Tennäs Byemän tills vidare behålla dess slätter och fäbodas å Krono Allmänningen vid Ljusne Elfven och Röja ån, emot det att Bruket förbehöll sig rättighet, att framdeles till skatte få lösa Tennäs Boarnes fäbodas och slätter norr om och vid Ljusne Elf"; dels ock att förrättningsmännen uti deras betänkande förklarat, att sedan då den af Ljusnedahls Jernverk begagnade Krono Allmänning blifvit i följd af Kon. Befhdes förordnande afmätt, på Charta lagd och beskrifven men till sine Råskillnader från angränsande ägor icke kunnat till fullo bestämmas, såvida genom då träffade föreningar, som på begäran blifvit i protokollet intagne, råskillnader endast emot Mässlinge och Långå, samt Tennäs byar, under vissa förbehåll, äro gifna, samt emot Norska gränselinien särskildt fastställd, deremot råskillnaderne emot Funäsdahlens by samt fjällmännens område fortfara att vara tvistiga, varande i sakens så stridande beskaffenhet Krono Allmänningens område uptagit å Chartan, jemte de angränsandes tvistiga pretentionslinier efter de gränser Bruksägarne, de der innehafva och begagna Krono Allmänningen påstått och under förrättningen upgifvit; så ock emedan Kongl. Maj:t genom dess Nådiga skrifvelse den 5 Maj 1819 Nådigt anbefallt, att Krono Allmänningen skall på sätt och uti den ordning Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning om Skogarne i Riket den 1 Aug. 1805 föreskrifver, vid denna förrätt-

1) Rätteligen östra

ning helt och hållet anses varande under Ljusnedahls Bruk såsom Recognitions skog aldrig begagnad, så ansågo förrättningsmännen af anförde skäl, förrättningens vidare åtgärd tillhöra Konungens Befallningshafvande i Länet; varande uti förenämnde Landtmäteri Protokoll åberopad en före 1690 öfver Bruksallmännningen författad Charta, som skulle genom olyckshändelse förkommit och icke kunnat igenfinnas; Och fans i samma Protokoll tecknad följande: "Rågångsbeskrifning. Gränserna omkring Ljusnedahls Bruks Allmanning taga alltså, enligt Bruksägarnes upgift, sin början emot Funnäsdahlen och Tennäs byar vid N:o 1 Grönfjället, en punkt i Riksgränse linien emellan Sverige och Norrige, vidare till N:o 2 Osjöfjället, dädan till N:o 3 Ramundberget, så till N:o 4 Skarfven, ytterligare till N:ris 5 och 6 Funnäsdahlsberget, hvarifrån skillnaden uti rät linea framstryker öfver Röst och Rasselbergen till N:o 7 Rassel å mynnnet eller der Rassel ån faller i Ljusna Elfven, som sedan följes till dess den faller i Sjön Låssen N:o 8; sträckande sig vidare efter Meddjupet och sistnämnde sjö till Låssnings ån eller Forssen N:o 9, hvarest Funnäsdahlens och Tennäs byar stadna och Långå by i Tännäs Sockn vidtager, utgörande en sträcka av 110760 alnar eller circa 6 1/8 mil. Från sistnämnde märke N:o 9 går skillnaden emot Långås by N:o 10 Ulfberget, dädan till N:o 11 Sörstädjan och sedan till N:o 12 Mässlingsjöns Östra ända, där Mittå Elfven faller ur sjön Mässligen. Vidare mot Mässligen by, som följer Meddjupet af sistnämnde sjö och Mittå Elfven till N:o 13 Lillbäckmynnnet, dädan efter Lillbäcken till N:o 14 fjällfoten mot Lappmarken, så till N:o 15 Dalder sjöbäcken, ytterligare till N:o 16 Stora Axhög stöten och N:o 17 Lill Axhögen, dädan till N:o 18 Zelagssjöns ²⁾ östra ända, der Ljungne Elf utflyter, vidare till N:o 19 Helags stöten, så till N:o 20 Skars stöten och slutl: till N:o 21 Haftors eller Ljusne stöten i Riks Gränse Linien, följande sedan Riksgränselinien till förstnämnde punkt N:o 1 Grönfjället;

och 2:o) Kongl Maj:ts och Rikets Kammar och Bergs Collegiers Utslag den 12 Januari 1824, hvaraf hufvudsakligen inhämtades, att sedan Kongl. Maj:t genom Nådigt Bref till Kongl. Collegierna den 5 Februari 1822 i Nåder förklarar, att ifrågavarande Allmanning, enär den hvarken till begagnande åt Ljusnedahls Jernverk, efter Kopparverkets upphörande derstädes, blifvit uplåten eller med någon Recognitions

afgift belagd, icke eller kunde för någon Recognitions skog anses och efter de derföre föreskrifne grunder behandlas; men då Kongl. Maj:t likväl, för bibehållande af det för orten nyttiga Ljusnedahls jernverk, funnit angeläget, att detsamma erhöill ett för sådant ändamål nödigt skogsbehof, hvars afvittring åt Bruket för närvarande hindrades deraf, att Allmänningen ännu icke ägde bestämda gränser emot tillstötande oafvittrade hemmans ägor, så har Kongl. Maj:t i Nåder förordnat att den vid den framdeles blifvande afvittringen inom landet, nödig mark af Allmänningen skulle för brukets räkning, och till hemman efter de grunder, som derföre kunde föreskrifvas, indelas, och skulle Bruksägaren emellertid få, såsom hittills, å Allmänningen erhålla den skog, hvaraf han för Brukets bedrivande kunde vara i behof, dock så att en lämplig afgift derföre skulle, efter skedd undersökning om nämnda behof genom Kgl. Collegiernes förslag bestämmas, för att till Kongl. Maj:t och Kronan under tiden utgöras; Och hade, efter af vederbörande Bergmästare hållen undersökning, Kongl. Collegierna bestämt förenämnde afgift till 25 Rd:r 26 sk. 8 rst. B:o, att utgå från och med 1822 års början och årligen tills vidare så länge Bruksägaren Allmänningen begagnade.

I afseende på den emellan Ljusnedals Bruks och Tännäs by ingångⁿ, här ofvan omförmälda förening, ang:de råskillnaden, hemställde Nämnd: Bergman, huruvida samma förening kunde anses gällande, då Krono Ombud vid öfverenskommelsens ingående icke närvarit; i sammanhang hvarmed Bergman fullföljde förenämnde hos Kon. Befhde i Länet anmälde klander emot ifrågavarande af Herr Under Löjtnanten Behm tillvägabragte förening om råskillnaden emellan Långå och Tennäs byar, beståndet af hvilken förening åter påyrkades af Långå byemän; företeende Bergman till förment styrko för Tennäs byamäns rätt till begagnande af fäbodevallarna vid Ulfkålen å Medskogen, hvarå Långå Byamän jemväl gjort anspråk, dels Kongl. Kammar Collegii Utslag den 1 Aug. 1808, hvarigenom Kon. Befh.des i Gefleborgs Län den 2 September 1807 meddelde Beslut blifvit fastställdt, enligt hvilket uti yppad tvist emellan Brukspatronen Wiklund, å ena, samt Tännäs och Långå byamän, å andra sidan, dessa byamän blifvit bibehållna vid nyttjandet af nyssnämnde lägenheter, med de vilkor att Byamännen eller de som innehade Medskogens fäbodvallar, gemensamt, och aldrist till Midsommartiden år 1809, borde hafva derstädes uppfört upp-

gifna hus för resandes bekvämlighet; dels Utdrag af Hede Härads Rätts Dombok för den 30 Januari 1807, hvori fans intagen en afhandling, deruti Tennäs byamän, enär det för dem vore olägligt att hålla en karl på Medskogen för att resande tillhandagå, tillåtit Torparen Anders Pehrsson att på Medskogen, hvarest Tennäs byamän hade sina fäbodevallar sig bosätta och af de der befintliga slåttlägenheter sig begagna; yrkande Bergman, att Långå skulle behörigen styrka sin förmenta bättre rätt till fäbodevallarna vid Ulfkälén.

Härvid anmärkte Krono Ombudet, att handlingar skulle finnas uti Länets Landtmäteri Contor af innehåll att fäbodevallarna vid Ulfkälén tillhöra Kongl. Maj:t och Kronan och således ej lyda under Tennäs eller Långå byar; i sammanhang hvarmed Krono Ombudet påstod, att då hvarken Tennäs eller Långå byamän kunnat visa någon ägande rätt till fäbodevallarna, dessa måtte förklaras tillhöra Kronan.

Bonden Olof Ersson från Långå åberopade till bestyrkande af sin rätt till hans hemman i Långå tillhörande myrslåtter, belägna på Medskogen emellan Långå och Tennäs byar, ett skriftligt bevis, så lydande: "Att de myrslåtter som Sven Hansson nu nyttjar på Medskogen emellan Långå och Tennäs byar af ålder och så långt vi minnas tillbaka, både förut, då hemmanet var krono och sedan det blef löst till skatte af hans fader Hans Persson, varit hans åboende hemman tillhöriga, det kunna vi undertecknade ålderstigne män med liflig ed intyga, när så påyrkas. Långå den 25 November 1762. Jöns (bom) Ersson, Jon (bom) Olofsson, Björn (bom) Persson" som upplästes, hvarjemte Bonden Hans Andersson från Medstugan ingaf Utdrag af Hede Härads Rätts Dombok för den 9 Februari 1830, deri var intaget till laglikmätig säkerhet instrumentet ang:de en den 2 Juli 1828 hållen syn och besigtning å åtskillige af Hans Anderssons för des Nybyggaren Anders Pehrsson på Medskogen uppförde hus och verkställda odlingar; på hvilket instrument, det Nämnd: Bergman icke ville tillerkänna någon gällande kraft, såsom ej behörigen allmängjordt, Hans Andersson grundade sin rätt till ostörd besittning af nyssnämnde odlingar;

I fråga om rågången mellan Ljusnedahls Bruk och Mässlinge by förklarade sig Herr Brukspatron Fahlander och Mässlinge byamän nöjde med den rågång som genom ofvanomförmälde förening blifvit bestämd; dock yrkade byamännen uteslutande rätt till fisket i Annåsjöarna,

hvilket åter bestreds af Brukspatronen Fahlande^f under åberopande derför af sagde förening, som innehåller, att fiske och fiskevatten uti Annasjöarna skulle dädanefter ensamt tillhöra Ljusnedahls Bruk på sätt och mot den afgift Kon. Befhdes i Gefleborgs Län Resolution den 24 Mars 1785 utstakade.

Fjäll Allmogen yrkade härafter att varda bibehållen vid de Renbetesmarker, den af ålder innehaft och stödde sin rätt dertill hufvudsakligen på ett Kongl. Maj:ts i afskrift nu företedt Nådigt Bref af den 20 April 1841 till Kon. Befhde i Länet, innefattande föreskrifter i afseende på tilldelning åt Lappallmogen af nödigt utrymme för Renbete samt skog till bränsle; ingifvande Fjällmannen Renskytt åtskilliga ofullständiga handlingar, hvilka förmenades ligga till grund för fjällmännens rätt till oqvald besittning af deras nu innehafvande fjäll och renbetestrakter, af hvilka handlingar likväl icke kunde utrönas gränserna för fjällmogens pretenderade ägoområden; i sammanhang hvarmed Herr Brukspatronen Fahlander, till upplysning om råliniernas sträckning emellan Ljusnedahls Bruks oftanämnde Recognitionsskog och fjällmännens fjälltrakter, upviste efterskrefne handlingar

1:o) År 1835 den 6:te Julii till följe af lofl: Hede Härads Rätts utslag den 3:dje sistl: Februarii och enligt dertill från Prädikostolarne kungjord termin, instälde sig undertecknade synemän, för att upgå och bestämma Gränse linien emellan Ljusnedals Bruks recognitions skog uti Mettodalen, och Fjellmännens fjelltrakter, i Öfverensstämmelse med den uti Hede Härads Rätts Utslag af den 22:dra November 1769 bestämda skilje linien.

Till denna förrättning tillstades kommo, neml: för Ljusnedals Bruk, Herr Bruks Patronen L:F: Fahlander, för Mässlings by Bönderne Guttorm Jonsson och Jonas Olsson och för ~~Lappmännen~~ ^{ei mindre Lappmännen} Jön Andersson Thomas Olsson Kant än förre Sergeanten Herr S: Klarqvist.

Efter någon tvist stannade parterne änteligen uti den öfverenskommelse att synen skulle begynnas å Bäckdalsåsen, hvarest en sten rösa upsattes och därifrån löpa i Sydväst till Storbäcken, straxt ofvanför Mässlings boernes fäbodevall, och vidare efter nyssnämnde Bäck till ån Metto, och hvilken å derifrån upefter utgör skillnaden alt till en slott Holme, tillhörande flygare Torpet å Ljusnedals Bruk, vid hvilken Holme en sten rösa upsattes, hvarifran rictningen

togs i Nord Nordväst, efter stånggång, alt till Råbacken, belägen emellan Mettodals fäbodevallar och Lapparnes 2:ne Herbergen och befans nu på detta ställe att skillje linien från berörde Råbacke, går rätt fram mot högsta spetsen å Norra Anfjället. Vidare från Råbacken, hvarest en större sten rösa upsattes, fortsattes linien i Wäst till högsta toppen af Gunnars stöten, där äfven en större sten rösa anbragtes, och vidare från detta ställe i Nord Nordväst, i rätt linia mot högsta spetsen af stora axhögen, till ungefärligen 1/8 mil från nämnde Gunnars stöt, där åter en sten rösa upsattes, samt vidare till nedra ändan af Öfra Daddsjön och till Ån dadda, där en sten rösa å södra sidan om Ån upfördes, och ännu vidare i samma rictning till ett ställe å Norra sidan om Ån där åter en sten rösa upsattes.

Ehuru ingen gränse skillnad från detta ställe förut var bestämd emellan Ljusnedals Bruk och fjellmännens fjelltracter, förenade sig parterne nu derom, att linien från sistherörde sten rösa skulle utsträckas i syd sydväst till en liten rund Kulle i Mettodalen, hvarest en sten rösa upsattes, och derifrån i Wäst till högsta höjden af högbacken, där åter en sten rösa upfördes, och än vidare därifrån i rätt direction emot fremsta spetsen af Mettohamrarne, då linien gick ner under storvallen, mitt emot högsta spetsen af Lilla axhögen, där äfven en sten rösa upsattes och uti en större sten flere namn inhöggos samt sluteligen härifrån i Wäst öfver Ån Metto till Lilla Mettokläppen där äfven en sten rösa upfördes. Af förekommande hinder slöts förrättningen å sistnämnde ställe.

Sålunda verkställd vara; bestyrka Ut Supra.

C:F: Lund

Påhl Måns Son

Kr: Länsman.

Hans Iversson

Nemde men.

År 1836 den 6:te Februarii, å Lagtima Tinget med Hede Tingslag, är detta Syne Instrument uti Härads Rättens Dombok intagit;

Betygar

På Härads Rättens wägnar

C:Gust: Liljesköld.

2:o) För att erhålla slut uti det vid flere Ting, emellan undertecknade, vid Hede Härads Rätt anhängige tvistemål om Gränse skillnaden emellan Ljusnedals Bruks Recognitions allmänning och Fjellmännens afradsland, hafva vi vänligen öfverenskommit: Att den enligt Syne-

instrument af den 6:te Julii 1835, dels föreningsvis, dels efter Härads Rättens Utslag af den 22 November 1769 uppgångna och då utstakade gränselinia, skall hädanefters lända till efterrättelse, så långt den sig sträcker, eller ifrån Mässlin² byemäns område alt upp till Lill Metto Klappen, samt att alla uti detta mål, å ömse sidor gjorde påståenden härmed skola förfalla.

Anhållande vi, att så vidt Wällofl. Härads Rätten finner det lämpligt, stadfästa denne öfverenskommelse till framtida efterrättelse.

Wemdalen den 4 Februarii 1837.

Wittna	L, F, Fahlander
C: F: Lund	å egne och medintresenters vägnar.
C, F, Hillbom	Jon (bom) Andersson
	Anders Nils Son
	genom S Klarqvist

År 1837 den 6:te februari, å Lagtima Tinget med Hede Tingslag, är denna öfverenskommelse uti Härads Rättens dombok intagen; Betygar På Härads Rättens vägnar

C: Gust: Liljesköld.

Å Funnäsdahls byemäns vägnar förevisade Eric Pehrsson Långström, till stöd för deras rätt till omtvistade ägor på södra sidan om Ljusna elf dels en afskrift af Landshöfdingen Otto Wellings den 13 Augusti 1692 meddelad Resolution "för Bönderne i Funnäsdahlen", hvarigenom "Bruksfolket" förbjudits göra intrång på "södra sidan om Elfven" der "Bönderne" egde uteslutande tillgodonjuta, hvilken Resolution blifvit flera gånger, sednast den 12 April 1753, förnyad på sätt å nämnda afskrift befintliga anteckningar utvisa; dels Utdrag af Hede Härads Rätts Dombok för den 20:de Juni 1798, hvaraf inhämtades, att efter stämning af Funnäsdahls Byamän HR, genom Utslag nyssnämnde dag, månad och år, med åberopande af Landshöfdinge Embetets åren 1692, 1710 och 1753 gifna laga kraftäggande Resolutioner, uteslutit åtskilliga Bruksarbetare från all rättighet till skogs och mulbetes, samt slått eller fäbodelägenheters nyttjande på södra sidan som (om) Ljusna Elf; och dels i obestyrkt afskrift Kon. Befhdes i Gefleborgs Län Utslag den 2 Sept. 1807, hvarigenom Kon. Befhde, sedan den inhämtat, att Ljusnedahls Bruksägare eller dess folk icke hade någon rätt

till ägor på södra sidan om Ljusne Elf, utan allenast Funnäsdahlsboarne, emedan Bruket på norra sidan om elfven erhållit så mycket som det kunde pretendera och var hulpet med, uplåtit till Enkan Sigrid Busk de af henne till uprödjande begärde och synade lägenheter, belägne på södra sidan om Ljusne elf från Storbäcken till Ostjöbacken, att under särskild rök N:o 18 Funnäsdahlen med ett Trögs skatt af Sigrid Busk begagnas.

Kronoombudet ansåg förevarande mål icke kunna till hufvudsaklig pröfning förekomma, innan ofvanomförmälda före 1690 uprättade Charta öfver Ljusnedahls Allmanning blifvit hos Rätten företedd och anhöll för införskaffande af nämnda Charta om uppskof med målet; Och som Egoskillnads Rätten fann nödigt att, innan något utlåtande i saken kunde meddelas, taga närmare kännedom af de deri nu ingifne handlingar, så utställdes målet att ånyo förekomma i morgon kl XII på dagen, då vederbörande egde åter sig infinna; hvilket afsades.

Den 31 Juli

S.D. Vid åter företagande af ofvanberörde från sistlidne till denna dag uppskjutne mål, inställde sig samtliga förr antecknade vederbörande, utom Krono Länsmannen C.J. Strand, som anmäldes vara af andra tjenstegöromål från inställelse hindrad; Och sedan vederbörande en stund ytterligare tvistat i förevarande ämne samt Rättens Ordförande och Ledamöter ingifvit deras kostnadsräkningar för detta sammanträde, uppgående den förres till 91 Rd 27 sk 9 rst och de sednares till 20 Rd B:co, blef, efter föregången öfverläggning,

Afsagdt

Ehuru vid ofvannämnde af numera aflidne Förste Landtmätaren Sunding År 1819 ^{hållna} sammanträde uppgifvit blifvit, att den före år 1690 uprättade Charta öfver Krono Recognitionsskogen Ljusnedahls Allmanning skulle hafva förkommit; dock som berörde Charta kan vara att tillgå uti General Landtmäteri Contoret eller Kongl. Kammar och Bergs Collegiers Archiver och målets utgång möjligen är af samma charta beroende; Alltså, för beredande af rådrum för Krono Ombudet att den samma hit införskaffa, finner sig Egoskillnads Rätten föranlåten uppskjuta vidare åtgärd med förevarande ärende till tid, som framtiden kommer att bestämmas och då vederbörande äga, efter erhållna kallelser, ånyo tillstädeskomma, så vida de vilja varda i saken

12
vidare hörde; Hwarimellertid det åligger Kongl. Maj:t och Kronan att förskjuta kostnaden för detta sammanträde, enligt ofvanintagne räkningar, med 91 Rd 27 sk 9 rst till Ordföranden och 20 Rd B:co till Ledamöterna; för erhållande af hvilka förskottsmedel räkningarne skola till Kon. Befhde i Länet ingifvas.

År och dagar, som förr skrifne stå.

På Egoskillnads Rättens vägnar:

V.A. Sandström *auk*

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson

Hede tingslags äodelningsrätts och ägoskillnadsrätts arkiv
(landsarkivet i Östersund).

Protokoll åren 1846 - 1900.

Protokoll, hållet vid Hede Tingslags Ägoskillnads Rätts sammanträde på Funäsdalens Gästgifvaregård följande dagar uti Augusti månad 1847.

Närvarande Undertecknad vice Häradshöfdinge och tillförordnad Ordförande samt förre Ledamöterna Olof Olofsson och Olof Ersson uti Wemdalens Kyrkoby:

Den 25:te Augusti.

S:D: Efter förordnande af Kongl. Maj:ts och Rikets Högloflige Svea Hof Rätt under den 25:te sistlidne Junii och sedermera erhållen del af följande skrifvelse.

"Till Länsmannen, t.f. Stadsfiscalen C.J. Stränd.

Till svar å t.f. Stadsfiscalens skrifvelse den 8:de sistlidne Augusti meddelas, att, enligt hvad Kammar och Bergs Collegierne samt General Landtmäteri Contoiret i skrifvelse tillkännagifvit, någon på 1680 talet uprättad Charta öfver Ljusnedahls Krono Allmänning icke finnes i samma Collegier och Contoir att tillgå; Östersund, å Lands Cancelliet den 30:de November 1846.

På Landshöfdinge Embetets vägnar,

J. Thomée Joh. Lidén."

hade, jemlikt Hede Tingslags Ägoskillnads Rätts Utslag den 31:sta Julii förledit år uti då förehaft tvist dels om rågången emellan Krono Recognitions skogen Ljusnedahls Allmänning, samt Funäsdalens, Tännens och Långå byar, äfvensom angränsande Nybyggen och Renbetes-tracten inom Hede pastorat, dels angående en emellan Långå och Tännens byar ingången förening om råskillnaden, undertecknad, för vidare behandling af omförmäldte mål utsatt sammanträde med nämnde Ägoskillnads Rätt till denne dag och så väl derom serskildt under-rättat styresmannen för Afvittringen Herr förste Landtmätaren J.A.

Albin och Herr Afvittrings Landtmätaren H.F. Behm samt dertill igenom kungiörelse ifrån predikostolarne uti Hede pastorats kyrkor låtit kalla alle som samma sak kunde röra än äfven anmodat Konungens Befallningshafvande i Länet att draga försorg derom att Krono och Consistorii ombud blefve förordnade att förrättningen öfvervara;

Sedan Rätten sammanträd och Rättegångsfrid blifvit påbjuden inställde sig bemälde Afvittrings Landtmätare samt icke mindre å Kongl. Maj:ts och Kronans vägnar tillförordnade Krono Länsmannen J.P. Sunding, enligt Landshöfdinge Embetets i Länet Ordres den 26:te nästveke Julii, och, i egenskap af Consistorii fullmäktig, Herr Brukspredikanten J. Elias Grahn, efter skriftelig anmodan dertill af Dom Capitelet i Hernösand den 4:de i denne månad än ock Herr Bruks Patronen Lars Fredrik Falander, jemväl förande talan för sine Medintressenter i Ljusnedahls Bruk på grund af fullmagt ifrån Herr Bruks Patron M. Engzelius, från Funäsdalens By Bönderne Eric Långström och Christian Larsson därstädes, från Tännas kyrkoby Bonden Jon Larsson, Torparen Semming Olofsson, Nybyggaren Jon Gunnarsson samt Nämndemannen Olof Bergman därstädes, hvilken sistnämnde gemensamt med Bonden Jon Svensson, som för sjukdom nu icke tillstädeskommit, efter framvisad fullmagt ägde öfrige Tännäs byemäns talan utföra, hvarjemte Bergman efter serskild nu företedd fullmagt ägde fullfölja Olof Åhs i Ostbacken förut gjorde anspråk om anläggande af ny bygge uti Gröndahlen, från Långå by Bonden Sven Mattsson därstädes, ifrån Medskogen hemmansägarna där sammanstädes Jon Jonsson och Hans Andersson, från Storsjö by Bonden Guttorm Larsson därstädes, från Ljungdahlen Bonden Jöns Halfvardsson, från Messlingen Bönderne Guttorm Jonsson och Eric Jonasson, utförande desse äfven Torparen Olof Johanssons därstädes talan, ifrån Malmagen Bönderne Lars Pehrsson, Hans Wesell, Hans Jonsson och Hans Pehrsson jemte Torparen Reinhold Andersson därstädes och för ofvanbemälte Engzelius, som hemman i sistnämnde by äger, dennes förr antecknade ombud Brukspatron Falander; hafvande desse ombud en del vid sisthållet sammanträde och de öfrige nu företedt fullmagter, som handlingarne bifogas; men hvaraf Bergman önskade få i protocollet införde trenne så lydande

Protocol hållet med Tännäs församling å allmän sockenstämma

den 12 October 1845. Protocoll hållet vid allmän sockenstämma med Tännäs församling den 12 October 1845. Utdrag af Protocollet, fördt uti allmän sockenstämma med Tännäs församling söndagen den 9 Maji 1847 (Uteslutna).

Varande dessutom närvarande härvid Torparen Pehr Pehrsson vid Ljusnedahls bruk, Nybyggessökanden Pål Wagenius, Nybyggaren Halfvar Jonsson i Renningsåsen å egne och grannens Eric Imbregtssons vägnar samt bland angränsande Fjällallmoge, Fjällmännen Jon Andersson, biträdd af dess son Anders Renskylt, Anders Nilsson Fjellström, Pehr Andersson å egne och Jon Torkelssons vägnar, Anders Thomasson å egne och ogifta Maria Lisa Jonasdotters vägnar, Olof Torkelsson, Thomas Olofsson Kant, Anders Mårtensson, Nils Jonas Fjellberg, Mårten Andersson igenom dess hustru Maria Jonssdotter; samt Olof Jonsson, Olof Andersson Rensberg, Nils Andersson och Hans Andersson, de trenne sistnämnde öfverlämnande deras talan att utföras af Olof Jönsson;

Efter det Rättens protocoll från sista sammanträdet blifvit upläst gjorde i likhet dermed parterne följande påståenden.
1:mo) Bergman att Tännäs byemän som ostridigt ifrån äldre tider begagnat och ännu nyttja slotterne och fäbodelahenheterna jemte betet på norra sidan om Ljusne Elf från Gahlkjäls Noret till Låssningshån och för uppehållande af husen vid fäbodarne med nödigt bränsle tagit skog därstädes måtte, efter som någon Charta eller annan handling icke finnes som styrker att samma ägor hört Krono Recognitionsskogen Ljusnedahls Allmänning, tilldelas nämnde tract med skog, slotter och andra nyttningar på sätt deras å Chartan uptagne pretentionslinea emot nämnde Allmänning utvisar och det utan intrång af Ljusnedahls Bruksägare, dem Tännäsboerne jemväl ville bestrida vidare rättighet till skogen därsammastädes; likväl måste Bergman vidgå dels att Ljusnedahls Bruksägare härtill begagnat samma skog till kohlning och att Bruket förutom den icke hade tillräcklig skogstillgång eller kunde äga bestånd, hvilket förhållande, såsom äfven upgifvet af Brukspatron Falander, vitsordades af Afvittrings Landtmätaren Behm, dels ock att Tännäsby någon afgift för slotterne och andre nyttningarne därstädes alldrig erlagt; under förmodan att sådant kunnat härleda sig deraf att Tännäs Byemän i

följd af Bruksägarnes föregifvande av bättre rätt till ifrågavarande tract icke ansett sig hafva varit ägare därtill; och kunna Tännes byemän icke säga sig hafva annat anspråk på denna tvistemark än att de, under erkännande af att de, den förutan, innehafva ägor fult motsvarande deras låga skatt, vilja dertill vinna optionsrätt, eller tracten behålla emot ökeskatt, hvartill de anse sig sakna skäl, emedan ägorna ligga invid Byns skatteområde och skiljas derifrån endast af Ljusne elf, och Kongl. Maj:ts förordning af den 2:dra Maji 1826 som företeddes i afskrift stadgar, eftersom orden deri lyda "att vid skeende skiften i Herjeådalen innehafvet eller den jord som hvarje hemman då skifte sker, äger i odal åker och äng eller i sådan å utmark upodlade slottlägenheter och fäbodevallar, som i hemmanens mantal och räntor äro inbegripne, skall såsom laga delningsgrund anses, ehvad jorden under urminnes häfd innehafves, eller genom arf, köp eller på annat sätt åtkommen är"; hvad serskildt beträffar den emellan Tännes hemmansägare å ena samt Långå och Medskogens boerne å andra sidan den 25:te Augusti 1845 inför Landtmätare och godemän träffade öfverenskommelse om skillnaden öfver dessa byar emellan, hvarigenom Tännes by till Medskogens Torp, som förut innehafva ägor från så väl Tännes som Långå byar, och derigenom hafva sitt ursprung, kommit att afträda utom andra slotter äfven fäbodevallen Medskogen med muhlbetet på västra sidan deraf, hvilka lägenheter de fleste af Tännes byemän hertill obestriddt begagnat, så, ehuru Bergman måste medgifva att han och Bonden Olof Ersson å egne och öfrige Tännäs boernas vägnar på öfverenskommelsen ingått, bestridde han dock för sine hufvudmän all verkan deraf, dels i följd deraf att de fleste af Tännes byemän icke blifvit underrättade om det för afgjörande af rågången emot Långå och Medskogen utsatte sammanträde och de följaktligen icke dervid närvarit eller gifvit Bergman och Olof Ersson fullmagt att deras talan utföra, dels därför att vid öfverenskommelsens ingående något kronoombud icke tillstädesvarit för att bevaka Kongl. Maj:ts och Kronans rätt af de ägor och lägenheter vid ifrågavarande gränser, som Medskogens Torpare sökt att till nybygge eller för att blifva besutne på den jord de förut innehafver, bekomma, dels ock och förnämligast emedan Tännäsboerne, som giföra anspråk på all skogs ock annan mark ända från deras pretentionslinea emot den så kallade Recognisionsskogen

ända till Långå gräns omöjligan kunna för Byns framtida bestånd undvara något af hvad de förut begagnat vare sig i slotter eller för skog och bete, utan yrkade Bergman att gränsen emot Långå skulle gå så att Tännas by inom sitt område finge icke allenast hvad de nu innehafva än äfven de slotter och andre lägenheter de samfällt till Medskogens Torpare försålt och afträdt, och hvilka lägenheter Tännas by förbehöll sig rättighet att få återlösa; uti hvad Bergman anförde instämde öfrige närvarande Tännas boerne;

2:o) Funäsdahls Byemän igenom deras fullmäktige Eric Långström och Christian Larsson, att de måtte nu och för framtiden blifva bibehållne vid sine härtill begagnade slotter och andra nyttningar på södra sidan Ljusne Elf emot Tännas by och fjällallmogen och att skilnaden emot Ljusnedahls Allmänning således måtte utgiöras efter nämnde elf till Ösjöbäckens infall deri; och, vidkommande Funäsdalens bys gräns emot Fjällallmogen på södra sidan Ljusne Elf, att den måtte, i likhet med förut derom träffad och i Landtmätarens protocoll för den 28:de Augusti 1845 intagen öfverenskommelse, gå ifrån Gråstöten i rät linea till Röfjällstjern sedan till Röfjället och derifrån till Bränneri, där Tännas by med sine ägor möter, och ei såsom skillnaden i strid med öfverenskommelserna finnes å Chartan uptagen och utstakad;

3:o) Malmagens byemän, som härtill haft och ännu hafva sine ägor i sammanhang med Funäsdalen utan att någon skilnad fins byarne emellan, och gränsande till Gröndahlen samt emot fjällallmogen vid sjön Glen och strax ofvan Malmagens by, der fjällmännen hafva sitt tillhåll vissa tider af sommaren och om våren, att, fjällallmogen måtte fränkännas all rätt till de lägenheter de härtill haft vid Glen och att gränssen mot fjällmännen blefve ifrån Gråsten till Lillstöten i rät linea till riksröset vid Rutfjället, så att Byn blefve befriad ifrån intrång och åverkan af renkreaturen på deras slotter invid Byn och vid Glen;

4:o) Långå Byemän igenom deras ombud Sven Mattsson samt Jon Jonsson och Hans Andersson i Medskogen, under erkännande dels att Tännasboer härtill ägt och ännu begagna fäbodevallen Medskogen tillika med Muhl-
betet derintill på vestra sidan jemte andra mindre slotter, som i-
genom den af Tännas byemän öfverklagade öfverenskommelse fallit
inom Medskogens eller Långå rågång dels ock att Jon Jonsson och Hans

Andersson till sine Torp förvärfvat ägor från Tännes by, att ofvan-
omförmälde öfverenskommelse med Tännes byemän om råskillnaden dem
emellan måtte gillas och på sätt den å Chartan befinnes och är upp-
gången blifva fastställd; ock skulle Långå och Medskogens byamän
så mycket mindre vilja förmoda att öfverenskommelsen kan ogillas
som, utom det att Bergman och Olof Ersson som den å Tännäsboernes
vägnar afslutat varit försedde med en så lydande fullmakt, hvaraf
afskrift nu företeddes: "Fullmakt för Nämndemannen Olof Bergman
och Olof Ersson i Tännes att å våra vägnar närvara vid sammanträ-
de på Medskogen den 28 Augusti, rörande rågång emot Långå by m.m.
och hålles till godo hvad fullmäktige gör och låter; Tännes kyrko-
by den 23:de Augusti 1845 Å Tännes Byemäns vägnar Sven Ersson, Pehr
Olofsson, Halfvar Olofsson, Halfvar Olofsson, Lars Svensson, Olof
Olofsson" Med originalfullmagten lika lydande Betygar Georg Rödén
A.E. Behm"

Bergman äfven förut vid alle tillfällen då Afvittringen i
Hede Pastorat varit i fråga fört Tännäs bys talan och endast af den
omständigheten hans åtgörande med öfverenskommelsen varit lagligt
och bindande;

yrkande serskildt Pehr Olofsson och Olof Ersson i Långå att
få för framtiden bibehålla de mindre myrslotter de inom Medskogens
föreslagne skilnadslinea innehar eller bekomma ersättning derföre
af Medskogens åboer, efter laga värdering, hvarpå åter de sistnämnde
ingingo; samt

5:o) Brukspatron Falander, att, ehuru väl han icke kan bestrida att
ju Tännes Byemän härtill begagnat och ännu innehafva slotter och
fäbodevallar med bete inpå Brukets recognitions skog på norra sidan
Ljusna Elf samma Byemän dock måste åläggas frånträda desse nyttningar
och Ljusnedahls jernverk deremot tilldelas den skog och mark hvar-
på det förut gjort anspråk, och lägges på samma eller norra sidan
Ljusneelf mot östra ändan af Låssnings hån, ock derifrån till Ulf-
berget och Sörstädjan, och anser Falander att Jernverket så mycket
mindre kan fränkännas denne tract som det härtill gifvit och ännu
erlägger till Kongl. Maj:t och Kronan så kallad recognitionsavgift
och jernverket denne tract förutan ovillkorligen för skogsbrist
komme i ödesmål; förmälande Falander hvad Funäsdalens by beträffar,
att han å egne och öfrige Intressenternes i jernverket vägnar ville

frånträda alla anspråk på skog och andra nyttningar på södra sidan Ljusneelf, i sådan händelse att gränsen emot samma och Tännäs byar komme att blifva nämnde elf på sätt Falander förut föreslagit, men att derest icke så skulle inträffa Falander ansåge sig skyldig fullfölja Brukets förut förde talan om andel i Funäsdalens skog och öfrige ägor på södra sidan elfven, oaktadt att Falander, jemlikt hvad Funäsdalens bys fullmäktige likasom Landtmätaren Behm och Kronombudet upplyste, måste medgifva att Byn vid mistningen af hvad Bruket pretenderade icke kunde vara besuten och äga bestånd.

Efter det Ägoskillnads Rätten utaf Afvittrings Cartan och andra handlingar, som varit att tillgå, inhämtat att, om skillnaden för Långå by skulle gå som Bergman yrkat, Medskogens Torp, som utgjöra förnämligast afsöndringar eller utflyttningar ifrån Långå by, komme att få deras fleste och förnämsta ägor liggande inom Tännäs område, utlätto sig Afvittrings Landtmätaren Behm och Krono Ombudet Sunding att deras övertygelse vore dels att Medskogen, i händelse åboerne där skulle kunna blifva besutne, och vid den tillämnade Landsvägen till Konunga Riket Norrige sig nedsätta och utgiöra skjutsombyte, som för samma väg är oundvikligt, borde tilldelas icke mindre fäbodälagenheten Medskogen med betestracten dervid, efter den å Chartan updragne skilnadslinea än äfven den mark som ligger deremellan och den för Ljusnedahls Allmanning af Falander pretenderade gräns, dels ock att med den kännedom Behm och Sunding ägde om Tännäs bys stora ägovälde och förmonlige slotter med rödningsland förutom deras nyttningar på norra sidan Ljusna elf, Tännäs by skulle sistnämnde nyttningar och lägenheter afträda en del till Medskogen för berörde ändamål och det öfriga till Ljusnedahls jernverk; hvarigenom dessutom inträffade att Ljusneelf då utgjorde den bästa och naturligast gräns emellan Ljusnedahls allmanning och de för Medskogen föreslagne nya ägorna, som i närvarande stund vore att anse såsom kronomarker, å den ena samt Tännäs by å den andra sidan;

På detta ville Bergman icke ingå utan förblef han vid sine förrgiorde påståenden, men deremot förbundo sig Jon Jonsson och Hans Andersson att derest dem till Nybygge hvarom de äfven gjort ansökan, tilldelas de ägor Behm och Sunding nu föreslagit, flytta neder till den blifvande nya vägen och där utgiöra herrberge samt skjuts åt

resande;

Förutom de anspråk på gränserne emot Ljusnedahls Allmänning och Långå By Tännäs byemän igenom Bergman här ofvan gjort, förklarade, hvad vidkommer den under denna sommars upgångne skilnad emot fjällmännen från Brännri åt sjön Rogen, Bergman att Tännäs byemän dermed icke voro nöjde utan yrkade Bergman att dem skulle tilldelas i sammanhang med deras öfrige ägor vid Rogen icke allenast fjelltrakterne ifrån Brännri där Funäsdalens ägor sluta, fram till samma sjö än äfven Anders Mårtenssons och Jon Gunnarssons nybyggen ofvan samma siö tillika med dertill insynade ägor jemte annan mark emot Stora Kopparbergs Län och Norska gränsen, så att fjällmännen blefvo stängde ifrån sine härtill innehafde och de dem denne sommars tilldelade nyttningar och tracter ända mot Högvälens Nybygge; och ehuru väl fjällmannen Anders Mårtensson fått nybygge för sig insynadt med bestämda gränser och fjällmännen härtill haft tillhåll vid Rogen, vill Bergman dock förmoda att Tännäs by kommer att vinna optionsrätt dertill, hvarom Byn jemväl gjort ansökan hos Konungens Befallningshafvande i Länet; utan att deröfver ännu fått utslag; företeende Bergman för att bevisa rättmätigheten af desse sine påståenden 3 handlingar, 1:mo En Resolution af detta Tingslags Häradsrätt under den 2:dra December 1732, innehållande att elfva rökar i Tännäs by erhållit fiskevatten och Landet, som ligger emellan deras by, skog och Feet samt Wrångrösttjernorne å Kronans Allmänning emot årlig taxa en daler 16 %. Silfvermynt, då Fet och Wrångrösttjernorne äfven komma derunder med Tannsjöarne och Sicklingarne och att desse rökar finge behålla denna fiskelägenhet och land därikring tills vidare utraksakas ³⁾ kunde om lägenheterne, 2:o en Resolution ifrån Landshöfdinge Embetet i Gefleborgs Län af den 15:de Dec. 1738, hvaraf inhämtades att Tännäsboerne emot åtagen taxa en daler 8 öre silfvermynt årligen, fått sig upplåtna fiske lägenheter Sjöarne Rogen, Röviken och Myskelen jemte skogstracken derintill till skyttning och dylikt tills vidare, dock att skogen genom svedjande eller annat olagligt förfarande Koppar Verket till skada ej blefve förderfvad, och 3:o styrkt afskrift af en kungiörelse ifrån Konungens Befallningshafvande i Gefleborgs Län den 28:de November 1783, som föreskrifver att alle de Lappar, som å Funäsdalens, Råndalens och Tännäs byars skogar och mark sig olofliga nedsatt, skola genast bevigifne

(begifve) sig till den rätta Lappmarken, och förbjöds därjämte Lapparne vid vite af 50 daler silfvermynt att sig där vidare nedsätta.

Fjällmännen blefvo nu åtsporde af Ägoskilnads Rätten på hvilka fjäll och Renbetestracter inom Hede Pastorat de ville giöra anspråk och hvad de hade att svara uppå de påståenden Tännes, Funäsdalens och Malmagens Byemän derom rådan gjort. Men som Anders Mårtensson, viljande föra talan äfven för öfrige fjällmännen, framträdde för Rätten synbarligen af starka drycker öfverlastad och icke kunde lämna något redigt svar ifrån sig, i något avseende, så fann sig Rätten deraf föranlåten att med Anders Mårtenssons fällande, att, för fylleri inför Rätta, böta 6 Rd 32sk B:co, utställa saken till påföljande dag kl. 10 f:m; då parterne förständigades att åter tillstädeskomma;

Den 26:te Augustii

S:D: Då till fortsatt handläggning upropades den från gårdagen uppskjutne sak, angående dels rågången emellan Krono Recognitions skogen Ljusnedahls Allmänning samt Funäsdalens, Tännes och Långå byar äfvensom angränsande Nybyggen och Renbetestracter, inom Hede Pastorat dels ock en emellan Tännes och Långå Byar ingången förening om dylik skillnad desse byar emellan, inställde sig samma parter och ombud som förleden gårdag; hvarefter Långström och Christian Larsson hos Ägoskillnads Rätten inlämnade dels ett skrifteligt anförande till protocollet, så lydande "Till Wällofl: Afvittrings Rätten öfver Herjeådalen under Jemtlands Län å Gästgifvaregården i Funäsdalen" (uteslutet) dels för att bevisa Funäsdahls bys odelade rätt till ägorna på södra sidan Ljusna elf, tvenne utdrag af detta Tingslags Härads Rätts Domböcker för den 20:de Juni 1798 och 25:te Febr. 1819, innehållande förra handlingar att Bruksarbetarna Stafan Backman, Olof Berge, Olof Salsten, Jonas Stenvall, Pehr Tink och Olof Näs, som varit af Funäsdalens Byemän stämde för tillgrepp och intagor på södra sidan om Ljusna elf, jemlikt Landshöfdinge Embetets af åren 1692, 1710 och 1753 gifne lagakraft vunne Resolutioner, blifvit ålagde att afträda ifrån all rättighet till skogs och mulbetes samt slott eller fäboddelägenheters nyttjande å nämnde sida om Ljusneelf; och Rättens protoco ll med utdrag den 25:te febr 1819 att, i anledning af upkommen tvist emellan Ljusnedals

Bruksägare P. Wickström och P. Wiklund samt åtskillige Röjsel Torps ägare å den ena kårande och en del af Funäsdahls Byemån å den andra sidan svarande angående bättre rätt till slotter på östra ⁴⁾ sidan af Ljusneelf, Härads Rätten, med åberopande af Konungens Befallningshafvandes Resolutioner af åren 1692, 1710, 1754, 1740, 1759 och 1807 ansett och förklarad endast Funäsdahlsboerne och icke Bruksfolket äga rättighet att begagna de å södra sidan Ljusna elf befintelige lägenheter;

dels och Landshöfdinge Embetets i Länet utslag af den 25:te Junii detta år, hvarigenom uplyses att Christian Larsson och Eric Pehrsson i Funäsdalen protesterat emot och velat få upphäfven den öfverenskommelse som vid det af Afvittrings Landtmätaren A.E. Behm den 16 Augusti 1845 med vederbörande skiftesdelägare hållne sammanträde blifvit af Anders Mårtensson Olof Jonsson och Eric Långström ingången om Funäsdahls bys råskillnad emot fjällmannen vid Malmag-sjön; men att Landshöfdinge Embetet ansett sig icke tillkomma att samma mål uppta och afgöra, utan lämnat sökanderne öppet att vid Domstol som vederbör detsamma anhängiggöra och utföra;

Fullmäktige ifrån Storsjön och Ljungdalen anmålde äfven nu att de voro nöjda med de rågångar som blifvit uppgångne emellan samma byar å ena samt fjällmännens nyttningar och annan kronans mark å andra sidan, hvari äfven närvarande fjällmän instämde, men Guttorm Jonsson och Erik Jonasson från Mässlingen som likasom fjällmännen erkände gränserne samma by och fjällmännen emellan, förklarade det Byn icke kunde finna sig belåten med den uppgångne rågången emot Bruksallmanningen, utan yrkade att skillnaden från Kapprue skulle gå till Yttersjön och följa Annån till gränsen emot Långå, så vida icke Bruksägarne ville lämna Byn rättighet till fri mossatägt inpå allmanningen å för Byn närmast tjenlige ställen dertill, Brukspatron Falander bestridde den åskade ändringen af råskillnaden, under åberopande af den redan år 1819 derom ingångne öfverenskommelse, hvars riktighet Mässlingeboerne icke kunde förneka, men tillika med Krono ombudet Fiscal Sunding biföll Byns pretention på mossatägt inom Allmännings område, dermed Mässlingebyemån läto deras talan om ändring i rågången förfalla; Begärande i sammanhang härmed ombuden från trenne sistnämnde Byarne, Storsjön Ljungdalen och Mässlingen att blifva befriade ifrån vidare inställelse för Rätten; och då

någon af deras vederparter icke lade hinder deremot och desse Byars rätt icke komme i fråga förr än vid målets slutliga afgörande, så hemförlofvade Ägoskillnads Rätten nämnde fullmäktige, med tillkännagifvande det de, om de så åstunda, äga tillstädeskomma när utslag i förevarande sak meddelas, och om tiden därtill sig sjelfva under rättade göra;

I anledning deraf att fjällmännen under förleden gårdag eller förut icke kommit att närmare upgifva deras anspråk om de fjäll och Renbetestracter med skog, som nu böra komma i fråga, gjorde närvarande fjällmän nedannämnde påståenden med åberopande derföre af förut företedde ofullständiga handlingar och nu upvisad styrkt afskrift utaf Kongl. Maj:ts Nådiga bref den 20:de April 1841, som, uti den del dem kan angå lyder "Någre nyhemman i fjälltracterne böra hedanefter icke uplåtas förr än Lapparnes betesmarker behörigen utstakade blifvit; dock kan i sammanhang med förrättningen rörande urskiljande af Lapparnes betesmarker jemväl nybyggen utdelas, där lägenheten finnes och sökande sig dertill anmäla".

1:mo) att utom det fjällmännen ville efter upgången skillnad på södra sidan Malmagsjön emot Funäsdalens och Malmagens Byar behålla deras sommarstambhall med fjellen derintill, fjällmännen måtte tilldelas nödig skog till bränsle, och blifva försäkrade om deras förra nyttningar och innehaf vid sjön Glen, upgifvande fjällmännen att desse tracter nu innehafves af Anders Mårtensson, Mårten Andersson, Nils Jonas Fjellberg, Enkorna Maria Jonsdotter och Brita Olofsdotter, Nils Thomasson och Jonas Andersson samt förut innehafts af Olof Jonssons förfäder, hvilket förhållande Malmagens och Funäsdalens boernes fullmäktige medgofvo,

2:o) att fjällmännen hedanefter som hertill måtte blifva bibehållne vid deras renbete och skog vid Andersåkjölen Skennörn, Skjärffjället och Andersjön, hvilka tracter äro belägne inom de för Funäsdalens by upgångne yttre gränser, och anse fjällmännen i saknad af andre tjenlige ställen sig icke kunna undvara desse tracter förnämligast för den tid af året eller om våren då Renarna kalffa;

att fjällmännen under nämnde tid af året förut men ej på några år sätat eller varit på desse tracter måste Funäsdalsboerne erkänna, dock bestridande dem vidare rätt dertill i synnerhet som Byn hafva sine slotter intill och [oläsligt] de af Lapparne pretenderade trac-

inom ?

terne och följaktligen alltid skulle komma att lida skada derpå af renarne, som omöjeligen kunna stängas derifrån,

3:o) att föreningen om den utstakade gränsen emot Ljusnedahls Bruks Allmänning ifrån Nesslinge bys rågång vid Storbäcken fram till röset emellan Lillmittåkläpp och Lillaxhögen måtte uphäfvas och att deremot gränsen skulle gå ifrån Storbäcken till Gunnarstöten Lilla Mittå Kläpp vidare till Rösvålen mot Ljusnesjöarne ända mot Norska gränsen vid märket ~~Haft~~storstöten, samt åter från Ljusnesjöarne till Grönvalen, vidare till Ösjöbäcken och sedan i sammanhang med deras förut innehafda och obestridda tract emot Funäsdalens och Malmagens byar; kommande härigenom fjällmännen att erhålla hela Gröndalen; med dess slotter och skogstillgångar; i sammanhang med detta anspråk yrkade fjällmännen att erhålla Lillfjället och Norra Annå fjället med skogen derintill, hvilka tracter ligga inom Bruksallmänningens område.

4:o) Olof Jonsson & Anders Fjällströms vägnar att den utstakade gränsen emellan fjällallmogen och kronohemmanet Lilla Ljungdahlen måtte så till vida ändras att fjällmännen få skog vid sjön Öjen ifrån Gröndörsfjället; likväl, efter uplysning af Afvittrings Landtmätaren Behm, måste fjällmännen tillstå att Lilla Ljungdahls Nybygge hafva slotter vid och inuti den begärde skogstracten och där Lapparne förut haft sitt tillhåll;

5:o) att fjällmännen måtte blifva bibehållne vid följande förut begagnade tracter dels vid Serffjället och Kraftruhe som ligga emellan Wemdalens, Löfkläppens nybygges, Serfsjöbys och Hede kyrkobys ägo gränser, dem fjällmännen erkänna, dels vid Henvålen fjället liggande på gränsen emellan Wemdahlen och Storsjön, Håsjövalen inuti Wemdalens afvittrade ägoområde, dels Serfvålen och Högrensvålen belägne inom Storsjö gräns dels ock Lågvålen fjell och Sonfjället belägne båda fjällen inom Hede sockens rågång; Medgifvande likväl fjällmännen att Pastors Boställets fäbodas vid Serffjället är belägne inom den ostrida gränsen, samt slutligen

6:o) Anders Mårtensson att han i sammanhang med dess förut utstakade och afrösade nybygge Rogen och Nässjödalen måtte på sätt den denne sommare uppgångne gräns utvisar, bekomma fjälltracterne med där befintlige skogstillgångar och slotter ifrån Brännri eller gränsen mot Funäsdalens och Tännäs byar fram till sjön Rogen;

under medgifvande att sistnämnde tracter utgiöra kronoafrads-

Kollat
7/9 84!

N.L.

land sökte Bergman betaga och förneka Mårtensson all rätt dertill dels derföre att Tännas by, efter förut företedde och i protocollet uptagne handlingar fått sig samma jemte annan mark med siöar, emot afrad uplåtne, dels ock emedan samma by hos Konungens Befallningshafvande gjort ansökan om att desse och andre tracter få bekomma och bibehålla emot ökeskatt;

Sedan Bergman & Olof Ås vägnar samt Brukspatron Falander bestridt fjällmännens påstående om Gröndalen, Bergman för det Ås sökt få ifrågavarande Lägenhet till nybygge, och Falander, af den vigtige omständighet att om Gröndalen med dess slotter och skogar ej tilldelades eller upläts till Ljusnedahls jernverk Bruksägarne icke vidare kunde uppehålla dess grufvor som äro ej långt ifrån Gröndahlen liggande, utan i följd deraf skulle blifva nödsakade att Verket nedlägga, så, i ändamål att göra sig närmare underrättade dels om fjällallmogens nyttningar emot Funäsdalens och Malmagens byar ofvan Malmagsjön och derefter bättre kunna bedöma huru skilnaden där bör blifva, och dels om Gröndahlen med lägenheterna dertill begåfvo sig, uppå parternes derom gjorde begäran Ordföranden i Ägoskillnads Rätten jemte Ledamöterna, efter det fjällmännen och andre parter som desse tracter röra, blifvit förständigade att medfölja, till Malmagens by $2 \frac{1}{2}$ mil från Funäsdalen, och till ifrågavarande gräns ungefär $\frac{1}{4}$ mil från byn, där fjällmännen då befans hafva sitt stamhåll;

Ägoskillnads Rätten erfor att Funäsdalens by går med sine ägor neder till Malmagsjön och att Långström för dess hemman i samma by har en fäbodelägenhet derintill; hvaremot stöta Fjällmännens trackt söderut derifrån och Malmagens bys ägor till sjön, efter nedsatte rösen; om rågången för desse byar emot fjällmännen tvistade parterna en stund, men kommo slutligen så öfverens att gränsen emellan Funäsdalens by och fjällallmogen skulle förblifva sådan den är utstakad från Brännri till Gråstöten men att fjällmännen, för erhållande af behöflig skog till vedbrand, skulle få gå ned mot Funäsdalens by ifrån Gråstöten i rät linea till det märke vid Malmagssjön som är nedsatt för skilnaden där af Funäsdalens ägor mot Malmagen, samt ifrån detta märke vid sjön emot sistnämnde by likaledes i rät linea emot östersta stöten eller höiden af Rutfjellet, och vidare till Norska gränsen, deremot fjällmännen afträdde från alle sine nyttningar så i skog, slotter som bete vid sjön Glen, till Malmagens

Byemän; i följd af denne öfverenskommelse, som ytterligare erkändes af närvarande Eric Långström och Christian Larsson för Funäsdalens byemän Anders Mårtensson, Nils Jonas Fjellberg, Mårten Andersson, igenom dess hustru, Thomas Olofsson Kant och dess hustru äfvensom Olof Jonsson å egne och öfrige fjällmännens vägnar, samt Hans Wes-sell, Hans Jonsson och Hans Pehrsson, och för Herr Brukspatron Eng-zelius, Brukspatron Falander, och för Lars Pehrsson, Eric Långström, efter uppdrag, som Lars Pehrsson sedermera inför Rätten erkände, till-sades Afvittrings Landtmätaren Behm att icke allenast borttaga förra eller högre märket för båda byarnes skiften emot fjällmännen än ock utstaka de sistnämndes skillnads linea mot Malmagen från sjön, det ock Behm genast verkställde;

Hans Wesell, som igenom denna rågång mistade sin halwa fäbode-lägenhet Tjernvallen med större delen af betet därstädes gjorde nu gemensamt med öfrige Malmagens byemän förutom Engzelius, hvars ta-lan i nedannämnde del Falander emot eget intresse ansåg sig icke kunna föra, det påstående att Wesell eller Byemännen ville hafva för hvad Wesell sålunda mistat vid Byn vederlag eller motsvarande ägor uti Gröndahlen i sammanhang med Byns derintill stötande mark nemligen mot östsödra delen af Grönsjön med den skog och de slotter som där finnas och varit under Ljusnedahls Bruk nyttjade;

Torparen Reinhold Andersson, som sade sig icke kunna vara nöjd med den af Landtmätare och Gode män utstakade gräns från Ösjön till östnorra Långbrottssjön, öfver Södra Långbrottssjön åt Glänvalen, emedan han derigenom blefve i mistning af sine slotter vid sist-nämndesjö, förenade sig med Malmagens Byemäns påstående om andel i Gröndahlen, emedan, om som Reinhold Andersson nu yrkade, gränsen skulle gå från Ösjön till östnorra Långbrottsjön och derifrån i rät linea emot Grönsjön han derigenom komme att återfå förr bemälde sine slotter;

Malmagens byemäns anspråk på en del af Gröndalen bestridde så väl Brukspatron Falander och fjällmännen som äfven nybygges sökanden Ås, emedan desse hvar för sig gjort anspråk på hela Gröndalen och alla dertill hörande lägenheter med andras uteslutande derifrån; likväl ville Falander afstå till Malmagens byemän, hvad de satt i fråga, om Bruket blefve försäkradt om öfriga delen af Gröndalen;

I anledning deraf att, jemlikt Landtmätarens förrättningsprotocoller, Malmagen blifvit berämd för kronony bygge, tillfrågades Malmagenboerne af hvilken natur Malmagen kunde vara, då de upgafvo byn för att utgiöra Krono ny bygge men att de hvar och en på sin del bekommit Härads Rättens fastebref, hvilket de jemväl bevisade; huru härmed sig rätteligen förhöll kunde hvarken Krono Ombudet eller Landtmätaren uplysa;

Efter det Ordföranden och öfrige Ledamöterna i Rätten jemte ofvannämnde parter på eftermiddagen påföljde dag den 27:de i denna månad återkommit till Funäsdalen, tillsades samtliga parter att i morgon kl. 9 f.m. hvartill målet uppskjöts, för Rätten tillstädeskomma, dermed för dagen sammanträdet uphörde;

Den 28:de Augusti.

S:D: Efter uprop af förestående mål inställde sig för Rätten alle fjällmän och andre parter jemte allmänna ombuden, som protocollet för första rättegångs dagen uptager förutom Halfvar Jonsson i Renningsåsen, Per Pehrsson i Ljusnedahlen och Pahl Wagenius, som uteblifvit; likväl skulle Gräns Ridaren J.M. Rönnquist jemlikt företedd fullmakt, stäld på Innehafvaren, utföra Hans Anderssons på Medskogen talan; i följd hvaraf Rönnquist jemte förevisande af en lika med den i Protocollet förut intagne afskrift utaf Tännas byemäns fullmakt för Olof Bergman och Olof Ersson af den 23:die Augusti 1845 rörande rågången emot Långå by, uprepade det påstående hans hufvudman gemensamt med sistnämnde byemän förut haft nemligen att den öfverenskomelse Bergman och Olof Ersson å egne och öfrige Tännasboers vägnar med Långå och Medskogens Byemän ingått om skilnaden desse byar emellan, skulle blifva beståndande och vara till efterrättelse; och, ehuru medgifvas måste, att Tännäs byemän icke blifvit i saknad af Gudstjenst i Tännas kyrka igenom kungiörelse ifrån Predikostolen kallade eller hvar och en serskildt på annat sätt tillsagde att närvara vid sammanträdet för öfverenskommande om ifrågasatte rågång, ville dock Rönnquist tro, till följe af en föregående uti Tännas kyrka upläsen kallelse att närvara under afvittringsförrättningen i Hede Pastorat samma sommare, det Bergman och Olof Ersson, som åtminstone hvad Bergman beträffar alltid förut varit Tännas bys fullmäktig i frågor om afvittringen, haft laglig rätt att ingå i omförmälde

förening och att den derföre bör blifva gällande; kunnande likväl Rönquist icke styrka sin uppgift om Bergmans förre fullmäktigeskap för Tännäs by; Något annat svar än det Bergman i denna fråga förut gifvit hade han icke, utan det han tillstod att han väl tillförene iackttagit och bevakat Tännäs bys rätt vid afvittringsförrättningarne, men att han dertill alldrig haft riktig fullmakt; uppå frågor i från Rätten förklarade Fiscal Sunding att han å Kongl. Maj:ts och Kronans vägnar ville erkänna denne öfverenskommelse, och tillkännagaf deremot Afvittrings Landtmätaren Behm det han ^{nu} icke kunde uppgifva de höafkastningar Tännäsboerne hafva af sine slotter så på de dem bestridde som obestridde tracterne; hvarföre och sedan Behm anmält att Wemdalens Socken vore afvittrad och afvittringen lagakraftvunnen,

Resolverades

För att få upplyst och styrkt dels af hvilken natur Malmagens by nu befinnes vara, dels huru stor afkastning å hö Tännäs byemän hafva utaf slotterna och fäbodslägenheterna serskildt inom den af Brukspatron Falander pretenderade tract på norra sidan Ljusna Elf och serskildt inom öfriga ägoområdet derstädes som Tännäsby igenom den öfverklagade rågångsföreningen med Långå by skulle komma att mista, äfvensom hvilken tillgång af foder de kunna hafva af deras obestridde slotteslägenheter att påräkna, dels ock huruvida Bergman och Olof Ersson under afvittringsförrättningarne före 1845 varit Tännäs byemäns fullmäktige, finner Ägoskillnads Rätten sig föranlåten att upskjuta förevarande sak till den 18:de i nästa eller September månad då Rätten å Långå Gästgifvaregård kl. 9 f.m. ytterligare kommer att sammanträda, och förpliktas parterna jemte Krono och Consistorii ombuden att vid nämnde sammanträde, vid talans förlust, åter tillstädeskomma; Fiscalen Sunding försedd med icke mindre vederbörande Embetsmans vid Lands Contoiret i Östersund bevis, rörande ofvanomförmälde förhållande med Malmagens by, än ock handlingar, som upplysa igenom hvem Tännäsby's talan vid Afvittringsförrättningarne ifrån början och till år 1845 blifvit utförd;

Åligande närvarande Afvittrings Landtmätaren Behm att, jemte egen inställelse, å sammanträdet till Rätten inkomma med uppgifter om Tännäsby's fodertillgångar, på sätt ofvan är nämndt, och äger

Brukspatron Falander, för att bevisa Ljusnedahls Jernverks anspråk på de ägor och skogar han för detsamma fordrat, förete Kongl. Maj:ts Nådiga Utslag derom, som blifvit åberopadt;

Efter afkunnande af hvilket beslut Rättens ledamöter åtskildes, samt Fiscal Sunding anmälte att Funäsdalens, Tännäs, Malmagens och Medskogens Byemän äfvensom Fjällmännen önskade få serskildte utskrifter, fjällmännen likväl 2:ne tillsammans af detta undersöknings protocoll;

År och dagar som ofvan

På Egoskillnads R:ns vägnar.

C.G.L:d *am*

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Värdstämman

Hede tingslags ägodelningsrätts och ägoskillnadsrätts arkiv
(landsarkivet i Östersund).

Protokoll åren 1846 - 1900.

Protokoll, hållet vid Hede tingslags ägo-
skillnadsrätts sammanträde på Långå gäst-
givaregård den 18 september 1847.

Den 18:de September.

S:D: Jemlikt Beslut den 28:de sistlidne Augusti sammanträdde åter Ägoskillnads Rätten å Långå Gästgivaregård för att vidare handlägga den af anledning protocollet för nämnde dag omförmäler, till denne dag uppskiutne sak, angående dels rågången emellan Krono Recognitions skogen Ljusnedahls Allmänning samt Funäsdalens, Tännens och Långå byar, äfvensom angränsande nybyggen och Renbetestracter inom Hede Pastorat dels ock en emellan Långå och Tännens byar ingången råskillnadsförening; Och instälde sig nu vid uprop Herr Afvittrings och Commissions Landtmätaren H.F. Behm, förut antecknade Krono och Consistorii Ombuden Stads fiscalen J.P. Sunding och Brukspredikanten Gran samt icke mindre Herr Bruks Patronen Falander, i egenskap af Disponent af Ljusnedahls jernverk, Olof Bergman och Jon Svensson, å egne och öfrige Tännensboernes vägnar efter företedd fullmakt, för Funäsdalen Eric Långström och Christian Larsson, Eric Hansson, Jon Pehrsson, Jon Zakrisson och Pehr Olofsson uti Långå förande äfven talan för öfrige hemmansegarne i Byn, Jon Jon och Hans Andersson i Medskogen, för Messlinge by Guttorm Jonsson därstädes, Hans Wesell i Malmagen å egne samt Lars Pehrssons, Hans Jonssons, Hans Pehrssons och Reinhold Anderssons derstädes vägnar, för Herr Bruks Patron M. Engzelii hemman i Malmagen dennes son, Herr Bruks Patronen J.M. Engzelius, för Hede Socken Nämndemannen Halfvar Månsson i Hedebyn och Bonden Olof Ås i Östbacken, jemlikt Sockenstämmoprotocoll för den 12:te i denne månad, utförande tillika Ås egen talan om Gröndalen, Nybyggarena Halfvar Jonsson och Eric Imbregtsson jemte Bonden Eric Halfvarsson i Serfsjön den sistnämnde utförande jemväl öfrige Serfsjöbyemäns talan, jemte Halfvar Jonsson i Renningsåsen,

än äfven af fjällallmogen Anders Renskyt för dess fader Jon Andersson och Nils Andersson, Olof Jonsson å egne och Anders Nilsson Fjellströms vägnar, Pehr Andersson, Nils Jonas Fjellberg förande äfven Anders Mårtenssons talan, samt Olof Thorkelsson igenom dess son Anders Olofsson och förre Handlanden E. Uhlin, hafvande ofvannämnde Ombud varit försedde med fullmagter, som protocollet vidfogas, men öfrige fjällmännen äfvensom Storsjö Cappelags boer och Ljungdalens Byemän kommo icke tillstädes;

Hos Rätten inlämnades nu af Fiscal Sunding följande bevis angående Malmagens by

"Utdrag af 1825 års Special Jordebok för Herjeådalens Fögderi

	Nummer	Mantal		Trög		Summa Specie.		
		Skatte	Krono			Trögskatt å 1 rd 15 sk mant.		
					<u>Hede Härad</u>			
					Tännäs socken			
Malmagen	1	1/12	-	3	Christen Pettersson	5.	3.	
"	s.	1/18	-	2	Pehr Andersson	3.	6.	
Rätteligen utdraget, betygar Ex officio Carl Ekberg"								

af Commissions Landtmätaren Behm infordrad uppgift uppå Tännäs bys slotter och fäbodevallar hvaraf Rätten inhämtade att samma By skall årligen efter deras egne uppgifter erhålla uppå slotterne och fäbodevallarne inom Ljusnedahls Krono Recognitions Allmänning norr om Ljusneelf tillhoppa 131 $\frac{5}{8}$ dels lass hö efter 27 $\frac{1}{2}$ på lasset, uppå slotterne och fäbodevallarne inom öfriga tracten på samma sida elfven 37 $\frac{3}{4}$ dels lass samt på deras ostridiga ägor på motsatta eller södra sidan Elfven 1536 Lass hö, sistnämnde hötillgång motsvarande 2 $\frac{1}{18}$ dels Mantal eller omkring 24 trögs större skattetal än hvad Byn nu har, samt af Brukspatron Falander Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 5:te februari 1822, som närmare uplyser att Ljusnedahls jernverk såsom Recognitions skog icke mera innehade någon Krono Allmänning, men att vid afvittringen nödig mark deraf skulle Bruket tilldelas;

efter uppläsande häraf och af förrnämnde bevis och sedan Sunding anmält att han någon handling, ehuru i god tid herförut begärd ifrån Konungens Befallningshafvande, icke erhållit, rörande det förhållande att Bergman vid alle Afvittrings förrättningarne inom Hede Pastorat, fört Tännes bys talan, så förekom Eric Halfvardsson i Serfsjö samt å egne och öfrige Serfsjöbyemäns vägnar yrkade att Nybyggarna Halfvar Jonsson och Eric Imbrigtsson måtte åläggas till byn afträda myrslotterna med betet vid Bryndalen som de nu tillägnat sig, och att gränsen som väl är uppgången och antecknad å Chartan måtte gå efter bäcken Römningsbrynne till vägen åt Hede, Nybyggarna svarade härpå att de väl begagnat ifrågasatta slotter och bete vid Bryndalen som till deras Nybyggen icke varit insynade men att sådant skedd derföre att samma tract fallit inom deras ägoområde; huru härmed sig förhåller kunde Ägoskillnads Rätten icke inhämta af den förevisade Chartan, emedan hvarken Römnings Nybygge eller de slotter hvarom är fråga där finnas uptagne.

Jon Svensson i Tännes förenade sig med Bergman uti alt hvad denne i målet anført, **och** gifvo desse ombud nu tillkänna att Tännes by har otillräcklig skog och betesmark på södra sidan Ljusna elf, och derföre omöjeligen kunna afträda från dylika nyttningar på andra eller norra sidan elfven, hvilket förhållande Ingeneur Behm icke kunde vitsorda;

Beträffande Bruks Patron Engzelii hemman i Malmagen så förenade Engzelius sig med öfrige Malmagens byemän uti påstående om vederlag för de Byn frångångne ägor vid Malmagssjön uti den så kallade Gröndahlen;

förutom de anspråk fjällmännen förut gjort på Gröndahlen yrkade de nu att dem måtte tilldelas för sommar tillhåll de så kallade Renlappvallarne på södra sidan Gröndahls siön, Ljusnedahls Bruk härtill haft, detta likasom fjellmännens öfriga påstående om Gröndahlen bestridde Falander och Olof Ås; af hvilka den sistnämnde förmälte att Hede Socknemän hade att göra det påstående att de måtte försäkras om de slotter, som igenom rågången emot fjällmännen kommit att ligga inom de sistnämndes ägoområde; men kunde Ås ej å Chartan utvisa desse slotter, som derå icke eller finnas uptagne

Hvarefter **och** då något vidare icke var att anteckna i protocollet, afsades uti målet den 21:sta i denne månad följande

Utslag:

Tännes byemän hafva inför protocollet medgifvit att de alldrig ansett sig vara ägare till den mark å Norra sidan Ljusne elf, som Ljusnedahls Bruk såsom Recognitions skog begagnat och gjort anspråk om, utan att de kommit att slå och bärga slotterne och anlägga fäbodar därstädes derföre att Bruksägarne hvilka de trott att tracten skulle tillhöra, icke gjort dem sådant stridigt; och enär af detta förhållande måste dragas den slutsatts att ifrågavarande mark i Byns Mantal och ränta icke blifvit inbegripen utan varit och äfven i närvarande stund är att betrakta såsom Kongl. Maj:ts och Kronans, och Kongl. Maj:t igenom Nådigt Bref den 5:te Febr. 1822 föreskrifvit att vid nu pågående afvittring nödig mark af Allmanningen för Ljusnedahls Bruks behof skulle anslås samt uplyst och medgifvit är af så väl Bruksägarne som Tännes byemän att förutom denne skogstract Bruket icke kunde komma att äga bestånd, Alltså, vid betractande af alle desse omständigheter, pröfvar Ägoskillnads Rätten rättvist fränkänna Tännesbyemän all rätt till berörde mark med där belägne slotter och fäbodelägenheter samt föreskrifva att Ljusne elf skall utgiöra gränsen emellan Tännes by och samma Kronomark i likhet hvarmed och då, i anseende dertill att den öfriga tracten på samma sida Ljusne elf, hvarpå Tännes byemän jemväl gjort anspråk och hafva fäbodevallar och slotter som, efter deras egen upgift, afkasta 37 3/4 Lass hö, befinnes ifrån Byn vida aflägsnare och vid förhållande, som jemväl är styrkt, att Tännes by, på andra eller södra sidan Ljusne elf och inom närmare afstånd från byn innehafva ostridige slotter och andre lägenheter jemte skog, som vida öfverstiga deras skatt, Ägoskillnads Rätten kan taga för afgjort att sistomförmälde tract på Norra sidan Ljusna elf fram emot Långå och Medskogen icke eller ingått uti Tännes bys mantal och ränta, Ägoskillnads Rätten, vid den serskilda händelse här inträffar att, för befrämjande af allmän väg igenom denne ort till Röråus uti Konunga Riket Norrige, hvarom är fråga, och Resandes huserande och fortskaffande, Medskogens åboer, som åtagit sig att till samma väg flytta och utgiöra de skyldigheter som af dem i omförmälde afseende kan fordras, böra af kronans odisponerade marker erhålla så mycket att de tillika med de ägor de förut innehafva blifva besutne, pröfvar skäligt ålägga Tännesbyemän att afträda ifrån vidare nyttningar vare sig af fäbodevallar och andre slotter eller skog och muhlbete på samma

tract norr om Ljusneelf hvilken tract förklarades vara Kongl. Maj:ts och Kronan tillhörig och derjemte förordna att oftanämnde elf skall utgjöra gräns såsom äfven den näst naturliga äfven för Tänneshby emot denne Krono Lägenhet; kommande i följd af detta beslut, rågångstvisten emellan Tännesh och Långå byar att förfalla; Imellertid åligger vederbörande Landtmätare att utan afseende eller hinder af Ljusnedals Bruksägares härtill giorda praetentioner, jemlikt Kongl. förordningen den 20:de April 1841 uprätta förslag huru emellan Bruket och Medskoggen ofvannämnde Krono marker böra fördelas och samma förslag till Konungens Befallningshafvande i Länet ingifva att ~~grä~~ granskas och fastställas;

likväl som Tänneshbyemän, hvilka hafva betydliga rödningsland, efter hvad inför Rätten nu närvarande Afvittrings Landtmätaren Behm samt Gode männen Härads Domaren Eric Wallin och Jon Halfvarsson i Byn Svegs Socken nu uplyst och vitsordat, icke kunna utan stor kostnad och skada för närvarande undvara de dem nu fränkande fäbodelägenheter, så ville Ägoskillnads Rätten jemlikt Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 9:de Mars 1825, förordna att nämnda byemän må begagna samma Fäbodelägenheter tills vidare och intilldess de hunnit ägne marker upodla så mycket deremot svarar;

Beträffande herefter Tännesh byemäns påstående att, emot ökeskatt, få behålla de kronomarker, som igenom uppgången och utstäckad gräns ifrån Brännri fram mot sjön Rogen tillkommit och sträcker sig mot fjällmannen Anders Mårtenssons nybygge och vidare ända mot Stora Kopparbergs Län och Norska gränsen, så, efter som Tänneshbyemän icke föregifvit än mindre styrkt att de med sine skatteägor gå längre än emot och intill nämnde gränselinea, finner, då å motsidan något klander mot gränsen icke blifvit giordt, Ägoskillnads Rätten något hinder icke möta för att antaga samma gräns för Tännesh skatteområde och dermed berörde rågång fastställdes; deremot tillkommer Konungens Befallningshafvande i Länet att pröfva och afgiöra så väl Tänneshbyemäns som Anders Mårtenssons och andre fjällmäns anspråk på ifrågavarande kronomarker;

Widare emedan uplyst och styrkt är att för Ljusnedahls Bruk någon Recognitions skog nu mera icke finnes och följaktligen Bruksägarne något anspråk på Funäsdalens mark på södra sidan Ljusneelf icke äger, så, enär af Krono ombudet, Afvittrings Landtmätaren samt

Bruksägarne sjelfve blifvit vitsordadt att Funäsdalens by icke kan äga bestånd förutom nämnda mark, pröfvar Ägoskillnads Rätten rättvist bestämma gränsen för berörde by, utgiöra Ljusneelf och tillförsäkra samma by all ifrågasatte mark på södra sidan ända till den så kallade Ösjöbäcken; men ansåg Ägoskillnads Rätten för närvarande sig icke tillhöra att utlåtande meddela hvarken om Funäsdalens påstående om skog ifrån Tännes bys område eller Malmagens enahande gjorda anspråk om skog uppå Funäsdalens mark; Och alldenstund öfverenskommelse blifvit träffad om råskillnaden emellan Funäsdalen och Fjällmännen samt emellan de sistnämnde och Malmagens byemän vid och ifrån Malmags siön, så finner, uppå tillstyrkan af krono ombudet, Rätten skäligen samma rågång, på sätt den nu blifvit utstakad, gilla och fastställa; hvarjemte då ostridigt är att Gröndalen utgör en KronoLägenhet, som härtill icke kan anses vara disponerad, Ägoskillnads Rätten ville föreslå icke mindre att Malmagens byemän, för de ägor de mistat igenom rågången emot fjällmännen vid Byn, måtte få, efter deras önskan, fullt vederlag af den del uti Gröndalen, som stöter emot Malmagens öfrige ägor ifrån Glen, än ock att, eftersom Torparen Reinhold Anderssons anspråk om bibehållande af dess slotter vid Södra Långbrottssiön blifvit lämnadt obestriddt, förrupgångne gränselinea där, skall ändras så att den går från Ösjön till Östnorra Långbrottssiön och derifrån till den tract (?) af Gröndalen, där Malmagsboerne vidtaga med de ägor de komma att erhålla; dock öfverlämnades afgjörandet häraf likasom af Bruksägarne, Fjällmännens och Nybyggessökanderne Olof Ås och Uhlins påståenden om bättre rätt till Gröndahlen, till Konungens Befallningshafvande, som dessutom äger att, jämlikt Kungl. Maj:ts Nådiga bref d. 20:de April 1841, efter förslag af Landtmätare och Godemän uptaga och besluta öfver gränserne dels emellan fjällmännen [och] Liusnedahls Bruk å alle de tracter som ligga utom Skattemännens område och dels för fjällallmogen vid Hemvålens Serfvålens och Högrensvålsfjällen mot Storsjö Capellag, samt Lågvålens och Sonfjället mot Hede socken;

Beträffande fjällmännens påståenden att vilja hafva renbete och skog vid Andersåkjölen, Skännör, Skjärffjället och Anderssiön, inom Funäsdalens rågång samt skog vid sjön Öjön till Gröndörsfjället ifrån Krono Nybygget Lilla Ljungdalen, så då uplyst och medgifvit är af fjällmännen att inuti och omkring de begärde nyttningarne

Funäsdalen och Nybygget hafva slotter, pröfvade, enär fjällmännen således icke utan att åverka samma slotter kunna komma till de åstundade tracter och dem begagna, Ägoskillnads Rätten skäligen fränkänna fjällmännen allt anspråk på samma tracter; och hvad vidkommer deras påstående att få sig tilldelad Håsjövalen ⁵⁾, så då den befinnes inom Wemdalens fastställda rågång, och Wemdalens socken redan ~~vore~~ afvittrad, efter hvad Ingenieur Behm uplyst, lämnades samma påstående utan afseende, jemte det Ägoskillnads Rätten förklarade sig vara ur tillfälle att pröfva dels Serfsjö byemäns påstående att inom byns gräns få myrslotterne med muhlbetet vid Bryndalen och dels Hede Socknemäns anspråk om bibehållande af förut begagnade slotter inom fjällmännens rågång, derför att någon Charta icke uptager hvarken sistnämnde slotter eller de af Serfsjöbyemän uppgifne Lägenheter jemte Römnings Nybygge, hvars åboer sökt inkränkta Lägenheterne, så, då någon vidare tvist om rågångarne för Storsjön, Ljungdalen och Messlingen icke förevarit, fann Ägoskillnads Rätten rättvist samma rågångar fastställa utom å den del af skilnaden emot Storsjön, som, efter hvad i utslaget förut är anmärkt, skall af Konungens Befallningshafvande bestämmas;

Kommande Ordförandens och öfrige Ledamöternes i Rätten räkningar öfver kostnaderne för Rättens sammanträden att öfverlämnas till Konungens Befallningshafvande för erhållande af betalning der-
efter;

Den med detta Utslag missnöjde äger och åligger att innan eller sist klockan före 12 å trettionde dagen härefter, som, denne oräknad, blifver Thorsdagen den 21:sta nästkommande October ingifva hos Konungens Befallningshafvande i Länet sine till. Kongl. Maj:t i Underdånighet stälde besvär jemte de till saken hörande nödiga handlingar och är den besvärande enskild part, bör han vid de Underdåniga besvären foga en af tvenne vederhäftige män utgifven och af Kyrkoherden i församlingen eller af någon Krono Betjent i Orten styrkt löftesskrift, deruti Löftesmännen, en för bägge och begge för en borga för den skada och kostnad, som besväranden kan åläggas och sådant allt vid talans förlust om något häraf försummas.

År och dagar som förr skrefne stå.

På Ägoskillnads Rättens vägnar

C: Gust: Liljesköld. *del*

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Vägnar

5) rätteligen Håsjövalen

Högsta Domstolens Concepter januari - februari 1850 (fol 154r).
Riksarkivet.

Kongl. Maj:ts

Utslag uppå ej mindre de besvär Nämndemannen Olof Bergman och Bonden Jan Svensson, å egne och öfrige delegares i Tennäs by wägnar, i underdånighet anfört deröfver att sedan, wid de af afvittrings Landtmätaren, Under Löjtnanten A.E. Behm med biträde af Gode män, för verkställighet af anbefalld afvittring inom Hede pastorat i Herjeådalen af Jemtlands Län, hållne sammanträden förening i afseende å rågången emellan Tennäs och Långå byar blifvit byamännen emellan träffad, och genom hvilken förening de wid Torpet Medskogen befintliga, af Tennäs by innehafda fäbodewallar ansetts ligga inom Långås bys rågång, men stridighet upstått i anledning deraf, att Tennäs byamän väckt anspråk på den å Norra sidan om Ljusne elf befintliga egotrakt, som från öfre Borrström sträcker sig till råmärket wid Sörstädjan emot Långå by, hvaremot Ljusnedahls Bruksegare, som ansett berörde egotrakt tillhöra den af nämnde Bruk begagnade Ljusnedahls kronoallmäning, påstått att Ljusnedahls elf måtte bestämmas såsom råskillnad emellan Krono allmäningen och Tennäs by, så efter det Tennäs byemän hos Konungens Befallningshafvande återkallat äfvanberörde med Långå Byemän träffade rågångsförening, och Konungens Befallningshafvande i Utslag den 17 Januari 1846 förklarat nämnde fråga böra af Domstol afgöras, har Hede Tingslags Ego-skillnads Rätt, till hvars pröfning berörde, jemte andra under afvittringsförrättningen upkomne stridigheter blifvit hänskjutne, genom Utslag den 18 ¹⁾ September 1847 i nu öfverklagade delar sig utlåtit: Att som Tennäs Byemän inför Protokollet medgifvit att de aldrig ansett sig vara egare till den mark å norra sidan Ljusne elf som Ljusnedahls Bruk såsom Recognitionsskog begagnat och gjort anspråk på, utan att de kommit att slå och berga slätter och anlägga fäbodar derstädes derföre att Bruksegarne, hvilke de trodt att trakten skulle tillhöra, icke gjort dem sådant stridigt; samt af detta förhållande måste dragas den slutsatts att ifrågawarande mark i byns mantal och ränta icke blifvit inbegripen utan warit och äfven wore

att betrakta såsom Kgl. Maj:ts och kronans; och Kongl. Maj:t genom Bref den 5 Februari 1822 föreskrifvit att wid blifwande afwittring nödig mark af allmänningen för Ljusnedahls behof skulle anslås; hvarförutan medgifvit och uplyst wore att, förutan sagde skogstrakt, Bruket icke kunde ega bestånd; Så pröfvade Egoskillnads R:en wid betraktande af desse förhållanden skäligt fränkänna Tennäs byemän all rätt till berörde mark med der belägna slätter och fäbodelägenheter, samt föreskrifva, att Ljusne elf skulle utgöra gränsen emellan Tennäs by och samma Kronomark; i likhet hvarmed och då, i anseende dertill att den öfriga trakten på samma sida om Ljusne elf, hvarpå Tennäs byemän jemväl gjort anspråk och hafva fäbodewallar och slotter, som efter deras egen upgift afkastade 37 3/4 lass hö, funnos från byen wida aflägsne, och, wid förhållande, som jemväl wore styrkt, att Tennäs by på andra sidan om elfven och inom närmare afstånd från byen innehade ostridiga slätter och andra lägenheter jemte skog, som wida öfverstege deras skatt, Egoskillnads R:en tog för afgjort att sistomförmälte trakt på norra sidan om Ljusneelf fram emot Långå och Medskogen icke eller ingått i Tennäs bys Mantal och Ränta, Egoskillnads R:en, wid den serskilde händelse här inträffade, att för befremjande af allmän wäg genom orten till Rörås i konungariket Norige, hvarom fråga wore, och resandes huserande och fortskaffande, Medskogens åboer, som åtagit sig att till samma wäg flytta och utgöra de skyldigheter, som af dem i omförmälte afseende kunde fordras, borde af kronans odisponerade marker erhålla så mycket att de, tillika med de egor de förut innehade blefvo besutne, aktade skäligt ålägga Tennäs byemän att afträda ifrån vidare nyttningar, ware sig af fäbodewallar och andre slotterlägenheter eller skog och mulbete på samma trakt norr om Ljusneelf, hvilken trakt förklarades wara Kgl. Maj:t och Kronan tillhörig, och derjemte förordna att åftaförmälte elf skulle utgöra gräns, såsom äfven den mest naturliga för Tennäs by emot denna kronolägenhet; i följd hvaraf tvisten emellan Tennäs och Långå byar förfölle; likväl och då Tennäs by, som hade betydliga röjdningsland, icke kunde utan stor kostnad och skada för närwarande undwara de dem fränhände lägenheter, wille Egoskillnads R:en jemlikt Kgl. Brefvet den 9 mars 1805²⁾ förordna, att byamännen fingo begagna samma fäbodelägenheter tillswidare och intill dess de hun-

nit å egna marker upodla så mycket som deremot svarade; deruti Klaganderne i underdånighet sökt ändring med yrkande att Tennäs Byamän måtte anses berättigade att emot ålöpande skatt och ränta, fortfarande få behålla de af dem från uråldriga tider innehafda slätter och fäbodwallar å norra sidan om Ljusne Elf - än äfven den af Fjällmännen Jan Andersson, Anders Nilsson Fjällström, Per Andersson, Jan Torkelsson, Anders Thomasson, Olof Torkelsson, Thomas Olofsson Kant, Hans Andersson Renberg och Hustru Maria Lisa Jonasdatter, alla från Hede pastorat i Jemtlands Län, i underdånighet gjorde ansökning, att sedan Hede Tingslags Egoskilnads Rätt, i anledning af det utaf Sökanderne, vid förrberörde, af Afwittrings Landtmätaren Behm hållne sammanträden, väckte, men af Funäsdahlens Byamän och Åboerne å Nybygget Ljungdahlen bestridda, samt Egoskilnads Rättens pröfning underställda påstående om rättighet för Sökanderne att framgent varda bibehållne vid deras förut innehafda renbetes och skogstrakter vid Andersåkölen, Skenröm,³⁾ Skjerffjället och Anderssjön, äfven som skogen vid sjön Öjan från Nybygget Ljungdahlen⁴⁾ till Gröndörsfjället, genom dess ofvan omförmäldte Utslag, förklarar, att då af Fjällmännen vore uplyst och medgifvet att inuti och omkring de begärde nyttningarne Funäsdahlen och Nybygget hade slätter, och Fjällmännen således icke kunde komma till de åstundande trakterne och dem begagna utan att åverka samma slätter, Egoskilnads Rätten funne skäligt fränkänna Fjällmännen allt anspråk på sagde trakter - Kongl. Maj:t, enär omförmäldte Utslag kommit att emot Sökanderne vinna laga kraft, måtte tackas i Nåder återställa Sökanderne den försutna tiden att deruti söka ändring och att, i händelse af Nådigt bifall dertill, Egoskilnads Rättens nyssberörde förklarande måtte af Kongl. Maj:t uphäfvas; Och hafva, öfver Tennäs Byamäns besvär, Länsmannen J.P. Sunding å Kongl. Maj:ts och Kronans vägnar, Brukspatronen L.F. Fahlander, å Ljusnedahls Bruksegares vägnar, samt innehafvarne af Torpet Medskoggen, Jan Jansson och Hans Andersson, jemte Långå Byamän, sig i underdånighet förklarar; hwarjemte Styresmannen för Afwittringarne i Herjedalen, Förste Landtmätaren Johan Anders Albin och Afwittrings Landtmätaren Behm, med underdånige yttranden i målet inkommit; Med Kungl. Maj:ts Högsta Domstol beslutet; Gifvet Stockholms Slott den 18 Januari 1850.

3) rätteligen Skennör

4) rätteligen Lilla Ljungdalen

Kungl. Maj:t har i Nåder låtit sig föredragas ofvanberörde underdånige besvär och ansökning; Och hvad först angår det utaf innehafvarne af Torpet Medskogen, Jan Jansson och Hans Andersson, uti deras underdånige förklaring väckta påstående att då Bergman och Jan Swensson icke visat sig berättigade att i målet föra samtliga Tennäs Byamäns talan, Egoskilnads Rättens Utslag måtte förklaras vara laga Kraftvunnet emot nämnde Bys alla delegare utom Olof Bergman och Jan Swensson; Så enär Egoskilnads Rätten, genom dess nyssberörde Utslag, stadgat gränser för Tennäs Bys egovälde samt ifrågavarande twist, den der således rör alle delegarne i Tennäs by, följakteligen bör, på en delegares klagan, för alla pröfvas; Altså och då Olof Bergman och Jan Swensson obestriddt äro delegare i Tennäs by, anser Kungl. Maj:t, ehvad Bergman och Jan Swensson ådagalagt behörighet för sig att jemväl å öfrige Byamännens wägnar i målet föra talan eller icke, nu förevarande fråga böra, på grund af Bergmans och Jan Swenssons klagan, i sin helhet komma under öfvervägande; I följd hvaraf ofvanberörde utaf Jan Jansson och Hans Andersson väckte påstående lemnas utan afseende.

Beträffande således Bergmans och Jan Swenssons und. besvär; Så emedan, efter hvad handlingarne uplysa, Tennäs by icke blifvit genom lagligen fastställd rågång skiljd från Ljusnedahls Krono Allmanning, samt nämnde By följaktligen, jemlikt 3 § i Kungl. Brevet angående grunderne för afvittringen inom Hede pastorat den 20 April 1841, är att anses såsom liggande i samfällighet med Kronans mark; Ty och då den stridighet som vid afwittringsförrättningen, i anledning af det å Tennäs Byamäns sida väckte anspråk på delagtighet i den sålunda för Kungl. Maj:t och Kronan samt Byn samfäldte marken, upkommit, icke är att hänföra till sådan twist som hindrar afvittringens fortgång, samt, vid slikt förhållande det icke, emot 12 § i nyssförmäldte Kungl. Bref jemförd med 14 § i Afwittrings Stadgan för Jemtlands Län den 8 December 1820, Kungl. Brevet den 27 April 1840 och 10 § ⁵⁾ i Afwittrings Stadgan för Wester Norrlands med flera Län den 10 Februari 1824, tillkommit Egoskilnads Rätten att med nämnde fråga taga befattning, pröfvar Kungl. Maj:t skäligt Egoskilnads Rättens Utslag, i hvad det blifvit öfverklagadt, att undanrödja.

Widkommande Fjällmännen Jan Anderssons, Anders Nilsson Fjällströms, Per Anderssons, Jan Torkelssons, Anders Thomassons, Olof

Torkelssons, Thomas Olofsson Kants, Hans Andersson Renbergs, och Maria Lisa Jonasdotters underdåniga resningsansökning, finner Kungl. Maj:t ej skäl att till densamma lemna bifall. Det vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

U. K. M. S.

1850 den 18 Januari

Utslag uppå Olof Bergmans och Jan Swenssons i Tennäs und. besvär ang:de afwittring inom Hede pastorat, jemte Jan Anderssons m.fl. Fjällmäns und. resningsansökning.

U. K. M. S.

/ V. Cramér

Av en från riksarkivet erhållen xerokopia rätt avskrivet, betygar Östersund i länets lantmäterikontor den 9 september 1970. *ck/pe*

På tjänstens vägnar:

Valgerd Årmon

Utslagshandling till Högsta domstolens utslag den 18 januari 1850
på besvär över avvitttringen i Hede pastorat. Riksarkivet

En icke underskriven eller bestyrkt skrift.

Stornådigste Aldramäktigste Konung.

1850 den 18 Januari i HD:n föredr.

Gränsen emellan Meslinge by och Lapparne, ville vi hafva efter
bäcken som rinner öster om Bäckdalsåsen till Mittå Elfven och
elfven Mittå ville vi hafva gränsen emellan Bruket och oss, som
vi nyttje sommartiden; men vintertiden ville vi hafva Anåfjell
och Lillfjell som våra förfäder från äldre tider nyttjat. Gröndalen
hvilken, vi ock om sommartiden nyttja, ville vi behålla, att
hvarken bönder eller någon annan skall derstädes oss frändrifva.
Enligt Johan Fransmans intygande att Mittå Elfven skall vara skill-
nad emellan Bruket och Lapparne.

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Vagners

Ärnadigste Äldsamäktigste Konung

1850 den 18 Januari: Håls förs.

Gränsen emellan Meslinge by och Lapparne, ville vi hafva efter bässen som rinner öfver om Bälte-
dalsåsen till Mitta Elfvien och elfven Mitta ville vi
hafva gränsen emellan Bruket och öst, som vi nyttja
sommartiden; men vintertiden ville vi hafva Snäffjell
och Lillfjell som våra förfäder från äldre tider nyttjat.

Gröndalen hvilken, vi och om sommartiden nyttja, ville
vi behålla, att hvarken bönder eller någon annan skall
derstädes öst frändrifva. Enligt Johan Fransmans intygande
att Mitta Elfvien skall vara skilnad emellan Bruket och
Lapparne.

Utlagshandling till Högsta domstolens utslag den 18 januari 1850 på besvär öfver
avvåringon i Hede pastorat. Riksarkivet.

Bestyrket i tjänsten:

Valfrid Larsson

Stornådigtste Allernådigste Konung

1850 den 18 Januari: Hvar föred,

Grändan emellan Keskinge by och Lapparne, som vi hafva efter bädden som rinner efter en bädd i Keskinge till Keskinge Elven och öfver Keskinge vill vi hafva gränsen emellan Bruket och Keskinge som vi nyttja sommartiden; men vintertiden vill vi hafva i Snäffjell och Lillfjell som våra förfäder från äldre tider nyttjat.

Grändalen hvilken, vi och om sommartiden nyttja, vill vi behålla, att hvarken bönder eller någon annan skall derstädes oss frändrifva. Enligt Johan Transmans intygande att Keskinge Elven skall vara skänkt emellan Bruket och Lapparne.

Utlagskändning till Högsta domstolens utslag den 18 januari 1850 på besvär över avvittningen i Hede pastorat. Riksrådet.

Bestyrkes i tjänsten

Waldemar

Utslagshandling till Högsta domstolens utslag den 18 januari 1850 på beväran över av-
ringen i Hede pastorat. Rikssarkivet.

Under förklarade, göra härmed, underligt, att vi uti vänligt öfverenskommit
för underskrifvare fäste, angående den tvist som emellan haft, om Strada och re-
sultan, som vi på ömse sidor emot hvarandra påfatta, på af storer, möjlig-
tänkt och annat af hvad namn det vara må, på utfästes, att ingendera skall
den andra ofreda, på något ringaste fäste, utan hvar och en skall hålla sig in-
om följande tractat: att murslotten som ligger på Östra och födra sidorna om,
högsvallem, den ibon på N. i Springdahlen af ålder nyttig, utfästes
att Lapparne ett år med sina Renar ofreda eller ämba, utan som tillåtit
att på Sjelfva vallem, den Lapparna tillhörers skall på af dem behöf, med
betande inkombring, men på snart Lapparne hafva oflyttat med sin boskap,
mid sommar tiden Lappes uppfure, fjärrvalden, skall började Springdalsbo-
på flytta med sina kreatur på Östra fjög-högsvallem, men en skall till Lapp-
parne ~~betalt~~ på det förtämnade ställe betalas med aderton raler köttkar majus,
och att från hantfång, men hela fjärrvalden i bägge tidor uppföre allt ifrån
gruen fjärrnen, som på Lappishä kallat Karrisvardo, som är belägen hårt vid
Elven Thätha, på födra sidan som rinner i fjärrvaldalen. Således komma Lapp-
arne att allena råda på födra sidan fjärrvaldalen ändå uppföre i från
betänte fjärrnen; men på norra sidan komma de alldeles intet längre ut än
till anförde fjög-högsvallar. Öfver den tract som ligger på födra sidan om
Thätha El, om gruen fjärrnen och kallat fjärrvaldalen skola af Lappparne
Springdalsboerne samfält nyttjas, med de utlåtelse: att ingen skall i en annan
den ställen inverka på något fäste, i synnerhet att ämbetskapen ei lemnas ledig-
het att skada Thätha högsvallar uppgräfna mossor, och Thäthens sig berne ifrån
fjärrvaldalen, utföre till Lapp- och fjärrboernes flog om af städer i Rusa fjärrbukt,
som faller i Thätha vid blisteraggen, ungefärligen en fjärdedels mil väster om
dalsdions

Bestyrkas i tjänsten:

Valgepomme

Ätides vara afveranskommit och flutit, och inbegripes under det ordet:

nyttning alltså och Traktats nyttjande, såväd det är till Lands eller
vatten. Hvilket ^{allena} icke med våra namn underskättande betygas, utan och i
ödmjukhet anhålles, det Högvärldige Herr Baron och Landshöfdingen
häröfver vill lamna sin högt gällande stadfästelse till obrottlig efter-
sefnad, både nu och i tillkommande tiden. Hede den 3 Julii 1767

De Ljungdahlsböernas vägrar

Glittene

O. B. beqäran

Jon Pehls Son i Skarvön

Ugöl Eriks Son Landman i Lückersdal

Triders Jöns Son i Ljungdahlen

Thomas Thomas Son. fullmaktig
för ankans Hårik Jönas dotter

Lupfremänn

År 1767 den 3 Julii uti Hede, vid Lands Tinget i Herjedalen, är
denna förening ingifven och för Tärterne uppläst, samt af dem erkänd
för riktig; och bör Kronobefällemingsmannen i orten alltså efter 4 (alt:
14 S. usf. B. dem dervid behålla

Carl; Sparre

J. G. Hennigrell

Bestyrkas på tjänstens vägnar:

Kallfjällsmann

Hede tingslags äodelningsrätts och ägoskillnadsrätts arkiv
(landsarkivet i Östersund).

Protokoll åren 1846 - 1900.

Protokoll hållet vid Hede Tingslags Ägo-
skillnads Rätts sammanträde å Hede gäst-
gifvaregård den 31:sta Januari 1854.

Närvarande undertecknad v. Häradshöfding och tillförordnad Domhaf-
vande i Jemtlands Södra domsaga, samt såsom ledamöter Bönderne Jöns
Olofsson i Hån och Olof Ersson i Wemdalen.

S.D. Till Ägoskillnads Rättens ordförande hade den 13:de November
sistlidne år inkommit en så lydande skrift.

Till Herr Domhafvanden i Jemtlands Läns Södra Domsaga.

Öfver slutade Afvittringsgöromålen med Hede Socken den 17:de
October detta år, finna vi oss föranlåtne att hos Herr Domhaf-
vanden i Största ödmjukhet anföra besvär: alldenstund en stor del
Hemmansegare, i från vägunderhållningen för everdliga tider; til
halfva Skattetalet äro befriade. Då vi anse detta som ett afvikan-
de i från gällande föreskrifter och utan något vidare lagliga grun-
dande, våga vi härmedelst anhålla om återställande för rättens
pröfning.

Hede den 7:de November 1853.

Olof Ericsson Olof Olofsson N:o 2 Jöns Halfvarsson å N:o 5 Jöns
Olofsson å N:o ss 5 Sven Pehrsson N:o 7 Jöns Pålsson s 7 Olof
Olofsson å N:o 8 Enkan Karin Stensdotter å N:o 9 N 10 Lars Jons-
son Jonas Jönsson N:o 11 Harald Svensson N:o s 11 Swän Mårtensson
N:o s 11 Svän Knutsson N:o 12 Jon Olofsson N:o 13 Halfvar Jonsson
N:o s 13 Halfvar Olofsson N:o 14 Jonas Andersson, Ek. Karin Hans
Dotter N:o s 15 Hans Ersson å N:o 16 Jöns Jönsson N:o 17 Jon Salm-
son N:o 3 Pehr Zakris son N:o 6.

Och hade för handläggning af detta ärende denna dag blifvit
utsatt samt genom kungörelse, som inom behörig tid upplästs uti
Hede församlings kyrka ej mindre klaganderne än äfven de öfrige

hemmansägare, hvilka besvären röra kunde, blifvit härtill kallade.

Då målet till handläggning påropades inställde sig af klaganderne Per Zackrisson, Olof Ersson och Harald Svensson i Hede kyrkoby personligen, anmälade sig desse jemväl såsom ombud för öfrige klaganderne, samt för Wemdalens Sockens Hemmansegare, Tull bevaknings kontrollören J.M. Rönquist, hvilken jemlikt nu företedt utdrag af protokollet, hållet vid allmän Sockenstämma med nämnde församling den 22:dra sistlidne Januari, blifvit vald att i detta mål föra Socknemännens talan.

Härförutan tillstädeskommo ej mindre Styresmannen för afvittringen inom länet förste Landtmätaren A. Allbin, än äfven Commissions och Afvittrings Landtmätaren H.F. Behm, hvilka till detta sammanträde jemväl blifvit kallade, ingifvande nu Behm ett af honom den 17 October 1853 upprättadt afvittrings delnings instrument öfver Hede socken, uti hvilket af anförde skäl föreslagits att lägenheterne Serfsjö by, Henådalen eller Löfkläppen, Råndalens by, Ransjö Rönningsås och Medskogens nybyggen skulle, förutom det sistnämnda, som borde vara helt och hållet befriadt, endast till hälften efter deras skattetal deltaga uti vägunderhållningsskyldigheten; hvaremot Hede kyrkoby ansetts böra efter hela dess skatt sådan skyldighet vara underkastad; varande samma afvittringsförslag underställt Kon. Bf:des i länet vidare pröfning, dels ock protokoll vid med Hede, Tännäs och Storsjö församlingars jordegare förut nämnde dag af Behm hållet sammanträde, dervid efter det afvittringsförslagen blifvit uppläste tillkännagivits att afvittringsgörö-målen uti Hede pastorat voro afslutade samt att missnöje emot förretningen finge fullföljas hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Länet inom trettionde dagen derefter.

Sedan ofvan intagne besvärsskrift jemte förberörde handlingar häruppå blifvit uppläste, anmärkte till en början klaganderne det omförmälde protokoll skulle i så måtto vara origtigt som vid afvittringens afslutande Behm tillkännagifvit, att missnöje deremot finge fullföljas hos Domaren i orten såsom afvittrings Rättens ordförande och ej hos Konungens Befallningshafvande.

Behm åter förnekade detta förhållande under uppgift att sedan protokollet blifvit uppläst och den deruti omnämnda besvärshänvisning blifvit lemnad Behm yttrat att möjligen Kon. Bf:de komme att

för undersökning i åtskillige omständigheter hänskjuta målet till domaren, hvilket yttrande möjligen af klaganderne missförståtts; åberopande Behm till styrkande af denne sin uppgift intygande af nu närvarande Länsmannen C.F. Lund, hvilken i egenskap af Kronombud förrättningen öfvervarit och hvilken det af Behm uppgifna förhållande vitsordade.

Klaganderne vidhöllo detta oagadt deras påstående och förklarade sig beredde att med vittnen styrka riktigheten deraf; medgifvande dock klaganderne att protokollet blifvit af dem underskrifvit, dervid de likväl ej kommit att närmare taga kännedom af innehållet deraf.

Sedan härupå upplyst blifvit att vägunderhållningsskyldigheten vore fördelad å hemmansegarne inom hela tingslaget och Ägoskillnads Rätten vid detta förhållande förklarat att de såsom ledamöter i Rätten inkallade personer såsom sjelfve jordegare vore af jäf hindrade från att uti pröfning af målet deltaga, samt efter det Förste Landtmätaren Allbin underrättat klaganderne derom att, oansedt besvär emot afvittringsförslaget icke hos Kon. Bf:de blifvit anförde, detsamma i allt fall kommo att uti nu ifrågakomne hänseende derstädes pröfvas, återkallade klaganderne deras besvär samt åtogo sig att ersätta Förste Landtmätaren Allbin och Commissions Landtmätaren Behm för deras inställelse med 25 Rdr till den förre samt 13 Rdr 16 sk allt banko till den sednare, för betalningen af hvilka belopp Per Zackrisson, Olof Ersson och Harald Svensson iklädde sig ansvarighet jemväl för den händelse deras hufvudmän ej skulle vilja deruti deltaga.

Då således något till Ägoskillnads Rättens pröfning nu ej förekom upplöstes sammanträdet.

År och dag som förr skrifvet står.

På Ägoskillnads Rättens vägnar:

P; G; Rissler *mm*

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Vagnis Kärn

Hede och Tännäs socknar samt Storsjö kapellförsamling.

Avvittring.

Jämtlands läns landskontors arkiv (landsarkivet i Östersund).
Resolutionsbok år 1855.

Den 18 december 1855 nr 166.

Kongs. Befhdes i Jemtlands Län Utslag angående afvittringstilldelning inom Hede, och Tännäs Socknar samt det till förstnämnde Socken hörande Storsjö Capell inom Provinsen Herjedalen af Jemtlands Län i sammanhang hvarmed till pröfning förekommer åtskillige tid efter annan ingifne ansökningar om nybygges anläggningar inom ofvannämnde Socknar; Gifvet Östersund i Landscont. den 18 December 1855.

Af Protocoller, beskrifningar och chartor hörande till förevarande afvittring, som börjades den 10. Juli 1844 af då var. Af. Landt. A.E.Behm och afslöts af Afv. Landtm. H.F. Behm den 17 October 1855, har Kogs Befhde inhämtat beträffande:

1:o Hede Socken, att gränssorne för Socknen, som, utom de till Storsjö Capell hörande byar, utgöres af Hede kyrkoby 133 2/3 Trög, Wiken 63 1/2 Trög, Långå 109 Trög, Serfsjö 6 Trög och Råndalen 9 Trög, tillsammans 321 1/6 Trög eller 8 199/216 Mantal, börjande vid den punkt der Socknens egor möta områdena för Tännäs socken och Storsjö Capell, från samma punkt, betecknad med N:o 1 å en af nu mera Förste Landtmät. J.A.Albin och afvittrings Landtmätaren H.F.Behm upprättad och år 1853 fulländad charta, sträcka sig till N:o 2, der Ljusnedals Bruks allmanning möter, så till Andåberget N:o 3, derefter till N:o 4 å Andåns norra strand, derifrån till punkten N:o 5 Sörstäljan, N:o 6 Gammelvallen, N:o 7 Kålbens-

vallen, till N:o 8 midt i Storvalltjern, N:o 9 Ulfberget, till Kålbenshån N:o 10 så till Glomberget N:o 11, derifrån i rak sträckning öfver Gluntjern, Stor Glomhöjden ö Östra Olåsen till Storstoåsen N:o 12, vidare till N:o 13 Brattuggen vid Källsjön, så till N:o 14 Storfjellsjön, och N:o 15 Fruhognfjellet der Linsells Capellförsamlings område möter, hvars redan fastställda rålinia de sedan följa till den punkt der samma linia träffar jemväl fastställda rålinien för Wemdalens Socken, eller punkten N:o 22 följande derefter samma linia, till N:o 36 Siljeåsen der Storsjö Capell Församlings ägor åter möta, hvarefter gränsen fortsättes öfver N:o 37 Svartåsen, N:o 38 Yllervad, N:o 39 Blästre, N:o 40 Smole vid Serfsjövägen, N:o 41 Lågvålen, N:o 42 Serfdalen och N:o 43 Gangelåsen till förstnämnde punkt eller märke N:o 1, hvilka gränсор, hvars laglighet ingen utom Tännäs byamän ifrågasatt, innesluta en rymd af 412,252 Tunne 28 kappland; varande inom detta område belägne byarne Serfjön och Råndalen, likasom ock de genom afvittringen tillkomne Nybyggena Medskogen, Henådalen, Ransjö och Rönningsås jemte Lägenheten Sododalen och Renbetestrakten Serffjellet, genom uppgångne och behörigen rörlagde gränсор från hvarandra och angränsande afskiljde, hvaremot Hede kyrkoby, Wiken och Långå såsom en samfällighet avvitrats; deröfver Wikens byamän sig besvärat under yrkande att i öfverensstämmelse med en med Hede Byamän träffad öfverenskommelse gränsskilnad emellen berörda byar måtte varda uppgången; hvilket likväl förrättningsmännen ansett icke kunna på lämpligt sätt verkställas och hvilken mening Hede Byamän under ärendets behandling jämväl biträdt. - Widkommande

2:o Tännäs Socken, som, sedan de genom Kgs Befhdes Resolution den 4 September 1802, till anläggande beviljade Nybyggena Närsjödalen om 4 och Rogen om 2 Trög, till följd af en år 1839 förehafd reglering af gränsen emellan Stora Kopparbergs och Jemtlands Län, gått förlustige sine egentligaste slätter, hvilka följaktligen numera måst anses såsom obefintliga, utgöres af Tännäs kyrkoby 50 1/2 Trög, Funnås-dalen 88 Trög, Malmagen 5 Trög och Högvålen 3 Trög tillsammans 146 1/2 Trög eller 4 5/72 Mantal, att enligt den af af-

3

vittrings Landtmätarne E.Ytterbom, A.E.Behm och H.F.Behm upprättade och år 1853 fulländade afvittringschartan, gränsen, utgående från röset i Riksgränsen, Haftorsstöten, följer Riksgränsen till röset Wånsjö gusten der Stora Kopparbergs Län ock möter, och derifrån utmed samma gräns till märket N:o 7 Fårstöten, följande derifrån Linsells Capells rålinia till märket N:o 9 Fruhognan der Hede Sockens ägor möta, från hvilket märke, betecknad på kartan öfver sistnämnde Socken med N:o 15 den sträcker sig emellan de å berörda karta utsatte märkena N:o 14,13,12,11,10,9,8,7,6,5,4,2 och 1, hvilket märke på Tännäs Sockens karta betecknas med N:o 22 och derifrån till N:o 23 Kappru, N:o 24 Mittån, N:o 25 Holme till Flygaretorpet, N:o 26 vid Råbäcken, N:o 27 Gunnarstöt, N:o 28 och 29 Daddsjön, N:o 30 Högbäcksvallen, N:o 31 Lappkojorna emellan Lilla Axhögen och Lilla Mittåkläpp, så till N:o 32 Lilla Mittåkläpp och sist till förstnämnde märke; inom hvilka gränser ett ägovälde ligger af 429,825 Tunland 26,8 kapland, hvaraf 197,893 T:d 15,8 kapl. tillhöra Tännäs, Funnäsdalens och Malmagens byar, hvilka Landtmätare och Godemän ansett böra utgöra en samfällighet af det skäl att genom delning huru den ock måtte uppgöras Malmagen hufvudsakligen och äfven Funnäsdalen skulle blifva i saknad af behöflig skog, likasom och att Tännäs by skulle undfå allt för otillräckliga betesmarker, 15,294 Tunne- 13 kappland Högvålen, 121,543 Tunne 25 kapland, eller allt det land, som ligger norr om Ljusne Elf från Kallslättbäcken till här ofvan omförmälte märket N:o 14 Kålbenshån eller N:o 10 på Hede Sockens Charta och i norr omslutes af den uppgångna Socknegränsen allt från sistnämnde till märket N:o 1 öfver N:o 15 till och med N:o 32 med undantag endast af ett genom godemännens i strid med Landtmätarens och Kronombudets åsigt fattade beslut, Tännäs by på norra sidan Elfen tillagt område af den såkallade Ljusnedals Recognitions allmänning, och återstoden 95,095 T:d 5 kapl. Lapparnes renbetestrakter; öfver hvilken utbrytning dels af kronans allmänning och dels af Lapparnes renbetes-trakter likasom ock öfver Landtmätarens och Godemännens beslut att såsom en samfällighet anse och afvittra Tännäs, Fu-

näsdalens och Malmagens byar, Tännäs byamän genom åboen Olof Bergman sig besvärat och yrkat, att gränsen för Lapparnes område, hvilken, börjande vid Södra Fjättsjön, blifvit förlagd öfver Brännejacku, Tannsjöåsen, Hundviken i sjön Rogen, Käringsjön, Nageltjern, Skomshå Ri, Fiskbäck wäl till Brändri, måtte från norra stranden af sjön ^{Rogen} i rak linia sträckas till sistnämnde punkt; och vidkommande Socknens gräns mot allmänningen, att densamma måtte från Storgaltjernsnoret varda förlagd öfver Sörstädjan, en liten höjd nordösterom och nära invid Storvalltjernnen, Oxberget, Wedulfsberget till Glumberget, samt att gränsen emellan Tännäs och Funnäsdalens byar måtte i öfverensstämmelse med en år 1844 byamännen emellan träffad öfverensstämmelse och till följd deraf utaf förre afvittringsLandtmätaren A.E.Behm uppgången linia varda fastställd; hvarförutan Lapparne Jon Andersson, Olof Torkelson, Andria Hansdotter, Thomas Olofsson Kant, Hans Andersson, Anders Thomasson, Nils Jonsson, Hans Olofsson och Anders Olofsson emot Landtmätarens och Godemännens förfogande i afseende på gränseregleringen emellan emellan Ljusnedals Allmänning och Lapparnes område, sig besvärat, i thy att Gröndalens Af-radsland, derigenom att linien blifvit förlagd från Oskebäcken öfver Storstenen till västra änden af Grönsjön, blifvit med allmänningen förenad, yrkandes klaganderne att erhålla Gröndalen ostyckad samt att till vinterstamhall få begagna Anå och Lill Fjellen; och angående

3:o Storsjö Capell, utgörande byarne Storsjö om 25 Trög, Ljungdalen 16, Lilla Ljungdalen 4, och Mässligen 6 Trög, tillsammans 51 Trög eller 1 5/12 Mantal, att enligt en af Afvittrings Landtmätaren H.F.Behm upprättad och år 1853 fullbordad afvittringscharta gränsen, tagande sin början vid Skardöre riksröse, på chartan betecknad med N:o 1, skulle gå i linien för Undersåkers Socken till märket N:o 2 Lundörret, derifrån till Ljunga Elfvens inlopp i sjön Grucken, vidare i samma sjö och elf till märket N:o 4 vid Wifvelshån och derifrån öfver märkena N:o 5 Siljeåsen, N:o 6 Svartåsen, N:o 7 Yllervad i Hänån N:o 8 Blästre, N:o 9 Smola vid Serfsjövägen,

N:o 10 Lågwål, N:o 11 Serfdalen, N:o 12 Gangelåsen, N:o 13, N:o 14 Kappru, N:o 15 der Storbäcken faller i Mittå Elf, N:o 16 Slottholmen, till Flygaretorpet, N:o 17 vid Lappbure, N:o 18 Gunnarstöt, N:o 19 Daddsjöarna, N:o 20 Högbäckvallen, N:o 21 Lappkojorna emellan Lilla Axhögen och Lilla Mittåkläpp, N:o 22 Lilla Mittåkläpp, N:o 23 Haftorstöt till märket N:o 1 hvilka gränsor omsluta en ägovidd af 307,103 Tunl. 15 kappland, hvaraf tilldelats Storsjö by 97,630 Tunland, Ljungdalens by 20,406 Tun. 5,1 kapp. Lilla Ljungdalen 1811 T:d 26,5, Messlinge by 16,668 T:d 10,5, och Lapparnes Renbetestrakter 170,587 T:d 4,9 kappland, inom för hvarje by eller lägenhet uppgångne och rörlagde gränsor.

Hvad nu först beträffar de emot afvittringsförrättningen anförda beswären:

1:o af Wikens byamän, så, och då vid afvittringens afslutande den 17 October 1853 den anvisning blifvit meddelad den eller den som åt Landtmätarens och Godemännens beslut icke nöjdes att inom 30 dagar räknade från och med den 18 i samma månad hos Kongs Befhde i Länet söka ändring, men förevarande besvär först den 9 Januari 1854 till Landscontoret inkommit, varda samma besvär icke till pröfning upptagne:

2:o af Tännäs byamän, deröfver ägarne af Ljusnedals Bruk likasom och delegarne i samfälligheten Hede, Wiken och Långå sig förklarat och Afvittrings Landtmätaren H.F.Behm med utlåtande inkommit, hvaraf i förening med handlingar som blifvit företedde vid den Landtmäteriförrättning som, på grund af Kongl. Brefvet den 5 Maj 1819, samma år försiggått till bestämmande af gränsorna för Ljusnedals allmanning, **Konungs** Befhde inhämtat, att, enligt hvad vid Bergs Ting ären 1779 och 1781 på ed hörde vittnen berättat angående berörde gräns sådan den vid Landtmäteriförrättning omkring år 1688 blifvit bestämd, gränsen emellan Tännäs by och Allmanningen skall från en falkfångarekoja öfverst på Funnesdalsberget hafva gått till tvänne krönta tallar, derifrån till Råstberget och slutligen till Rösselbäcken, der den förenar sig med Ljusne Elf och hvarest ett krönt träd funnits, och sedan efter meddjupet i berörde elf till sjön Låsnits,

N:o 962
1844

sen; och som här af fullständigt är vordet ådagalagd att Tännäs bys ägor icke ens sträckt sig fram till Ljusne Elf norr om Rösselbäcken, och hvar af äfven ostridigt följer att de slätter Tännäs byamän begagnat på norra sidan om elfven vare sig på kronans till andra ändamål disponerade marker eller derutan före liggande under Långå by häfdade ägor, måste såsom obehöriga inkräktningar anses, pröfvar Kgs Befhde skäligt icke allenast att ogilla byamännens öfver gränseregleringen mot Allmänningen samt Långåby och nybygget Medskogen förda klagan, såsom följd hvar af ock förfaller de af byamännen så i besvären som i en den 24 October 1844 ingifven särskild skrift, väckta anspråk å besittningsrätt till Medskogen, utan jemväl stadga det de, i följd af Godemännens i strid emot Landtmätarens och Krono Ombudets åsigt, Tännäs by tillagde ägor på elfvens Norra strand skola till Allmänningen återläggas; och som de Lapparne tillskiftade marker hvarå klaganderne göra anspråk, utgjort delar af de numera försvunne nybyggna Näsrsjödalen och Rogen och följakteligen icke lyda under Tännäs by varda i följd så väl här af som ock emedan trakten för Lapparne är omistelig så i anseende till bete som skog och fiske, besvären äfven i fråga om gränseregleringen mot Lappmarken lemnade utan vidare afseende; hvar för utan och då, enligt handlingarnes föranledande, ägorna till Tännäs, Funnäsdalens och Malmagens byar icke egna sig för delning i serskilda skifteslag samt de i protocollet för den 15 Juli intagne grunder för en slik delning, den Malmagens åboar fastän i frågan intresserade, icke synas biträdt, äro olämplige, låter Kgs Befhde vid hvad tillgjordt blifvit bero; och

3:o af Jon Andersson med flera Lappar, så finner vid det förhållande att betydliga områden af Ljusnedals allmänning sådän den på chartan af år 1819 finnes utmärkt, äro vordne tillagde Lapparne, som dessutom erhållit Serffjellet i Hede Socken till vinterstamhåll och hvarest tillräcklig skog är att tillgå, Kgs Befhde klagandernes anspråk hvarken på större del af Gröndalen än som redan är fjellet tillagd, eller

Anå och Renfjellen, såsom belägne allt för djupt in uti Allmänningen icke kunna bifallas.

Beträffande härefter de serskildta till Konungens Befhde tid efter annan inkomne och till vederbörlig behandling vid nu verkställd afvittringsförrättning hänskjutne ansökningar;

128
1840

1:o af hemmansägaren Olof Jonsson i Funäsdalen, att å de lägenheter som ligga inom följande gränsor, nemligen "från Andersjöelfvens utlopp i elfven Tännan uppföre Andersjöelfvens vestra sida till Starrtjernens vestra ände vidare till sistnämnde tjerns östra ände samt derifrån söderut till den der benämnde Qvarnrösten äfven som derifrån till en på elfven Tännans norra sida befintelig hög backe belägen mitt emot en uti samma elf varande liten holme och jemväl slutligen från detta nyssnämnde ställe till Andersjöelfvens utlopp i Tännan" derest samma lägenheter icke kunna hans hemman till fäbodas underläggas, få nytt hemman anlägga

154
1839

2:o af Olof Hansson i Brändåsen, att han, som, på grund af åboarne Olof Salomonssons och Halfvar Perssons i Tännäs ansökningen bifogade upplåtelser, å Brändåsen sig nedsatt, måtte, såsom nybygge, tillerkännas lägenheterna Herrdalsrösten, en damslott vid elfven Råndalen, Brädåsflyet, Smolbeten, Storfloen och land till nödig jordpärönäker i Svartåsen, eller, i händelse af afslag härå, att å kronans öfverloppsmark eller afraadsland få nybygge anlägga.

86
1840

3:o af Jon Gunnarsson i Tännäs att han som på grund af så skrifteliga som munteliga aftal med Tännäs åboar påarbetat ett nybygge beläget 2 1/2 mil söder ut från Tännäs by, måtte tillerkännas besittningsrätt såsom nybyggare å de ägor som ligga inom följande gränsor "från vestra ändan af Wingrösten till Yttre Fjälssjön samt vidare till högsta Fjätjärnen, hela dalen på södra sidan om Fjätån till öfversta höjden **på** Lillfjellet, ifrån Fjätssjöruet till högsta Ränningswåhlen med derinom belägna Riröster, samt från Ränningswåhlen och dess västra ände väster ut till Brännmolet och vidare derifrån till södra sidan af vattnan äfvensom derifrån till Kroktjärnen samt tillbaka till Wingrösten"

25
1833

4:o af förre handels Betjenten E.Uhlin i Wemdalen att

8
i trakten af sjön Gläen och Riksgränsen få nytt hemman an-
lägga.

ut.num.den
4 Decemb. 1838

5:o af hemmansägarna Olof Bergman, Halivar Svensson och Jon Svensson i Tännäs att i den händelse de lägenheter af Högvålen som till äfventyrs öfverblifva efter det derå be-
fintliga nybygge erhållit sin fullsutenhet, skulle befinnas af den godhet att deraf i förening med Ri och Ränningswåhlen kan bildas nytt hemman, och samma lägenheter icke warda Tännäs by underlagde, å det blifvande nybygget warda till åboar antagne.

102
1851

6:o af Olof Johansson i Messlingen att han, som med vederbörandes tillstånd fått sig tillsynade lägenheter för ett torp å Messlinge bys ägor, måtte få samma lägenheter med nödigt utrymme till nybygge för sig skattlagde:

145
1838

7:o af Olof Halfvarsson i Ljungdalen om nybyggesanläggning i trakten af Dahlsjöhålla, Sarka elf, Flatrue, Neaelf och Nedalen inom Storsjö Capell,

172
1838

och 8:o af Lars Persson från Ljungdalen att å Nedalen vid Helagstöten i Storsjö Capell få nytt hemman uptaga; Vid återställande af hvilka Ansökningar Afvittrings Landtmätaren H.F. Behm upplyst, att alla de ansökta lägenheterne äro belägne antingen på de för de gamle byarne utstakade ägorna eller ock på Lapparnas områden; - Så och alldenstund vederbörande jordegare i laga ordning sig anmält till bibehållande af icke allenast uppkommande öfverloppsmarker utan jemväl de med skatteägorna i oskifta liggande kronoafradsländan, med den rätt som uti 10 § af Kgl Mj:ts i fråga om grunderne för Afvittringen inom Hede Pastorat, särskildt utfärdade Hådige Skrifvelse af den 20 April 1841 finnes bestämd, samt de till Lapparne utskiftade marker icke kunna eller böra förminskas genom nybyggesanläggningar aldri minst på ställen, såsom här är i fråga, belägna midt in uti renbetestrakterna, warda alla förenämnde ansökningar lemnade utan vidare afseende.

Sedan de emot afvittringen inom Hede och Tännäs Socknar samt Storsjö Capell anförda besvär likasom och inkomne ansökningar om nybyggesanläggningar å de afvittrade ägorne, nu på ofvanberörde sätt blifvit afgjorde; pröfvar med stöd af

högstberörde Nådiga Bref af den 20 April 1841 Kgs Befhde skäligt den utaf afvittringslandtmätaren H.F.Behm med Godemän verkställda egotilldelningen med den rättelse här ofvan är föreskriiven att fastställa;

Och som all den jord inom dessa Socknars nu bestämda gränсор, hvartill kronan ägt rätt, samt således äfven de områden som brukats under nybygggena Rogen och Närsjödalen jemte Kronans inom Socknarne ägande men med skatteägorna sammanblandade afradsland blifvit, ettdera, i följd af påyrkad optionsrätt, de gamle byarne och hemmanen underlagd, eller ock till nya hemman, lägenheter eller Renbetesfjell indelad på sätt KB. i fråga om dispositionen af de härofvan till hvardera af de olika skifteslagen afvittrade ägorymder, genom särskildte denna dag meddelgte Utslag stadgadt, och genom hvilka Utslag ny ränta, så för de gjorda tilldelningarne, som för kronans i Jordeboken upptagne fisken, med undantag likväl af sådane hvilka, emot engång för alla bestämda räntor redan äro till skatte försålde, är vorden bestämd altså pröfvar Konungens Befhde skäligt stadga det skola af:

Nybyggen

I Tännäs Socken

Närsjödalen om 4 Trög med Trögskatt 7 sk och Rotepenningar 10 sk och

Rogen om 2 Trög med Trögskatt 3 sk 6 rstn och Rotepenningar 5 sk

Krono Afradsland

I Hede Socken

Storsjöns Ljungdalsskogen, hvars ränta utgjort 56 styck. Gråverkskinn

Gröndalen, med ränta 1 Rd 2 sk 8 rstn

Särfvåls fjelltrakt med ränta 14 sk, och

I Tännäs Socken

Högvålen, Rie och Römningsvålen med ränta 4 sk samt

Krono Fisken

med i Jordeboken uppförde räntor

I Hede Socken

Ransjön, 5 sk

10

Ränningarne 15 sk
Grundsjön i Mitto Elf, 8 sk
Helagssjöarne 4 stycken, 21 sk
Daddsjön och Stentjernorna 8 sk
Mittåsjöarna 24 sk
Serfsjöarna 2 Rd
Kjällsjöarna och Rosarne 5 sk
Lossningshån 24 samt

I Tännäs Socken

Rogen, Röviken och Möskelen med deromkring liggande skogstrakt
34 sk
Rösjön 8 sk
Mjuggsjöarna med alla sina tjernor deromkring 9 sk
Gläen med ett tidfiske och skogstrakten deromkring 5 sk
Möskelen 3 Rd 19 sk
Svansjön och Öskesjöarne jemte en liten tjern 4 sk
Fjellbolagen, Holmnäs och Långtjernorna 11 sk
Ändåsjön tillika med några små tjernor 2 Rd 24 sk
alla, jemte krono Fisket Bocktjernnen å Råndalsmarken i Hede
Socken, såsom, enligt chartan, obefintligt, från Jordeboken
uteslutas, likasom ock att de i Jordeboken införda:

Lappräntor

I Hede Socken

af Skar och Helagsfjell 10 sk
af Skärvåxdalen 1 Rd, samt

Lands Sköld

I Hede Socken

af Långå N:o 10, 4 sk

I Tännäs Socken

af Funäsdalen N:o 12 och 15, 3 sk allt Banco icke vidare komma att utgå; Dock varder utslaget i denna del Kongl. Kammarcollegii pröfning underställt.

Den missnöjde etc. hos Kongl. Maj:st, inom 30 dagar. *SH*

J.A.D.

/C.H.E.

Bestyrkes å tjänstens vägnar:

Vagnis Larsson

Hede socken.

Skattläggning.

Jämtlands läns landskontors arkiv (landsarkivet i Östersund).
Resolutionsbok år 1855.

Den 18 december 1855 nr 167.

Konungens Befallningshafvandes i Jemtlands Län Utslag i anledning af ett utaf Afvittrings Landtmätaren H.F.Behm med Godemän, efter fulländad afvittring inom Hede Socken af Herjeådalens Fögderi den 17 October 1853, i alla vederbörandes närvaro uppgjortt förslag till skattläggning af byar, hemman och lägenheter som utgöra omförmäldte Socken; Gifvit Östersund i Landscontoret den 18 December 1855.

Genom denna dag meddeladt serskildt Utslag har Kongs. Befhde bestämt gränssorne för samfälligheten Hede Kyrkoby, Wikens och Långå byar, på den af Landtmätaren Behm år 1853 upprättade chartan betecknad med Lit. A, hemmanet Långåskans eller Medskogen på chartan utmärkt med Lit. B, Serfsjö by, utmärkt med Lit. C på samma charta, Råndalens by, betecknad på chartan med Lit. E samt Nybyggerna Henådalen, Lit D, Ransjö Lit. G och Römningsås Lit. H, jemte Lägenheten Sododalen Lit. F samt Lapptrakten Serffjellet som på oftaomförmälte charta finnes betecknad med Lit.I; Och har, i fråga om skattläggningen, Kgs Befhde af handlingarne inhemtat, beträffande:

1:o Hede Kyrkoby med hemmanet N:o 1 Färj_sundet, som, enligt 1825 års Jordebok, består af 18 serskildta hemmansnummer hvilkas sammanräknade skattetal uppgår till 133 $\frac{2}{3}$ Trög eller 3 $\frac{77}{108}$ Mantal med 4 Rd 41 sk 11 rstn i Trögskatt och emot hemmantalet svarande Rotepenningar; att af de byen till-

kommande egor 16,006 Tunland såsom duglig mark äro att anses; att årligen utsädet uppgår till 31 Tun: 2 kappar korn och höfångsten till 817 $\frac{3}{8}$ Lass Hårdvallshö, 752 $\frac{3}{4}$ Lass Blandfoder och 572 $\frac{5}{8}$ lass Starr, hvartill kommer 186 lass halm af åkern hvarje lass till 27 Lispund räknadt, och att med dessa fodertillgångar förökade till $\frac{1}{3}$ af måssa, ris, löf, bark och barr 38 hästar, 289 Oxar och kor, 117 ungnöt samt 648 får och getter kunna vinterfödas; Och hafva förrättningsmännen, med fästadt afseende hufvudsakligen å fodertillgångarne, föreslagit att Hede Kyrkoby med hemmanet N:o 1 Färjestaden i ett för allt åsättas 128 Trög eller 3 $\frac{5}{9}$ Mantal med Trögskatt 4:32 och 13 Rd 16 sk i Rotepenningar tillsammans 18 Rd Banco, genom hvilken skatläggning byens gamla skattetal sålunda skulle med 5 $\frac{2}{3}$ Trög eller 17/108 Mantal förminskas.

2:o Wikens by, som, enligt Jordeboken består af 8 hemmansnummer, hvilkas sammanlagda skattetal uppgår till 63 $\frac{1}{2}$ Trög eller 1 $\frac{55}{72}$ Mantal med Trögskatt 2:15:1 $\frac{1}{2}$ och mot hemmantalet svarande Rotepenningar; att under byen, hvars ägor inom Wemdalens by genom Kgs Befhdes Utslag den 15 Augusti 1846 blifvit skattlagde till 3 Trög eller 1/12 Mantal med Trögskatt 5 sk 3 rst och Rotepenningar 15 sk, häfdas 5,625 Tunl duglig mark inom Hede Socken; att årliga utsädet uppgår till 21 Tunnor 30 kappar korn och höfångsten till 204 $\frac{5}{6}$ lass Hårdvallshö, 272 $\frac{3}{4}$ lass Blandfoder och 254 lass Starr hvartill kommer halm af Åkern 131 $\frac{5}{8}$ lass hvarje lass till 27 Lispund räknadt, och att med dessa fodertillgångar, förökade till en Tredjedel med måssa, löf, ris, barr och bark, 14 hästar, 119 oxar och kor, 49 ungnöt samt 252 får och getter kunna vinterfödas; Och hafva förrättningsmannen, med fästadt afseende hufvudsakligast å höfångsten, föreslagit att Wikens by i ett för allt åsättes 45 Trög eller 1 $\frac{1}{4}$ Mantal med Trögskatt 1 Rd 30 sk 9 rstn och 9 rstn och Rotepenningar 4 Rd 33 sk tillsammans 6 Rd 15 sk 9 rstn Banco, genom hvilken skatläggning byens gamla skattetal sålunda skulle med 18 $\frac{1}{2}$ Trög eller 37/72 Mantal förminskas;

3:o Långå by, som utom Långå Skans, enligt Jordeboken består af 11 serskildta hemmansnummer, hvilkas sammanlagda skattetal uppgår till 105 Trög eller 2 $\frac{11}{12}$ Mantal med Trög-

skatt 3:39 sk 9 rstn och emot hemmantalet svarande Rotepenningar, att under byen häfdas 8,437 Tunne 16 kapl duglig mark; att årliga utsädet uppgår till 17 Tunnor korn och Höfångsten till 488 $\frac{1}{4}$ lass Hårdvallshö, 250 $\frac{5}{8}$ lass Blandfoder och 420 $\frac{1}{2}$ lass Starr hvartill kommer halm af åkern 102 lass, hvarje lass af 27 Lispunds vigt, och att med dessa fodertillgångar till $\frac{2}{3}$:delar kunna vinterfödas 17 hästar, 186 kor, 51 ungnöt samt 386 får och getter; Och hafva förrättningsmännen, med fästadt afseende, hufvudsakligen å fodertillgångarne, föreslagit att Långå by i ett för allt åsättes 67 $\frac{1}{2}$ Trög eller 1 $\frac{7}{8}$ Mantal med Trögs-katt 2;22:1 $\frac{1}{2}$ och Rotepenningar 7:1:6 tillsammans 9 Rd 23 sk 7 $\frac{1}{2}$ rstn Banco, genom hvilken skattnödgning gamla skattetalet skulle med 37 $\frac{1}{2}$ Trög eller 1 $\frac{1}{24}$ Mantal förminskas:

4:o Långå Skans N:o 1 eller såsom det jemväl kallas Medskogen, som, enligt Jordeboken utgör ett hemman om 4 Trög eller $\frac{1}{9}$ Mantal med Trögs-katt 7 sk och Rotepenningar: att derunder häfdas duglig mark 1375 Tunne 10 kapland och 9220 Tunne 5 kapl. impedement; att å hemmanet, hvarest säd icke odlas, årligen skördas 112 $\frac{1}{2}$ lass Hårdvallshö, 4 lass Blandfoder och 70 $\frac{1}{2}$ lass Starr, hvarje lass till 27 Lispunds vigt beräknadt, och att med dessa fodertillgångar 2 hästar 20 kor, 10 ungnöt samt 40 får och getter kunna till $\frac{2}{3}$ vinterfödas; Och hafva förrättningsmännen, med fästadt afseende hufvudsakligen å fodertillgångarne, föreslagit att Medskogen påföres en tillökning i dess skattetal med 7 Trög eller $\frac{7}{36}$ Mantal så att hemmanet komme att stå och svara för 11 Trög eller $\frac{11}{36}$ Mantal, med Trögs-katt 19 sk 3 rstn och Rotepenningar 1 Rd 7 sk eller tillsammans 1 Rd 26 sk 3 rstn Banco;

5:o Serfsjö by, som; enligt Jordeboken består af tvänne hemmansnummer, hvilkas skattetal utgör tillsammans 6 Trög eller $\frac{1}{6}$ Mantal med Trögs-katt 10 sk 6 rstn och Rotepenningar 15 sk tillsammans 25 sk 6 rstn Banco: att af byens ägowälde, 23,189 Tunne 3 kapland, vore såsom duglig mark att anses endast 1500 Tunland: att till byen, hvarest, såsom belägen vid foten af Serffjellet, säd icke kan odlas, årligen bärgas 91 lass hårdvallshö, 72 $\frac{3}{8}$ lass Blandfoder och 62 $\frac{1}{4}$ lass

4

Starr, hvarje lass till 27 Lispunds vigt beräknadt, och att med dessa fodertillgångar 4 hästar, 38 kor, 24 ungnöt samt 129 får och getter kunna till $2/3$ vinterfödas; Och hafva förrättningsmännen med fästadt afseende hufvudsakeligen å fodertillgångarne, föreslagit att Serfsjö by påføres en tillökning i dess skattetal af 6 Trög eller $1/6$ Mantal så att hela byen komme att stå och svara för 12 Trög eller $1/3$ Mantal med Trögskatt 21 sk och Rotepenningar 1 Rd 12 sk tillsammans 1 Rd 33 sk Banco:

6:o Råndalens By, som, enligt Jordeboken, utgöres af tvänne hemmansnummer, hvilkas skattetal uppgår sammanlagdt till 9 Trög eller $1/4$ Mantal, med Trögskatt 15 sk 9 rstn och Rotepenningar 22 sk 6 rstn tillsammans 38 sk 3 rstn Banco: att af byens ägowälde, 34,335 Tunne 10 kapl. såsom duglig mark vore att anses endast 2,812 Tunne 16 kappland: att höskörden årligen lemna 148 $1/2$ Lass Hårdvallshö, 179 $1/2$ lass Blandfoder och 116 $3/8$ lass Starr, vigten å hvarje lass till 27 ~~Ld~~ räknadt, och att med dessa fodertillgångar 5 hästar, ^{56 kor} ~~26~~ ungnöt samt 143 får och getter kunna till $2/3$ vinterfödas då af måssa, löf, ris, bark och barr utfordringen till $1/3$ bestriddes; Och hafva förrättningsmännen, med afseende hufvudsakligast å fodertillgångarne, föreslagit att Råndalens By påføres en tillökning i dess skattetal af 13 $\frac{1}{2}$ Trög eller $3/8$ Mantal, så att hela byen komme att stå och svara för 22 $1/2$ Trög eller $5/8$ Mantal med Trögskatt 39 sk 4 $1/2$ rstn och Rotepenningar 2:16:6: tillsammans 3:7:10 $1/2$ Banco.

7:o Nybygget Henådalen: att området för detta nybygge utgör 15,293 Tunne 13 kappland hvaraf likväl endast 625 Tunnländ vore såsom duglig mark att anses: att å nybygget, hvilket, såsom i fjellen beläget icke egnar sig för åkerbruk, årligen skördas 26 $1/2$ lass Hårdvallshö. 34 $1/2$ lass Blandfoder och 57 $1/2$ lass Starr, vigten å hvarje lass till 27 Lsp räknad, och att med dessa fodertillgångar 2 hästar, 16 kor, 12 ungnöt och 32 får eller getter kunna till Två tredjedelar årligen vinterfödas, då af måssa, löf, ris, barr och bark utfodringen till en Tredjedel bestrides; Och hafva

förrättningsmannen med afseende hufvudsakligast å fodertillgångarne föreslagit att Nybygget Henådalen åsättes 5 Trög eller $5/36$ Mantal med Trögskatt 8 sk 9 rstn och Rotepenningar 25 sk tillsammans 33 sk 9 rstn Banco.

8:o Sododalen, en Slått-äga oppe i sjelfva Soenfjellet innehållande i rymd 30 Tunne 19 kappland och som tillförene lydt under hemmanen N:o 14 och 16 Hede kyrkoby, men tillhör nu, i följd af köp, Råndalen N:o 1; att höskörden årligen gifver 20 lass Blandfoder; Och hafva förrättningsmännen föreslagit att lägenheten åsättes 1 Trög eller $1/36$ Mantal med Trögskatt 1 sk 9 rstn och Rotepenningar 5 sk tillsammans 6 sk 9 rstn Banco:

9:o Ransjö Nybygge: att af nybyggets 15,120 Tunne 24 kapl. såsom duglig mark vore att anses endast 500 Tunnländ; att å nybygget, såsom i fjellen beläget, icke kan idkas åkerbruk; att slåtterna gifva årligen 23 lass Hårdvallshö, 17 lass Blandfoder och 45 Lass Starr, vigten å hvarje lass till 27 Lispund räknad, och att med dessa fodertillgångar 2 hästar, 16 kor, 8 ungnöt samt 50 får och getter årligen kunna till Två Tredjedelar vinterfödas då af måssa, löf, ris, barr och bark utfodringen till en Tredjedel bestrides; Och hafva förrättningsmännen; med afseende hufvudsakeligen å fodertillgångarna, föreslagit att Nybygget Ransjö åsättes 4 Trög eller $1/9$ Mantal med Trögskatt 7 sk och Rotepenningar 20 sk tillsammans 27 sk Banco.

10:o Nybygget Römningsås: att af nybyggets 3,214 Tunne 18 kappland blott 250 kunde såsom duglig mark beräknas: att å nybygget, såsom liggande vid fjellen säd icke kan odlas: att slåtterna lemna årligen 13 lass hårdvallshö, 13 lass Blandfoder, och 20 $1/4$ lass Starr, vigten å hvarje lass till 27 Lispund räknad, och att med dessa fodertillgångar 2 häst, 12 kor, 6 ungnöt samt 32 får och getter årligen kunna till Två Tredjedelar vinterfödas, då af måssa, löf, ris, bark och barr utfodringen till en Tredjedel bestrides; Och hafva förrättningsmannen, med afseende hufvudsakligast å fodertillgångarne, föreslagit att Nybygget Römningsås åsättes 2 Trög eller $1/18$ Mantal med Trögskatt 3 sk 6 rstn och Rotepenningar 10 sk tillsammans 13 sk 6 rstn Banko:

11:o Lapptrakten Serffjellet: att det i rymd innehåller 12,922 Tunne l kappland, deraf 925 Tunnländ skog: att, som Lapparne i Skattefjellen Skärvaxdalen och Ljungrisfjellet inom Storsjö Capell lag å dessa fjäll saknade nödig skog, men Serffjellet, såsom till icke ringa del med skog beväxt, väl egnade sig till vinterstamhåll för Lapparne, Serffjellet skulle, under vilkor att Lapparne först den 1. Januari hvarje år fingo taga fjellet i besittning, för sådant ändamål underläggas omförmälte skattefjell emot en årlig ränta af 5 skålpund Smör; Och hafva förrättningsmännen slutligen hemställt om icke hemmanet Medskogen kunde helt och hållet samt Serfsjö, Henådalens, Råndalens, Ransjö och Römningsås byar och hemman till hälften från väghållningsskyldighet befrias, på grund af Kongl. Brefvet den 9 November 1836, samt alla från utgörande af kronotionde, den Hede, Wikens och Långå byar borde utgöra, dock endast till hälften mot andra sädesodlande hemman inom Herjeådalens.

Wid jemförelse mellan dessa skattläggningsförslag och Jordeboken visar det sig att följande inom Hede Socken belägna Kronans Fisker, nemligen

- 1:o Ransjön, enligt chartan, beläget å Ransjö nybygges område, och för närvarande intill 1858 års slut utarrendadt till Olof Halfvarsson i Hede
- 2:o Grundsjön i Mitto elf, som, enligt chartan, ligger å de ägor som vid delning inom Hede Wikens och Långå byar måste falla på Långå by, och som på lika tid är utarrendadt till Jon Zacariasson i Hede, varandes i de om berörda arrenden utfärdade kontrakt bland annat stadgat att om under arrendeåren fiskerna skulle, till följd af den Socknen förestående afvittring annorlunda disponeras arrendatorerna äro skyldiga att utan all ersättningsskyldighet å kronans sida, fisket afträda från och med året näst efter det hvarunder beslutet om en sådan förändrad disposition vinner laga kraft eller öfverklagadt blifver fastställt
- 3:o Särfsjöarna, å Serfsjö bys ägor, hvilket vid flere auktioner, fast utan påföljd, varit till skatteförsäljning utbjudet emot en årlig ränta af 2 Rd 23 sk.

vid skattnöjningsförrätningarne blifvit helt och hållet förbigångne; men då ostridigt är att kronan är berättigad till serskild ränta af dessa sina fisker, enär de i hemmans skattnöjningsförslag icke ingått, vill Kgs. Befhde om skattnöjning deraf i sammanhang med öfriga skattnöjningar förfoga.

Kgs. Befhde, som lemna utan afseende förrättningsmännens hemställanden dels om befrielse från eller eftergift uti den hemmanen åliggande väghållningsskyldigheten, enär Kongl. Brefvet d. 9 Nov. 1836 här icke ^{får} tillämpas såsom rörande skattnöjningar i Jemtland, och dels om eftergift i hemmanens skyldighet att utgöra tionde, såsom icke tillhörande afvittringen, har dessa förslag noga granskat, och finner att Hede kyrkoby, Wiken och Långå byar böra skattnöjgas efter grunderne för sädesodlande hemman men öfrige byar och hemman inom Socknen samt lägenheten Sododalen enligt bestämmelserna för skattnöjning af hemman utan åkerbruk i följd hvaraf, med tillämpning af de i Kongl. Brefvet den 20 April 1841 stadgade grunder, Hede Kyrkoby, för här ofvan uppräknade dertill hörande härligheter motsvarar 219 Trög eller 6 1/12 Mantal; Wikens by 84 Trög eller 2 1/3 Mantal; Långå by 108 Trög eller 3 Mantal; hemmanet Långå skans eller Medskogen 12 Trög eller 1/3 Mantal; Serfsjö by 27 Trög eller 3/4 Mantal; Råndalens by 32 Trög eller 8/9 Mantal; Nybyggna Henådalen 12 Trög eller 1/3 Mantal; Ransjö 11 Trög eller 11/36 Mantal och Römningsås 9 Trög eller 1/4 Mant. samt lägenheten Sododalen 1 Trög eller 1/36 Mantal; Ty pröfvar Kgs. Befhde skäligt ofvannämnde byar och hemman inom Hede Socken samt lägenheten Sododalen på följande sätt skattnöjga; varandes Trögskatten och Rotepeningarne, efter grunderna i ortens skattnöjningsmethod och undervisning beräknade, nemligen:

1:o Hede Kyrkoby till ökeskatt 85 1/3 Trög eller 2 10/27 Mantal med Trögskatt 3:5:4 och Rotepeningar 8:42 sk

8 rst:

2:o Wikens by för ägor inom Socknen, till ökeskatt 20 1/2

- Trög eller 41/72 Mantal med Trögskatt 35 sk 10 1/2
rstn Rotepenningar 2 Rd 6 sk 6 rst:
- 3:o Långå by till ökeskatt 3 Trög eller 1/12 Mantal med
Trög skatt 5 sk 3 rst: och Rotepenningar 15 sk samt
för fisket i Grundsjön i Mitto elf 1 Rd 24 sk
- 4:o Medskogen till ökeskatt 8 Trög eller 2/9 Mantal med
Trögskatt 14 sk och Rotepenningar 40 sk
- 5:o Serfsjö by till ökeskatt 21 Trög eller 7/12 Mantal
med Trögskatt 36 sk 9 rst. och Rotepenningar 2 Rd 9
samt för Fisket Serfsjöarna 2 Rd 23 sk
- 6:o Råndalens by till ökeskatt 23 Trög eller 23/36 Mant.
med ränta 40 sk 3 rst, och Rotepenningar 2 Rd 19 sk
- 7:o Nybygget Henådalen till 12 Trög eller 1/3 Mantal
med Trögskatt 21 sk och Rotepenningar 1 Rd 12 sk.
- 8:o Lägenheten Sododalen till 1 Trög eller 1/36 Mtl med
Trögskatt 1 sk 9 rst. och Rotepenningar 5 sk.
- 9:o Nybygget Ransjö till 11 Trög eller 11/36 Mant. med
Trögskatt 19 sk 3 rst, och Rotepenningar 1 Rd 7 sk
samt för Fisket Ransjön till 8 sk - och
- 10:o Nybygget Römningsås till 9 Trög eller 1/4 Mt med
Trögskatt 15 sk 9 rst. och Rotepenningar 45 sk allt
- Banco; kommandes i följd af dessa bestämmelser Sock-
nens gamla byar och hemman att i Jordeboken, der de nya
hemmanen införas med nu åsatt skatt och räntor, på föl-
jande sätt upptagas Hede 219 Trög med Trögskatt 7 Rd
47 sk 3 rstn och Rotepenningar 22 Rd 39 sk- Wiken, in-
beräknade för ägor inom Wemdalens Socken påförda 3 Trög,
till 87 Trög med Trögskatt 3 Rd 8 sk 3 rstn och Rotepen-
ningar 9 Rd 3 sk; Långå till 108 Trög, med Trögskatt 3
Rd 45 sk, Rotepenningar 11 Rd 12 sk och Fiskeränta 1 Rd
24 sk; Medskogen till 12 Trög med Trögskatt 21 sk och
Rotepenningar 1 Rd 2 sk; Serfsjö till 27 Trög med 47 sk
3 rstn i Trögskatt, 2 Rd 24 sk i Rotepenningar och i Fis-
keränta 2 Rd 23 sk; samt Råndalen till 32 Trög med 1 Rd
8 sk i Trögskatt samt 2 Rd 41 sk 6 rstn, allt Banco, ut-
om hvilka räntor, här ofvan uppräknade byar hemman och
lägenhet skola i förening med hemmanen inom Storsjö Ca-
pell lag utgöra den genom Kongl. Brefvet den 17 Oktober

1851 fastställda Ostskatten 30 ^{lv} hvaraf på hvarje Trög.
23/24 skålpund sig belöper.

Slutligen stadgas att hemmanet Medskogen, hvars åbyggnader skola förläggas invid den på Ljusne elfvens strand anlagda allmänna väg, skall för dem som efter berörde vägfärdas förblifva ett hvilo ställe, och tillförbindes alt så innehafvaren, såsom en hemmanet åliggande skyldighet, att för resande tillhandahålla ett rum, med eldning då så tarivas, jemte nödigt stallrum för medhafvande hästar, emot det att innehafvaren, utom den ersättning för flyttningen af hans åbyggnader som till äfventyrs kan honom beredas, för tillökade skattetalet 8 Trög under 15 år från och med det nästinstundande kommer att åtnjuta frihet enligt grunderna i 1820 års afvittringsstadga för Jemtland; hvaremot öfrige nu åsatte räntor, rotepenningar och Ostskatt skall från och med år 1846 utgå, med undantag likväl af räntorne utaf de utarrenderade Fiskena, hvilka räntor komma att utgå från tillträdet enligt de i förrberörde contract stadgade grunder. Beträffande Serfjället, pröfvar Kgs Befhde skäligt till utgående fastställa den af Landtmätare och Gode-männen föreslagna räntan Fem skålpund Smör, men finner icke skäl lemna bifall åt den af Hede byamän yrkade inskränknigen i Lapparnas dispositionsrätt af fjället.

Den missnöjde etc. hos Kongl. Maj:st inom 30 dagar. ^{och}

J.A.D.

/C.H.E.

Bestyrkes å tjänstens vägnar:

Vagnir Larsson

Storsjö kapellförsamling.

Skattläggning.

Jämtlands läns landskontors arkiv (landsarkivet i Östersund).
Resolutionsbok år 1855.

Den 18 december 1855 nr 168.

Kgs Befhdes i Jemtlands Län
Utslag i anledning af ett utaf
Afvittrings Landt_mätaren H.F.
Behm med Godemän, efter full-
ändad afvittring inom Storsjö
Capell Församling af Hede
Tingslag den 17 October 1853
i alla vederbörandes närvaro
uppgjordt förslag till skatt-
läggning af de byar och hemman
som utgöra omförmäldte Försam-
ling; Gifvit Östersund i Lands-
contoret den 18 December 1855.

Genom af Kgs Befhde denna dag meddeladt serskildt Ut-
slag äro gränsorna så för samtliga byar och hemman inom För-
samlingen som för Renbetesfjellen bestämde; Och har, i fråga
om skattläggningen, Kgs Befhde af handlingarne inhämtat, be-
träffande:

1:o Storsjö kyrkoby, som, enligt 1825 års Jordebok,
består af 5 hemmansnummer, hvilkas sammanräknade skattetal
utgör 25 Trög eller 25/36 Mantal med Kongs. eller Trögskatt
43 sk 9 rst. Banco jemte Rotepenningar; att derunder häfdas
6,250 Tunland duglig mark och 91,380 Tunland impedimenter,
tillsammans 97630 Tunland; att årliga utsädet uppgår till
9 Tunnor 1 kappe korn och höfångsten till 271 Lass Hårdvalls-
hö, 392 lass Blandfoder och 296 lass Starr hvartill kommer
54 lass halm af åkern hvarje lass till 27 Lispund räknadt,
och att med dessa fodertillgångar med tillhjälp till en Tred-
jedel af måssa, löf, ris och barr årligen vinterfödas 12
hästar, 98 oxar och kor, 65 ungnöt samt 333 får och getter;

Och hafva förrättningsmännen, med fästadt afseende hufvudsakeligen å höfångsten föreslagit att Storsjö by påföres en tillökning i dess skattetal med 25 Trög, så att hela byen komme att stå och svara för 50 Trög eller 1 7/18 Mantal med Trögskatt 1 Rd 39 sk 6 rst. och Rotepenningar 5 Rd 10 sk tillsammans 7 Rd 1 sk 6 rst. Banco;

2:o Ljungdalen, som enligt Jordeboken består af twänne hemmansnummer, hvilkas sammanräknade skattetal utgör 16 Trög eller 4/9 Mantal med Trögskatt 28 sk Banco jemte Rotepenningar, att af de under byen häfdade 20,406 Tunne 5,1 kappland, 5000 vore såsom duglig mark att anses, hvaremot 15,406 T:d 15.1 kappl. utgöra impedimenter; att årliga utsädet uppgår till 2 Tunnor 16 kapp. korn och höfångsten till 215 7/12 lass Hårdvallshö, 160 1/6 lass Blandfoder och 417 1/6 lass Starr, hvartill kommer halm af åkerjorden 15 lass, hvarje lass till 27 Lispund räknadt, och att med dessa fodertillgångar dock med understöd till en tredjedel af måssa, löf, ris och barr årligen vinterfödas 13 hästar, 97 oxar och kor, 43 ungnöt samt 226 får och getter; Och hafva förrättningsmännen, med fästadt afseende hufvudsakligast å höfångsten, föreslagit att Ljungdalen påföres en tillökning i skatten af 16 Trög, så att Ljungdalens By komme att stå och svara för 32 Trög eller 8/9 Mantal med Trögskatt 1 Rd 8 sk och Rotepenningar 3 Rd 36 sk tillsammans 4 Rd 44 sk Banco;

3:o Lilla Ljungdalen, som, enligt Jorde Boken utgör ett enstaka hemman, anlagdt på grund af Resolution den 15 September 1786 till 4 Trög eller 1/9 Mantal med Trögskatt 7 sk och Rotepenningar 10 sk allt Banco; att af de hemmanet tilldelade ägor, 1811 T:ne 26,5 kap:d, 281 Tunne 8 kappland äro såsom duglig mark att anses men öfrige 1530 Tunne, 18,5 såsom impedimenter; att årliga utsädet uppgår till 16 kappar korn, och höfångsten till 13 lass hårdvallshö, 4 lass Blandfoder och 45 1/3 lass Starr, hvartill kommer halm af åkern 3 lass hvarje lass till 27 ~~LD~~ räknadt, och att med dessa fodertillgångar likväl med understöd till en tredjedel af måssa, löf, ris och barr, vinterfödas 1 häst, 8 oxar och kor, 3 ungnöt samt 12 får och getter; Och hafva förrättningsmännen med fästadt afseende hufvudsakligast å fodertillgångar-

ne, föreslagit att Lilla Ljungdalen i ett för allt skattlägges till 2 1/4 Trög eller 1/16 Mantal med 3 sk 11 rst. i Trögskatt och 11 sk 3 rst. Rotepenningar, tillsammans 15 sk 2 rst. Banco och

4:o Messlinge, som, enligt Jordeboken utgör ett enstaka hemman om 6 Trög eller 1/6 Mantal med Trögskatt 10 sk 6 rst. Banco utom ålöpande Rotepenningar; att af den hemmanet tillagda mark, 16,668 Tunne 10,5 kappland, 1625 Tunland vore såsom duglig mark att anses men återstoden 15,043 T;d 10,5 kappland såsom impedimenter; att, i anseende till såväl klimatiska förhållanden som jordens beskaffenhet och dess belägenhet i fjällen, åkerbruk å hemmanet icke kan drifvas; att årliga höfångsten stiger till 100 lass hårdvallshö, 95 lass Blandfoder och 19 1/2 lass Starr, och att med dessa fodertillgångar samt med tillhjälp af måssa, löf, ris och Bark till en tredjedel 2 hästar, 24 oxar och kor, 6 ungnöt samt 56 får och getter kunna årligen vinterfödas; Och hafva förrättningsmännen, med fästadt afseende hufvudsakeligen å fodertillgångarna, föreslagit att Messlinge hemman påföres en tillökning i skattetalet af 7 Trög eller 7/36 Mantal, så att hemmanet komme att stå och svara för 13 Trög eller 13/36 Mantal med Trögskatt 22 sk 9 rst. och Rotepenningar 1 Rd 17 sk tillsammans 1 Rd 39 sk 9 rst. Banco; Börändes, enligt förrättningsmännens förmenande, förenämnde byar och hemman, på grund af Kongl. Brefven den 14 Juni 1826 och 20 April 1841, till hälften befrias ifrån wäghållningsskyldigheten.

Angående Renbetesfjellens skattläggning har Kongl. Befhde funnit, att dessa fjell, hvilka innehålla i rymd 170,587 Tunne 4,9 kappland, blifvit uti trenne såkallade Skattefjell fördelade utan att likväl gränsorna dem emellan på chartan äro uppdragne eller deras rymd i tunlandtal utsatt; bestående dessa Skattefjell:

1:o Mittådalen af Westra och Östra Stölje, en del af Flatru, Stora och Lilla Axhögarna, Mittåstötarne, Mittåkläpparna, Östra Skärvaxvålen och Skarsfjellet

2:o Skärvaxdalen, af Gröndörrfjellet, Höghögfjellet, Östra Skärvaxvålen, Flatru, Yttre Skärvaxvålen, Serfvålen,

Westra och Ostra Stölje, Hög-Rensvålen, Skarsfjellet och Helagsfjellet och

3:o Ljungris Fjellet, af en del utaf Lundörret, Sömmikari våla, Rinnsnäf, Orrknipparne, Norra Ljungalsberget, Husvål, Dunsjöfjellen, Wargtjernstöt, Gröndörrens -, Helags - och Skarsfjellen; Och hafva Landtmätare och Godemän föreslagit att dessa Skattefjell hvart för sig åsättes en årlig ränta af 10 $\mathcal{D}$ Smör, tillsamman 1 $\mathcal{D}$ 10 $\mathcal{D}$ samt att de inom trakterne belägne fiskevattnen påföras ränta, som följer:

Helagssjöarna	B:o	5 sk
Stentjärnarna	"	3 "
Daddsjöarna den östra	"	3 "
Holmsjön	"	3 "
Öratjernorna	"	4 "
Mittåsjöarna	"	4 "
Ljungsjön	"	3 "
Snushussjön	"	2 "
Krustjern	"	2 "
Wälöj sjön	"	2 "
Ljunga Elf	"	3 "
Kesu ån	"	2 "
Skärka Elf	"	2 "
Mittå Elf	"	4 "

tillsammans 42 skil. Banco

Kgs Befhde som lemnar utan vidare afseende förrättningsmännens hemställan om eftergift uti den hemmanen åliggande väghållningsskyldighet, alldenstund de till stöd för berörde hemställan åberopade Kongl. Brefven icke angå afvittringen i Herjeådalen, har dessa förslag nogagranskat, och finner att, af de byar och hemman som utgöra Storsjö Capell lag, endast Storsjö kyrkoby kan skattläggas efter grunderne för sädesodlande hemman, men alla de öfriga efter bestämmelserna för skattläggning af hemman utan åkerbruk, med tillämpning af hvilka i Kongl. Brefvet den 20 April 1841 stadgade grunder, Storsjö kyrkoby för ofvan upräknade dertill hörande härligheter, motsvarar 2 $\frac{4}{9}$ Mantal eller 88 Trög; Ljungdalens by 1 $\frac{7}{9}$ Mantal eller 64 Trög; hemmanet Lilla Ljung-

dalen 1/9 Mantal eller 4 Trög och hemmanet Messlinge 11/36 Mantal eller 11 Trög, samt pröfvar skäligt, med rättelse af Landtmätarens och Godemännens förslag, samma byar och hemman på sätt som följer skattnägga, med efter ortens skattnäggningssmethod och undervisning lämpad Kongs. eller Trögskatt och Rotepenningar, nemligen:

- 1:o Storsjö kyrkoby till ökeskatt 63 Trög eller 1 3/4 Mantal med Trögskatt 2 Rd 14 sk 3 rst. och Rotepenningar 6 Rd 27 sk.
- 2:o Ljungdalen till ökeskatt 48 Trög eller 1 1/3 Mantal med Trögskatt 1 Rd 36 sk och Rotepenningar 5 Rd.
- 3:o Lilla Ljungdalen till Mantal, ränta och Rotepenningar sådana dessa finnas i Jordeboken redan uppförda.
- 4:o Messlingen till ökeskatt 5 Trög eller 5/36 Mantal med Trögskatt 8 sk 9 rst. och Rotepenningar 25 sk allt Banco; kommandes i följd af dessa bestämmelser byarne och hemmanen i Socknen att i Jordeboken på följande sätt upptagas, : Storsjö till 88 Trög med Trögskatt 3 Rd 10 sk och Rotepenningar 9 Rd 8 sk: Ljungdalen till 64 Trög med Trögskatt 2 Rd 16 sk och Rotepenningar 6 Rd 32 sk: Lilla Ljungdalen till 4 Trög med 7 sk i Trögskatt och 10 sk i Rotepenningar samt Messlingen till 11 Trög med 19 sk 3 rst. i Trögskatt och Rotepenningar 1 Rd 7 sk allt Banco, utom hvilka räntor, som från och med år 1856 komma att tillstadgade belopp erläggas, af nu uppräknade hemman i förening med Hede Socken, jemväl skall utgå den genom Kongl. Brefvet den 17 October 1851 fastställa Ostskatten, 30 Ld , hvaraf på hvarje Trög 23/24 Skålpund sig belöper.

Beträffande Renbetesfjellen med derinom liggande fiskewatten af hvilka Helagssjöarna, Mittåsjöarna samt Daddsjöarna och Stentjärnarna för det närvarande och intill 1858 års slut äro under arrende upplåtna, Helagssjöarna, till Olof Haraldsson i Hede samt Mittåsjöarna, Daddsjöarne och Stentjernorna åt Olof Åhs i Hede med förbehåll att om under arrendeårena fiskena, till följd af den Socknen förestående afvittringsreglering skulle annorlunda disponeras, arrendatorerna äro skyldiga att utan ersättningsskyldighet å kronans sida för de arrendeår som kunna återstå; fiskena afträda med

året näst efter det hvarunder beslutet om en sådan förändrad disposition vinna laga kraft eller, öfverklagadt, blifver fastställt, pröfvar Kgs Befalhd skäligt dem på följande sätt skattlägga:

Mittådalens Skattefjell till Tio skålpund Smör,		
Skärvaxdalens Skattefjäll likaledes till Tio skålpund Smör		
och Ljungris Skattefjell äfvenså till Tio skålpund Smör i årlig ränta, att enligt grunderne i Kongl Kungörelsen 11 Maji innevarande år, utgöras, likasom och Fiskena Helagssjöarna, 4 stycken, Mittåsjöarna samt Daddsjöarna och Stentjernorna tillsammans till		B:o 39 sk 8 rst.
Holmsjön	" 3 "	
Öratjernorna	" 4 "	
Ljungsjön	" 3 "	
Snushussjön	" 2 "	
Krustjern	" 2 "	
Walöjsjön	" 2 "	
Ljunga elf inom Lappområdet	" 3 "	
Kesu ån dito	" 2 "	
Skärka elf dito	" 2 "	
Mittå elf dito	" 4 "	" 27 "

tillsammans En Riksdaler Aderton skillingar Åtta runstycken Banko, hvilka räntor, vare sig af Fjellen eller för Fiskena, skola från och med år 1856 utgå med undantag likväl af dem utaf fiskena Helagssjöarna, Mittåsjöarna, Daddsjöarna och Stentjernorna, hvilka komma att Lapparna påföras först med det år då enligt bestämmelserna i de om förenämnde arrenden utfärdade kontrakter, fiskena af dem öfvertagas.

Den missnöjde etc, hos kongl. Maj:st inom 30 dagar.

J.A.D.

/C.H.E. *CH*

Bestyrkes & tjänstens vägnar:

Vagnis dunn

Tännäs socken.

Skattläggning.

Jämtlands läns landskontors arkiv (landsarkivet i Östersund).
Resolutionsbok år 1855.

Den 18 december 1855 nr 169.

Kgs. Befhdes i Jemtlands län
Utslag i anledning af ett
utaf Afvittrings Landtmätaren
H.F.Behm med Godemän, efter
fulländad afvittring inom
Tännäs Socken af Hede Tingslag,
den 17 October 1853 i alla
wederbörandes närvaro upp-
gjordt förslag till skattlägg-
ning af de inom Socknen varan-
de byar, hemman och lägenhe-
ter; Gifvet Östersund i Lands
Contoret den 18 December 1855.

Genom ett Kgs Befhdes denna dag meddelad serskildta Ut-
slag äro gränsorna bestämde dels för de områden som tillkom-
ma Lapparne, dels omkring Ljusnedals Allmänning och dels för
Socknens tvänne samfälligheter, af hvilka den ene utgöres af
byarna Tännäs kyrkoby, Funäsdalen och Malmagen samt den and-
ra af endast Högvälens by; Och har, i fråga om ägornas skatt-
läggning, Kgs Befhde af handlingarne inhämtat, beträffande

1:o Tännäs kyrkoby, som, enligt 1825 års Jordebok, be-
står af 12 serskildta hemmansnummer, hvilkas sammanräknade
skattetal utgör 50 1/2 Trög eller 1 29/72 mantal med Jorde-
boksränta, Kongs eller Trögskatt, 1 Rd 40 sk 4 1/2 rst. Ban-
co, utom Rotepenningar; att den dugliga marken utgör 12,250
Tunnland; att jorden icke egnar sig för åkerbruk, enär år-
liga utsädet utgör endast 3 Tun, 22 kapp. korn och 57 Tun.
28 kapp. Potatis: att årliga fodertillgången bestiger sig
till 884 3/4 Lass Hårdvallshö, 232 7/24 Lass Blandfoder och

575 1/12 Lass Starr hvarje lass om 27 ^{LD}, och att med dessa fodertillgångar med tillägg af 22 1/8 lass halm som erhålles af åkern, och med understöd till en Tredjedel af sådane utfordringsämnen som i orten vanligen hämtas af måssa, löf, ris, barr och bark, vinterfödas 25 hästar, 172 oxar och kor, 51 ungnöt samt 325 får och getter; och hafva förrättningsmännen, under förmenande att kreaturens antal icke så tillförlitligt angäffe hemmanens godhet att detta antal bör uteslutande ligga till grund för skattnägningen, med fästadt afseende hufvudsakligen å fodertillgångarne, föreslagit att byen påföres en tillökning i dess skattetal af 47 1/2 Trög, så att hela byen komme att utgöra 98 trög eller 2 13/18 Mantal med Trögskatt 3: 27.6 och Rotepenningar 10 Rd 10 sk tillsammans 13:37:6, öfver hvilket skattnäggföreslag Tännäs byamän sig besvärat och yrkat dels att hvarje hemmans eller hemmansdels mantal äfvensom dess ränta måtte bestämmas och utsättas, dels att alla fiskevatten inom byens område måtte förklaras under skattnägningen inbegripne och dels att Roteskatten, föreslagen till 3: 36 på mantalet, måtte till 1: 42 bestämmas.

2:o Funäsdalens by, som, enligt Jordeboken, består af 17 serskildta hemmansnummer, hvilkas sammanräknade skattetal utgör 88 Trög eller 2 4/9 Mantal med Trögskatt 3 Rd 10 sk Banco utom Rotepenningar; att den dugliga marken håller i rymd 26,875 Tunland: att jorden uteslutande egnar sig för boskapsskötsel, enär årliga utsädet utgör endast 11 kapp: korn; att höskörden årligen stiger till 1977 1/8 Lass Hårdvallshö, 608 3/4 Lass Blandfoder och 1131 1/15 Lass Starr, hvarje lass till 27 ^{LD} svigt beräknadt, och att med dessa tillgångar med tillägg af 2 lass halm, som fås af åkern, samt med understöd till en tredjedel af sådana utfordringsämnen som hämtas af måssa, löf, ris, barr och bark, som i orten allmänt ålitas, årligen vinterfödas 46 hästar 362 oxar och kor, 132 ungnöt och 862 får och getter; Och hafva förrättningsmännen, under förmenande att antalet af vinterfödde kreatur icke utgör en så afvelbar värdemätare å hemmanen att ju icke hötillgångarna jemväl böra tagas i noga öfvervägande, för deras del hemställt

att Funäsdalen by måtte, för tillagd jord utöfver dess gamla skattetal, påföras en tillökning i mantalet af 127 Trög eller 3 19/36 Mt så att hela byen komme att stå och svara för 215 Trög eller 5 35/36 Mantal med Trögskatt 7:24:6 och Rote-penningar 22:19, tillsammans 29 Rd 43 sk 6 rst. Banco.

3:o Malmagen, som, enligt Jordeboken består af endast ett hemman om 5 Trög eller 5/36 Mantal hvars Trögskatt utgör 8 sk 9 rst. Banko utom ålöpande Rotepenningar 12 sk 6 rst, att derunder häfdas 1,625 Tunland duglig mark utom impedimenter som för hela samfälligheten Tännäs, Funäsdalen och Malmagen utgör en rymd af 157,142 T:d 14,3 kapland; att, i anseende till såväl klimatiske förhållanden som jordens fjällartade beskaffenhet, något åkerbruk der icke kan ifrågakomma; att höskörden årligen gifver 116 1/6 lass Hårdvallshö, 14 2/3 lass Blandfoder och 109 lass Starr, hvarje lass till 27 *du* vigt beräknadt, och att med dessa fodertillgångar, understödda till en tredjedel af måssa, löf, ris, barr och bark, som i orten allmänt ålitas, årligen winterfödas 5 hästar, 36 oxar och kor, 19 ungnöt samt 59 får och getter; Och hafva förrättningsmännen med fästadt afseende hufvudsakeligen å höfångsten föreslagit att Malmagens förrberörde skattetal måtte med 8 Trög eller 2/9 Mantal förökas så att hemmanet skulle stå och svara för 13 Trög eller 13/36 Mantal med Trögskatt 22 sk 9 rst. och Rotepenningar 1:23 sk tillsammans 1 Rd 45 sk 9 rst. B:o.

4:o Högvålen, som, enligt Jorde Boken, består af ett hemman om 3 Trög eller 1/12 Mantal, hvars Trögskatt utgör 5 sk 3 rst. Banco hvartill komma Rotepenningar, 7 sk 6 rst; att derunder häfdas 875 Tunland duglig mark och 14,418 Tunne 13 kapland impedimenter; att i följd af så väl klimatiske förhållanden som jordens fjällartade beskaffenhet åkerbruk icke kan å hemmanet idkas; att höskörden årligen gifver 51 lass Hårdvallshö, 15 11/12 lass Blandfoder och 62 1/4 lass Starr, hvarje lass till 27 *ca* vigt beräknadt, och att med dessa fodertillgångar, understödda till en tredjedel af måssa, löf, ris, barr och bark, kunna vinterfödas 2 hästar, 11 kor, 4 ungnöt samt 25 får och getter; och hafva förrätt-

4

ningsmännen, med fästadt afseende hufvudsakligen å höfångsten, föreslagit att Högvådens förrberörde skattetal måtte med 4 Trög eller 1/9 Mantal förökas, så att hemmanet skulle stå och svara för 7 Trög eller 7/36 Mantal med Trögskatt 12 sk 3 rst. och Rotepenningar 35 sk tillsammans 47 sk 3 rst. Banko.

5:o Ljusnedals allmänning, om hvilken förekommer att samma allmänning, som genom Kongl. Bergscollegii skrivelser den 1 Juni 1687, 6 December 1688 och 18 april 1689 anslagits då först igång komne Metzlinge eller Ljusne och Ljungdals Kopparverk, sedermera, efter det Kopparverket upphört, begagnats under det den 30 Januari 1761 privilegierade Ljusnedals Jernverk, utan någon afgift intill den 12 Januari 1824, då Kammar och Bergscollegierne, efter det Kongl. Maj:st i Nådigt Bref till Collegierne under den 5 Febru. 1822 förklarat allmänningen, såsom hvarken upplåten Jernverket eller med någon recognitionsafgift belagd, icke kunde för någon Recognitions skog anses och efter de derföre föreskrifne grunder behandlas, genom Utslag medgifvit egarn af Ljusnedal att allmänningen för kolning begagna mot en årlig skogs- eller stubböres afgift af 25 Rd 26 sk 8 rst. Banco utom Bevillning såsom för skogsfångst å brukens recognitionsskogar; att Bruksägarne tid efter annan dels sjelfva anlagt och upparbetat dels genom arbetare under bruket låtit anlägga följande Torp:

Muhur Torpet

Påhls Torpet

Gubb-Torpet

Per Ols och Svarfvarewallen

Per Ols Torpet

Wincentz Torpet

Kyrk Torpet N:o 1

d:o N:o 2

d:o N:o 3

Stefans och Påsk Torpet

Stefans och Påsk Torpet jemte Mobergs Torpet

Jon Halfvars Torpet

Stens Torpet N:o 1

 dito N:o 2

Esbjörns Torpet N:o 1

 d:o N:o 2

 d:o N:o 3

Orr-Torpet

Karls-Torpet

Torbergs-Torpet

Skräddar Torpet

Gulliks Torpet

Res-Torpet

Per Trons Torpet

Buhr-Torpet

Benjamins Torpet

Skugg Torpet

Svarfvare Torpet

Sven Ers Torpet

Slegare Torpet

Grubb Torpet

Bergmans Torpet N:o 1

 d:o N:o 2

Fransmans Torpet N:o 1

 d:o N:o 2

 d:o N:o 3

Eskils och Sörmo Torpet

Hennings Torpet N:o 1

 d:o N:o 2

Knuts eller Flyare Torpet

Smeds Torpet N:o 1

 d:o N:o 2

Lars Fransmans Torpet N:o 1

 d:o N:o 2

Gudmundstorpet

Lars Fransmans Torpet N:o 3

 d:o N:o 4

Bergs Torpet

Bagg Torpet N:o 1

 d:o N:o 2

Lerhusholmen N:o 1

d:o N:o 2

af Bagg och Stens Torpen

Bruks Predikants Bostället;

att hela allmänningen håller i rymd 121,543 T: 25 kapl.
deraf 20,000 Tunland duglig jord och 101,543 T:d 25 kapl.
impedimenter; att i följd af såväl jordens fjellartade be-
skaffenhet som klimatets hårdhet, endast boskapsskötsel kan
bedrifvas; att årliga höfångsten stiger till 1418 1/4 lass
Hårdvallshö, 614 19/24 lass Blandfoder och 730 lass Starr,
hvarje lass om 27 *LD* vigt, och att med dessa fodertillgångar
understödda till en Tredjedel af i orten i allmänhet ålitade
utfodringsämnenå måssa, löf, ris, barr och bark, 56 hästar,
264 oxar och kor, 84 ungnöt samt 478 får och getter vinter-
födas; Och hafwa förrättningsmännen, med afseende hufvudsake-
ligen å höfångsten, föreslagit att hela allmänningen vare
sig den del som häfdas under Bruket eller hvad af torpare in-
nehafves, med all skogs- och betesmark måtte åsättas 160 Trög
eller 4 4/9 Mantal med Trögskatt 5 Rd 40 och Rotepenningar
16 Rd 32 sk tillsammans 22 Rd 24 sk Banco.

6:o Lapptrakten vid Socknens vestra sida, inom de grän-
sor som genom Kgs. Befhdes Utslag af denna dag blifvit stad-
fästade, att detsamma innehåller i rymd 84,540 Tunne 12 kapl;
Och hafva förrättningsmännen föreslagit att trakten åsättes
en årlig ränta för renbetet af 10 skålpund Smör och för de
derinom liggande Fiskewattnen:

<i>I marginalen :</i>	Bolagen	B:o	4 sk
<i>Olof Martinsson 6 pers. 300 R</i>	Noster Tjern	"	2 "
<i>Nils Jonasson Fjellberg 8 " 400 "</i>	Långnäs Tjern	"	2 "
<i>Anders Jonasson Fjellberg 5 " 200 "</i>	Holm Tjern	"	3 "
<i>Mårten Andersson 4 " 8 "</i>	Muggsjöarne	"	16 "
<i>Olof Andersson 4 " 20 "</i>	Buhån	"	2 "
<i>27 " 928 "</i>	Myskelsjön	"	12 "
	En del af Öretjernarne	"	2 "
	Klingerhån och Myskelhåarna	"	12 "
	Skomshån	"	4 "
	Rösjöarna	"	12 "

Rogen	B:o	2	
Breasjön	"		32 sk
Låäsjön	"		2 "
Rogstjern eller Flåtjern	"		12 "
Närsjöarna	"		12 "
af Käringsjöarna	"		16 "
Tillsammans		4 Rd	39 sk

och

<i>I margiselen :</i>		
	<i>Pers.</i>	<i>Res.</i>
<i>Olof Torkelson</i>	6	150
<i>Kans Anderson</i>	4	60
<i>Olof Jonsson</i>	6	50
<i>Kans Olofsson</i>	3	40
<i>Anders Olofsson</i>	2	30
<i>E:n Maria Jonsd.</i>	2	50
<i>E. Andra Hansd.</i>	3	30
<i>Jon Anderson</i>	9	1000
<i>Tomas Olofson Kant</i>	7	100
<i>Maria Nilsdott.</i>	1	40
<i>Maria Andersdott.</i>	1	10
<i>Märit Hansdott.</i>		
<i>Nils Jonsson</i>	3	100
<i>Lars Jonsson</i>	7	1000
<i>Nils Anderson</i>	7	50
<i>Margareta Andersd.</i>	7	600

3320

7:o Lapptrakten nordost från Malmagen vid Gröndalen, att, sådan den till sina gränser å den af Landtmätarne E. Ytterbom, A.E.Behm och H.F.Behm upprättade och år 1853 fulländade charta finnes betecknad, den innehåller i rymd 10,554 Tunne 25 kappeland; Och hafva förrättningsmännen föreslagit att årliga räntan bestämmes af renbetet till 5 marker Smör och af derinom belägne fiskevattnen Långbråttsjöarna till 3 sk och Klasbergstjern 2 sk tillsammans 5 sk Banko.

Slutligen hafva förrättningsmännen hemställt om icke alla hemman inom Tännäs Socken såsom i det närmaste utan åkerbruk och med vidt kringspidda slätter kunde från kronotionde samt Malmagen och Högvålen jemväl till hälften från väghållningsskyldighet befrias.

Kgs Befhde, som lemna utan afseende förrättningsmännens hemställanden om befrielse från eller eftergift uti de hemmanen inom Socknen åliggande skyldigheter att utgifva Tionde samt bygga och underhålla allmänna vägar, har dessa förslag noga granskat och finner att, ehuru Funnäsdalen och ännu mindre Tännäs icke är i saknad af jord tjenlig till sädesodling, dessa byar likasom Socknens öfrige hemman, i anseende till deras belägenhet nära Fjellryggen som förorsakar att sädesodling är allt förmycket underkastad frostsador, likväl böra såsom icke sädesodlande anses; och som, enligt 6 § i Kongl. Brevet den 20 April 1841, den lägenhet hvarå årligen födas 4 hästar, 48 kor, 16 ungnöt samt 200 får och getter skatt till ett Mantal sättas, och, efter dessa grunder, dock utan beräkning af de fördelar som hämtas genom begagnandet af de inom Socknen varande Kronans fisken Tännäs

Kyrkoby motsvarar 106 Trög eller 2 17/18 Mantal; Funäsdalens by 224 Trög eller 6 2/9 Mantal; hemmanet Malmagen 24 Trög eller 2/3 Mantal, och hemmanet Högvålen 8 Trög eller 2/9 Mantal samt Ljusnedals Allmanning 204 Trög eller 5 2/3 Mantal; men Kronans rätt är ostridig till ränta af så beskaffade fisken, bestående, inom de för berörde byar och hemman afvitttrade ägor, utaf:

Renningen eller Renningarne, enligt chartan beläget å hemmanet Högvålens område, och för närvarande intill 1858 års slut utarrenderadt till Olof Åhs i Östbacken

Lossningshån, å Tännäs bys ägor, på samma tid som förenämnde utarrenderadt till Olof Haraldson i Hede

Kjellsjöarna och Rosarne, beläget på hemmanet Högvålens ägor, vid flere auktioner fast utan påföljd utbudet till skatteförsäljning mot en fastställd årlig ränta af 22 sk

Glaen och ett tidfiske, å Malmagens område, för närvarande och intill 1858 års slut utarrenderat till P.Engzelius och

Andåsjön med deromkring liggande tjernor äfven ^å Malmagens ägor, och på lika tid som nästföregående utarrenderadt till Christian Larsson i Funäsdalen,

vid hvilka arrenden det vilkor blifvit fästadt att om under arrendeåren fiskena till följd af den Socknen förestående afvittringsreglering skulle annorlunda disponeras, arrendatorerna äro skyldiga att utan ersättningsskyldighet å Kronans sida för de arrendeår som kunna återstå, fiskena afträda med året näst efter det hvarunder beslutet om en sådan förändrad disposition vinner laga kraft eller, öfverklagadt, blifver fastställdt; Ty pröfvar Konungs Befhde skäligt förenämnde byar och hemman på följande sätt skattlägga, med Trögskatt och Rotepenningar lämpade icke efter de af Tännäs byamän i afseende på Rotepenningarne påyrkade beräkningsgrunder, utan efter ortens skattläggningsmethod och undervisning nemligen:

1:o Tännäs Kyrkoby till ökeskatt 55 1/2 Trög eller 1 13/24 Mantal med Trögskatt 2 Rd 1 sk 1 1/2 rst. och Rotepenningar 5 Rd 37 sk 6 rst. samt i ränta af fisket Låss-

ningsshån 1 Rd 17 sk.

- 2:o Funäsdalen till ökeskatt 136 Trög eller 3 7/9 Mantal med Trögskatt 4 Rd 46 sk och Rotepenningar 14 Rd 8 sk.
- 3:o Malmagen till ökeskatt 19 Trög eller 19/36 Mantal med Trögskatt 33 sk 3 rst. och Rotepenningar 1 Rd 47 sk samt i ränta af fiskena Gläen och Andåsjön 2 Rd 34 sk och
- 4:o Högvålen till ökeskatt 5 Trög eller 5/36 Mt med Trögskatt 8 sk 9 rst. och Rotepenningar 25 sk samt i ränta af fiskena Ränningarna samt Kjellsjöarna och Rosarna 38 sk allt Banco, i följd af hvilka bestämmelser ofvannämnde byar och hemman komma att på följande sätt i Jordeboken upptagas, Tännäs till 106 Trög med 3 Rd 41 sk 6 rst. i Trögskatt 10 Rd 46 sk 3 rst. i Rotepenningar och 1 Rd 17 sk i Fiskeränta; Funäsdalen till 224 Trög med 8 Rd 8 sk i Trögskatt och 23 Rd 12 sk 3 rst. i Rotepenningar; Malmagen till 24 Trög med 42 sk i Trögskatt, 2 Rd 11 sk 6 rst. i Rotepenningar och 2 Rd 34 sk i Fiskeräntor, samt Högvålen till 8 Trög med 14 sk i Trögskatt, 32 sk 6 rst. i Rotepenningar och 38 sk i Fiskeräntor utom hvilka räntor, som från och med 1856 utgöras, med undantag likväl af dem för de utarrenderade fiskena 4 Rd 41 sk hvilka skola vederbörande hemman påföras från och med det år då enligt bestämmelserna i de om arrendena utfärdade kontrakten, tillträdet sker, jemväl den i Kongl. Brevet den 17 October 1851 fastställda Ostskatten 18 Lispund för Socknen kommer att utgöras, och hvaraf Ett skålpund på hvarje Trög sig belöper, men någon sådan skattens och räntans fördelning icke allenast på hvarje serskildt hemman utan ock på brukningsdelarne, hvarom Tännäs byamän i besvären väckt påstående, kan, såsom icke föremål för afvittringen för det närvarande icke till pröfning förekomma; samt
- 5:o Ljusnedals Allmänning till 204 Trög eller 5 2/3 Mantal med Trögskatt 7 Rd 21 sk och Rotepenningar 21 Rd 12 sk allt Banco, hvarjemte af dessa 204 Trög, som i utgörande af alla sådana utlagor, onera och besvär som efter rök utgå, skola efter nu fastställda skattetalet taga del, kommer att erläggas såkallad ostskatt efter enahanda grund

10

som för socknens öfrige hemman är vordet bestämdt, eller Ett Skålpund af hvarje Trög, med 10 *ld* 4 *ld*, som, enligt grunderne i Kongl. Kungörelsen den 11 sistl. Maji i penningar utgöres från och med år 1856 då skogsöresafgifter samt bevillningen för kolningsfriheten på allmanningen upphör; hvilka räntor alla af ägarne till Ljusnedals Bruk erläggas intill dess frågan om besittningsrätten varder slutligen afgjord.

Beträffande slutligen Renbetesfjellen hvilka, i följd af deras sönderdelade läge, äro i twänne såkallade Skattefjell fördelade, hvaraf den trakt som ligger vid Socknens vestra sida skall kallas Rut Fjellet, och den Malmagen i nordost angränsande kommer att benämnas Grön Fjellet, har, vid jämförelse mellan skattlägningsförslaget, Jordeboken och afvittringschartan, Kgs Befhde erfarit att alla de fisken hvilka i förslaget upptagas såsom inom Ruthfjellet belägne, redan finnas i Jordeboken uppförde och under arrende upplåtne nemligen: Rogen, Röviken och Möskelelen, åt Häradsdomaren Olof Bergman i Tännäs: Rösjön till Gästgifvaren Guttorm Christiansson i Tännäs: Mjuggsjöarna med flera tjernor deromkring till Jon Larsson i Funäsdalen: Möskelen till Paul Dahlsten i Funäsdalen och Fjellbolagen, Holmnäs och Långtjernorna till hemmansägaren Halfvar Olofsson alla till 1858 års slut, samt Svansjön och Öskesjöarna jemte en liten tjern till Salomon Larsson intill den 1 Maji 1859, med förbehåll likväl att om under arrendeåren fiskena skulle till följd af den Socknen förestående allmänna afvittringsreglering, annorlunda disponeras, arrendatorerna äro skyldige, utan all ersättningsskyldighet å kronans sida för de arrende år som kunna återstå, fiskena afträda med året näst efter det hvarunder beslutet om en sådan förändrad disposition vinner laga kraft, eller, öfverklagadt, blifver fastställdt; men då dessa upplåtelser icke lägga hinder i vägen för fiskenas skattläggning, pröfvar Kongs Befhde skäligt åsätta berörda Fjellmarker med derinom befintliga fisken följande årliga räntor.

1:o Ruth-Fjellet, för bete, Tio skålpund smör och för Fisken Fem Rd Banco och

2:o Grön-Fjellet, för bete, Fem skålpund smör och för Fiske
5 skilling banco,

kommandes dessa räntor, smöret förvandladt i penningar, enligt grunderne i Kongl. Kungörelsen den 11 nästlidne Maj, att utgå från och med år 1856 med undantag likväl af dem för de utarrenderade fiskena 5 Rd B:o hvilka skola Lapparne påföras från och med det år då enligt grunderna i de om berörde arrenden utfärdade kontrakt, fiskena af nu varande innehafvarne afträdas.

Den missnöjde etc, hos Kongl. Maj:st inom 30 dagar. *in
B.E.*

J.A.D.

/C.H.E.

Bestyrkes å tjänstens vägnar:

Vagnildsson

Hede och Tännäs socknar samt Storsjö kapellförsamling.

Avvittring och skattläggning.

Jämtlands läns landskontors arkiv (landsarkivet i Östersund).

Ankomna brev år 1861. Från Kungl. Maj:t Nr 10.

N:o 10/pag 4.

Carl, med Guds Nåde, Sveriges, Norr-
ges, Göthes och Wendes Konung.

Wår ynnest och Nådiga benägenhet med Gud Allsmächtig,
Troman, Landshöfding, Riddare af Vår Nordstjerne Orden!
Sedan förslag till avvittring och skattläggning af byar, hem-
man och lägenheter inom Hede och Tännäs socknar samt den till
förstnämnde socken hörande Storsjö kapellförsamling inom pro-
vinsen Herjeådalen af det Eder i nåder anförtrodda län blif-
vit i behörig ordning upprättade, samt dessa förslag tillika
med deröfver anförde särskilda besvär blifvit under den 18
December 1855 af Vår dåvarande Befallningshafvande i länet
pröfvade och afgjorde medelst särskilda utslag, det ena inne-
fattande bestämmelser angående de afvittrade lägenheternes
ägoområden samt gränserna derför och det andra beslut i fråga
om ägornas skattläggning, så ock efter det till Oss ställda
underdåniga besvär öfver samma utslag blifvit till Vår Befall-
ningshafvande ingifne, dels af Tännäs byamän, genom härads
domaren Olof Bergman, dels af åtskillige bland den till ifrå-
gavarande socknar hörande lapp allmoge, genom Olof Torkels-
son och Hans Olofsson Kant med flere, dels ock af Ljungdalens
byamän inom Storsjö Kapellförsamling, har Vår Befallningshaf-
vande, uti skrifvelse den 12 Augusti 1858, till Oss öfverlem-
nat berörde besvär, jemte eget underdånigt utlåtande, veder-
börandes underdåniga förklaringar samt de till målet hörande
kartor och avvittringshandlingar, äfvensom en af sistnämnde
byamän sedermera till Vår Befallningshafvande inlemnad skrift,
deruti byamännen återkallat sina förut anmälde besvär.

2
74

Uti de af Tännäs byamän anförde besvär, innefattande klagan ej mindre i afseende på sjelfva afvittringstilldelningen, än äfven öfver skattläggningsförrättningen inom Tännäs kyrkoby, hafva byamännen, hvad först angår frågan om afvittringen af byns område, hufvudsakligen anmärkt: a) att ehuru icke allenast genom Kongl. brefvet den 5 februari 1822 förklarats, att bestämda gränser för Ljusnedals Kronoallmänning emot tillstötande oafvittrade hemmans ägor icke funnos, hvaraf hinder för afvittringen åt Ljusnedals bruk mötte och hvilken i sammanhang med den af angränsande hemman borde verkställas, utan ock Vi, med upphäfvande af Hede tingslags Egoskillnadsrätts af Tännäs byamän öfverklagade utslag af den 18 September 1847, uti nådigt utslag den 18 Januari 1850 ansett Tännäs by och Ljusnedals allmänning utgöra en samfällighet, Vår Befallningshafvande likväl, med åberopadt stöd af hvad genom hållne vittnesförhör vid bergstingen åren 1779 och 1781 blifvit upplyst och genom en omkring år 1688 hållen landtmäteriförrättning redan vore utredt, bestämt Ljusne elf såsom gräns emellan Tännäs kyrkoby och nämnde allmänning, hvaraf inträffat att byamännen, som under afvittringsförrättningen yrkat att mot tillökningsskatt varda bibehållne vid alla under deras hemman af ålder nyttjade och inom uppgifna råmärken belägne slätter, fäbodevallar samt skogs- och betesmarker, förlorat alla sådana på norra sidan af nämnde elf belägne lägenheter, hvilka från äldre tid begagnats under hemman i byn, men nu fallit inom allmänningen och förklarats skola såsom obehöriga inkräktningar till allmänningen återläggas;

b) att jemväl dylika slätter odh fäbodelägenheter på allmänningstrakten Ulfkölen eller Medskogen vid afvittringen förklarats höra till Hede socken och af Vår Befallningshafvande blifvit med fränkännande af hemmanens rätt dertill, anslagne till anläggning af det å Medskogen beviljade nybygge, oaktadt klaganderne, enligt deras förmenande, styrkt att nämnde allmänningstrakt från äldre tid tillhört och begagnats under Tännäs by allt intill år 1807, då byamännen genom afhandling till en person vid namn Anders Persson upplåtit en del deraf till torpställe, med förbindelse för denne att förse vägfaran-

de med husrum och vedbrand; c) att ehuru efter hvad i orten allmänt känt vore, Tännäs byamän innehaft och äfven efter det Närsjödalsens och Rogens numera upphörda nybyggen beviljades, begagnat urgamla slotter vid sjön Rogen, utan bestridande å nybyggarnes sida, dessa lägenheter likväl blifvit såsom renbetesland tillskiftade lapparne, samt klagandernes derpå framställde anspråk af Vår Befallningshafvande underkände, med förklarande att berörde lägenheter utgjort delar af de förutnämnda nybyggena Rogen och Närsjödalen samt följaktligen icke varit under Tännäs kyrkobys ägoområde lydande; samt d) att, utan afseende å en emellan Tännäs och Funäsdalens byamän uppgjord och vid sockenstämma med Tännäs församling godkänd rågångsförening, som af Vår Befallningshafvande skulle vara fastställd genom utslag den 30 December 1848, Vår Befallningshafvande, enär, efter afvittringshandlingarnes föranledande, de för berörde förening lagde grunder vore olämplige samt ägorna till Tännäs, Funäsdalens och Malmagens byar icke egnade sig till fördelning i särskilda skifteslag, uti öfverklagade utslaget låtit bero vid den af landtmätarne och gode männen vidtagne åtgärd med alla tre byarnes afvittring i en samfällighet; anhållande klaganderne i underdånighet att, emot skälig tillökning i mantal och ränta, varda bibehållne vid ofvanomförmälde, från ålder under hemmanen nyttjade och inom uppgifne gränser belägne slätter, fäbodevallar, samt skogs- och betesmarker, hellst hemmanen derförutan icke skulle kunna äga bestånd; att gränsen mellan Tännäs by, å ena sidan, samt Hede socken, Ljusnedals Kronoallmänning och lapparnes renbetestrakter å andra sidan, måtte i öfverensstämmelse med berörde yrkande regleras och rösläggas; samt att den af Tännäs och Funäsdalens byamän genom dess ombud träffade och uti afvittringsprotokollet för den 15. Juli 1844 intagne förening om råskillnaden emellan dessa byar måtte förklaras böra lända till efterrättelse.

Beträffande vidare Vår Befallningshafvandes angående skattläggningen meddelade beslut hafva byamännen anmärkt:

a) att Vår Befallningshafvande, i strid med det utaf Afvitt-

44

ringslandtmätaren och gode männen upprättade förslag samt utan uppgifven grund och på samma gång som en del af de i förslaget för Tännäs by inbegripne ägor blifvit byn fränkande och lagde till Ljusnedals allmänning, fastställt ökeskatten för nämnde by till 55 1/2 i stället för af skattningsmännen föreslagne 47 1/2 trög; b) att det inom byns område belägna fisket Lossningshån dessutom blifvit skattlagdt till en särskild ränta af 1 Rd 17 skill. Banko, med förklarande derjemte att fisket icke finge tillträdas förr än tiden för det om nämnde fiske afslutade kronoarrende gått till ända; c) att den å tillökningsskatten belöpande nya roteskatt, under åberopande af ortens skattningsmethod och under visning, blifvit bestämd till 3 Rd 36 skill. banko per mantal, och d) att den af byamännen väckta frågan om skattetalets och räntans fördelning på hvarje hemmans nummer och brukningsdel förklarats icke utgöra föremål för afvittringen och derför icke heller kunna till pröfning förekomma; anhållande byamännen, med anledning häraf, om den ändring i öfverklagade utslaget, att ökeskatten måtte närmare lämpas efter fodertillgången, utan beräkning af löf- och mosstägt; att fisket i sjön Lossningshån, som fallit inom Tännäs bys område och vore af ringa betydighet, måtte såsom husbehovsfiske och utan särskild ränta byns hemman tilldelas; att den nya roteskatten, som tillkommit i följd af Kongl. Resolutionen den 1 Oktober 1754 och icke finge förblandas med de hela orten åbelöpande gamla rotepenningarne, 900 daler silfvermynt, måtte förklaras icke böra äga rum eller åtminstone, jemlikt stadgandet i Kongl. förordningen den 6. December 1776, angående kronans penninge-räntors utgörande, beräknas efter en myntvaluation af Sex daler silfvermynt på Riksdalern samt således fastställas till 1 Rd 42 skill. banko för mantalet, och slutligen att så väl skattetalet som räntan, kongsskatten, rotepenningarne och nya roteskatten måtte för hvarje hemmansnummer och brukningsdel i skattningsinstrumentet införas.

I afseende å dessa Tännäs byamäns särskilda yrkanden har Wårt och Rikets KammarCollegium uti sitt, till följd af er-

hållen nådig Remiss, i målet afgifna underdåniga utlåtande, hufvudsakligen anført, att, då, enligt hvad de vid afvittringsförrättningen föredödda och hos Collegium tillgängliga handlingar, äfvensom jordeböckerne för ifråga^{-varande}/socknar, utvisade, de allmänningsstrakter på norra sidan om Ljusne elf, å hvilka klaganderne framställt anspråk, icke någonsin varit med laga bestånd upplåtna under Tännäs bys ägoområde, - då den omständighet, att slätter och fäbodevallar å berörde trakter kunnat af Tännäs byamän under en längre tid begagnats, på sätt de med bifogade intyg af enskilde personer sökt styrka, vore ett förhållande, som ofta inträffade i de norra orterne, der vidsträckta och från hvarandra långt aflägsse byalag ligga i samfällighet med kronans marker, som af angränsande byar inkräktas, utan att sådant, i saknad af bestämda rågångar, vinner laga beifran och rättelse, men icke innefattade så beskaffadt fång, som enligt afvittringsförfattningarne medför laga options- och besittningsrätt till Kronans allmänningar, - då den af klaganderne åberopade rågångsförening emellan Tännäs och Funäsdalens byar, uti hvilken förening Malmagens byamän dock icke deltagit, ej erhållit vederbörlig fastställelse, utan förrättningsprotokollerna för den 28 Augusti 1845, den 27 Augusti 1852 och den 17 Oktober 1853 tvertom fortfarande utvisade, att någon förening om rågången mellan dessa byar icke kunnat träffas, samt att förrättningsmännen enhälligt varit af den tanke, att på hvad sätt än delning till särskilda skifteslag af de såsom en samfällighet nu antagne trenne byarne kunde verkställas, den samma skulle blifva olämplig derföre, att Funäsdalens och Malmagens byar då skulle blifva utan skog, både till vedbrand och byggnadsvirke, under det att Tännäs by komme att äga skog utöfver sitt behof, men deremot blifva mindre väl lottadt än de förra, hvad mulbetet anginge, alltså och då hertill komme att Tännäs kyrkoby utom belöpande anslag af duglig mark efter dess gamla skattetal 50 1/2 trög eller 1 29/72 mantal, vid afvittringen dessutom fått, emot ökeskatt, sig tillskiftad ytterligare sådan mark, motsvarande icke mindre än 55 1/2 trög, så att byns sammanlagda ägoområde i duglig jord nu kunnat uppskattas till mer än dubbelt mot dess förra innehaf, eller till 106

trög, ansåge Collegium, med hänsigt till alla dessa förhållanden, klaganderne desto hellre hafva saknat skäl för sitt påstående om en ännu större ägotilldelning, som genom den af dem uppdragne pretentionslinea, ej allenast Ljusnedals bruk skulle gå mistning af den skogsafverkning norr om Ljusne elf, hvilken bruket fått sig tillförsäkrad genom Kammar- och Bergs Collegiernas utslag af den 12 Januari 1824, än ock så väl det år 1771 å Ulfkålen med vederbörligt tillstånd upptagne nyhemmanet Långå skans, som det i sammanhang dermed vid afvittringen beviljade nybygget Medskogen skulle falla inom området af Tännäs by, hvilken tillika komme att innefatta de såsom nödiga renbetesland för lapparne afvittrade trakterne omkring de fordna nybyggena Närsjödalen och Rogen; hemställande Collegium i följd häraf att något afseende å de underdåniga besvären emot den af Vår Befallningshafvande fastställde afvittringstilldelning för Tännäs by icke måtte fästas.

Widkommande derefter Tännäs byamäns klagan emot Vår Befallningshafvandes särskilda utslag rörande skattläggningen af nämnde by, har Collegium i underdånighet anfört, att, hvad först anginge byamännens yrkande att varda befriade från all ny roteskatt för deras vid afvittringen erhållne ökeskattjord eller, om sådant icke kunde i nåder medgifvas, att nämnda roteskatt, såsom en efter år 1719 tillkommen ränta, måtte efter Sex daler på Riksdalern valveras och således nedsätas till endast En Riksdaler 42 skill. på helt mantal, hade väl Allmogen i Herjeådalen, som sedan 1664, i stället för knekteutskrifningen, intill år 1740 betalt i ett för allt 900 daler silfvermynt under titel "Roteskatt", genom Kongl. Resolutionen den 1 Oktober 1754 blifvit befriad från den af Landshöfdingen dem ålagda tillökning af 10 öre silfvermynt i rotepenningar per trög för den uppodling som skett eller dädanefter skedde inom hemmanens rågång eller på den mark, hvilken förut till ett visst trögtal var skattad, men att derutinnan vore tillika förordnad, att de, som uppodla nybyggen eller göra uppodlingar på utmarken, skulle efter erhållne frihetsår för hvart trög betala 10 öre silfvermynt, emedan de dädanefter skeende uppodlingar icke skäligen kunde inbegripas under de

gamla hemmanens ägor, för hvilka de 900 daler silfvermynt roteskatt ditintills blifvit utgifven"; och enär berörde ränta, lika väl som den äldre roteskatten, vore en jorden åtföljande grundskatt af samma natur och till lika belopp på hemman-talet eller med 10 öre silfvermynt för trög bestämd, samt, ehuru benämnd ny roteskatt, icke kunde såsom ny tillkommen ränta betraktas, utan vore att anse såsom en fortsättning af den gamla roteskatten och således borde, lika med den sednare, enligt föreskrifterne i Kongl. förordningen den 6 December 1776 utgöras efter 3. daler silfvermynt på Riksdalern, hellst i annat fall en betydlig olikhet uti beskattningen de gamla och nya hemmanen emellen skulle komma att äga rum, som vid bestämmelsen af den nya roteskatten i 1754 års ofvannämnde Kongl. resolution icke varit afsedd, alltså och ehuru genom orätt tillämpning af författningen den nya roteskatten i jordeboksförändringsextrakterna blifvit för en del nybyggen och tillökningsskatter påförd med endast 1 Rd 42 skill. banko per mantal, under det den för andra dylika lägenheter debiterats till sitt rätta belopp, eller med 3 Rd 36 skill: banko för helt hemman, ansåge Collegium Vår Befallningshafvandes utslag vara rätteligen grundadt derutinnan, att den nya roteskatten för Tännäs by blifvit efter sistnämnde beräkningsgrund bestämd; att, hvad derefter beträffade påståendet, dels att fisket i sjön Lossningshån måtte såsom husbehovsfiske, utan särskild ränta, Tännäs by tilläggas, och dels att så väl skattetalet som räntan för hvarje hemmansnummer och brukningsdel i byen måtte varda särskildt utförde, så, enär fisket i Lossningshån hvarken varit under byns gamla skatt och ränta inbegripet eller såsom husbehovsfiske af byamännen begagnats, utan sedan äldre tider finnes såsom kronofiske i jordeboken antecknad och fortfarande varit för kronans räkning emot ränta eller genom arrende disponerad, vid hvilket förhållande detsamma jemlikt föreskriften i sjetten punkten af nådiga brefvet den 22 Mars 1850, angående dispositionen af kronans fisken, rätteligen blifvit med särskild ränta skattlagdt, samt fördelnig af skattetal och ränta på en afvittrad samfällighets särskilda hemmansdelar icke utgjorde föremål för afvittring eller Vår Befallningshafvandes utslag härom, utan

lämpligast kunde, sedan afvittringen och skattläggningen vunnit laga kraft, af vederbörande redogörare i öfverensstämmelse dermed på de särskilda hemmansdelarne fördelas, syntes de underdåniga besvärerna i dessa delar icke heller förtjena afseende; men att, hvad slutligen anginge frågan om sjelfva mantalsbestämmelsen, — i afseende å hvilken fråga handlingarne utvisade att förrättningsmännen, efter uppskattning af de under Tännäs by afvittrade ägor, beräknat desamma att afkasta 884 $\frac{3}{4}$ lass hårdvallsjö, 232 $\frac{3}{4}$ lass blandfoder, 575 lass starr och 22 $\frac{1}{8}$ lass halmfoder, som, efter uppskattning af två lass blandfoder på ett lass hårdvall och 4 lass starr emot ett lass hårdvallsjö, blifvit reducerade till inalles 1166 $\frac{5}{8}$ lass fullgodt hö, hvarmed årligen framfödas 25 hästar, 172 oxar och kor, 51 ungnöt och 325 får och getter, men att skattläggningsmännen, då vid utfodringen af detta antal kreatur tillhjälp måste hemtas af mossar, löf, barr och bark, ansett de underhållna kreaturens antal icke kunna vid skattläggningen tagas till grund, utan endast fodertillgången, samt med stöd af denna uppskattat hela Tännäs by till 98 trög och således, utöfver byns förut dragande 50 $\frac{1}{2}$ trögs skatt, för densamma åsatt en tillökningsskatt af 47 $\frac{1}{2}$ trög, hvarefter Vår Befallningshafvande genom öfverklagade utslaget förhöjt byns ökskatt till 55 $\frac{1}{2}$ trög och således fastställt hela byn till 106 trög eller 2 $\frac{17}{18}$ mantal, med 3 Rd 41 skill. 6 runst. i trögskatt, 10 Rd 46 skill. 3. runst. i rotepenningar och 1 Rd 17 skill., allt banko, i fiskeränta, jemte ett skålpund per trög i ostskatt, — så enär skattläggningsmännen vid uppskattning af utfodringen för det å hemmanen befintliga kreatursantal, emot stadgandet i Kongl. brefvet den 20 April 1841, angående grunderna för afvittringen i Hede pastorat, i beräkning tagit det tillfälliga bidrag byamännen hemta af mossar, löf och barr, utan att uppgifva det antal kreatur, som, utan sådan tillhjälp, ensamt af hemmanens fodertillgång kunna årligen underhållas, och Vår Befallningshafvande likaledes icke heller uppgifvit någon bestämd beräkningsgrund i detta afseende för sitt beslut i denna del af öfverklagade utslaget, samt härtill komma, att Tännäs bys ägor blifvit afvittrade och skattlagde efter den af gode männen på norra sidan af Ljusne elf bestämda gräns från sjön Lossen till

vattnen Tramnarne|och vidare intill Galttjernsnoret i samma elf, hvaraf följde att fodertillgången från alla de inom nämnde gräns på norra sidan af Ljusne elf belägna slätterlägenheter blifvit i skattnöjningsförslaget beräknad, utan att af handlingarne funnes upplyst om dessa lägenheter, som genom afvittringsutslaget sedermera byn frångått, vid slutliga fastställelsen hos Vår Befallningshafvande blifvit från all beräkning vid mantalsbestämmelsen uteslutne och följaktligen på skattnöjningen icke haft något inflytande, funne Collegium, vid dessa förhållanden, sig böra i underdånighet hemställa, att öfverklagade utslaget måtte i denna del återförvisas till Eder, för att, efter behörig utredning i de af Collegium anmärkte punkter, rörande ökeskattens bestämmande nytt beslut meddela.

Beträffande sedermera de af Lappallmogen andragne besvär, så innefatta dessa besvär hufvudsakligen klagan deröfver, att den för renbete samt skog till kojor och bränsle under vintermånaderne fått alldeles för otillräckliga trakter, särdeles som Serffjället, hvilket blifvit allmogen anslaget till vinterstamhåll, skall nära till hälften vara af skogseld förbrändt; och hafva klaganderne med åberopande här af i underdånighet anhållit att varda bibehållne vid norra Anåfjället och norra hälften af Lillfjället, som, utom den obrända delen af Serffjället, vore de enda mossbevuxta fjell inom de åt lapparne tilldelade renbetestrakter, samt att den ändring i gränsen emellan lapptrakten och Ljusnedals bruk, hvad angår Gröndalen, måtte i nåder medgifvas, att skillnadslinien mellan lapparnes och brukets områden derstädes komme att gå från den så kallade storstenen i nämnda dal öfver Grönwålen till Ljusne elf i stället för åt vestra ändan af Grönsjön; varande i afseende å berörde besvär af Kammar Collegium yttradt, att då, efter hvad afvittringsprotokollena föranleda, de åt lappallmogen vid afvittringen tilldelade betydliga renbetestrakter, tillsammans omfattande 278,604 tunnland 10 kappland, blifvit, så mycket utan andras förnärmande ske kunnat, lämpade efter betesbehovet för lapparnes renskötsel, samt, på sätt Vår Befallningshafvande i sitt öfver besvären afgifna utlåtande jemväl anmärkt, upplåtelse till renbetestrakter af de långt in på

Ljusnedals allmanning belägna Anå- och Lillfjellen skulle allt för mycket försvåra, om icke omöjliggöra allmänningens fredande från intrång och ohägn af lapparne och deras renhjordar, hvarjemte å den andel af Gröndalen, som blifvit Ljusnedals bruksägare tillagd, men af lapparne nu pretenderats, finnas slätter och gräsbetestrakter, som för bruksbefolkningen vore af väsentlig vikt, men för lapparne obehöflige, Collegium, med hänsigt härtill och då lapparnes områden i allt fall genom afvittringen blifvit i betydlig mån utvidgade, ansåge sig sakna skäl att å Lappallmogens gjorda yrkanden tillstyrka nådigt afseende.-

Då Vi nu, - efter det LandshöfdingeEmbetet i länet afgifvit infortrade upplysningar om de grunder som tillämpats vid bestämmande af skattetalet för Tännäs kyrkoby, samt huruvida någon fodertillgång från ofvanomförmälde slätterlägenheter på norra sidan om Ljusne elf blifvit af Vår Befallningshafvande tagen i beräkning vid fastställandet af byns ökeskatt -, tagit dessa särskilda underdåninga besvär i nådigt öfvervägande, hafva Vi, beträffande först de af Tännäs byamän samt lappallmogen inom Hede och Tännäs socknar anförde besvär öfver Vår Befallningshafvandes angående områdestilldelningen meddelade utslag, funnit något afseende å de af klaganderne i denna del af målet framställda yrkanden icke kunna fästas.

Vidkommande derefter Tännäs byamäns förda klagan öfver skattläggningförrättningen inom Tännäs kyrkoby samt Vår Befallningshafvandes derom särskildt gifna utslag, så, när LandshöfdingeEmbetet upplyst att, på sätt klaganderne anmärkt, afkastningen af de vid områdesutstakningen, i enlighet med gode männens åsigt, kyrkobyen tilldelade slätterlägenheter på norra sidan om Ljusne elf blifvit af Vår Befallningshafvande tagen i beräkning vid bestämmandet af kyrkobyns tillökningskatt, oaktadt berörde slätterlägenheter genom afvittringsutslaget byn frångått och förklarats skola till Ljusnedals allmanning åter utläggas, hafva Vi, vid sådant förhållande och i öfverensstämmelse med hvad LandshöfdingeEmbetet efter verkställd utredning angående beloppet af årliga foderafkastningen å berörde slätterlägenheter hemställt, pröfvat skäligt att

med 4 trög, hvilka i stället skola Ljusnedals allmänningshemman påföras, minska den af Vår Befallningshafvande i öfverklagade utslaget för kyrkobyen bestämda ökeskatt af 55½ trög, samt fastställa ökeskatten för Tännäs kyrkoby till 51½ trög med 1 Riksdaler 42 skillingar 1½ runestycke i trögskatt, 5 Riksdaler 17 skillingar 6 runstycken i rotepenningar, samt 1 Riksdaler 17 skillingar, allt banko, i ränta för fisket i Låssningshån, i följd hvaraf kyrkobyen kommer att i jordeboken upptagas till ett sammanräknadt skattetal af Ett Hundra två trög eller 2 5/6 mantal med Tre Riksdaler Trettiofyra skillingar Sex runstycken i trögskatt, Tio Riksdaler Trettio skillingar i rotepenningar samt En Riksdaler Sjutton skillingar i fiskeränta, förutom ostskatt till ett skålpund af hvarje trög; men beträffande deremot de af byamännen i öfrigt framställda yrkanden, hafve Vi funnit ~~desamma~~ icke böra föranleda till ändring af Vår Befallningshafvandes öfverklagade utslag.

Hvad slutligen angår de af Ljungdalens byamän anförda besvär öfver afvittringen inom Storsjö Kapellförsamling, hafve Vi funnit samma besvär, hvilka af byamännen återkallats, hafva förfallit.-

Meddelande Eder detta till svar och behörigt iakttagande samt vederbörandes förståndigande och underdåniga efterrättelse, jemte det de till målet hörande kartor och afvittringshandlingar härhos återfölja, befalle Vi Eder Gud Allsmäktig nådeligen. Stockholms slott den 21 Juni 1861.

Carl

/G.Lagerstråle

Till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Jemtlands län, angående anförda särskilda besvär rörande verkställd afvittring och skattläggning inom Hede och Tännäs socknar i Herjeådalén.

Bestyrkas i tjänsten

Vilhelm Herman

COH.
B.F.

Bilaga 11741 års skattelängd.

Hede socken.

Avradsgråskinn och penningar.

För Storsjön och Liungdals Skogen.

56 st. Gråskinn

av Storsjö Byemän 7

Wemdals Socknemän 49

Efter häradsrannsaking den
7 och 8 december 1700 samt
Herr Landshövdingens ordres
den 1702. Fol. 2213 och
2219 i 1701 års dokumentbok.

Gröndalen med dess slått och lä-
genheter belägen in emot norska
gränsen. 6 1/3 d:r silvermynt.

Av Funnesdahlen nr 5 Hans Inge-
brektsson Liusnedals Bruk Olof
Jonsson, Bergman.

Efter auktion på 1735 års
vårting likmätigt härads-
tingsattesten av den 21 mars
1735 och Högvälborne Herr
Landshövdingens ordres den
19 januari 1736. Fol. 5334 i
1735 års verifikationsbok.

Sarfwål Fjäll Trakt.

Storsjö Byemän nyttjar för

1.24

Efter häradsrättens attest
den 30 november 1731 och
Herr Landshövdingens reso-
lution och ordres den 20 ja-
nuari 1732 pag. 5418 i 1732
års verifikationsbok.

Fisketaxa

Helagssjöarna söder om Helags-
fjällen 4 st, Dadsjön och Sten-
tjärnen. Av Pär Olofsson på
Wallarne wid Liusnedahls Bruk

-.12

Efter häradsrättens rannsaking
den 17 etc. mars 1730
och Högvälborne Herr Lands-
hövdingens ordres den 24 maj
1733 pag. 5251 i 1733 års
verifikationsbok.

Mitosjöarna ovan Mitokläpp.
Av Liusnedals Bruks karlen
Erik Swensson

- .8

Samma uppgifter som för
Helagssjöarna, Dadsjön och
Stentjärnen.

Lappränta

Skaar och Helags Fjällen.
Lappman Jonas Anders änka
Karin Tårkils Dotter

1.8

Efter häradsattest den 9 de-
cember 1720. Fol. 53 i 1721
års dokumentsbok Lappmannen
Jon Andersson sig åtagit
denna ränta i fredliga tider
att utgöra.

1741 års skattelängd.

Tännäs socken.

Fisketaxa.

Rogen Röviken och Myskelen
med där om liggande Skogs
Tract 1 3/4 mil Sydväst ifrån
Tännäs 1. 1/4 D:r S:mts Taxa
som Kyrckio byemännen erlagga.

1.8.

Uti 1730 års undersökning
pag. 5251 i 1733 års veri-
fikationsbok, har vederbö-
rande allenast sjöarna för
emotstående Taxa, men efter
remiss till tinget därom un-
dersökt och tillagt skogs-
trakten likmätigt häradsat-
test den 2 december 1734 och
respektive landshövdingeäm-
betets resolution den 15 de-
cember 1738 pag. 4672 i 1739
års verifikationsbok.

Rösjön söder om Tännä älv mot
Rogen, nyttjas av Kyrckio byen
nr 2 Swen Jonsson och nr 3 Nils
Jonsson

-8.

Mluggsjöarne med alla små Tjär-
nor däromkring, 2 1/2 mil från
Funnesdahlen sydväst om Tännä
älv. Av Funnesdals Byemän 15.
rökar

1.-

Efter häradsrättens under-
sökning den 17 etc. mars
1730 och Högvälborne Herr
Landshövdingens ordres den
24 maj 1733 pag. 5251 i 1733
års verifikationsbok.

Malmagen överst upp i Tännä älv
norr under Rutfjället. Av tull-
nären Hammar och Hans Ingebrect-
son i Funnesdahlen.

-16

Sjön Gläen ovan Malmagen i
norden, därvid även ett tid-
fiske, och Skogstrakten därom-
kring. Av Funnesdalen nr 1
Hans Ingebrektson, nr 2 Olof
Hansson, nr 6 Pär Pålsson, nr
7 Ingebor Änkia, nr 14 Pär
Halfwarsson.

-.20

För Fiskiewattnen och Landet
emellan Tännäs Kyrckio by skog
och Feet, Feet, och wrångröst-
Tiernorne Tamsjöarne och Sikling-
arne Erlägges av Kyrckio byemän-
nen 11 rökar

1.16

För Fiskiewattnen söder om Feet
samt Wrångröst Tiernorne och
Landet efter Fetdalen in emot
Särna sidan bör Johan Ingebreck-
son Skröder i Herrö och Sweg
Sochn efter anbud erlägga

1.24

Efter annotation i 1736 års
längd likmätigt häradsattest
den 2 december 1734 och Herr
Landshövdingens ordres den
21 januari 1736 pag. 5545 i
1735 år verifikationsbok.

Efter tingsrättens extrakt-
protokoll den 2 december
1732 samt Högvälborne Herr
Landshövdingens ordres den
7 augusti 1733 pag. 5251 i
1733 års verifikationsbok.

1825 års jordebok

Hede socken

Kronoavradsland.

Storsjö och Ljungdals
skogen

Räntar 56 st. gråverksskinn [å 3 rstn]
eller 14 skillingar. Innehaves av Storsjö
byemän och Vemdals socknemän enligt hä-
radsrättens protokoll den 7 december 1700
samt Konungens befallningshavandes ordres
den 29 mars 1702.

Gröndalen

Räntar 1.2.8.
Innehaves av det så kallade Ljungdals
Bruk.

Sarfwåhls fjälltrakt

Räntar -.14.-
Innehaves av Lappar.

Kronofisken.

Helagssjöarne 4 st

Gunnar Moberg & Ljusnedal -.21.-

Dadsjön och Stentjer-
norne

Olof Berge & Ljusnedal -. 8.-

Mittosjöarne

Commissarien E.E. Meck -.24.-

Arrenderade på 6 års tid enligt auktions-
protokoll av den 16 januari 1822.

Lapppränta.

Skar och Helagsfjell

Räntar -.10.-

Efter häradsrättens Bevis den 9 december
1720 fol. 53 i 1721 års Dokumentsbok.

Skärwåxdalen

Räntar 1.--

Efter Landshövdingeämbetets resolution
den 17 april 1790.

Sensue Tillägg.

(Lappränta)

(Skar och Helagsfjäll

Räntar -.10.- I = antecknat 1845

Gamla räntan 10 sk. utesluten enligt Kngs.
Befhdes utslag den 18 dec. 1855, som dock un-
derställes Kam.Coll., som i skrivelse den 4
oktober 1864 samma utslag fastställt.

(Skärwåxdalen

Räntar 1. I = antecknat 1845

Gamla räntan 1 Rd. uteslutes enl. Kngs
Befhdes utslag den 18 dec. 1855. Fastställt
av Kam.Coll. i skrivelse den 4 okt. 1864.

Lappfjäll

Servfjället

Ränta 5 *D* smör. Skattlagt genom Kgs. Befhdes
utslag den 18 december 1855.

Lappfjäll

Mittådalsfjäll

Ränta 10 marker smör. Skattlagt genom Kgs
Befhdes utslag den
18 december 1855.

Skarvaxdalens fjäll

Ränta 10 marker smör. --

Ljungris fjäll

Ränta 10 marker smör. --
Räntan av de inom dessa
fjäll belägna fiskevatten
är fastställd till 1 Rd
18 sk. 8 rst. Banco.

Kommentar.

Vid ändringarna och tilläggen har lapparnas jämlikt Kungl. brevet
den 20 april 1841 avgränsade och skattlagda renbetestrakter redovisats
under rubriken "Lappfjäll".

1825 års jordebok.

Tännäs socken

Nybyggen

Nässjödalen	4 trög	Jonas Jonasson	}	-.10.6
Rogen	2 trög	Anders Mårtensson		

Efter 15 frihetsår vilka år 1817 tilländalupo
upptages för motstående skatt enligt resolution
den 4 september 1802. Enligt resolution den 6
mars 1823 hava motstående vunnit införsel i des-
sa nybyggen.

Kronofisken

Rogen, Röviken och Möskelen med däromkring liggande skogs- trakt.	Jon Ingebrektsson i Tännäs kyrkby	-.34.-
---	--------------------------------------	--------

Rösjön	d:o	d:o	-. 8.-
Mjuggsjöarne med alla sine tjernor deromkring	Commissarien E.E. Meck		-. 9.-

Malmagen	Direktören P. Wikström	3.16.-
Gläen med ett tidfiske och skogstrakten däromkring	Christian Fundin i Funäs- dalen	-. 5.-
Fiskevattnet och Landet e- mellan Tännäs kyrkoby skog Feet och Wrångrösttjernorne Tamsjöarne och Siklingarne	Jon Ingebrektsson i Tän- näs Kyrkoby	-.14.-

Möskelen	Olof Jonsson i Funnesdalen	3.19.-
Swansjön och Öskesjöarne jemte en liten tjern	Pehr Guttormsson i Funnes- dalen	-.4.-

Fjellbolagen, Holmnäs och
Långtjernorne

Jon Hansson i Funnesdalen -.11.-

Andåsjön tillika med några
små tjernor

Commissarien E.E. Meck 2.24.-

Arrenderade på 6 års tid enligt auktionsprotokoll av den 16 januari
1822.

Fetsjöarne

Överinspektör L.A. Grunden -.26.-

Arrenderade på 6 års tid enligt auktionsprotokoll av den 26 februari
1821.

Tilläg

Lappfjäll

Rutfjället

Genom utslag d. 18 decemb. 1855 skattlagt till
10 *W* smör och 5 Rd. i ränta av fisken.

Grönfjället

Genom utslag d. 18 decemb. 1855 skattlagt till
5 *W* smör o 5 sk. i ränta av fisken.

Kommentar.

Vid ~~ändringarna~~ och tilläggen har lapparnas jämlikt Kungl. brevet
den 20 april 1841 avgränsade och skattlagda renbetestrakter redovisats
under rubriken "Lappfjäll".

Gävleborgs läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Härnösand.
Landsboksverifikation 1779 (E1 b:231).

Afskrift. Pag. 1921.

Uppå drängen Lars Larssons i Funäsdalen Tännäs Sockn i Härjeådal[en]
ansökning om nybygges anläggande på en tract bredewid Sjön Malmagen belägen på Krono Afrads landet Malmags liden, hwarom Hede lofl: Tings Rätt d: 1 December förledit år undersökt, är följande Resolution gifwen Gefle Lands Contoir d: 7. Martii 1759.

Som af förberörde Härads Rättens undersökning befinnes, at på denna tract wid siön Malmagen, är lägenhet til Nybygges anläggande, hwilket under 20 erhållne frihets[år] kan til fyra trögs skatt uparbetas, utan at nästgräntsande therigenom på något sätt förfördelas; Altså och emedan denne Lars Larsson stält bofaste män Per Björsson i Långå och Erik Jonsson i Tännäs i borgen; fördenskul har til denne dess ansökning jag härmed welat gifwa mitt bifall; blifwande dess skyldighet, efter 20 frihets år, räknade ifrån och med innewanande år 1759 til och med år 1778, at år 1779 och sedan framgent skatt til Kongl. Maj:t och Kronan för 4 trög erlægga, samt under frihets åren med upodlingen och nödig husbyggnad i möjligaste måttom sig beflita, på thet efter 3:ne års förlopp något ansenligt må förmärkas wara tilgiordt, til hwilken ända honom under frihetsåren förunnas befrielse för Boskaps peninge afgiften, men personelle utskylderne för sig och sitt folck bör han erlægga.

Krono Befallnings mannen Wälbetrodde Peter Graan har detta Nybygge uti fögderiets skattelängd at införa, med tydelig annotation när theraf kommer skatt til Kronan at erläggas. År och dag som förr skrifwit står.

Fredric Sparre
/P.Gagner

Av en från landsarkivet i Härnösand erhållen xerokopia rätt avskrivet, betygar
På tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Verifikationer till landsboken 1779.

Skattelängd för Härjeådalens fögderi för år 1779.
Tännäs socken (sid 170).

Malmagen 1 Lars Larsson 4 (trög). { enl Resol: d. 7. Martii 1759
wid d:o års räkenskaper och
pag. 1921 i detta årets Verif:s
Bok.

Verifikationer till landsboken 1759 I.
Skattelängd för Härjeådalens fögderi för år 1759.
Tännäs socken (sid 1128).

Ingen uppgift om hemman eller nybygge i Malmagen.
Någon sådan uppgift finns ej heller i 1760 års skattelängd.
1765 års skattelängd för Tännäs socken (sid 462).
Nybyggare Lars Larsson, Bågskatt 1 man.

Enl:t resolution af d. 7 Martii 1759
med 20 frihetsår, til och med 1778.

1770 års skattelängd för Tännäs socken (sid 293)
Handalen Nyb. Lars Larsson, Bågskatt 1 man. -

1775 års skattelängd för Tännäs socken (sid 295)
Malmagen Nyb. Lars Larsson, Bågskatt 1 man -

1777 års skattelängd för Tännäs socken (sid 1051) Samma uppgift som
i 1775 års längd.

1778 års skattelängd för Tännäs socken (sid 151)
Malmagen Nyb. Lars Larsson, Bågskatt 1 man. Frihetsåren ändas
med detta år 1778.

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Gävleborgs läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Härnösand.
Verifikationer till landsboken 1779 (E 1 b: 231).

Avskrift. Pag. 1913-1915.

Högwälbårne Herr Grefwe och Landshöfdinge samt Commendören af
Kongl. Nordstjerne Orden, Nådige Herre

I djup wördnad dristar jag härhos insinuera Lofl: Bergs Tings rät-
tens wid Ljusnedals Bruk Extractum Protocolli under d: 1 Julii år
1776 tillika med utdrag af Protokollet hållit wid Hede Lofl. Hä-
radsting d. 11 Martii innewarande År.²⁾

Eder Hög Grefwelige Nåde täcktes utaf det förra nåd Gunstigt in-
hämta såwäl beskaffenheten af Egorne wid Sjön Malmagen, som den
förening jag och min swåger Ingebreckt Hansson ingått med nybyg-
garen Lars Larsson, och af det sednare, at större och bästa delen
af malmags liderne bortgått til denne nybyggare, så at ej mera
deraf är qwar än det jag nyttiar til Fäbodas, med mera.

Förra åboerne på Skatte Hemmanet N:o 1 i Funäs dals By, af hwil-
ket Hemman jag och min Swåger äro ägare, hwilka anlagdt fäbodas och
uprögd slätterne wid Malmagen, hafwa wäl ifrån äldre tider nyttjadt
hela denna trakt utan någon serskilt afgift til Kongl. Maj:t och
Kronan, hwaremot de andre Byemännen ägt och orubbadt innehafwa si-
na nytningar och upodlingar närmare byn; dock sedan denna trakt,
numera blifwit ansedt såsom Krono Allmänning, och bemälte min Swå-
ger, hwilken genom [byte] emot et stycke slått hemma wid Gården
til mig afståt sin andel wid Malmagen enligt afhandlingsskrift un-
der d: 29 Augusti, den ock i största ödmjukhet härjemte insinu[er]es,
å sin halfwa Hemmans del betalar Twå Trögs ökeskatt för Afradslan-
det wid Sjön Glädjan, bör jämwäl, å andra halfwa Hemmanet, jag åta-
ga mig at til Kongl: Maj:t och Kronan ärlägga en lika ökeskatt
af Twå Trög för Fäbode hamnen och [den] qwarblefne ringa slätten
wid Sjön Malmagen, oansedt jag emot ett stycke hemslått [til] bytadt
mig halfwa delen deraf, och detta [är] mindre än Glädjans Afrads
land, ehuru [nå] godt närmare belägett.

Om Eders Hög Grefwelige nådes nåd[gun]stiga bifall hwartil, wågar
jag aldra ödmjukast suplicera.

framhårdar i jup wördnad Eders Hög Grefweliga nådes Aldra ödmju
[kaste tjenare]

N.Södergren

Resolutio

Som wid den undersökning, hwilken lofl: Bergs Tings Rätten d: 1
Juli 1776 om detta Fäbodestället eller hamn hållit, - - - - -

1)

om Bruken anslagne Krono Almäningar, thermed
förfara. Gefle lands Contoir, den 17 December, 1778.

I C von Böhnen

[¹) Särskild avskrift av denna resolution har tagits ur Gävleborgs
läns landskontors brev- och resolutionskoncept 1778, se bilaga .]

Orden inom klammer är delvis dolda genom arkivaktens inbindning.

Av en från landsarkivet i Härnösand erhållen xerokopia rätt av-
skrivet, betygar

På tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

2) Hede tingslags häradsrätts protokoll den 11 mars 1778, se bila-
ga

M. 3. 1773

Hede tingslags häradsrätts arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Domboken 1777-1779.

Den 11 mars 1778 (fol 109 r).

Til Hds R:n blef följande skriftel: ansökning ingifwen:

Sedan flera Hemmans klyfningar i sednare tider skedt i Funäsdals by, och större samt bästa delen af Malmags liderne, som ifrån äldre tider nyttjats under mitt och min Swågers Hemman N:o 1 bortgått til Nybyggaren Lars Larsson wid Malmagen, har mulbetet neder i Tännadalen, isynnerhet på den södra sidan om Sjön, blifwit för knapt; och wid Malmagen är nu icke större utrymme än för min Swågers Boskap. Och som Afradslandet wid Sjön Glädjan, hwarest jag och Olof Hansson i Funäsdalen nyttjar fisket emot en årlig Taxa af Tjugu Öre Silf:mt, enligt Höga LandsHöfdinge Ämbetets Afradsbref af d: 21. Januarii 1736, icke är af den beskaffenhet at derstädes kan anläggas något Nybygge, men wäl tjenligt til en Fäbodehamn, som, i anseende til föredragne orsaker, är för mig mycket nödig: Fördenskull anhålles aldraödmjukast om Lofl: Härads Rättens Gunstiga tilstånd at på nyssnämnde ställe få inrätta Fäbodar och under min Hemmans del nyttja detta afradsland fritt för intrång af någon annan, emot det at jag åtager mit til Kongl. Maj:t och Kronan betala en ökeskatt för Twå Trög, eller så mycket som Lofl: Härads Rätten finner skäligt wara, Ingebrikt Hansson i Funäsdalen.

Efter upläsandet, och sedan TingslagsBoerne uppå R:ns tilfrågan yttrat sig, at afradslandet wid Siön Glädjan ej wore förrut, så widt kunnigt är, til någon annan disponerad, och at icke eller genom den sökta Fäbode byggnaden någon syntes förfördelad; Så blef bewis häröfwer genom utdrag af Hds R:ns Dombok meddeltd, jemte underrättelse, at Ingebrikt Hansson detta ärende hos Konungens Höga Befallningshaf:de öfwer Gefleborgs Lähn aldraödmjukast anmäla må.

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

17. 12. 1778 H. S.

Gävleborgs läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Härnösand.
Brev- och resolutionskoncept 1778 (AI:95).

Den 17 december 1778, sid 563.

På Bruks Patron Södergrens ansökning. N:o 112.

Som wid then undersökning, hwilken Lofl: Bergs tinget d:n 1 Julii 1776 om detta Fäbode stället el: hamn hållit, ingen haft at påminna, ehuru på en Krono Allmänning, Ljusnedahls Kopparwärc anslagen thet är belägit, men samma Fäbodeställe och slätter ifrån äldre tider egaren til Hemmanet N:o 1 i Funnesdahlen tilhörigt uti hwilket hemman H: Bruks Patron Södergren är dehlegare; Nybyggaren Lars Larsson på Mallmagen genom ingången och fastställd förening, icke eller blifwer lidande; Altså och emedan Kronans Inkomster genom then erbjudne ökeskatten blifwa förbättrade, ty finner jag skiälig at til denna ansökning mitt bifall lemna, och blifwer til Krono Befallningsman Wällbetrodde Peter Graan remitterat, som hafwer för innewarande År och framgent the erbjudne två trög ökeskatt i Jordeboken at uptaga och Räntan ther af Kongl. Maj:t och Kronan til godo beräkna. Hwad skogen på denne Allmänning beträffar som Ljusnedahls Kopparwärc skall wara anslagen, och samma wärc bör ännu drifwas; så kan jag til dess nyttjande icke lemna tilstånd, utan bör, om så nödigt skulle pröfwas, sådant hos Bergs tings rätten anmälas, som lærer efter författningarne om Bruken anslagne Krono Allmänningar, ther med förfara. Gefle Lands Contoir d:n 17 Dec. 1778.

J:C:v: Böhnen

/ P. Gagner

Av en från landsarkivet i Härnösand erhållen xerokopia rätt avskrivet, betygar

På tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Verifikationer till landsboken 1779.

Skattelängd för Härjeådalens fögderi för år 1779.
Tännäs socken (sid 170).

Funäsdalen 1 Ingebr. Hansson 4 (trög)	} 2 Trög å hwardera tilökte enl: Resol:r d: 27 Maji och 17 Dec: 1778. Pag: 1915 och 1919.
" s Hörer til N.16 ibid.4 (trög)	
[" 16 Patr[on] Södergren 3 trög]	

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

18.11.1760
21.2.1761

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Verifikationer till landsboken 1761 I (sid 2882).

Utdrag af Härads Rättens Dombok i Hede Tingslag d: 29 Nov. 1760.

Sedan Bönderne Jon Jonsson och Erick Jonsson i Tännäs Kyrkoby hade wid sisthålnen Wårting f: 24 Martii 1760 anhållit, at the emot 16 Öre S:rmt årlig afrad, til understöd wid sine swaga Slåttebol, måtte få nyttia the lägenheter, som kunna finnas på en fiell tract tre mil ifrån Tännäs by, Högwålen, Rie och Ränningswålen kallade, så hafwa innehafwarne af the ther belägne fiske siöar fetsiön och Ränningarne kallade, jemte angräntsande byemän af thenna ansökning fådt behörig del, och nu för rätten förklarade sig ej wilja bestrida ofwannämnde Tännäs byemän nyttningen af ber:de fielltracter, men förbehålla sig at ej blifwa förfördelade i ther warande fiske siöar, hwilket ock Tännäs boerne försäkrade. Hwarom altså Härads Rättens bewis meddelas, hwarmed Jon Jonsson och Erick Jonsson böra i ödmukhet sig anmäla hos Herr Generallieutenanten och Landshöfdingen samt Commendeuren af Kongl. Maj:ts Swerds orden Högwälborne Baron Sparre. Åhr och dag, som förr skrifwit står.

På Härads Rättens wägnar

Eric Gust. Wasell

Resolutio.

I anseende til the i föregående Lofl: Härads Rättens Extractum Protocolli andragne omständigheter, finner jag skiäligit härtil gifwa mit bifall, dock bör detta ej i wägen ligga, om wid anställd undersökning finnas skulle, at nybygge på thenna tract kan anläggas. Imedlertid har Krono Befallningsmannen Wälbetrodde Peter Graan den erbudne räntan, el:r skatten at upbära och Kronan til godo beräkna. Gefle LandsContoir d: 21 Febr. 1761.

Fredrick Sparre

/P.Gagner

At föregående afskrifter, äro med originalerne, lika lydande, betygar,

Swen Östwall
Kronolänsman i Sweg

Tännäs
Högwålen

Ur Skattelängd för Härjeådalens fögderi för år 1761. Tännäs socken
(sid 1416).

Afrads Penningar

För Fielltracterne Högwåhlen,
Rie och Ränningswålen, som
Åboerne på N:o 7 och 8 i
Tännäs Kyrkoby innehafwa

(Räntar) - 16 (öre silvermynt)
enl:t Tings Ransakning d: 29
Nov. 1760 och Högwederbörlig
Resolution d: 21 Febr detta
år pag: 2882

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Jämtlands läns landskontors arkiv (landsarkivet i Östersund).
Resolutionsbok år 1823.

Den 6 mars 1823 nr 46.

K. M:ts Befh:des öfwer Jemtlands Län Utslag i anledning af Tännäs Byemäns ansökning om återbekommande af den Ränta, utg:de 4 Rd:r 6 sk:r 9 r. B:co, som de i trenne är ärlagt för Nybygges Lägenheterna Nässiödalen och Rogen, innom Tännäs S:n och Herjedalens Fögderie hwarförutan detta sistnämnde eller Rogens Nybygge af dem blifwit begärt till betesland för deras Boskap, i sammanhang hwarmed Fjällmännen Anders Mårtensson och Jonas Jonsson äfwen anhållit att, under Nybyggeswilkor, i samma Lägenheter vinna införsel, öfwer hwilken skriftwäxling förre innehafwaren af berörde Nybyggen, Bruks Kamreraren E.J. Björkbaum blifwit hörd och sig förklarat, äfwensom Häradsfogden i Orten H:r Landskamreraren N.J. Nybleus utlåtande i målet afgifwit, meddeladt å Östersunds LandsContor etc etc.

Af Handlingarne uplyses att Bruks Kamreraren Björkbaum genom Resolution den 4:de September 1802 wunnit tillstånd att under femton frihetsår, som slutade sig med år 1817, uparbeta till Nybyggen de twänne Lägenheterne Rogen och Nässiödalen, det förre om twänne och det sednare om fyra trögs skatt; att Björkbaum sedermera i anseende till dess afflyttning därifrån Orten öfwerlåtitt sin rätt till samma Lägenheter åt Bruks Predikanten Orstadius, hwilken sednare åter, efter Björkbaums yttrade förmodan, skall hafwa afträdt dem till afl:ne Bruks Patronen Wiklund på Ljusnedal; att under allt detta den påbegynte odlingen å förenämde ställen blifwit åsidosatt ej mindre af Björkbaum sjelf medan han Lägenheterna begagnade, än ock sedermera af de personer som utan föregången wederbörlig anmälan,

däraf en längre eller kortare tid varit innehafware, samt att när omsider frihetsåren tilländalupit hwarken Björkbaum eller någondera af hans efterträdare föranstaltat det Räntan efter projecterade Skattetalet är blefwen till Kongl. Maj:t och Kronan innom behörig tid ärlagd, utan twärtom hafwa Tännäs Byemän som därstädes under tiden begagnat Slotterna, nu mera för trenne år eller 1818, 1819 och 1820 förskjutit den årliga afgiften till Staten. Och som Bruks Kamreraren Björkbaum genom omför-mälte af honom eftersatte skyldigheter förverkat sin rätt till Nybygges Lägenheterna Rogen och Nässiödalen, dem Fjällmännen Anders Mårtensson och Jonas Jonsson till vidare odling begärt och äfwen af sådan anledning företedt behörig Attest om god frejd tillika med wederhäftig Borgen för de årlige kronoutlagorne; Altså will K.Befh:de tillåta dem att desse, för närwarande ödelämnade twänne Nybyggen tillträda, likwäl med wilkor att den årliga Räntan af dem i rättan tid ärläggas, samt att de för öfrigt beflita sig om Lägenheternes upodling, hwarom KronoBetjeningen i Orten hwart tredje år bör hålla ordentlig undersökning. Kommandes wid målets så beskaffade utgång Tännäs byemäns anhållan att till mulbete för deras boskap få begagna sig af Rogen, att helt och hållet förfalla, lika-som KBefh:de icke eller kan lämna något afseende å deras påstående att återbekomma de redan ärlagde krono Räntorne för oftanämnde Nybyggen, enär Herr Lands Kamreraren Nyblei å tjenstens wägnar lämnade utlåtande ^{upplä}ser att trackten under tiden blifwit af dem begagnad.

Sluteligen och då Bruks Kamreraren Björkbaum uteblifwit med sin förklaring i denna fråga utöfwer den i Communications Resolutionen den 23 sistl: Januarii föreskrifne tid af fjorton dagar, anser KBefh:de honom hafwa därigenom gjort sig förfallen till det i samma Resolution utstakade Witet Twå RD: B:co, hwilket altså fastställles till betalning.

Den som etc. Kongl. KammarColleg. etc.

fyra månader etc. År och dag etc. etc.

O. B:r

C.G.W:r

Höjedsalen

HB 12.9.1690

Ljusnedals bruk - Funnäs dalen. Tvist.

Gävleborgs läns landskansliis arkiv. Landsarkivet i Härnösand.

Registratur 1690-1691, A II: 23 (696).

Befallningzman Jonas Wargh.

Af införflutne Funneshdahls Böndernes Supplique och der på fattade Resolution förnimma I hwadh dee hafwa sökt och der på till bijstånd och rättelsse erhållit, Hwar wid I beordras dem handhafwa, och alfwarligen tillhålla och förmana dem af Bruukzfolcket som hafwa bygdt hwilka bli erhåldne wid deras Byggnad och der wid uppbrukade ägor att dheer in-tet in-krächta sig något mera ey heller göra Bönderne någon åwerkan och inntrång, och för det öfrige tillsäija att ingen understår på den Skoug och mark Söder om Elfwen som Bönderne enskyldt tillhörer göra någon åwerkan mindre göra någon wijdare ny Byggnad, och der någon finnes som der emot gör, då fordra honom till lagligit Straff at egenwillingheet blir hämmad och Bönderne befredade för orätt och intrång, Hwilket I taga i acht och handhafwa. Gefle d: 12. Sept: 1690.

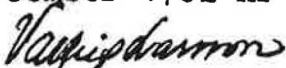
Av en från landsarkivet i Härnösand erhållen xerokopia rätt avskrivet, betygar

På tjänstens vägnar

Valfrid Larsson

Den omnämnda resolutionen bör vara den vice landshöfding Carl Hårds resolution den 12 september 1690 som omnämnes i Hede tingslags häradsrätts dombok den 11, 12 och 13 december 1702 nr 6.

Valfrid Larsson

Härjedalen

HR 11-13. 12. 1702

Ljusnads bruk - Funäsdalen. Tvist.

Jämtlands och Härjedalens domsagas arkiv. Landsarkivet i Östersund.

Domboken 1702.

Domboken den 11, 12 och 13 december 1702 nr 6 (fol 637),
för Hede tingslag.

På samptl: Funsdals Mans wägnar, beswärade sig Olof Siulsson i Funsdalen, at ehuruwäl de haf(w)a H. Gen. Liutn. Vel-links tydel: resolution af d: 13: Aug. 1692. som inlades, att efftersom i föllie af giorde förordning, Bruket til-komer all marken Norr om Elf(w)en, och bönderne på Södra sijdhan, så skulle Brukzfolket ey allenast afhålla sig att beta på Södra sijdhan, uthan och skulle de som der byggt sig hus, effter handen flytta dem derifrån på de orter, de anwiste äro, så at bönderne, som förordnat är, niuta den Södra sijdhan uthan all åwärkan och intrång; Så haf(w)a lell (likväl) Måns Ersson, Erich Ersson, Olof Sörmo och Oloff Skomakare på samma Södra sijda ännu sin(e) huus och hemwist, samt techter, påståendes at effter Wälbem:te resolution de måtte flytta dädan, och lembna FunsdalsMan samma Egor, hwilka de skatta före. Rei 1) sv(ara)de at för 16. åhr sedhan när bruket först togs upp, war å bå-da sijdor Elf(w)en stoora Skogen, då ingen dhem utwijste hwarest de skulle sättia sig neder, wijdare än Backman gif-(w)it dem lof at byggia hwarest de lägenheet funne, hwar på de på Södra sidhan togo sin bostad, der bygdt sig hus afrödt skogen och några lägdher der uppbrukadt, och emedan de stoor bekostnad derpå anwändt, kunde de nu int(et) gåå dädan. Men at här till de hafft Funsdals Mans samtycke, kun-de de ey säija, hälst byens ägor från Bruketz, då int(et) skilde woro. Olof Siulsson med Ingebrecth Hansson anhöllo, at emedhan dehlningen sedermera är skedd, så at till föl-lie af 1692: åhrs resolution ägorne Söder om Elf(w)en höra bönderne till, och at de der bygde huus skulle borttagas, det förthenskull de måtte det tillgodo niuta, hälst det

allom kunnigdt är hwad anseenlige Slåtter och ägor de Nor-
dan Elf(w)en haf(w)a måst till Bruket afståå, hwar emot de-
ras skatt, icke till ringaste är förminskadt, och dy må de
fåå åthniuta det, som dem effter resolution tillkommer.

Erich Ersson sv(arade) at på 1690: åhrs Landzting blif(w)it
resolverat at de skulle fåå haf(w)a sina hus der ståendes,
som de der uppsatt, till hwilken ända frambl: Tolfman Jöns
Half(w)arsson och Jon Pålsson i Funsdalen warit dijt och
samma huus och ägor antecknadt, men derom hade de int(et)
skrifftel: wijdare än H. Inspector Phalléen inlade H. Öf-
(w)erstens och då warande V. Landzhöfdingens Wälb:ne H.
Carl Hårdz resolution af 1690: d: 12. Sep:br. at det fat-
tige bruksfolket, som Sör om Elf(w)en upsatt några huus och
nedlagdt sitt arbete, dem kunde det ey betagas dem behålla,
dock at de int(et) wijdare sig skulle inkräkta. Olof Siul-
son förmente, at som H. Gen. Vellingz resolution är senare,
så påstod han densamma, och blif(we)r den ey ståendes, weet
han ey hwar wijd FunsdalsMan sig skole tryggia. ty det är
wäldzwärk hwad Backman med folket giorde, först de kommo
dijt, det han förklarade, så wijda (emedan) de utan dom an-
gripte deras ägor. det H. Inspectorn begiärte noteras, för-
klarandes sig int(et) wetta hwad för (före) hans tijd först
bruket inrättades kan wara skedd, ejheller huru med dehl-
ning tilgådt, och hwad rätt parterne hwar för sig haf(w)a
till desse Egor Sör om Elf(w)en, emedan inga acta wijd Bru-
ket lembnade äro, begiärandes fördenskull anstånd till näs-
ta ting, att sig här öf(w)er hoos wederbörande fåå infor-
mera, efftersom och i föllie af Chartan skogen Sör om Elf-
(w)en skall tillhöra bruket. det Siulsson nekade. Till sin
information wille Rätten haf(w)a underrättelsse, huru del-
ningen först är skedd, så och huru wijda Chartan är appro-
berad (godkänd, gillad); Men derom hade hwarken Inspect:n
el:r bönderne något besked. Uthan förmentes sådant anten
wara i Kgl. BärgezCollegio el:r uti Cantzlie.

Olof Siulsson klagade at effter han mistade en stoor hoop slått och bowallar Norom Elf(w)en, så förmente han sig fåå Marken Sör om Elf(w)en frij, dher att uppbruka sig ägor igen, men som han effter 1692. åhrs resolution, ey fåår det tillgodo niuta, nödgas han sig beswära berättandes dherhoos, att för än dehlningen skedde, skall H. Häradzhöfd. Plantin med Befal(lnings)M(an) Uhr och Nämnden all Marken öf(w)ersedt, då uppå deras gifne betänkiande denne delning skall fölgdt, och at Elf(w)en skulle bli en skillnad. Det han och nu påstod.

Yttermehra föredrog Siulsson det Half(w)ar Bulin, då han 1695 drog från bruket, war honom 5. Rd. skyldig, updragandes honom der emot dess hus och täckt Sunnan Elf(w)en, hwilken han altsedan åhrl: låtit giöda, och i åhr bärga, men hööt blif(w)it af Inspectorn förbudit, det han nu wille haf(w)a löst, inläggiandes Bulins bref 3:de dag Påsk, men int(et) åhrtahl. Inspectorn av(ara)de at denne Bulin war bruket skyldig 87 d. KM:t wijd pass, för hwilket hans huus och täkt i brukzprotocollet är inteknadt, men då participanterne fåå sin betahlning skiöta dhe int(et) mehra om desse hus och ägor. Siulsson förmente at så wijda (emedan) Bulin ey ägde desse ägor, utan Funsdalsbönderne, så kunde HH Parti(ci)panterne för hans skuld int(et) angrijpa deras egendom. Inspectorn sw(arade) at de allenast sökt hans byggnat och melioration (förbättring), lof(w)andes af räkningarne wjsa Bulins skuld och intekning, hwilket han nu ey hade med sig, begiärandes dy dilation till nästa Ting uti detta så wäl som det förra måhlet. Härwid observerades det H. Inspectorn annoterat på 1692 åhrs resol. at den efter Bönestunden är brukzfolket föreläsen d: 21 Maij 1693. Hwilket och HäradzRätten, för de här öfwan (ofwan) till befintelige skähl fant nödigt i förmågo af processen, 11 §. at be-

willia, hwar till höet på Bulins täckten blif(w)er in Se-
qvestro (kvarstad) ståendes.

1) Betyder här sannolikt svarandena i målet.

Bestyrkes på tjänstens vägnar

Valfrid Larsson

Valfrid Larsson

HR 26-28. 2. 1703

Ljunedals bruk - Funäsdalen. Tvist.

Jämtlands och Härjedalens domsagas arkiv. Landsarkivet i Östersund.

Domboken 1703.

Domboken den 26, 27 och 28 februari 1703 nr 14 (fol 256),
för Hede tingslag.

) Funsdalingarnes anförde käromåhl på sidsta ting emot Måns Ersson wijd Bruket och dess Grannar, som Sunnan Elf(w)en sig haf(w)a nedsatt, företogz nu åter igen, och emedhan på H. Inspectorn Phalléens begiäran den på sidsta ting differerades, så at skaffa wijd handen några Documenter som elliest sig at omhugsta, dy fodrades nu sådant af H. Inspectorn, då han förklarade sig all flijt giordt, men ingen rättelse på dhenne korta tidhen kunnat erhålla, för emellan kombne Julehelgzdagar och vacantier; Collegierne begiärte dy än wijdare anstånd här med. Dher emot på Actorum wägnar Olof Siulsson protesterade, med påstående att njuta H. Gen. Vellinks 1692: gifne resolution till godo, och der effter genstan tilträda ägorne Söder om Elf(w)en.

Inspectorn sw(arade) at det lär finnas bref och resolutioner för bruket, om ägorne Sör om Elf(w)en, särdeles at skogen hörer bruket till, hwar af en dehl fins i Swegz landzkista. Siulsson sw(arade) at hans Kongl: M:t ochså har nådigst gif(w)it Allmogen privilegier, det de skola niuta deras skatteägor, dhem han påstod åter, om hem(mane)n skola beståå. Måns Ersson förmente det Siulsson icke må uthan wedergiällning taga från dhem deras huus och nedlagde arbete. Ille (denne) sw(arade) at deras ägor äro dhem fråntagne, för hwilka de ingen betahlning undfått; hwilket H. Inspectorn begiärte till protocols at föras, aldenstund alt hvad bruket innehaf(w)er det effter högl: Kongl. BärgezCollegij och HH. Landhöfdingarnes resolutioner besitter. Siulsson sw(arade) at de höst och wår ingen annan bet(es)mark haf(w)a än Sör om Elf(w)en, mista de den, gåå och deras hem-

(ma)n under. Måns Ersson begiärte betalning för hus och bruk, så wille han gåå der ifrån. Det Siulsson wägrade, aldenstund ingen dhem gif(w)it loff, el:r bedit flyttia dijt. Inspectorn sw(arade) att om bruksfolket ey brukat up desse ägor, hade der som annorstädz än stådt stoore skogen, kunandes såledz Funsdalingarne intet säija, at desse ägor till deras hemmans skatt lyder. Det Siulsson åter påstod, anhallandes at nu genstan fåå dhem i possession, hwilket H. Inspectorn till Häradz Rättens omdöme lemnade Hwar öf(w)er med Nämdden öf(w)erlades och äntel: Slöötz.

Emellan Olof Siulsson i Funsdalen å Sin och dess Grannars wäg:r kärande och Måns Ersson i wijdh Lussendals Kopparwärk med dess consorter, som boo Sunnan Elfwen swarande, dher wijd och Inspectorn Högachtadh H. Nilss Phalléen är inkommen, angående dhe Sunnan Elf(w)en uppbrukade ägor och täckter, hwilka Olof Siulsson påstår, effter en H: Generalens Högwälb. H. Otto Vellinks resolution d: 13. Aug: A:o 1692. at Funsdalsboerne måtte fåå behålla, och de som sig der nedsat, der ifrån flyttia, Resolverades.

Att såsom denne saken, befinnes redan 1692. af då warande Landshöfdingen, H. Generalen Vellink wara deciderad och afsluten, dy anstår icke denne Rätten den wijdare at upptaga el:r der wijd något röra.

Bestyrkes på tjänstens vägnar

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Jämtlands och Härjedalens domsagas arkiv. Landsarkivet i Östersund.

Domboken 1701.

Domboken den 1 och 2 mars 1701 nr 8 (fol 289v), för Hede tingslag.

Företogz åter igen den långwarige twist emellan Hans Pärsson i Tännäs och Efven Olsson i Jungdalen, om Jungdals hem-(mane)t då först uplästes det wid sidsta Ting hållne protocoll, sampt Trångz Arf(w)ingarnes d: 25. Jan: 1701: dher på gifne förklaring, dheruti dhe påståå, att det af Hans Pärsson för Olof Olsson ingifne Kiöpebref A:o 1670: woro allenast pro forma gif(w)it och utpracticerat, der på Arf(w)ingarne inga penningar skola fått, efftersom och Måns i ÅkerEng allenast 1/30 part i Jongdal(en) ägdt och således Arf(w)ingarnes rätt ey kunnat försällia. Och emedan Trångz Arf(w)ingarne jembwål blif(w)it till detta Ting Citerade (stämde) i denne saken, så instälte sig på deras wägnar och effter fullmacht d: 24. passato, Corporal(en) Olof Hofman, hwilken utom den för uppläste förklaringen, sade sig intet haa att anföra. Men på tilfrågan, hwaruti Måns i ÅkerEngz practiqver med detta bref bestodo, som i förklaringen anmäles, kunde han intet säija, utan inlade Corneten Brevitz attest d: 28. April 1688. att A:o 1670. hade Måns i ÅkerEng kommit till Gumman i Trång och af henne begiärat Jongdals bref(w)en på Probstens wägnar i Owijken, för den twist Owijkz och Stoorsiö Man emellan war upkommen, men han skall dem intet fått, ejheller Corneten förstått till hwad ända bref(w)en begiärades. Yttermehra inlade Hofman Trångz Arf(w)ingarnes skriff till Rätten åhr 1692: som af Häradshöfdingens annotation fans, dheruti de påståå det med Öyf(w)en Olsson 1687: gjorde kiöpebref(w)et, men 1670: åhrs bref förkasta de, förebärandes sig dher af intet wetta, efftersom Måns i ÅkerEng allenast deruti skall 1/30 part ägdt, och således ey hafft macht att sälliat, skolandes

samma kiöp allenast under ett skeen af rättwijsan wara ingådt, begiärandes blij conserverade wijd dess Odal, och Olof Olsson sökia sin Hemuls Man. Och emedan af denne skriffte fans at denne saak 1692. in Jan. på Altzens Ting förewarit dy skulle der effter sees, hwad sluut som blif(w)it. Hans Pärsson påstod at Måns i ÅkerEng och Olof Nils Olofsson i Moo, som H(err) Olofs barn af förra gifftet, och Hustru Margareta, för barnen af sednare gifftet hade hafft fog och macht detta bref underskrif(w)a, dät deras barn sedan 17 åhr effteråth ey kunnat ändra, el:r sällia det, som föräldrarne en gång såldt hade. Olof Eyf(w)ensson på fadrens wägnar påstod dess erhållne kiöp, efftersom han och skall hemmanet öf(we)rbetalt, som dess wid sidsta Ting ingifne lista utwijsar, men beklagade, att då Jacob Hansson drog öf(w)er till Norrie, samma Documenter då skola förkommit, inlade och en attest af Hans Olsson i Mässlingen öf(w)er denne handeln, men den war så confus och illa skrif(w)en, att man af den samma ingen rättelse haf(w)a kunde. Olof Öyf(w)ensson påstod, at såsom hans fader hade hem:t öf(w)erbetalt, det måtte han för wijdare fodran skonas, el:r och de gif(w)a honom dess utlagde penningar igen, då han gården afträda wille. Elliest tilstod Hans Pärson att på dhenne handell han fått 6. Rd åter af Öyf(w)en Olsson. Men Tolfman Jonsson i Stoorsjön betygade, att han sedt det Öyf(w)en Olsson, lef(w)erera till Hans Olsson i Mässlingen 20. Rd på Olof Olssons wägnar, men om han dem fått, wiste Jon intet; Att Öjf(w)en Olsson betalt uth penningar på Jongdal(en) både till dhen en ena och den andra wiste Nämnden betyga, men qvantum intet. LensMan påminte och at Jongdal(en) länge legat Öde, den för 40: åhr sedan Öyf(w)en tagit upp till bruks, om det ey torde wara Crono. Olof Eyf(w)ensson swarade at 1661. el:r 1622 (!) kom fadren dijt då alt låg Öde och förfallit; Och aldenstund saken är mörk, så måtte intet förbijgåås, som till dess uplysning kan er-

hållas, och dy uppskjutz den til nästa ting dässinnan om
ödesmålet, underrättelse kan inkomma, så at parterne til
nästa Ting sielfstämde inkomma skola.

Bestyrkes på tjänstens vägnar

Valfrid Larsson

Valfrid Larsson

Hede tingslags häradsrätts arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Domboken 1751-1755.

Den 30 november 1751, 7 § (fol 23 r).

Jon Jönsson i Tännäs anmälte hos Rätten, thet han fått samteliga bygrannarnes lof, at på ett ställe, Walmåsen kalladt, belägit wid pass 3/8 mil ifrån Tännäs byen, sättia sig neder och upodla nödiga ägor, emedan på berörde ställe finnes lägenhet både til åkers och slåatts uptagande. Jon Jönsson begärer för then skull, thet måtte honom tillåtas, at wid then så kallade Walmåsen inrätta nybygge, tå han, efter förflutne frihets åhr, wil åtaga sig at skatta för en rök, och Hemman af ett och ett halft trög, til thes samma lägenhet framdeles warder behörigen skattlagd.

Alla Tännäs byemän hafwa, genom skrifteligit utlåtande af then 30 nästledne Junii, lämnat Jon Jönsson frihet, at på theras skog wid Walmåsen anlägga nybygge, med förbehåll, at han ei tilfogar them skada och intrång. Och som thetta blef, jemwähl nu inför Rätten widkändt, och ther hos intygadt, at på ofwan berörde ställe finnes lägenhet til ett litet Hemmans uptagande; så fann Härads Rätten skäligt, at, til thes upbrukande och i stånd sättiande, föreslå fem frihets Åhr, och at med wördnad hemställa thetta ärende til Herr General Majorens och LandsHöfdingens samt Commendeurens af Kongl. Maj:ts SwerdsOrden Högwälborne Baron Gripenhielms Höggunstige förordnande.

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Jämtlands och Härjedalens domsagas arkiv. Landsarkivet
i Östersund.
Domboken 1698.

Domboken den 4, 5 och 7 mars 1698 nr 12 (fol 297), för
Svegs tingslag.

Beswäradhe sig Cronobönderne, Sven och Ebbe Brynielssöner
i Lafzdahlen hurusom dhe in till dhem gräntzande Grannar,
dhem på dheras Fogell och diurskog, samt fiskerijen ett
stoort intrång giöra, särdeles ifrån Tännäs och Lillher-
dahl, begiärandes inom dhe forna och A:o 1678. d. 10. Jan
upgifne råmärken blif(w)a befredade, som är ifrån Hofwärkz
Fiälklimp och i Medskogen, el:r Mijhlstifftet emellan Lafz-
dahl och Glöte, derifrån i Simblenz höijen, dherifrån i
Elf(w)en Norrfieta, hwarest vägen till Särna och Ehre lig-
ger öf(we)r, sedan mitt i Lijskie, der ifrån i Signilla-
åhs, derifrån i Näskes wåhl, derifrån Får stööt fjälklimp,
der i från i Miölflöt fiälklimp, därifrån i Städieklimp
el:r Fruhögen, och sidst tilbakas i Hof(w)erwärk. På all-
män effterfrågan, war ingen som nu här emot hade at påmin-
na, men för större säkerhet, lembnades detta till nästa
ting, at dhen som då hade att der på tala, skulle inkomma,
men i medlertijd förbödes alla i gemeen, att Lafzdals Man
inom desse Märken i någon måtto oförrätta, wijd laga plicht
tillgiörandes.

Bestyrkes på tjänstens vägnar

Valfrid Larsson

15. 3. 1758
Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Verifikationar till landsboken 1759 II (sid 7124).

Utdrag af Domboken i Hede Tingslag d: 15 Martii 1758.

Hos Härads Rätten anmälte Olof Larsson i Funäsdalen, thet såwäl han, som hans företrädare på berörde hemman skola ständigt hafwa nyttiat fisket uti then så kallade Mösklan, som sträcker sig ifrån och med then så kallade Grophån; Men som Olof Larsson nu mera skal uti samma fiskewatn lida intrång och åwärkan af andra, så wil han til förekommande theraf, och at förwärfwa sig så mycket större rättighet, til Kongl. Maj:t och Kronan erlægga sexton öre silfwermynt afgift för ofwanberörde fiskewatn.

Wid undersökning intygades, at Olof Larsson ständigt nyttiat ofwannämnde fiske lägenhet under sit skattehemman N:o 13 i Funäsdalen, och at ej någor förr anmält sig at för thet samma betala afrad, hwarom altså Häradsrättens bewis meddeltes. Hwarmed Olof Larsson bör i ödmukhet vidare anmäla sig för Högwälborne Herr Baronen, General Lieutnanten och Landshöfdingen samt Commendeuren af Kongl. Swerds orden. Åhr och dag som förr skrifwit står.

På Härads Rättens wägnar

Eric Gust. Wasell

Resolutio

I anseende til ofwan anförde omständigheter, pröfwar jag skiäligt, thet må Olof Larsson i Funäsdalen nyttia fisket uti siön Mösklan, emot then erbudne afraden sexton öre silfwer:mt åhrligen, som altså af Krono Befallningsmannen i orten bör uti detta 1758 och följande åhrens räkenskaper uptagas och Kronan til godo beräknas. Gefle LandsContor d: 22 April 1758.

Fredrich Sparre

/ P. Gagner

Bestyrkes på tjänstens wägnar:

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Hede tingslags häradsrätts arkiv (landsarkivet i Östersund).

Domboken för den 4 och följande dagar i november år 1761 (fol 41 r).

Lappmannen Anders Jonasson androg, att wid Höghogwallen västerom Öjans Ån och Söderom Skiärwaxån i Skiärwaxålen, som skal wara hans skatte Fjäll, finnes god lägenhet til Nybygges anläggande, anhållande at thet få up-arbeta til hemman. Häröfwer afsades, thet måge Länsman Qvistberg och 2:ne Nemndemän i Nästgräntzandes och then sökandes närwaro syna och beskrifwa samma ort och rymden therpå med rå och rör eller märken som andra til laga skilnader therintil hafwa kunna; hwilken Syn nästa Sommar hållas bör och sedan för Rätten upwisas.

Bestyrkes på tjänstens vägnar:
Valfrid Larsson

Hede tingslags häradsrätts arkiv (landsarkivet i Östersund).

Domboken för den 29 november och följande dagar år 1762 (fol 75 v).

SkatteLappmannen Anders Jonasson inlemnade till Härads Rätten en i föllie af denne Rätts förordnande genom utdrag af Domboken den 5 Nowember 1762,¹⁾ af Länsmannen Peter Qwistberg samt Nämndemännen Olof Halfwarsson och Måns Månsson i Wemdalen 21 Junii 1762 skrifteligen författad och underskrefwen Syne förrättning öfwer den tracten i fiällen derest Anders Jonasson åstundar inrätta Nybygge eller nytt hemman, som är af det innehåll, at Synemännen uti Skiärwaxdalen belägen ungefär tre fierdels mil wäster ut ifrån närmaste by, Liungdalen, i närwaro, efter behörig kundgiörellsse, af Pär Olofsson i Liungdalen, och befunnit samma [af] tract och Skiärwaxdal wara wid pass en fierdedels mil till längden och en åttont^{de}fels mil på bredden bewäxt med gran biörck och liten tallskog, å hwilken rymd fantz Nijo stycken wallar instängslade och opbrukade af Lappar, som tillsammans årligen kunna gifwa 12 lass hö, uti nemnde Skiärwaxdal funnos äfwen wara bergad förmodeligen af Liungdals hemmans åboer 28 lass hö, men utan kostnad, å andra ställen der bredewid kunna slås 32 lass, som alldrig tillförne warit slagne. Jordmonen till åkers upbruk bestående af röd-vit blekagtig sandmylla tillräckelig, så at Synemännen i anseende till desse tillunder pröfwat å detta ställe kunna anläggas hemman till 3 trögs skatt efter åtniutne 12 frihets år.

I anledning hwaraf Anders Jonasson förmodade at han, som har mycket begärellse för landtbruk, må wara tillåtit at få än vidare upodla slätter till Boskaps skiötssell, emedan han finner at sådant är mera lönande än den ringa afkomst som kan gifwas af Rensdiurens kostsamma skiötssel.

Efter detta ingaf Bruks Patronen Herr Johan Hinric Strandberg, ett dictamen till protocollet, lydande ord ifrån ord som följjer:

Emot Lappmannens Anders Jonassons sökte Nybygge i Skjärwagsdahlen har jag följande at påminna:

1:mo. Det ser besynnerligt ut om ägande Rätten til Skjärwagsdalen nu

1) Rätteligen 1761

2
skal kunna disputeras Liungdals Bymännen, sedan then från Urminnes tider warit en theras Hemmans tilhörighet, hwilken städse blifwit inbegrepen uti the många Kiöp och Transporter af Liungdals Hemmanen, som tid efter annan gjorde äro från man til man; Hwarföre och Östra och Västra gårdsåboerne delat ägorne således emellan sig, at the förre fått Skjärwagsdalen ock the senare Kjeswiedalen, såsom jemgoda emot hwarannan swarande. Skulle nu therföre, emot förmodan, hända, at Skjärwagsdalen warder förklarad för Krono-Afradsland eller Allmänning, så påstår jag, såsom ägare til ena, och Hemulsman för thet andra til Belgmakaren Biörnlind försålda, Östra gårdshemmanet, i thet högsta, at få jemföresdelning med wästra gårdsåboerne, och såmedelst wederlag af them i Kjeswiedalen och annorstädes för thet jag i Skjärwagsdalen nödgas mista.

2:do. Såsom ägare åter til Kopparwärdet i Liungdalen förbehåller jag thes Rätt at njuta Allmänning framför någon annan, särdeles, som så snart Wärdet å nyo kommer at sättas i rörelse, det tarfwar utrymme för Kolare och andre nyttige Bruksarbetares planterande, i stället för lappmän, hwilka til sådant arbete äro aldeles oduglige.

3: tio. Utom thes har jag förwärfwat mig Rätt til twenne stycken Torp och några rödningar i Liungdalen genom Transport af förra Kopparwärks Interessentskapet, hwilket användt öfwer 2000 D:r K:rmt på theras uparbetande med dalkarlar från Siljesdalarne. Skulle derföre i Liungdalen wara tilgång på någon Slott eller rödningsland, som Bymännen, antingen icke områda, eller de sjelfwe icke kunna hinna och wilja upodla, så anhåller jag, at til sådan jord blifwa så närmare framför andre berättigad, som thessa 2:ne Torp, på sådan händelse, kunde tåla at tilhopa Skattläggas för 3 å 4 Trög, thet jag ock nu straxt ärbjuder, hwarmedelst Kronan genast kan komma til åtniutande af then förmånen, om hwilken Hon annars måste wara både i mistning under the 20 år et Nybygge uparbetas, och, kan hända, äfwen sedermera i största owisshet.

At thetta alt må blifwa i Protocollet intagit anhåller jag ödmjukt; så ock, at få utlösa Herr HäradsHöfdingens och den Lofl:e Rättens Extradum Protocolli, jemte hemställandet häröfwer, til Högwälbårne Herr Baronen, General Lieutenanten och Landshöfdingen.

Wemdals TingsPlats d: 29 Novemb: 1762.

Joh: H: Strandberg.

Efter detta förebragte Landsfiscalen H:r Olof Klingberg, det igenom den förrättade synen skal wara befunnit, at å den skogstracten, hwarest för Skatte Lappen Anders Jonasson blifwit utsynad lägenhet till Nybygges eller nytt hemmans inrättande, skal genast kunna bergas af den egen opodling och hwad förr af ingen annan warit brukad till 44 lass hö, utom 28 lass som wäl warit slagne, men ei rimligen tilkommer Liungdalsmän, såsom mycket afsides från bolby, och det äfwen oförnekeligen skal gifwas, lika som för andra i denne Landsorten nog tillräckelige tillfällen till flere slåtters bruk och utwidgande, å den widsträckta fiälltracten, utan andras förfång, lika som af fiällmåssan hwar af ei den minsta nyttan giöres till Boskapens föda; således förmente Landsfiscalen, at Lappen Anders Jonsson, desto mera och ömare borde befordas i ett så nyttigt ändemål, som andre fiällappar och tillika kunde giöras hugade, såsom wane med fiäll-lefnaden, at på ett, för det allmänna, långt fördelacktigare sätt, giöra fiäll och ödemarker frucktbare, som annars till otrolig widd och omkrets ligga obebodde, hållst och lappallmogen här som i norra Lappmarken, när de blifwa wana wid landtbruk bringas till mera eftertanka af ett stadigare och det allmänna bättre gagnande lefnadssätt, än at under en ständig flytning in- och utom Rikets gränser giöras onyttige.

På efterfrågan fick Rätten den kundskap, at i Liungdals by war fyra grannar $3/4$ mil ifrån en granne i Mässlingen samt till Storsiö by som består af 6 el:r 7 Grannar $1\frac{1}{2}$ mil, annars är Liungdalen på alla sidor, i synnerhet åt den kanten der Nybygget för Anders Jonsson är utsynat, omgifwen med widlyftiga och många mils widd och storlek obebodde skogar.

Utslag.

Häradsrätten finner för sin del, de af H:r Landz Fiscalen anförde omständigheter wara nog betydande til sådane ödemarkersbeboende, så wäl af Anders Jonsson, hwilken sig först der til anmält som andre Lappar hwilka derigenom skulle hugade warda at giöra Fjällbygden bättre frukt-sam och fålkrik än härtills, när det utan andras förfång skie kan och så wida rättigheten til sådan tract som Anders Jonsson begiärer, icke synes annan tilkomma med Skatterätt eller förr sökt. Underställes dock detta Höge wederbörande.

Bestyrkas i tjänsten.

Vapnman

Hede tingslags häradsrätts arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Domboken åren 1766-1770.

Den 5 december 1767, § 7 (fol 52 v)

S.D. Blef til Rätten följande skrift inlemnad.
Af uråldrige tjder, hafwa mina förfäder warit ägare af
stora Flatrufjället och dess nyttjande jemte många andra
fjäll, Hwarföre the ock afraden till Kongl. May:t och Kro-
nan betalt, sedermera och effter min afledne Fader Anders
Jonasson är äganderättigheten theraf mig tillfallen emot
årliga Skattens ärläggande för fiell lägenheterne utj Här-
jeådalens Fögderj. Af thesse fjelltracter har jag af god
willja welat förinna, mitt Syskonebarn Torckel Andersson
Fiellström en tredjedel theraf för sine Rens Kreatur at jem-
te mig bo, emot deltagande i Skattens betalande som sig inal-
les bestiger til fyra daler Silf:rmt, belöper såleds på
Torckel Andersson 1 d:r 10 $\frac{2}{3}$./.. S:rmt, och mig 2:dr
21 $\frac{1}{3}$./.. samma mynt. Skolandes hans tredjedel wara in-
begrepen innom följande märcken, ifrån Gröndören å norra
sidan om Helags fiell, til Stor-Syland, som är Riksskillnad,
thädan, på södra sidan om Härongs skahl och så vidare til
Hittings fiell, Huswallen (Huswalen) och Orrknippen, samt
sluteligen til Rens näfwen i landsskillnaden emellan Owiken
i Jemteland och Härjeådal, hwarinom Torckel Andersson
Fjellström, får bygga å den så kallade Liångris-dalen, in
emot Torckelstöten. I anseende härtill är begges wår aller-
ödmukaste anhållan, at få Högtärade Rättens gunstige till-
stånd och stadfästelse härå,
Nils Andersson Torckel Andersson Fjellström.

Den blef ock wid upläsandet af underskrifne erkjänd, hwar-
före

Afsades

Att thenne förening til laga säkerhet i Domboken intogs
och then underrättelse lemnad at härå jemwål bör sökas
Konungens Befallningshafwandes i orten tilstånd här til.

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Hede tingslags häradsrätts arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Domboken år 1768.

Den 8 mars 1768, § 2 (fol 63)

S:D: Storsjö Byemän ingåfvo til Rätten en skrift theruti de androgo sig kommit i erfarenhet at Lappmännen Nils och Torkel Andersssöner wid sidstl: Ting skola sig förent angående nyttjande af en del fjälltracter som innom den vid sidstl: Lands Ting dem tildelte rågång el: annars tilhörer, och hwarå de äga slätter och fäbode säter, begiärandes, at Rätten wid wite wille förbjuda Lapparne att å theras Parker walla sine Rens djur. Sedan Nemden intygat at Storsjömännen af Lapparnes Åwerkan ofta lida skada

Afsades

Thet Lapparne i Herjedalen förbjudas wid tio d:r S:mt vite att på något sätt oroa Storsjömännen i theras lagliga områden, Dock skal thetta vite årl: warda them kundgiordt.

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Hede tingslags häradsrätts arkiv (landsarkivet i Östersund).
Domboken den 22 november 1769, fol. 143 r.

S:D: Uti upskutne Saken emellan Lappmännen Thomas Nilsson Krus, Olaus Jonasson och Nils Andersson Kärande samt Ljuhsnedals Bruks arbetare Jonas Flygare och Olof Ersson swarande ang:de det desse bygdt Fäbodar å betesmarken emellan Bäckdals och Källsåsarne i Mittudalen hwarest käranderne och deras förfäder af ålder haft rättighet, emot årlig skatt til Kongl. May:t och Kronan at beta sine Renkreatur, kommo parterne efter et widlyftigt twistande således öfwerens, at Käranderne få med sine renkreatur^{wistat} icke allenast å sine af gammalt nyttjade Fjelltracter Axhög Skar Helags och Flatruns fjällen utan ock emellan sistnämnde fjäll och Mittuelfwen alt i från Dattsjöarne i en rätt linea intil bäckdalsåsen strax ofwänför de nya åkärade fäbodarne hwaremot lapparne ej skola göra Bruksarbetarne något intrång söder om berörde linea ej el:r desse med boskapsbetande tilfoga lapparne någon skada norr om lineen emellan Dattsjöarne och Bäckdalsåsen och sådant alt wid det wite som Härads Rätten pröfwar skjälighet parterne å ömse sidor förelägga, dock at fäbodeägarne wid Dattsjöarne få hädanefter som härtills nyttja sine omkring berörde sjöar af gammalt tilhörige lägenheter. Och som parterne föregående förlikning wid upläsande ärkände så fant ock Härads Rätten skjälighet densamma til obbrottslig efterlefnad at gilla och stadfästa med skyldighet för parterne å ömse sidor at wid 10 d:r Silf:mts wite utom böter efter lag, å ofwannande betesmarker och lägenheter utöfwer denne stadfästade linea ej i någor måtto hwarannan något skada tilfoga.

Ch
10E

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Vägnar

Utslagshandling till Högsta domstolens utslag den 18 januari 1850
på besvär över avvitttringen i Hede pastorat. Riksarkivet.
En icke bestyrkt avskrift.

Undertecknad göre härmed vetterligt, att vi uti vänlighet
öfverenskommit på underskrefne sätt, angående den tvist vi oss e-
mellan haft, om skada och åverkan, som vi på ömse sidor emot hvar-
andra påstått, så af slotter, mossar, täckt och annat af hvad namn
det vara må, så utfästes, att ingen dera skall den andra ofreda,
på det ringaste sätt, utan hvar och en skall hålla sig inom föl-
jande trackter: Åt myrslotten som ligger på östra och södra sidor-
ne om Hög-högsvallen, den åbon på N:o 1 i Ljungdahlen af ålder
nyttjat, utfästes af Lapparne att ej med sina Renar ofreda eller
åverka, utan som tillåtit är (är), att på sjelfva vallen, den Lap-
parne tillhörer skall få af dem bebos, med betande deromkring; men
så snart Lapparne hafva afflyttat med sin Boskap, midsommars tiden
Längre uppur Skjervaxdalen, skall berörde Ljungdahlsbo få flytta
med sina kreatur på östra Hög-högsvallen, men den skall till Lap-
parne på det sistnämnde ställe betalas med aderton daler Koppar mynt,
och ett par hanskar; men hela Skjervaxdalen å bägge sidor uppföre
allt ifrån grun Kjärnen, som på Lappisk kallas Karnisvardo, som är
belägen hårt vid Elfven skärka, på södra sidan som rinner i Skjär-
vaxdahlen. Således komma Lapparne att allena råda på södra sidan
Skjervaxdahlen ändå (ända) uppföre ifrån bemälte kjärn; men på norra
sidan komma de alldeles intet längre ut, än till anförde Hög-högs-
vallar. Åter den trackten som ligger på södra sidan om Skärka Elf,
om grunkjärnen och kallas Skjarvaxvåhlen skola af Lapparne [och]
Ljungdahlsboerne samfält nyttjas, med de utlåtelse: att ingen
skall den andra derstädes åverka på något sätt, i synnerhet att
Lappboskapen ej lemnas legenhet att skada skatteböndernes uppgräfna
mossar, och sträcker sig denne ifrån Skjervaxvåhlen, utföre till
dess Storsjoboernes skog emot stöter i Run-kjärnbäck, som faller
i Skärka vid blisteraggen, ungefärligen en fjärdedels mil väster
om Dahls Sjön.

Således vara öfverenskommit, och slutit, och inbegripes under

det ordet: nyttning allskogs och Trackts nyttjande, ehvad det är till Lands eller vattn. Hvilket icke allenast med våra namns undersättande betygas, utan ock i ödmjukhet anhålles, det Högvälborne Herr Baron och Landshöfdingen häröfver ville lamna sin högt gällande stadfästelse till obrottslig efterlefnad, både nu och i tillkommande tider. Hede den 8 Julii 1767.

På Ljungdahlsboernes vägnar
Anders Jönsson i Ljungdahlen
Thomas Thomas Son.fullmaktig
för änkan Märta Jonasdatter
Lappemän

Wittne

På begäran Jon Påhls Son i Storsjon Kjell Eriks Son Länsman i Lillherdahl.

År 1767 den 8 Julii uti Hede, vid Lands Tinget i Herjedahlen, är denna förening ingifven och för Parterne uppläst, samt af dem erkänd för riktig; och bör Kronobefallningsmannen i orten alltså efter 4 Cap: 14 §. Uts:B: dem dervid bibehålla.

Carl; Sparre

J.G. Hamgrell *OK*

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Vagners

Gävleborgs läns landskontors arkiv (landsarkivet i Härnösand).
Protokoll samt brev och resolutionskoncept år 1790. A I 99.

Den 17 april 1790.

N:o 40 år 1788.

Resolution uppå Länsman Lars Bergfelts och 2:ne Nämndemäns Besicknings Instrument och utsyning af et ställe i Herjedahlen Skjärwaksdahlen kallat emellan Ljungdahlen och Mässlings Byar, till Nybygge för Hammarsmeden Lars Larsson Dahlström samt Drängen Jöns Jonsson på Brukswallarne wid Ljusne dahl, men wid hwilcken tract skatteägarne i Ljungadahlen Halfwar Jonsson och Enkan Gunila Jonsdotter samt Lapparna Olof Jonasson, Jonas Olsson, Nils Andersson och Änkan Märeta Thomasdotter begärt blifwa bibehållne.

Alldenstund ej mindre Synings Instrumentet än Kongl. Maj:ts Befallnings Hafwandes den 8 Julii 1767 meddelte stadfästelse å Ljungdahls Boernes och Lapparnas skrifteliga öfwerenskommelse om hwarderasgräntsor, tydeligen utwisar at de äro i besittning och nyttjande af de utsynte nybygges lägenheterne och derifrån icke lageligen wundne blifwit; Fördenskull och emedan Halfwar Jonsson och Änkan Gunila Jonsdotter åtagit sig Sex Trögs Öke skatt samt Fjällmännen Olof Jonasson, Jonas Olsson, Nils Andersson och Enkan Märeta Thomasdotter En Riks Dahlers årlig Lapppränta för Fjällen, ty pröfwar jag rättwist emot sådane wilkor bibehålla en hwar wid sin innehafwande och icke lageligen frånwundne besittning enligt förberörde stadfästade öfwerenskommelse och Synings Instrumentet, och såsom en följd hwaraf bemälte Ljungdahls Boer och Lappmän, enligt sin utfästelse wid utsyningen, skola bestå

Råstnaden dertill. Åliggandes Krono Befallningsmannen Wäl-
betrodde Daniel Åhslund at för År 1789 och framgent uti
Kronones Jordeböcker och Räkenskaper upföra och beräkna
förenämnda 6 Trögs Öke Skatt och En Riksdahlers årlig
Lappränta under namn af Skjerwaxdahlen, samt derföre redo-
gjöra.

Den härmed icke åtnöijes må sine Beswär häråfwer till
Kongl. Maj:ts och Riksens Kamar Collegium ingifwa inom
fyra månader från häraf erhållen del, hwarje månad till
Tretjo dagar räknad och den dag del häraf erhålles, från
beräkningen undantagen. Gefle Lands Contoir den 17 April 1790.

F:A:U:C:

/J:J:S:

Från av landsarkivet i Härnösand erhållen xerokopia rätt
avskrivet betygar. Östersund i länets lantmäterikontor
den

På tjänstens vägnar:

Vagnildsen

Hede tingslags häradsrätts arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Domboken 1751-1755.

Den 13 mars 1754, 9 § (fol 154 v).

Efter tagen stemning å Lappmännen Anders Jonasson och Olof Jonasson, företrädde Jon Hanssons i Mässlingen måg och fullmächtig Erich Halfwarsson, och androg at bemälte Lappmän skola hafwa thenna winter satt sig i Jon Hanssons bästa Mosse skog, på östra delen af Flatru fiället, wid pass en åttendedels mil ifrån skattehemmanet Mässlingen, och therstädes med sina rensdiur gjort skada på Mosseskogen. Och som berörde Mosseskog skal för Mässlinge hemmanet wara aldeles omistelig, så påstås at Lappmännen måtte med sina renar flyttia therifrån.

Anders Jonasson, å egna och sin broders Olof Jonassons wägnar, wille med åtskillige ingifne skrifter wisa, at hans förfäder och han haft och ännu äga rätt til Flatru fiäll, ther ock bästa bete för rensdiuren finnes; skolandes thet i öfrigt wara owist, huruwida någon del af Flatrun hörer til Mässlinge skatte skog. Therföre hoppas han, åtminstone wintertiden tå ingen skada kan ske på slätterne, få nyttia Mässhete i Flatrun.

Bruks Patronen Peter Strandberg inkom med then påminnelse, at ofwan nämnde lappmän äro Liusnedals och Liungdals Kopparwärk behielpelike med nödiga forslor, och til then ändan äro tilreds med sina renar, Hwar emot the fått frihet at sitta på Brukets allmänningsfiäll. I anseende ther til begiärtes upskof med slut i thenne sak, til thes Bolaget får tilfälle at wisa sin rätt. Och

Afsades,

At lappmännen Anders och Olof Jonssöner böra lemna Herrar Bruks Interessenterne del här af, så tidigt, at the kunna hafwa sin fullmächtig tilstädes wid then syn, som skal i nästkommande Junii månad hållas af twänne owälduge Nämndemän. Hwarefter jemwähl thesse Parter, ther them ei annorledes åsämjer, måge utan ny stemning komma til Rätta Wid nästa Ting och ytterligare wisa sine skiäl til rättigheten af Flatrun. Imedlertid bör hwar och en nyttia then del

af Flatrun, som han förr innehaft; hwarå ingen må giöra then andre något intrång, wid fem daler silf: rmts wite.

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Hede tingslags häradsrätts arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Domboken 1751-1755.

Den 2 december 1754 (fol 181 r).

Til sidsta Häradsting har Jon Hansson i Mässlingen låtit stemma Lappmännen Anders Jonasson och Olof Jonasson, för thet the skola hafwa sidstledne winter satt sig i Jon Hanssons bästa Mosse skog på östra delen af Flatru fiället wid pass en åttendedels mil ifrån skattehemmanet Mässlingen, och therstädes med sina rensdiur giort skada på Mosseskogen. Til vidare utförande ther af, instälte sig nu åter bemälte Jon Hansson och inlefwereade Häradsrättens Protokoll af d: 13 Martii 1754, jemte en i följe theraf, på Jon Hanssons och hans mågs Erich Halfwarssons begärian then 12 förwekne Julii (hållen Syn) af Jon Pålsson och Gutorm Larsson i Storsiön hållen Syn, som innehåller, at the österst på Flatrun funnit, thet mossa varit ther tagen både i äldre och nyare tider, men hädan efter finnes ei tilfälle thertil mer än i 2 eller 3 års tid. Något längre wäst är ett stycke af fiället odugeligt, emedan thet synts i fordna tider wara afbränt; Men längre wäster ut wid pass 1/4 mil ifrån Mässlings Hemmanet är bästa Mossa landet, hwarest ei eller förr varit tagen någon mossa, eller af Lapparne nyttiad til rensdiurens betande, förr än nästledne winter, om hwilken fiälltract nu med Lapparne twistas. Synemännen hafwa ock för sin del funnit thet Mässlingshemmanet hade thenna fiäll tract för sitt Hemman nödigt, emedan han behöfwer walla sin boskap ther, både i från hemmanet och sina fäbodas; dock skal Mässlings hemmanets åbo ej tarfwa större del af fiället än aldra högst intil en wäg, som löper öfwer fiället ifrån Liusnedals bruk til Storsiö byen, som är en half mil wäster om Mässlingebyen.

I anledning theraf påstod Jon Hansson, at han måtte utan intrång af Lapparne få nyttia berörde Mosseskog til sitt hemmans nödwändiga behof.

Anders Jonasson, å egna och sin broders Olof Jonassons wägnar, ingaf en annan Syn å berörde fiäll som han låtit förrätta af Nämndemännen Olof Olofsson i Långå och Jon Månsson i Funäsdalen, hwilken

fants wara af thet innehåll, at the noga eftersett, och ei funnit eller kunnat märka, thet hans rensdiur warit närmare än en fierdedels mil när intil Mässlingsbyn, icke eller at the giort någon then ringaste åwärkan på Jon Hanssons tilhörige Mosse skog.

Ther efter anförde Anders Jonasson nu, som å förra Tinget, thet åtskillige hans skrifter skola wisa, at hans företrädare haft och han ännu äger rätt til Flatru fiäll, ther ock bästa bete för rensdiuren finnes. Och som Jon Hansson ei skal med något enda skiäl kunna wisa thet någon del af Flatru fiället hörer til hans Hemmans skatte skog, men äntå låtit stemma Anders Jonasson och hans broder för åwärkan, som ei eller nu kunnat med någon enda omständighet bewisas wara skedd, så anhålles thet han måtte påläggas at betala then här wid förorsakade Syne- och Rättegångs kostnaden efter Härads Rättens bepröfwande. Och

Afsades.

Härads Rätten kan ei utlåta sig öfwer the angifne twistigheter, angående Flatru fiäll, innan ägande rättigheten ther af blifwit lagliga wisad. Imedlertid hafwa parterne at ställa Härads rättens then 13 Martii 1754 gifne Utslag sig til behörig efterrättelse.

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Resolutionsbok år 1812.

Den 28 december 1812. Nr. 40.

Utslag uppå den af Lappmännen Hans Andersson, Anders Nilsson äldre, Anders Nilsson yngre och Lars Johansson samt Märtha Andersdotter och Märet Israelsdotter i Mittådahlen gjorde ansökning, at emot årlig afradsränta af Tre Rd:r 16 sk:r B:co til Kongl. Maj:t och Kronan, vinna rättighet at til deras rensdjurs underhåll begagna Fjälltracterne ifrån Storsjön, Ljungdalens och Messlinge Byars område öfwer Ne- och Mittådalarne och til den gräns emot Ljusnedahl och Funisdalen, som skulle komma at gå ifrån en bäck, hvilken nedfaller emellan Mittå Kläpparne, til det ställe, där så kallade Tvärån nedlöper i Ljusna Elf, så ock vidare til Haftorstöten och Rikslinien; öfver hvilken ansökning Ljusnedahls Bruksägare Herr Zacharias Wiklund blifvit hörd och sig förklarat; Gifvit i Östersund å Lands Contoiret den 28:de December 1812.

Efter hvad Sökanderne uti den ingifne Skriften andragit, skola deras Förfäder redan uti Carl den XI:s Regeringstid, erhållit Införsel och säkerhet på erforderligt utrymme uti så kallade Mittå dalen, Skar, och Helags fiällen, til deras Rens djurs underhållande; men sedan de Handlingar, hvilka styrkt Sökandernes rättigheter, genom olyckshändelser gått förlorade, skola de tid efter annan blifvit oroade med hvarjehanda intrång af Ljusnedahls Bruks ägare och dess arbetare, som utan at rätta sig efter någon viss gräns, skola bemäktigat sig Sökandernes gamla upodlingar, i synnerhet gödslade och växande Rensvallar, samt i öfrigt Sökanderne med Rättegångar ofta beswärat; hvadan de sistnämnde til afböjande för framtiden af slike olägenheter och til bibehållande af deras förmente rättigheter, på sätt ofvanberördt är, anhållit, at emot årlig Ränta få begagna de upgifne fjälltracterne; i hvilket afseende blifvit företedde Utdrag af Hede Härads Rätts Domböcker för den 12:te Martii 1752, den 29 November 1759 och den 12:te November 1795, hvaraf inhämtades, at Rättegångar tid efter annan förevarit emellan Ljusnedahls Bruksägare och arbetare å ena, samt åtskillige Lappmän å andra sidan, angående nyttjorätt til ifråga-

*Sökanderne uti den 28:de
Lappmännen 19:1
Ljusnedahls Bruksägare 1)*

varande Fjäll-Tracter, samt därå föröfvad åverkan; hvaröfver HR:tn sistnämnde dag sig utlåtitt, at emedan Parternes tvist funnes angå nyttjande rättigheter af Kronans mark, och HR:tn, innan vissa gräntsor blifvit upgifne och styrkte för hvardera partens rättighet, ej eller kunde öfver angifven åverkan döma; Ty ägde Parterne om behörig skillnad inför Konungens Befallningshafvande i Länet med hvarannan utföra och dess utlåtande afbida.

19.11.1751

Uti häröfver afgifven förklaring, har Herr Bruks Patron Wiklund anfört, at i händelse Sökandernes påstående bifölles, skulle sådant förnärma Ljusnedahls Bruksägares rätt til en betydlig del af den Allmänning, som i Bruksrörelsens första början år 1688 blifvit densamma tilslagen, och hvilken, i afseende på därtill hörande Malmbrott, Skog, Slätter och Muhlbeta vore för Ljusnedahls Bergverk, samt den mängd folk och Dragare, som för Malm, Kohl- och Jerntransporterne fordrades, så oumgängelig, at någon Bruks-hantering därförutan omöjligen skulle kunna drifvas: Och ehuru de Handlingar och Landtmätare Affattningar, som af ålder bevisligen bestämt gräntsorne för Ljusnedahls Krono-Allmänning, voro under de flere skiften af ödesmål, som Bruket ifrån dess första anläggning, såsom Kopparverk undergått, skingrade och förkomne, funnos dock allmänningens vidd och skiljemärken emot angräntsande Skatte ägor på alla sidor nog tydeligen vara gifne, ej mindre af hållne Bergmästare Undersökningar, hvaraf ett Transumt blifvit bifogadt, än af gamla mäns på ed därom aflagde berättelser. Då likväl tvister och klagomål öfver åverkan och intrång på Bruks Allmänningen, särdeles af de i nejden boende Lappar, flere resor förevarit, har förklaranden ansett nödvändigt, at Allmänningen varder utbruten och rörlagd; och emedlertid anhållit at någon större eller mindre tract, som kunde falla inom Allmänningens Råskillnader, icke måtte, innan den blifvit behörigen afrösad, til Sökanderne eller någon annan uplåtas; I öfrigt har Bruks Patron Wiklund påstått, at åtskilliga uttryck, som af Sökanderne uti Inlagan blifvit nyttjade och förklar^{da}den funnit ovärdige och förolämpande, måtte med laga påföljd blifva ansedde.

Detta med hvad mera Parterne anfört och Handlingarne innehålla,

har Konungens Befallningshafvande i öfvervägande tagit; Och aldenstund Parterne å ömse sidor upgifvit, at gränssorne för deras ömsesidiga nyttjande rätt å i fråga varande Kronotract icke äro ordentligen bestämde; Fördenskull finner Konungens Befallningshafvande sig icke för närvarande kunna hufvudsakligt utlåtande öfver ansöknigen meddela; utan vill uti Kongl. Landtmäteri Contoiret begära uplysning, huru vida ifråga varande Kronoskog redan är affattad, samt i annor händelse besörja om densammas affattande och afrösande; hvarefter Sökanderne med förnyad Inlaga i ämnet måge inkomma; Och då på hufvudsakens utgång beror, huruvida de uti ansöknigen nyttjade uttryck äro såsom obehörige at anse, så kommer äfven med utlåtande däröfver at anstå intil dess hufvudmålet sluteligen pröfvat varder.

(Underskrifter saknas i resolutionsboken)

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson

Valfrid Larsson .

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Supplikationsdiarium 1810-1818. År 1812.

Den 4 januari 1812. Ärende nr 17.

Mittådahlen, Hans Andersson, Anders Nilsson äldre, Anders Nilsson yngre, Märta Andersdotter, Märet Israelsdotter och Lars Johansson om rättighet at emot Tre Rd ränta få begagna fjälltrakterne ifrån Storsjön, Ljungdalens och Messlinge Byars område öfwer Ne- och Midtdådalarna.

D: 8 Martii com:t Bruks Patron Zach. Wiklund at wid 2 Rd:s wite förklara sig inom 14 dagar; och tillika förete befintlige handlingar, rörande Gränssorne för Ljusnedals Bruksområde.

D:16 Maji förklaring ingifwen.

D. 28 Dec. Resol:t

Den 8 mars 1812. Ärende nr 55 (skrivet över 54).

Lappmannen Olof Hindricsson om återbekommande af Slofjället, Lillfjället, och Långbrottet m.m.

D: 8 Mart. Remitterat til P.D.Åslund at höra vederbörande vid Tu Rd vite och 14 dagars tid och därmed jämte eget utlåtande inkomma.

D: 28:de Julii 1812 inkom förklaring. 1820 d. 24 Aug. till Krono Bef: Granbom att sig i ärendet utlåta.

1820 den 11 December inkom Utlåtande. 1820 den 11 December Resolv. Acten till KammarColleg. d. 19 i s.m.

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson

Hede tingslags häradsrätts arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Domboken 1751-1755.

Den 12 mars 1752, 12 § (fol 41 r)

Wid sidsta Ting then 10 November 1751, hafwer Lappmannen Anders Jonasson hos Härads Rätten anmält, at han är skatteegare af fiäl-
len Skar, Helag, Flatrun och Axhögen, hwar emellan ligger en li-
ten dal, bestående af små nyttig biörkskog, och en wall, som hans
afledne fader Jonas Andersson upodlat, hwarigenom ock Metu
älfwen löper. Och ehuruwähl både fadren Jonas Andersson och so-
nen Anders Jonasson, efter then 2 Januari 1726 af Herr Johan Sma-
raeus gifwen försäkran, hafwa nyttiat samma fiäll tracter; så
skola likwäl Herrar Bruks Intressenterne nu wilja allenast lemna
them fiällklimparna, men förmena them nyttningen, så wäl af ofwan
berörde fiäll, som af Metuberg och Kielsåsen, hwilka gå öster i-
från Axhögen, norr om Metuälfwen, åt Flatrun och Bäckdalsåsen
samt Helags och Öfwerskärwax siöar och dal, ther Jonas Andersson
upsatt ett wisthus. Och emedan Anders Jonasson således ei får utan
åtal nyttia ofwan nämnde ägor, så anhåller han, å egna och sin
broders Torkel Jonassons wägnar, om stadfästelse på ofwan nämnde
fiäll, skogstracter, älf och siöar; Hwaremot the utfästa, at til
Kongl. Maj:t och Kronan gifwa årlig skatt tolf daler 24 öre Kop-
parmynt, fastän ei förr warit mera therföre gifwit, än tre daler
28 öre samma mynt.

Sedan Härads Rätten hade wid berörde Ting kungiorat Herrar Bruks
Intressenterne thenna ansökning, at til nästa Ting ther efter in-
komma med sina påminnelser ther wid, jemte utförlig berättelse, hu-
ru ther med rätteliga föreweter ^(sig förhåller); så inkom nu Bruks Bokhålla-
ren Lars Råmarck til Rätten, med en skrift, af sådant innehåll, at
then största och förnämsta delen uti öfra tracten af Metudalen
och Axhögen med mera, som nu af Anders Jonasson sökes, skal höra
til Bruksfolket på Wallarna, som ther hafwa sina aldeles omiste-
liga, och theras torp af ålder tilhöriga fäbodehamnar, slätter
och mulbeten, jemte fiske uti Metu älfwen; skolandes bemälte Lapp-
man ei wara befogad, at ifrån Liungdals wärket och the ther waran-

de twänne Hemmans åboerne söka theras bästa och under Brukets grund och Hemmans skatt liggande omisteliga fiskewatn, Öfwer Kiärfwagen kallad, tillika med dalen neder efter Åen Skiärken, som ur samma siö utlöper, ther samtelige grannarne, af bönder och Bruksfolk sina förnämsta nyttningar hafwa. Men althenstund the til thenna sakens närmare uplysning hörande Bruks Documenter, jemte flera, äro lemnade under H:r Bergmästarens Solbergs förwarande, och i ett särskilt rum inlåste och förseglade, så kan ingen ytterligare under rättelse thenna gången gifwas, utan begäres upskof ther med til nästa Höste Ting.

Lappmannen Anders Jonasson framtedde följande Tings Protocoller; nemligen:

1:o 1720 d: 9 December, tå Skar och Helags fiällen blifwit lemnade til Jonas Andersson, emot en daler 8 öre silfwermynt årlig skatt.

2:o 1730 then 1 December, hwarigenom sex Nämndemän, tillika med Länsmannen, blifwit förordnade at syna skogs tracten Sarfwålen, liggande emellan byarne Storsiön och Mässlungen, huruwida then kan förswaras under Storsiön.

3:o 1731 then 30 November, at Storsiö byamän måtte behålla fiället Sarfwålen, med skogen wid fiället, emot en daler 24 öre silfrmt årlig afrad intill thes theras byskog emottager, och å wästra eller öfra sidan, til thes skilnaden emellan Lappfiället Helag wid Flatrun stöter emot.

4:o 1734 then 30 November, at skattelappen för Skar och Helags fiällen måtte behålla Axhögen, samt Flatrun til wästra ändan; men at Lapparne förbiudes sommartiden beta sina renar när til Liungdalen, och at fremmande Lappar borde bortdrifwas. Thes utom skola Anders Jonasson och hans fader haft thet Högt förnämte Landshöfdinge Ämbetets Resolutioner, som ei nu kunnat igenfinnas. Efter thetta

Resolwerades,

At med vidare undersökning här om hafwes anstånd til nästa Ting, tå Herrar Bruks Intressenterne inkomma med sina påminnelser, jemte

the skriffter och handlingar, som lända til uplysning och bewis
i thetta mål. Imedlertid bör thet ei wägras ofwan berörde Lapp-
män, at nyttia them tilslagna fiellmarker.

På Hede Häradsrätts vägnar

Johan Wasell

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson

Valfrid Larsson

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.

Avgjorda mål 1812.

Till ärendet 17/1812 med utslag den 28 december 1812, nr 40.

Ingif: d. 4:de Januarii 1812.

Högvälborne Herr Landshöfdinge och Riddare af Kongl. Maj:ts Nordstjerne Orden. Nådige Herre!

Communiceras Bruks Patronen Zacharias Wiklund at inom fjorton dagar efter häraf undfången del med förklaring inkomma vid Två Rd:r vite och denna skrift återställa; hvarjämte han äger at förete de Handlingar angående gränsorne för Ljusnedahls Bruks område, som han til äfwentyrs vill åberopa, samt i alla fall anmäla, huruwida af fattning däröfver skett, eller vidden på annat sätt är vorden bestämd; så at Bruksägarens rättigheter äro kände. Lands Contoirtet i Östersund den 8:de Martii 1812.

A:Wasell

/ C.J.Örbom

Undertecknade af Lapp allmogen uti midtdålen, Skar - och Helags fjellen, som äro arfvingar och härstamma af de Lappmän, som redan uti Högst Salig Hans Kongl. Maj:t Carl Den XI. Regeringstid erhållit Införsel och säkerhet på erforderligt utrymme uti berörde fjälltracter för sig och efterkommande till Rensdjurens underhållande, hafva ej mindre, än våre förfäder en långlig tid varit nog olycklige, att, sedan de ällsta och till skyddande af våre rättigheter lädande kraftige handlingar, medelst Eldsvådor omkommit, tid efter annan blifva oroad e ej allenast med hvarjämte intrång och inkräkningar af Ljusnedahls Bruksägare och dess Arbetare, som ju mer deras husbonde kringsskurit och sig bemäktigadt deras gamle upodlingar, ju mera börjat utan att fråga efter någon rättighet gränslöst tränga sig in uti fjällmarken där någon slags höbärgning och mulbete varit att finna samt hälst angripit gödslade och växande Rensvallar, utan ock, och såsom en följd så väl där af som af den olyckliga omständigheten, at hwarken de eller vi nu en långlig tid kunnat på någondera sidan bevisa någon viss gränts,

snart sagt hvarje år med rättegångar dels vid Bergs och dels vid Härads Tingen, stundom såsom svarande och stundom såsom kärande; Wi äro fördenskull högst nödtvungne under visande af i afskrift närlagde handlingar af Lofl: Härads Rättens Protocoller och Ut-
 slager under den 12 Mars 1752. den 29:de November 1759. och den 12 November 1795. Allerödmjukast inför Eder Höga Nåde bönfälla, att, emot en årlig afrads Ränta af Tre Rd:r Banko till Kongl. Maj:t och Kronan, erhålla Fjelltracterne ifrån Storsjön Ljungdalens och Messlinge Byars rättvisa område öfver Ne- och Midtådahlarne och till den gränts emot Ljusnedal och Funesdalen, som skulle kunna komma at gå ifrån en Bäck som nedfaller emellan MidtåKläpparne, till det ställe der så kallade Tvärån nedlöper i Ljusna Elf och så till Haftorstöten och Rikslinien. Och böra vi ej heller härvid obemäلت lämna, att vid de omnämnde Rättegångarne åtskillige föreningar blifvit ingångne med Bruks Folket af våre före-fäder på den grund att de ej kunnat bevisa sine nyttjande rättigheter; men då hvar-ken Brukets ägare, dess folk eller Lappar kunna disponera sins emellan Kronans områden, hoppas vi att slike ingångne föreningar icke kunna hindra denne vår ansökning, enär icke Bruksägaren, under hvilkens skygd dess arbetare tilltro sig kunna utsträcka sine nyttningar så långt de för godt finna, kan med vederbörlige handlingar styrka en sådan rättighet.

Förmodeligen finnes så väl vid detta som andre Bruk sådane handlingar som utvisa dess område men som vi förmoda, will ej Innehafvaren däraf dem uppvisa sedan ärfarenheten lärt homom att det gått an dem öfverskrida. Sluteligen och då förmodeligen Eder Höga Nåde torde anse nödigt medelst Syn låta utröna omständigheterna härvid är vår Anhållan att Länsmannen i Oviken blefve därtill förordnad.

Uti djupaste ödmjukhet framhärde wi till Dödsstunden, Eder Höga Nades Aller ödmjukaste tjenare;

Hans Andersson, Anders Nilsson äl:, Anders Nilsson y:re, Märtha Andersdotter, Märet Israelsdotter och Lars Johansson, i Mittådalen.

Uppsatt af Måns Tirén

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Kupis Larsson

Valfrid Larsson

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.

Avgjorda mål 1812.

Till ärendet 17/1812 med utslag den 28 december 1812, nr 40

Ansökningen bilagda avskrifter av Hede tingslags häradsrätts protokoll och utslag

Afskrifter

Utdrag utur Härads Rättens Dombok uti Hede Tingslag then 12 Martii 1752.

Wid sista Ting then 10 November 1751. hafver Lappmannen Anders Jonasson hos Härads Rätten anmält, att han är skatteägare af Fiellen Skar, Helag, Flatrun och Axhögen, - - - - -
(Särskild avskrift av denna handling har tagits ur Hede tingslags häradsrätts konceptdombok 1751-1755, se bilaga .) - - - - -

*Särskild
avskrift
af denna
handling.*

- - - - -
- - Imidlertid bör thet ei vägras ofvanberörde Lappmän att nyttja the them tilslagne fiell. År och dag som förr skrifvit står. På Härads Rättens vägnar:

Johan Wasell

Utdrag af Härads Rättens Dombok i Hede Tingslag then 29 November 1759.

S:D: Företredde, Lappmannen Anders Jonasson, och visade med Laggilde skrifter och handlingar, att hans förfäder innom Herjeådalens Fögderi ständigt innehaft och nyttjat en Fjäll-tract, kallad Stora Flatrun med the öfrige thär tillhörande Fjäll på södra sidan om elfven Ljungnan, - - - - -
(Särskild avskrift av denna handling har tagits ur Hede tingslags häradsrätts konceptdombok 1756-1760, se bilaga Herjeådalens 39:1 .) - - - - -

- - - bör i ödmjukhet anmäla sig å Högvederbörlig ort. År och Dag som förr skrifvit står. På Härads Rättens vägnar

Johan Wasell.

Att förestående Protocoll och Resolution är med behörigen charterade Originalen, likalydande betygar M:Nordenström Philos.studios:
Magn: Hammar v. Tullner.

Utdrag af Härad's Rättens Dombok hållen å Laga Tinget
med Hede tingslag den 12:te November 1795.

S:D: Efter tagen stämning å samtelige åboer på så kallade Ljus-
nedahls Bruksvallar, föredrogo Lappmännen Hans Andersson och An-
ders Nilsson uti så kallade Skar- och Helags fjäll - - - - -
- - - (Särskild afskrift av denna handling har tagits ur Hede
tingslags häradsrätts konceptdombok 1795-1797, se bilaga ^{Häradalen 40}.) -
- - - - -

- - - - Ty pröfvar Härad's Rätten Laglikmätigt, at desse Parter
äga om behörig skilnad inför Konungens Befallningshafvande i Lä-
net med hvarannan utföra och dess utlåtande afbida. År och dag,
som förr skrifvit står. På Härad's Rättens vägnar:

A: Wasell

At föregående afskrifter äro med sine Originaler ord ifrån ord
lika lydande, betyga Joh. Joh. Oldberg Måns Tirén.

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson

Valfrid Larsson

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Avgjorda mål 1812.

Till ärendet 17/1812 med utslag den 28 december 1812, nr 40.

Ingif:t d. 16:de Maji 1812.

Högwälborne Herr Landshöfding och Riddare af Kongl. Nordstjerne
Orden!

Efter erhållen del af Hans Anderssons, Anders Nilsson den äldres
och yngres med flere Lappmäns i Storsjö Fjälltrakt hos Högwälborne
Herr Landshöfdingen och Riddaren ingifne ansökning, att emot år-
lig afrad af Tre Rd:r Banco komma i besittning af en wiss utnämnd
Kronotrakt, sträckande sig ifrån Storsjö- och Ljungdahls Byars
områden ända ned till Ljusna Älf, får jag i all ödmjukhet förkla-
ra, att en sådan ansökning förnärmar Ljusnedahls Bruksägares rätt
till en betydlig del af den Allmänning, som i Bruksrörelsens förs-
ta början år 1688 blifwit den samma tillslagen, och hwilken i af-
seende på därtill hörande Malmbrott, Skog, Slotter och mulbeten
är för detta i en afläggse fjällort uptagne Bergwerk, samt den
mängd folk och dragare, som för Malm- Kohl och Jernttransporterne
fordras, så oumgängelig, att någon Brukshantering därförutan omöjje-
ligen kan drifwas. Ehuru de Handlingar och Landtmätare Affattningar,
som af ållder bewisligen bestämt gränssorne för Ljusnedals Krono All-
männing, äro under de flere skiften af ödesmål, som Bruket ifrån dess
första anläggning såsom Kopparwärk undergått, skingrade och förkomne,
finnes dock Allmänningens widd och skiljomärken emot angräntsande
Skatte-Egor på alla sidor nog tydeligen wara gifne, ej mindre af
hållne Bergmästare Undersökningar, hwaraf ett Transumt härhos öd-
mjukast bifogas, än af gamla Mäns på Ed därom aflagde berättelser.

./.
18.11.1751

Då likwäl twister och klagomål öfwer åwerkan och intrång på Bruks
Allmänningen, särdeles af de i negden boende Lappar, tid efter
annan både wid Domstolen och hos Höga LandsHöfdinge Embetet före-
warit, har jag insett nödvändigheten af Allmänningens närmare ut-
brytning och rörläggning, samt redan för 10 år sedan, och medan
Herjeådalen lydde under Gefleborgs Län hos Konungens Befallnings-
hafwande sökt remiss i detta ärende till wederbörande Landtmätare,
men utan framgång.

Hos Högwälborne Herr Landshöfdingen och Riddaren hoppas jag, wid härom skjeende anmälan, blifwa mera lycklig, och får emedlertid i största ödmjukhet förbehålla, att någon större eller mindre trakt, som kunde falla inom Allmänningens Råskillnader, icke måtte, innan den blifwit behörigen afrösad, till Sökanderne eller någon annan uplåtas, hwarom jag vågar så mycket hällre göra mig hopp, som den af Rikets Höglofl: Ständer widtagne Författning om Allmänningar under Bruk och Bergwerk, samt Kongl. Maj:ts därom utfärdade Nådiga Kungörelse den 4 Febr. 1811, försäkrar mig, att åtminstone icke sakna någre af de första behof wid min Bruksrörelse i Ljusnedahls Fjällbygd, och de på Allmänningen nedsatte Arbetares underhållande, häldst för dess nyttjande, och den däruppå grundade Jernbrukshanteringen, dryga utskylder till Kongl. Maj:t och Kronan i några och 50 års tid blifwit af BruksEgaren ärlagde.

De owärdige och förolämpande uttryck Sökanderne i deras Inlaga tillåtit sig, torde Herr Landshöfdingen och Riddaren finna skjäl, att anse med den påföljd 1 Cap. 6 §. Utsöknings Balken stadgar, Hwarom jag anhåller.

Med djup wördnad framhårdar Högwälborne Herr Landshöfdingens och Riddarens Ödmjukaste tjenare

Zach. Wiklund.

genom M; Iderman

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Avgjorda mål 1812.

Till ärendet 17/1812 med utslag den 28 december 1812, nr 40.

Transumt af Utlåtandet til Höglofl: Kongl. BergsCollegium, angående Ljusnedals Bruks arbetares taxerande för innehafwande Torpstäl-
len den 18 Novembr. 1751.

Til ödmjukaste följe af Eders Excellences och Höglofl: Kongl. Collegii nådgunstige befallning af d. sidstlidne Majj, har jag under den tid, jag wistats wid Ljusnedal, at på Malmgångarne göra åtskillige försök, med Bergs och Grufwe Tings Rättens Ledamöter besedt the ägor och lägenheter som Arbetarne på then förenämnde Bruk tilslagne Allmänningen innehafwa, samt uti Bruks Inspectoren Bergslinds och samtelige Bruks Torparens närwaro giort ^{mig,} om theas beskaffenhet i möjeligaste måtto underrättad, öfwer hwilket alt jag följande Berättelse i all ödmjukhet har att aflämna.

Then Allmänning, som Ljusnedals Bruk alt sedan thess första anläggning nyttjat, sträcker sig emellan WNW. och OSO. til en widd af ungefär 6 1/2 mils längd och 2 mils bredd, och inbegriper Ljusnedalen, Gröndalen, Mittådalen, Anådalen, Qvanildalen och Täfåda-
len, samt gränsar i Söder emot Tennäs och Funnesdals Byeskogar, i Väster emot Riksgränsen, i Norr emot Jemtlands fjällen, Ljungdals och Storsjö Byeskogar, samt i Öster emot Hede Soken och Långå Byeskog. I then delen af Allmänningen, som ligger Öster ut, och intager halfwa Ljusnedalen och halfva Mittådalen, tillika med Täfå-
Qvanil- och Anådalarna, gifwes någorlunda god tilgång på skog, bestående af Furu, gran och björk, men på then öfrige delen är föga eller ingen skog til finnande, emedan Fjällryggarne tå aldeles widtaga, och i dalarne ej heller trifwas andra trän, än kort björk och wide.

Ljusnedalen, hwarigenom Ljusna älfwen efter sitt ursprung utur Fjällen aldre först framlöper, har sitt sträckande emellan NW. och SO. uti 6 mils längd från fjället Haftorstöten ned til Sjön Lossen, hwarest Tennaldalen möter, uti åtskillig bredd ifrån 1/8

dels til $\frac{3}{4}$ dels mil. Thenna ^{dal} del består på båda sidor om älfwen af ett växterligt och på gräs frugtbärande land, undantagandes några ställen, på hwilka älfwen wid dess flödande opkastar någon sand, som förtager gräswäxten; dock nyttjas then Södra sidan om älfwen ofwanföre Bruket, til följe af Höglöfl: Kongl Collgii Skrifwelse til Landshöfdingen Embetet i Gefle under den 6 Dec. 1688 af Funnesdals Boarne, hwilke thär hafwa sina fäbodewallar och slåtterland. På Norra sidan om älfwen wid forssen Bårn taga Brukets utslätter i thenna dal sin början, och sträcka sig sedan up til Tvärån i 4 mils längd.

- - - - - (här transumeringstecken i det företedda utdraget). Mittådalen, hwarigenom Mittå älfwen framrinner, är af ungefär 6 mils längd, och sträcker sig emellan NW. och SO. ifrån Mittåsjön til Långå Skans uti $\frac{1}{2}$ mils bredd; men then del deraf, som Kopparverket innehafwer, börjas wid Mittåsjön, och slutas i öfra ändan af Messlinge sjön, samt är 2 mil lång med förenämnde bredd, warande belägen 2 mil ifrån Bruket, och $\frac{1}{2}$ à $\frac{3}{4}$ mil ifrån Arbetarnas Torpställen wid Wallarne. Thet öfriga af dalen, som ligger nedanför, förswaras af Messlinge Kronohemman.

Abr. Wilh. Burman

Af det wid Bergmästare Handlingarne inneliggande Concept rätteligen utdraget, betygar J:W:Burman

Bestyrkes på tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Resolutionsboken 1829.

Den 15 oktober 1829. Nr 86.

N:o 56/1827.

Kgl: Maj:ts Befh:des öfver Jemtlands Län Utslag uppå ansökning af Lappmännen Ordningsmannen Jon Andersson, Anders Nilsson och Enkan Lucia Jonas dotter i Storsjö Fjelltract af Herjeådalens Fögderi, att få begagna trenne af dem angifne fjelltracter Sarffjellet, Hemvållarne och Kraft Ruhe emot den afrad som derå kan warda bestämd, äfvensom Skar och-Helags fjellet jemte Skjervaxdalen, emot förut åsatte räntor; Öfver hvilken ansökning Hede och Wemdahls Socknemän blifvit hörde och sig förklarat, samt Krono Befallningsmannen i Fögderiet Ädle och Wä(1)betrod(d)e Erik Dalén äfvensom Afvittrings Domaren Herr Revisions Secreteraren och Riddaren P: N: Poignant serskildte utlåtanden afgifvit; Meddeladt å Lands Contoiret i Östersund etc:

Hvad skriftväxlingen innehåller är taget i öfvervägande, och alldenstund af Krono Befall:men Dalén är uplyst att någre Jord-Lägenheter med namnen Sarffjellet, Hemvållarne och Kraft Ruhe icke innom Herjeådalens Fögderi finnas, och anledning således är att förmoda det dessa tracter lyda under gamla skatte hemman eller Ljusnedahls Bruk; så kan L:H:d Embetet, derest ett annat förhållande icke kan ådagaläggas, ej å sökandernes härom gorde anhållan fästa något afseende

Widkommande åter Skar och-Helags Fjellen samt Skjervaxdalen, hvilka jemte Sarfvålds fjelltract, efter hvad Krono Räakenskapen utvisar, från äldre tider warit af Lappar emot en Årlig Ränta af En RiksD:r 24 sk:r Banco begagnade; så ock då desse trakter onekligt äro af Krono Natur och nu mera, efter det förra Innehafvarne länge sedan aflidit, svårigheter möter för Räntans utbekommande, hvilken dock under någre de sistförledne Åren blifvit erlagd af Ordningsmannen

Jon Andersson, som sålunda är närmast berättigad att berörde Fjelltrackter begagna; Ty pröfwar L:H:d Embetet Rättvist bifalla, det må Sökanderne Jon Andersson, Anders Nilsson och Lucia Jonas dotter, utan hinder af den undersökning, som, i fråga om de öfrige Lägenheterne kan anses nödig, genast och intilldess Afvittring i Orten för sig gått, till bete för deras Rendjur begagna så väl Sarfvålds fjelltrackt som äfven Skar - och - Helags fjell jämte Skjervaxdalen, emot det att de i rättan tid erlægga den åsatte Afrads räntan En RiksD:r 24 sk:r Banco; uti hvilka trakters begagnande, hvarken Lappmän eller Hemmansägare vid Laga ansvar må göra dem något intrång; Dock bör genom Sökandernes försorg, en styrkt afskrift af detta Utslag till Häradsskrifvaren i Orten öfverlämnas.

Den missnöjde etc: Kongl: KammarColleg: etc: 4 månader etc:
År och dag etc:

G: W:

C: B: W:

Bestyrkes på tjänstens vägnar

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

NT Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Avgjorda mål till resolutionerna den 15 oktober 1829 nr 86
och 87, till ärendena nr 56 och 57 år 1827.

Till Konungens Höga Befallningshafvande uti Jemtlands Län.

✓ Häröfwer behagade Afwittrings Domaren Herr Förste Expedi-
tions Secreteraren och Riddaren P; N; Poignant sitt utlå-
tande meddela. Östersund å LandsContoret den 25 Juni 1827.

M. von Törne

/ C; B; Weltzin

Sedan Lappmännen, Ordningssmannen Jon Andersson, Anders Nils-
son och Lappmans Enkan Lusja Jonasdatter i Storsjö fjell-
tract samt Olof Torkelsson och Hans Andersson i Ljusnedals
fjelltract, genom särskilda ansökningar begärt, de förre,
att få begagna 3:ne af dem namngifne fjelltracter Sarffjel-
let, Hemvållarne och KraftRuhe emot den Afrad som derå kan
varda bestämd, äfvensom Skar - och Helags fjellet jemte
Skjervaxdalen emot förut åsatte Räntor, samt de sednare,
eller Olof Torkelsson och Hans Andersson, att dem måtte til-
låtas att emot den skatt och Ränta som åläggas kan nyttja
åtskillige upgifne fjelltracter, kallade Mettodalen och
Ljungdalen, Fjellstöten och Nedre Årnfjellet, med flere ^{derintill} be-
lägne fjellsträckor, har Konungens Befallningshafvande, ge-
nom särskilde Remissorial Ordres den 9. sistledne Martii,
anbefallt mig att deröfver infordra förklaringar från Inne-
hafvarne af ifrågavarande fjelltracter och att derefter i
dessa ämnen afgifva eget utlåtande.

✓ Till följe af berörde befallning har jag infordrat, ej min-
dre Ägarens af Ljusnedals Bruk L. F. Falanders, än äfven
Hede, Wemdalens och Tännäs Socknemäns förklaringar, hvilka
med ansökningshandlingarnes återställande härhos öfverläm-
nas, och får jag dervid för egen del ödmjukast yttra.

Hvad först angår Sarffjellet, Hemvållarne och Kraft Ruhe samt Mettodalen, Ljungdalen, Fjellstöten och Nedre Årnfjellet; Så alldenstund någre jordlägenheter med sådane namn icke förekomma i detta Fögderies Krono Räken-skaper och skä-
lig anledning således är att sluta, det, på sätt förklarande andragit, desse fjelltracter dels lyda under gamla SkatteHemmans och Ljusnedals Bruks områden, dels äro, fastän med andra benämningar, Hemmanen och Bruket under nyttjanderätt och emot viss årlig afgift uplåtne; fördenskull och deräst ett annat förhållande ej skulle kunna ådagaläggas genom Chartor och Handlingar vid Province Landtmäteri Contoiret, derifrån uplysning i detta afseende likväl torde böra infordras, anser jag icke skäl vara för handen, att, emot förklarandernes bestridande, tillstyrka bifall till ansökningarne, så vidt de röra nyssnämnde fjelltracter.

Widkommande åter Skar- och Helagsfjell samt Skjervaxdalen, hvilka jemte Särfvåls fjelltract, efter hvad Krono Räken-skapen utvisar, från äldre tid varit innehafde af Lappar emot En Rd 24 sk:rs sammanräknad årlig Ränta till Kongl. Maj:t och Kronan; så enär desse fjelltracter ostridigt äro af Krono natur, och nu mera, efter det förre innehafvarne länge sedan aflidit, möter svårighet för utbekommande af Räntan, som dock under några de sistförflutne åren blifvit erlagd af Ordningsmannen Jon Andersson, hvilken följaktligen är närmast berättigad att berörde fjelltracter innehafva och nyttja, får jag ödmjukast hemställa till Konungens Befallningshafvandes pröfning, om icke Jon Andersson och hans medsökande Anders Nilsson och Lusja Jonasdotter, utan hinder af den undersökning, som i fråga om de öfrige ofvan-
omförmälde Lägenheterne till äventyrs anses nödig, genast må förrunnas rättighet, att intill dess Afvittring i Orten för sig gått, innehafva och till bete för deras Renhjortar nyttja så väl Särfvålsfjelltract, som äfven Skar - och Helags fjell samt Skjervaxdalen mot det de i rätt tid erlägga den åsatte Afrads Räntan En Riksdaler 24 sk:r Banco. Och

torde, i sådan händelse, Jon Andersson, Anders Nilsson och Lusja Jonasdotter, genom Höggunstig Resolution blifva om nyttjanderätten till desse fjelltracter försäkrade, samt ej allenast andre Lappar och Fjellmän, utan jemväl Hemmansägare och öfrige angränsande, vid Laga ansvar förbjudas att derutinnan förorsaka bemälde innehafvare något hinder eller intrång. Herjeådalens Härads Fogde Contoir den 8. Junii 1827.

Er. Dalén

Bestyrkes på tjänstens vägnar

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Avgjorda mål till resolutionen den 15 oktober 1829 nr 86,
till ärendet nr 56/1827.

Allerödmjukaste Förklaring!

Med anledning af Konungens Höge BefallningsHafwandes Communications resolution af den 9. Martii 1827. få Hede och Wemdalens Sochneboer i all ödmjukhet förklara, att så wida (emedan) deras ägor och Fäbodewallar, samt Måsseskogar, skulle betaga Landtmannen dess lagliga åtkomst, och deras Rhensdjur för öfrigt skulle, i synnerhet under Sommar Månaderne, tillfoga oss en allt för stor skada; Altså förbehålla wi oss, äfwensom wi i all ödmjukhet anhålla, att, enligt bifogade Utslag i samma afseende 1), emot årligt afrad, till våra Hemmans bibehållande och förkofran warda bibehållne; Håldst Lapparne ändå nu som förr, hafwe i sine förr begagnade Fjäll nog utrymme för sine Rhenshjordar. Dock likwäl wilja wi ej hindra eller förbjuda dem, att någon tid af Wintern i dessa Tracter der wistas.

Hede d. 29. April 1827.

Er, Gust, Engström	Olof Haraldsson	Olof Olofsson
Präst Bols Innehafware	i Hede	Jon Ersson i Wemdalen

1) En avskrift av Konungens befallningshavandes i Gävleborgs län utslag den 10 november 1755 på Hede och Wemdalens socknemäns ansökning att bli bebehållna vid nyttjandet av fiske och skogstrakterna omkring det så kallade Sarffjället emellan Hede, Storsjö och Vemdals ägor.

Bestyrkes på tjänstens vägnar

Valfrid Larsson

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Avgjorda mål till resolutionerna den 15 oktober 1829 nr 86
och 87, till ärendena nr 56 och 57 år 1827.

N:ris 56 & 57/År 1827.

Ingif: d: 2 Septemb: 1829.

Till Kongl: Maj:ts Befallningshafvande i Jemtlands Län!
Jemte tillkännagifvande att inga Chartor öfver de i hosgå-
ende tvänne ansökningar omnämnde fjelltrakter vid Landt-
mäteriContoret finnas, får, af sådan anledning, jag ödmju-
keligen tillkännagifva, att jag för min del instämmer i det
af Herr KronoBefallningsmannen Dahlén i ämnet afgifne Ut-
låtande. Kungsgården den 28:de Augusti 1829.

P, N, Poignant.

Bestyrkes på tjänstens vägnar

Valfrid Larsson

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.

Avgjorda mål till resolutionen den 15 oktober 1829 nr 86,
till ärendet nr 56/1827.

N:o 56.

Ingif: den 9 Martii 1827.

Till Konungens Höge Befallningshafvande öfver Jemtlands
Län!

KronoBefallningsmannen i Herjeådalens Fögderi Ädel och Wäl-
betrodde Herr Eric Dalén, hafwer att häröfver infordra för-
klaringar från Innehafwarne af ifrågawarande Fjelltracter,
wid dem föreläggande En Riksdaler Banco wite hwardera och
En Månads tid, hwarefter Handlingarne, af Herr KronoBefall-
ningsmannens eget utlåtande i ämnet beledsagade, skynde-
sammeligen hit återförväntas. - Östersunds LandsContor den
9:de Martii 1827. På Landshöfdinge Embetets wägnar.

Georg Winter

C; B; Weltzin

I anseende till de i Hede Pastoradt innom Herjeådalens gräns,
liggande fjelltracter Sarf fjellet och Hemwållarne samt
Kraft Ruhe som förmodeligen måste vara Kronans afradsland.
Och som af ingen där omkring boende skattdragare kan till
någon sig de samma begangna önskade wi undertecknade fatige
fjellmän som äro här i tracten boende och till Winterbete
för våra Rennar högst förlägne, att få i desse fjelltracter
evardeligen bo och behålla såsom vår rättmätiga egendom
emot årligen ärläggande af den afrad som Höge Länshöfdinge
Embetet för godt finner oss ålägga. med förbehåll får vi
ödmjukeligen begära att Bönderna ej må hädanefter få bort-
jaga oss med våra Renjordar ifrån dessa tracter som de till-
forne (tillförene) gordt ehuru de aga (äga) trakten eller
ej ty de hafva haft denna elacka art ifrån äldre tider till-

baka att sedan fjellmän bodd en tid nära deras områden hafva Bönderna sedan tillängnadt sig den platssen alldenstund därefter växer et ganska kraftigt gräs. och sluteligen kan dessa Bönder som bo nära dessa fjeltrakter! på sådant sätt blifva ägare till al den betesmark, som för våra Renskreaturs bärgning nödigt kan tarfas. Skar och Hellags fjellet samt Skjervaxdallen hvill vi äfven emot samma vilkår få ödmjukeligen anhålla om att få behålla på evardelig tid emot påförde afradsräntornes årligen ärläggande, såsom wi redan i några år ärlagt Räntorne härföre. Skar och Helags fjell samt Sjervaxdal: och Sarffjellet med 1 Rd:r 24 sk B:co enl: quitto. således önskade vi Skar. Helags. Skjervaxdallens fjeltrakter till Sommarbetesland och som vår fottplantning utvidgas och många ifrån Norget kåmer och tränger sig inpå oss med betetsland och boningsplatser. och om vi vågar säja kan Bönderna här i fjeltrakten hafva utröme nog utan att tränga och förhindra oss, och äfven kuna de vara lika vähl besutna alldenstund de ej medhinner att slå och berga den vidd de förut inehafva uttan det är blåt en gerighet som regeras hos dem. Om de för öfrigt ville röja och dika i tjerr och myror som är till et obeskrifveligt antal nära belägnare till deras egor och på deras egors omkrets. då skulle de aldrig behöfva att utestänga eller förmena oss vår ofruktbärande betesham (beteshamn, betestrakt) som består af käll och stenhamrar där ej någon odlare odla kan. Utan vi vågar säja att det är af almagten utsedt till vår näring att där få vestas (vistas) och beta våra Renar Vi hafva genom Herr Magistern och kyrkoherden Er: G: Engström gjort förfrågan i almän Sochn stuga med Hede församling om ej Bönderna kunde till låtta oss att få insyna Sarffjellet men det svartes almändt näj men vi kan ej underlåtta med mindre än hos högga Embetet bönfalla att enligt dena begäran måtte ödmjukeligen blifva oss till låten. i annat fall blifver vi förtvifladt låtlös och förlägna för bätte (bete)

ått vår boskap. Höggunstigt svar afbidas här om. Framhär-
dar höge Lanshöfdinge Embetet undergifna Tjenare Wemdalen
den 24:de februari 1827. Orningsmannen Jo Anderson samt
Anders Nilsson och Enkan Lussia Jonas dotter i Storsjöns
fjelltracter.

Bestyrkes på tjänstens vägnar

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Resolutionsboken 1829.

Den 15 oktober 1829. Nr 87.

N:o 57/1827.

KM:ts Befallningshafvandes öfwer Jemtlands Län Utslag uppå ansökning af Lappmännen Olof Torkelsson och Hans Andersson i Ljusnedals Fjelltrakter af Herjeådalens Fögderi, att emot den Ränta som åsättas kan, få till bete för deras Rehndjur begagna Mettodalen, Ljungdalen, Fjellstöten, Nedre Årnfjellet och Lillfjellet med flere derunder belägne Fjelltrakter; Öfwer hwilken ansökning dåwarande ägaren till Ljusnedals Bruk nu mera aflidne Bruks Patronen L; F; Fallander och Funnesdals Byamän sig förklarat samt ej allenast Kronofogden i Orten Ädle och Wälbetrodde E; Dalén utan äfwen Afwitt-rings Domaren Herr Revisions Secreteraren och Riddaren P; N; Poignant serskildte Utlåtanden afgifwit; Meddeladt å Lands Contoret i Östersund etc.

Hwad Handlingarne innehålla är taget i öfwerwägande; och alldenstund Krono Befallningsmannen Dalén, uti dess i ämnet afgifne utlåtande, uplyst att någre Jordlägenheter med sådane namn Sökanderne upgifwit ej uti JordeBoken förekomma, och anledning således är att förmoda det, på sätt Förklarerne andragit, desse trakter dels lyda under gamla SkatteHemman och Ljusnedals Bruk, dels äro, ehuru under andra benämningar, Hemmanen och Bruket under nyttjanderätt och emot wiss årlig afgift uplåtne, samt dertill kommer, efter hwad Herr RevisionsSecreteraren och Riddaren Poignant anmält, att wid Länets LandtmäteriContor icke någre Chartor å de af Sökanderne uppgifne fjelltrakter finnas; så kan Landshöfdinge Embetet å denna ansökning icke fästa något afseende.

Den som med detta Utslag finner sig missnöjd må, inom Fyra Månader från häraf erhållen bewislig del, hwarje månad till

2

Trettio dagar räknad, hos Kongl: Maj:ts och Rikets Hög-
lofl: Kammar Collegium besvär anföras med iakttagande att
Cancellie Afgiften Sexton skillingar Banco derwid fogas
bör.

År och dag som förr skrifwit står.

G; W;

C; B; W;

Bestyrkes på tjänstens vägnar

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

162
Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.

Avgjorda mål till resolutionen den 15 oktober 1829 nr 87,
till ärendet nr 57/1827.

N:o 57.

Ingif: den 9 Mars 1827.

Till Konungens Höge Befallningshafvande öfwer Jemtlands
Län!

KronoBefallningsmannen i Herjeådalens Fögderi Ädle och Wäl-
betrodde Herr Eric Dalén hafwer att häröfwer infordra för-
klaringar från Innehafwarne af begärde Fjelltrakterne, wid
dem föreläggande En Riksdaler Banco wite hwardera och en
Månads tid från delfåendet, hwarefter Handlingarne, af Herr
Krono Befallningsmannens eget Utlåtande i ämnet beledsagade,
skyndesammeligen återförväntas. - Östersunds Lands Contor
den 9:de Martii 1827. På Landshöfdinge Embetets wägnar.

Georg Winter

C; B; Weltzin

7 Vår ödmjuka begäran och Innerliga längtan är att om möje-
ligt vore att få insyna eller emot årligt ärläggande af den
afradsränta Höga Embetet tåktes påläga den fjell trakt som
för oss kan vara känlig till att beta våra Rensskreatur på
såsom är för oss ingen städes till låtigt att beständigt få
begangna denna för oss oundärliga beteshamn (beteshamn, be-
testrakt) för vår vidfarande boskap högst förlägne och som
bönderne vill bortdrifva oss och förmenna oss den urgamla
rättighet att få bo och vistas med våra Renkreatur i dessa
trakter på grund därpå att de mena sig kunna blifva ägare
här till.

Alltså och på grund därpå vågar vi höggunstigt anhålla att
efterföljande fjelltrakter kunde ödmjukast blifva af Höga

2

Lanshögdinge Embetet oss med delt. att få evardeligen äga, och behålla, emot den skatt eller afrad som eders Höga Embette Själighet tåktes oss pålägga för desse fjell trakter, som på Kronoallmänningen äro belägne. Mettodalen & Ljusnedalen fjellstötten till somarbo och betesland samt Nedre Årnfjellet och Lillfjelet samt de fjellstöter som liger belägna söder väst om Lussen sjön och Tenäs Socken och sträcker sig imot den insynningen som Nyböggaren Anders Mårtensson och Jonas Andersson vid Rogens stora fjellsjö beläget på södvästra sidan hvilket vi ödmjukeligen fördriste oss på Eders Höga Embets hands handräkning att detta till vårt gangn och nötta måtte till lämnas. Framlefver Eders Höga Embettes alldra undergifnaste Tjennare Hede den 2:ra Martii 1827. Olof Torkelsson Hans Andersson i Ljusnedahls fjelltrakter.

Bestyrkes på tjänstens vägnar

Valfrid Larsson

Valfrid Larsson

T Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Avgjorda mål till resolutionen den 15 oktober 1829 nr 87,
till ärendet nr 57/1827.

Allerödmjukaste Förklaring:

Ehuru den, som vi hoppas, med täta steg annalkande Afvitt-
ringen tyckes lägga tillräckeliga hinder i vägen för åtkom-
sten af Sökandernes ofullständigt upgifna tracter, de der
alla mer och mindre, närmare och fjerran, äro med Sockne-
männens Slåtter och nyttningar omgifna; våga undertecknade
dock å egne och Funnesdals Byemäns vägnar, allerödmjukast
för sin del protestera emot deras project att erhålla nå-
gon tract i och omkring den så kallade Ljusnedahlen, så
mycket häldre som Byemännens hufwudsakliga och, medelst
gammal häfd, ofrånkomliga Hemmansslåtter äro uti densamma
belägna. Funnesdahlen den 1 Maji 1827.

Å Tennäs Byemäns vägnar

Per Eriksson Olof Ingebriktson

Å Funnesdahls Byemäns vägnar

P: Wagenius. Hans (bom) Hansson Rusk. Ingebrikt Chris-
tianson Nämndeman.

Bestyrkes på tjänstens vägnar

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Avgjorda mål till resolutionen den 15 oktober 1829 nr 87, till
ärendet nr 57/1827.

Till Konungens Höga Befallningshafvande öfver Jemtlands
Län!

Sedan jag med sista påsten i går från min Inspector vid
Liusnedahls Bruk ärhållit afskrift å en Communications in-
laga som der blifvit aflemnad den 28. förl: April, hvarmed
fiällmännen Olof Torkelsson och Hans Andersson under den 1.
och 9. Mars till Eders Höga Nåde inkommit, och blifwit ut-
ställd till Communication med innehafvarne af de i nämde
skrift begärte fiälltrackter får jag i hvad den rörer Lius-
nedahls Bruk följande afgifva.

1:mo Saknar Inlagan Concepiot

2:do Är Olof Torkelsson Norrebo, och torde icke vara an-
tecknad på någon fiälltrackt på Svenska sidan eller fiällen.
3:tio Är Liusnedahls Bruks Recognitions allmänning affattad
1819. och på Charta lagd, hvarföre nu enl: Krono Räakensska-
perne ärlägges Rd 25. 26 sk 8 rst. Banco ordinarie Ränta.
Innom Brukets område är Mittådahlen och Liusnedahlen samt
Åhnfiället och Lillfjället inbegripne.

4:to Då fiällmännen så benäget vilja tillägna sig Brukets
och andras tillhörige trackter, vore vid detta tillfälle
eii så alldeles ur vägen att fråga hvarföre de intet så
gärna begärt Skars och Helags fjällen, Gluck-fjället, Flat-
Ru, Ruten, och en del af Wegla och Rödfjällen, utan söka
inkomma i Brukets Slåtterland uti Liusnedahlen och Mittå-
dalen, de böra söka fjälltrackter och icke dalar.

5:to Böra de afbida afvittringen i Herjeådahlen hvarpå fin-
nes i sednare åren flere Resolutioner, att den skall afbidas.

6:to Sluteligen böra fjällmennen för så obehörig tilltagsen-
het och kåstnads bringande öfver den fredsamme åläggas att

laglikmätigt ärsätta mig den härigenom åbrakta kåstnad
med minst Tre Rd:r Banco.

Delsbo i Norra Helsingeland den 17 Maii 1827.

Lars Fredr, Fahlander

Ägare till Liusnedahls Bruk i Herjeådalen.

Bestyrkes på tjänstens vägnar

Valfrid Larsson

Valfrid Larsson

Riksarkivet. Renoverade domböcker.

1685. Västernorrlands län 6 (sid 314-316). Härjedalens domsaga.

Hede tingslags häradsrätt den 22 september 1685, nr 3.

Hede Kyrckby beswärade sigh öfwer Joon Olufsson ifrå Wembdahlen för deth han förledne Währ, utan någhons låff och tillstånd, begyntt byggia på deras skatteskogh wid Sarffsiögarna och sig dher nedersatt, derest byhn sitt tijdefiskie hafwer, huarigenom des fiskie tillijka medh Redskapen förderfwatt blifwer, och dess Rödningar aff hans booskap afbette, huaraff byhn som dessutan af Swagh SädesJordh och lägligheeter består, aldeles af sig kommer begärandes dy blifwa wid sin gamble häfd och Rättigheet conserverat: beklagandes att nu i höst är mangell funnit på fisk på dee ställen han sina Näth hafft, och han låtitt sin boskap uthbetta kringom deras fiskiebodar och wallar därwarande gräs som dee sielfwa åth sina hästar bärga pläga. Item bärgatt Myhr slått på deras skogh. Joon bekänner sigh två Näth brukatt och grässwallen kringom deras fiskiebodar afbeta låtitt och på dess skogzmyhror slagitt gräs, men intett där Hedeman pläghar Slå. Huaröfwer Joon Olsson förklarade sigh sålledes att samma Ortt är beläghen 3 1/2 Mijhl ifrå Hede by; och föregaff sigh fått låff dertill af halfwa byn, deröfwer han intett bewijss hade att oppwijssa: bekännandes sigh oppsatt ett fähuus och begyntt på een Stufwa. Närwarande Byamän föregofwo honom intett annatt låfhatt, än då den eene då den andra sagt, får du låf af andra så får du också aff migh. Hede byamän tilspoordes med huad fogh och skiähl dee tillägna sigh så widt aflägit fiskie och skogh som synas sträfwa emot Kongl: Förordninghar. R.:¹⁾ Att så waritt hafwer man effter man, och dee dessutan Swag lägenheet hafwa. Item att Långå byhn sina Fiskie Siögar wid den Tracten åth Mässlingen som längre bårtt ligger, och hafwa. Frågades och dem, om dee någon Taxa för sina fiskie giöra? R.:¹⁾ Neij utan det fölgdt deras Swaga Hemman. Sammalledes om dee skatta för Skoghen? R.:¹⁾ Ja medelst Boghskatten som dee Åhrligen utgöra: föregifwandes att dee i forna tijder der haft små diurwåner, och kunna fuller mista och cedera skoghen, men ingalunda Fiskiett undan sine Swaga Hemman, som des utan icke skole kunna wid macht håldne blifwa: berättandes att mycken Swagh Jordmähn till Åkerbruuk där ähr, som ungefähr kan till frästachtige Ortten iämbföras med

Funssdahlen och Stoorsiöön: Warandes deriempte Små Siögar och Kiärn som ingen i Synnerheet brukatt och kunna lijttett importera. Nämnden togh Saken i betänckande, och håller Sarfsiögarna med dess Skogh för Hede Kyrckbydz uhrminnes Skatt Rättigheeter under sina Hemman, och ingen kan uthan dheras fiskewattn blifwa der besittande, och böör plickta för deth han olåfwandes där sig nedersatt och huus bygt.

Såssom intygatt är, att Sarfsiögarna och skoghen der omkring aff ålder lydt och legatt under Hede Kyrckioby, som dessutan af Ringa och Swaga Willkohr är, och deriempte att ingen lägenheet till någott Fårpställe kan der finnas, utan bohlbyens Praeiuditze och förfångh; Altså stadnar Rätten dermedh, och Joon Olsson som intett kan wijssa sigh låff hafft sigh der nedersättia och byggia och der till med dels brukatt bohlbyhns fiskiewattn olåfwandes, Såssom och under dess skogh liggiande MyhrSlått i lijka måtto, utan ägandens låf och minne häfdatt och bärgatt. Finner Rätten skiäligt, att applicera hans förseende och brått deruthinnan till deth 28:de Capittlett Konga B:ll:n och i krafft deraff dömma honom Joon Olufsson, att derföre plichta med sina Fyrattijo mk:r (marker) och gällda åther allan skadha efter Mäthismanna Ordor och trädha der ifrån.

1) Bör vara Responderunt (de har svarat) *V. L.*

Av en från riksarkivet erhållen xerokopia rätt avskrivet, betygar På tjänstens vägnar:

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

Jämtlands och Härjedalens domsagas arkiv. Landsarkivet i Östersund.

Domboken 1703.

Domboken den 26, 27 och 28 februari 1703 nr 3 (fol 249),
för Hede tingslag.

Uppå sina så wäl som sina Grannars wägnar beswäradhe sig Pär Pärsson i Stoorsiön, at ehuruwäl H. Baron Gen. Majorn och Landzhöfdingen har d: 29. Martij 1702 aldeles bifallit och gilladt Häradz Rättens d: 7. Decembr 1700: gifne project, angående twisten emellan Stoorsiöboerne och Wämdals Man, om fisket, Skogen och Slåtten dersammastädz, skola lell (likväl) Wämdals Man förledit åhr lijkasom som för, med deras hästar låtit förtrampa och beta uth, den Storsiön tillagde Slåtten, påståendes der öf(w)er på dhem laga plicht och skadan åter. På Wämdals Mans wägnar inlade Sven Svensson Half(w)ar och Jan Anders söner med Olof Pärsson dheras skriff-tel: förklaring, hvaruti dhe aldeles neka sig giort Stoorsiö Man någon åwärkan, sedhan H. Landzhöfdingens resolution dem på tinget d: 21. Junij 1702. notificerades, klagandes att Stoorsiö Man willia dhem aldeles uthur Siön och Skogen haf-(w)a, hwilket alt Pär Pärsson af arg(?)trätelust skall sökia, med begiäran at wijd deras g(aml)a häffd bli conserverade, och at StoorsiöMän må bli pålagde at omstängia deras Slätter de och ingen annan haf(w)a nytta utaf, och såledz från dhem blif(w)a skilde. Pär Pärsson påstod wäl skada wara skedd, men gitte det intet bewijsa, nekade elliest int(et) effter 1700. åhrs resolution stängia, allenast at och i föllie af besagde resolution, Wämdals Man stängia med. Hwilket de nekade; Men dhem förehöltz på det sättet, at de qwällia (A:o) 1700. åhrs resolution. IIII (de) begiärte at i fall då först om Wären de komma dijt, at Snön ligger en dehl, om då skulle deras hästar (deras hästar skulle) komma på Slåtten at beta g(aml)a gräset, at det intet må illa uptagas; det Pär intet kunde dem wägra, allenast at sedan gräset börjar wäxa, det

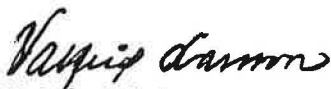
Stoorsiö / Wämdalen

(de) låta slåtten bli i frijd. hwilket de ey undfalla kunde. Parterne förehöltz å båda sijdhor wara skiälige, och ingen obilligheet tilbiuda el:r sökia, uthan låta hvar och en niuta det honom effter g(ammal) häfd och ågångne resolutioner tillkommer; hwar effter saken med Nämnden öf(w)erlades och resolverades.

§.18.

Att hwad dhen åwärkan anbelangar, som Pär Pärsson på Stoor-sjöboernes vägnar klagat öf(w)er at WämdalsMan skall förl: Sommar sedan förbudet skedde tilfogat på deras Slått wijd Henan, så emedan det ey kunnat bewijsas, fördhenskull blif(w)er Wämdals Man i det måhlet befrijade, med förmaning at här effter med slikt innehålla, wijd wite 40 mk (mark) som på tinget d: 21 Junij 1702: utsatt blif(w)it; dock skall effter nu giordt förord, under åwärkan ey komma det, att wijd första ankomsten till fisket Ersmässotijdhen el:r ljet der effter, för än Slåtten börjar wäxa, Wämdals Mans hästar komma der in och afbeta det öf(w)er Winteren stående gräas. Och till at afböija wijdare åwärkan åligger parterne effter 1700 åhrs resolution genstan i Währ stängia Gierd-selegården half hwardera emellan Slåtten och hästbeten, hwilket som Wämdalsman nu welat neka, dy böta de för dom-qwal effter det 39. Cap tingb. (tingmålalbalken) 3. D. S.M:t och för öfrigit så med fiske i Siön som skogens nyttjande bruka hwardera effter b:de resolution, den H. Baron och Landshöfdingen d: 29 Martj 1702 har stadfästadt.

Bestyrkes på tjänstens vägnar

Valfrid Larsson

Jämtlands läns landskontors arkiv. Landsarkivet i Östersund.
Verifikationer till landsboken 1701.

(sid 2218, 2219) Efter utdrag ur domboken för Hede tingslag den 7 och 8 december 1700 (sid 2213-2217):

┌ Copia Befallningzman Wälb:de Erich Elff. Såsom wijd håldne
└ Ransakning öfwer den twist som warit emellan Stoorssiö Boerne och Samptel: Wemdahlsmän, angående, Een Afradzslått, hwarföre Wämbdahlsmän härtills gifwit 7 Gråskin i afrad, Häradz Rätten befunnit, att Wäbdahlsmän, böra häreffter förhöga Afraden om de Skougen och Fiskie willia behålla, åthminstone ett Gråskin af hwar Bonde i Wemdahlen, som är 49 st: och Stoorssiöboerne antaga, emot den omtwistade Slåtten, de förra 7 Gråskin; Altså som sådant länder till Kongl. May:tz Räntors förkofring, Beordres Eder detsamma för 1701 och de fölliande Åhr uthi Räkenskaperne Observera och Kongl. May:tt uthi Special Räckningen Under titul tillökte Ränttor till godo Optaga. Gefle d: 29 Martj 1702.

Axel v. Schaar.

Concordantium vidi Samuel Alstadius Svegens: Past

Bestyrkes på tjänstens vägnar

Valfrid Larsson

Valfrid Larsson

Jämtlands och Härjedalens domsagas arkiv. Landsarkivet
i Östersund.

Domboken 1699.

T Domboken den 8 och 9 mars 1699 nr 19 (fol 246), för Hede
tingslag.

Såsom hwarken af andras berättelsser el:r dhe ifrån Trång
i Jämteland, någon fulkombi: underrättelsse kunnat er-
hållas, om rätta skillnaden emellan Stoosiö Män och Wäm-
dalingarne, el:r hwad rätt dhen ena el:r andra hadhe till
det omtvistade fisket och Slåttmyrorne, påståendes Stoor-
siö Män att den Slått Wämdals Män med sine hästar medan de
der i fiskie liggia, för dhem förderf(w)ar, skall wara till
30 á 40. lass, den de till sine hemmans bihållande swår-
kunna umbära, utan wille heller derföre gif(w)a en högre
afrad än dhe andra, Dher emot Wämdals Man påstod at blif-
(w)a wid sin g(amla) häfd, hälst de utom detta fisket ing-
en annan lägenhet äga; Altså afsades att instundande Som-
mar dett af 6. gode Män skulle besichtigas, huru och på
hwad sätt bägge parter kunde conserveras wid sitt, och om
Kl. M:t och Cronan någon högre afrad kunde tillwäxa, dock
at här om med H. Gen Majorn corresponderas.

Bestyrkes på tjänstens vägnar

Valfrid Larsson
Valfrid Larsson

1702. 1702. 1702.
Jämtlands och Härjedalens domsagas arkiv. Landsarkivet i Östersund.

Domboken 1702.

Domboken den 20, 21 och 23 Junij 1702 nr 18 (fol 294v),
för Hede tingslag.

Såsom H. Baron Gen Majorn och Landshöfdingen har d: 29
Martj 1702 appbroberat TingzRättens förslag d: 7. Decembr
A:o 1700. om Stoorsiö och Jongdals Skogen, så förehöltz
det Wämdals Man att dhe wijd 40 mk. (mark) wijte dher emot
int(et) ofrijdha Stoorsiö Männen.

Bestyrkes på tjänstens vägnar

Valfrid Larsson

Valfrid Larsson